

Charlotte Koren

Familien Grib

En Fortælling fra 1814

Kommentert utgave ved Jorunn Hareide

Det norske språk- og litteraturselskap/bokselskap.no

Oslo 2025

Charlotte Koren: *Familien Grib*. Utgave ved Jorunn Hareide, Det norske språk- og litteraturselskap/bokselskap.no, Oslo 2025.

Teksten i bokselskap.no følger 1893-utgaven (Kristiania/Malling). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).

ISBN: 978-82-8319-828-7 (bokselskap.no),

978-82-8319-829-4 (epub), 978-82-8319-830-0 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

Forord

Charlotte Korens historiske roman *Familien Grib. En Fortælling fra 1814* utgis med dette for første gang siden 1893, da historieprofessor Ludvig Daae i forordet til utgaven gjorde leserne oppmerksom på at de hadde med et høyst troverdig tidsbilde å gjøre: «Forfatterinden har lagt for Dagen et ikke sædvanlig Kjendskab til den Tids Character, Tænkemaade, Sæder og Skikke.» Takket være Jorunn Hareides iherdige innsats for å redde urettmessig marginaliserte kvinnelige forfattere fra glemselen kan vi nå lese Korens interessante roman *uten gamle trykkfeil og med* utgiverens opplysende innledning og løpende kommentarer til teksten.

Charlotte Koren (1831–1910) tilhørte generasjonen til Ibsen og Bjørnson, men gikk mye stillere i dørene enn sine forfatterkolleger. Hun skrev tradisjonelle romaner og «historiske skildringer», flere med emne fra det elisabetanske England. *Familien Grib* vekker umiddelbart vår interesse ved å iscenesette en kjærlighetsintrige fra det epokegjørende år 1814. Christian Frederik, den 27-årige tronpretendent og konge, spiller endatil en avgjørende rolle i handlingen. Romanens heltinne, med det megetsigende navn Margrete Seier, appellerer direkte til kongen i et forsøk på å berge sin elskedes ære, for ikke å si karriere. Og hun lykkes! Kongen, som tar mål av seg til å bli nasjonens patriark, proklamerer stolt at «hver Undersaats Sag» er hans egen. Han makter bare ikke å motstå heltinnens lysende skjønnhet.

*

Oda Bjorvand Bjørkøy har hjulpet til med tekstkorrektur, og Ellen Nessheim Wiger har hatt ansvar for tekstkoding og publisering.

Oslo i februar 2025

Jon Haarberg

Innledning

I likhet med mange norske kvinnelige forfattere fra annen halvdel av 1800-tallet er Charlotte Amalie Koren (1831–1910) nærmest totalt glemt i dag, til tross for at hun utga åtte romaner og deretter seks historiske verker, i tillegg til noen mindre artikler. I samtiden var hun mye lest; særlig satte det historisk interesserte publikum pris på hennes bøker om det engelske kongehuset på 1600-tallet. Men i sin nekrolog over henne i kvinnetidsskriftet *Nylænde* trekker Anna Bugge i enda sterkere grad fram hennes skjønnlitterære arbeider; de vitner om «digterisk evne til at gjøre personerne levende og handlingen spændende og interessant», i tillegg til at de er preget av hennes «noble og fint dannede personlighed». Riktignok tar Anna Bugge et lite forbehold: «Uden at eie den kraft og indignation i stilen og den psykologiske dybde, som udmerker Camilla Colletts og Amalie Skrams bøger, har dog Charlotte Koren paa anerkjendelsesværdig maade beriget vor literatur, og længe vil hendes bøger bli læst af ung og gammel.» Høyest blant fiksjonsverkene setter Anna Bugge *Familien Grib. En Fortælling fra 1814*: «Mellem spændende intriger inden den Gribske familie er her indflettet historiske skildringer fra tiden lige før Norges forening med Sverige.»¹¹

Anna Bugges vurdering av interessen for forfatterskapet samsvarer med Marie Nordgotten Sørbøs undersøkelser av bokbestanden i ulike leseforeninger i Europa, inklusive Norge. Hun hevder at senere litteraturhistorier ikke alltid gjenspeiler hvor sentralt et forfatterskap var i samtiden. I artikkelen «Elusive Women Authors» skriver hun at det fantes åtte–ti titler av Charlotte Koren i Kristiania Læseforening for Kvinder.¹² I leseforeningens katalog for 1904 finner man alle de romanene hun utga under eget navn, fra og med *Hans Skjæbne* (1884) til og med den siste, *Moderens Testamente* (1894), og dessuten tre av hennes historiske essays. Røros Læseforening oppgir i 1902 følgende titler: *Før og Nu* (to fortellinger, 1886), *Agga* (1889), *Familien Grib*, samt hennes siste roman *Moderens Testamente* (1894). Vestbanernes Læseforening har allerede i 1885 anskaffet *Hans Skjæbne*, så der har de tidlig vært oppmerksomme på forfatterskapet. Som vi ser, er Charlotte Korens bøker ikke bare representert i leseselskaper for kvinner, men også i mer almindannende foreninger. *Familien Grib* ble også funnet verdig til å innlemmes i biblioteket til Volda Lærarskule, å dømme etter et stempel på

kolofonsiden på Nasjonalbibliotekets utgave, og sikkert også i mange andre høyskolebiblioteker.

Til sammenlikning finner man i Læseforening for kvinder tretten bøker av Marie (pseudonym for Antoinette Meyn, 1827–1915), syv av Marie Colban (1814–1884) og fem av Helene Dickmar (pseudonym for Hanna Butenschøn, 1851–1928), men bare fem av Amalie Skram (1846–1905), og bare hennes senere verker. Hverken *Constance Ring*, *Forraadt*, *Lucie* eller *Fru Inez* finnes der, altså ingen av de mer kontroversielle av hennes verker. Men selvsagt alt av Camilla Collett (1813–1895).

På denne bakgrunnen virker det underlig at Charlotte Koren er så fullstendig utelatt fra oversiktsverker og litteraturhistorier, både i den nære ettertiden og senere, og i høyere grad enn mange av sine samtidige. Hun er f.eks. ikke nevnt i *Norske Kvinder. En oversigt over deres stilling og livsvilkaar i hundredeaaret 1814–1914* (1914), redigert av kvinnesakskvinnen Fredrikke Mørck. Det er forbausende at Helene Lassen ikke har funnet plass til en omtale av henne i sin artikkel der, «Kvindelige forfattere», hvor hun bl.a nevner navn som Elise Aubert (1837–1909), Clara Tschudi (1856–1945) og Nanna Thrane (1854–1948). Sistnevnte var representert med fem verker i Læseforening for Kvinder, de to andre med ti hver. Charlotte Koren er heller ikke nevnt i Bull og Paasches norske litteraturhistorie fra 1950- og 60-tallet,¹³ og hun har også gått under radaren hos redaktørene av *Norsk kvinnelitteraturhistorie* (1988–1990). At hun er glemt i nyere litteraturhistorier, er som nevnt en skjebne hun deler med de fleste av sine samtidige forfatterinner. Desto større grunn er det til å presentere henne her.

Hvem var Charlotte Koren?

Charlotte Koren var, som det vil ha fremgått, meget interessert i historie, kanskje særlig personall historie. Et tidlig arbeid viser dessuten stor interesse for kulturhistorie i et bredt perspektiv. Noen år før *Familien Grib* utkom, hadde hun fått publisert en artikkel i *Vidar. Tidsskrift for Videnskab, Literatur og Politik*, som professor (i geografi og etnografi) og biograf Yngvar Nielsen og hennes svoger Ludvig L. Daae utga sammen i årene 1887–1889. I årgangen for 1888 hadde «Frøken Charlotte Koren» signert følgende artikkel: «Fra 'Malvern Hills'». ¹⁴ Det er en grundig, kultur- og naturhistorisk beskrivelse av dette gamle engelske badestedet, fra tidlig middelalder med adelskap, kriger og klosterliv fram til 1880-årenes badeliv. Hun tilbrakte et halvt år i England i 1888 og kan ha skrevet artikkelen der. Romanen *Agga* fra samme år er i hovedsak lagt til England; de

første kapitlene er nærmest en guide til de viktigste severdighetene i London! Utover i neste århundre skrev hun flere verk om det engelske kongehuset, blant annet om Elisabeth I.

Charlotte Koren var neppe uten forutsetninger for et slikt arbeid. Hun kom fra en velansett, velutdannet familie. Oppvokst på Vormnes i Nes på Romerike i gamle Akershus fylke var hun nummer tolv i en barneflokk på fjorten, datter av proprietær og lensmann Jess Diderichsen Koren (1793–1867) og Margrethe Christine Reich (1797–1873). Det er ukjent hva slags utdanning Charlotte Koren fikk, men hun begynte som engelsklærerinne bare 17 år gammel ved Nichelsens pigeskole i Christiania 1868, året etter at faren døde, kanskje for å spe på familiens økonomi.ⁿ⁵ Hun var ugift, og ble sannsynligvis boende i Christiania inntil hun tok avskjed som lærerinne i 1884. Deretter ser det ut til at hun bodde hos to av sine brødre. I folketellingen av 1875, ikke så lenge etter morens død i 1873, var hun registrert hos sin eldste bror, enkemann og sokneprest Christian Wilhelm Koren (1816–1886) i Bragernes ved Drammen, som «tilreisende skolebestyrerinne» med fast bopel i hovedstaden. Året etter at hun oppga lærergjeringen, bodde hun ifølge folketellingen av 1885 fast hos ham, men da han døde året etter, flyttet hun sannsynligvis til en annen bror. Folketellingen fra 1891 forteller i alle fall at hun da bodde hos sin gifte bror Jess Dideriksen Koren (1830–1902) og hans familie i Botne i Vestfold kommune, nå en del av Holmestrand. Han ble byfogd i Holmestrand i 1894, og Charlotte flyttet da med inn til byen. Han døde der 6. januar 1902. Om dette skriver hun til sin venninne Elisabeth Brochmann tre ukers tid senere, 29. januar 1902, at det har vært et smertelig tap.ⁿ⁶ Samme dag skriver hun til venninnens mann, Johannes Brochmann, som var halvbror til hennes svoger Ludvig L. Daae og prest i Røldal, at hun blir boende hos sin svigerinne i Styhregade 10 i Holmestrand etter brorens død: «Jeg er nu blevet helt hjemme her og vilde finde det saart at skulle ind i et andet hjem.»ⁿ⁷ Enken Julie Erika Koren f. Backer døde imidlertid senere samme år.

Selv døde Charlotte Koren åtte år senere, den 11. mai 1910, ifølge ministerialboken for Frogner menighet. Hun flyttet kanskje til Christiania da svigerinnen døde. I et par brev fra februar og november 1906 til overbibliotekar A.C. Drolsum ved Universitetsbiblioteket, som hun takker overstrømmende for hjelp med et par engelske verker, oppgir hun Drammensveien 33 i Christiania som adresse.ⁿ⁸ Et par av nekrologene over henne nevner at hun bodde i Mogens Thorsens Stiftelse de siste årene av sitt liv. Stiftelsens bygning, som var 100 meter lang og liknet et slott, ble reist i 1896–1898, og lå nettopp i Drammensveien 33. Her var det plass til 50

enker eller ugifte kvinner, som fikk fri bolig og et årlig rentebeløp fra denne stiftelsen.¹⁹

Vi vet ellers lite om hennes omgangskrets eller privatliv; det er bevart lite korrespondanse etter henne. Men hun var mye sammen med sin lillesøster Johanne og hennes mann, og var visstnok en del av deres omgangskrets i hovedstaden. Her kunne hun dyrke sin interesse for historie, etter en annen nekrolog å dømme.¹¹⁰ Det fortelles også at hun hjalp til med pleien av sin svoger, som var blitt enkemann i 1899. Han var alvorlig syk i flere år før han døde i mars 1910, bare to måneder før Charlotte selv døde.

En dramatisk familiehistorie

Tittelen *Familien Grib* antyder at dette er et slektsdrama, mens undertittelen, «En Fortælling fra 1814», peker mot et skjebneår i norsk historie. Kjærlighetshistorien mellom Margrete Seier og løytnant Ravn, alias Gustav Grib, er den bærende intrigen i romanen, som ellers har et stort og broket persongalleri. Hvorfor han valgte å kalle seg Ravn, som jo er et fuglenavn liksom gribb, er litt uklart, men peker kanskje i retning av en tross eller utfordring i forhold til hans biologiske far, og til farens slekt, ettersom de to fugleartene begge er åtsel fugler som konkurrerer om byttet.

Løytnant Ravn er nemlig den «uekte» sønnen til den velansette major Gustav Grib (sr.), som er i tjeneste hos den danske kongen og bosatt i København. Major Grib og hans kjæreste Susanne Mortensen fikk et barn og holdt sammen i flere år uten å være gift, inntil han ble tvunget av sin familie til å oppgi henne og gifte seg med en annen. Far og sønn har ingen forbindelse. Etter at moren døde, vokser lille Gustav opp hos sin moster Marthe Rognli og sin morbror Christoffer Mortensen, i en respektabel, men mindre velstående familie. Som ung gutt flytter han hjemmefra, arbeider en tid i handelen i London, men melder seg etter hvert til den engelske hær. Hans klare fornemmelse av at det er knyttet noe skamfullt til hans fødsel, gjør at han lever under falskt navn og holder sin herkomst hemmelig for alle. Men han kommer hjem til Norge i håp om å gjøre karriere som offiser, og tilbyr sine tjenester hos prins Christian Frederik under kontroversene med svenskene i 1813–1814.

Som Anna Bugge påpekte i nekrologen over Charlotte Koren, er det i *Familien Grib* flettet inn «spennende intriger», ikke bare knyttet til løytnant Ravn og Margrete

Seier. Her er flere ulike kjærlighetshistorier, «uekte», eller «naturlige», barn, som de ble kalt i datidens språk, sjalusi, forførelsesforsøk og kamp for dyden, baksnakkelse, anklager om forræderi og blodige dueller. Romanen ender etter mange komplikasjoner lykkelig ved at far og sønn gjenforenes. Faren anerkjenner formelt løytnant Ravn som sin sønn, og slik blir han en rik arving og i posisjon til å gifte seg med sin utkårede Margrete Seier, som kommer fra en «fin» familie.

Familien Grib er en roman som handler om eldre tider, skrevet tre kvart århundre etter at begivenhetene som skildres fant sted. Det har vært om å gjøre for Charlotte Koren å gi et så korrekt bilde av tiden som mulig. Slik skildrer hun i starten av kapittel VI (s. 64) forholdene i borgerskapet på begynnelsen av 1800-tallet:

Ved Aarhundredets Begyndelse herskede der i alle Forhold en uhyre Forskjel fra vore Dage. Tiden før de ulykkelige Krigs- og Trængselsaar havde hørt til Landets mest blomstrende, og stor Rigdom paa enkelt Haand havde inden visse Kredse udfoldet en senere ukjendt Luxus. I Almindelighed bevirkede dog heldige Kaar, hvad man kunde nærmest kalde Tarvelighedens Overflod. Selv velstaaende Folk kjendte intet til de mangfoldige Smaafofnødenheder, som et Nutidshjem kræver. Men alle bedre stillede eiede gjerne sin egen Gaard og beboede den alene. Der var over Bolig som over Personer en vis Stivhed, en nøieregnende Iagttagen af Formen; men saa var der ogsaa en gjennem Generationer nedarvet Soliditet, som forklarede det Monopol, de mente at besidde paa Fornemhed og Dannelselse. I moralsk Henseende tog man det dog ikke nøie, skjønt man ogsaa her søgte at dække sig med en ydre Sømmelighedsform.

Særlig den siste setningen er interessant. Barn født utenfor ekteskap var ikke uvanlig i disse miljøene, men det ble ansett som en skam for en kvinne, mens mennene vel stort sett gikk fri. Interessant nok er Koren svært opptatt av hvordan den mest uskyldige parten, barnet, opplever en slik situasjon: som en paria. Løytnant Ravns militære og sosiale ambisjoner er i høyeste grad drevet av hans behov for å bli til noe, uavhengig av hans bakgrunn.

Men også skammen knyttet til det å få barn utenfor ekteskap er et viktig tema i *Familien Grib*. Marthe Rognli, søsteren til den forførte Susanne, kan aldri tilgi forføreren. Deres far tar sin død av denne historien, og Marthe Rognli har i ettertid forsøkt å legge lokk over den. Hun overvåker strengt sin egen datter, som bare ved et tilfelle får høre hva som skjedde med den stakkars moster Susanne.

Denne datteren, oppkalt etter sin moster, er for øvrig utsatt for høyst uønskede tilnærmelser fra romanens skurk, Adolf Grib, som er sønn av kammerråd Grib og derved halvfetteren til løytnant Ravn/Gustav Grib jr. Adolf har allerede sine svin på skogen, idet han seks år før denne historien tar til, satte barn på datteren til en madam Hansen. Barnet var dødfødt; moren døde et par måneder senere av tuberkulose. Også denne fødselen ble forsøkt dysset ned, skjønt Adolf Grib utnytter den til å beholde et grep om sin ulykkelige «svigermor», som han truer med å få anklaget for barnemord. Heldigvis tvinges han av omstendighetene og sine egne dumheter til å flykte til Amerika, og er dermed ute av historien.

Kvinnesak?

Disse historiene om barn født utenfor ekteskap kan muligens leses som et underspilt innlegg i kvinnesaksdebatten. I sin nekrolog over Charlotte Koren fremhever Anna Bugge hennes lille bok *Fra før og nu. To Fortællinger*, som hun hevder har hatt (og har) stor interesse for «os kvinder», ettersom den har «ansporet kampen for at vinde større plads for den kvindelige personlighed ogsaa i samfundet».

Bugge omtaler særlig fortellingen «Et tornet Træ», som har J.S. Welhavens dikt med (nesten) samme tittel som motto. ¹¹¹ Linjene «Tænk, hvad et spirende Liv maa lide, / hvor Mørket ruger og Taagerne skride!» er en treffende kommentar til hovedpersonen Judithes triste liv som ugift hjemmeværende datter, etter at hun må se den mannen hun elsker, forlove seg med en annen, vakrere kvinne. I 1840 noterer hun ironisk i dagboken: «Tiden gaar. Jomfru Judithe sover, spiser og syr! Alt er vist, som det skal være.» Hennes liv går med til å sy, dag ut og dag inn, under stemorens strenge og ukjærlige regime, inntil faren dør og etterlater henne en stor nok formue til at hun kan flytte for seg selv. Uten den ville hun ikke hatt noen muligheter, hun har ikke en gang kunnskaper nok til å kunne bli guvernante. Som kvinne er mulighetene hennes begrenset: «Aa om jeg var Mand! Jeg skulde vel ile derned. Jeg brænder efter at være med, efter at handle, ofre – o, saa gladelig Livet – for den gode Sag.» Den gode saken var den dansk-tyske krigen i Slesvig i 1848. Også denne fortellingen har en historisk ramme knyttet til faktiske begivenheter i tiden.

Charlotte Koren var ingen opprørske kvinnesaksforkjemper, men også i *Familien Grib* finnes ansatser til protester mot det som var de fleste ugifte embetsmannsdøtters lodd på 1800-tallet. Den kunne kanskje ha blitt hennes? Hun

må ha tenkt tanken. Hun bodde jo også i flere år hos sine brødre, selv om hun som forfatter på sett og vis hadde et selvstendig liv. Særlig skildringen av den stakkars halvgamle Lena Holm, som i en årrekke var et ubetalt og kuert tyende hos sin mors kusine, er en interessant kommentar til kvinners stilling for vel 200 år siden. Det var en fattig pikes skjebne å bli gående som gammel jomfru hos en mer eller mindre velvillig slektning dersom hun ikke ble gift, heter det i en kommentar til Margrete Seiers stilling da hennes far dør og etterlater henne på bar bakke. Redningen for Margrete blir en stor arv fra en mann som hadde elsket hennes mor, nemlig Gustav Grib sr.s tvillingbror Frederik Vilhelm – og ekteskapet med Ravn/Grib.

Men et ekteskap er heller ikke alltid en dans på roser; en intelligent kvinne må for eksempel vite å skjule sin overlegenhet for ikke å utfordre sin manns posisjon. En ektemann er jo familiens overhode som følge av sitt kjønn. Om Marthe Rognlis mann heter det lett ironisk at han aldri hadde forstått

sin Ægtefælles Kamp for at blive en Hustru efter Skriftens Ord. Han havde taget det som en selvsagt Ting, at hun stadig bøiede sin stærke Vilje ind under hans og aldrig lod sin store Overlegenhed komme tilsyne. Ja, Søren Rognli var gaaet i sin Grav med Enfoldets hele Selvtillid og sikre Tro paa sin Overmagt i Kraft af Ægtemand.

(s. 96)

Også for unge piker var det klare regler for takt og tone. Margrete Seier ble oppfattet som ukvinnelig fordi hun til dels fulgte sine egne normer. Men fortelleren er på hennes side:

[...] tiltrods for Skjønhed og ædle Egenskaber var ikke Margrete afholdt af sit eget Kjøen. Der var noget uafhængigt i hendes Væsen, som man ikke taalte. Og dog var denne Forsyndelse mod en Beskedenhedsform, der for mange gjaldt som Hovedsagen ved Opdragelsen, at søge deri, at hun saa lidet tænkte paa sig selv.

(s. 67)

Men tydeligere er kritikken ikke. Når Anna Bugge hevder at Charlotte Koren ikke har «den kraft og indignation i stilen og den psykologiske dybde» som preger Camilla Colletts og Amalie Skrams bøker, er dette en riktig observasjon. Camilla Collett var jo vår første kvinnesaksforkjemper, og tok blant annet opp spørsmålet om stemmerett for kvinner i sin essayistikk. Og Amalie Skram er en av de klareste stemmene i det moderne gjennombrudd, med blant annet et skarpt blikk for

sedelighetsspørsmål og den rådende seksuelle dobbeltmoralen, som var velsignet av kirken.

Folkeliv og religiøse overveielser

Et mer fremtredende aspekt ved *Familien Grib* er en religiøs grunntone, særlig representert ved Marthe Rognli. At Susanne forlot sin far for å leve «i synd» sammen med Gustav Grib, var en skam og en ulykke som Marthe Rognli aldri kom over. Det er visst ikke for mye sagt at hun dyrket sitt hat til forførerer. Men hennes uforsonlighet blir satt på en hard prøve i møtet med Gustav Grib sr. Da hun ser hans store sorg over å ha mistet både sin elskede og deretter forbindelsen med sin sønn, innser hun endelig at hun må lære å tilgi: «Dømmer ikke, at I ikke skal dømmes.» Å lære å forstå at Gud er kjærlighet, slik Margrete Seier hevder, blir hennes oppgave fremover. For øvrig blir Charlotte Korens forfatterskap mer og mer religiøst preget i de senere romanene.

Marthe Rognli er haugianer; Hans Nielsen Hauge fant først og fremst sine tilhengere blant bønder eller byboere som kom fra landet. Slik sett er Marthe typisk, hun kom fra en gård, men driver en landhandel i Christiania etter at hun ble enke. Koren kjente miljøene under sin egen plass på den sosiale skalaen, fra husbestyrere, tjenerskap og lavere offiserer til kremmere og omstreifere. En malerisk, men kanskje vel karikert figur er den omreisende kremmersken Lisa, som til tross for sin ydmyke posisjon i samfunnet får en avgjørende rolle i den delen av historien som handler om løytnant Ravns gjenforening med sin angrende far, og om Ravns ekteskap med den fagre, intelligente og trofaste Margrete. Her har nok lensmannsdatteren kunnet trekke på miljøer hun kjente fra hjembygda.

Hun varierer også språkbruk og tiltaleformer hos personer av ulike klasser. Tjeneren Anders og Kremmer-Lisa snakker for eksempel en slags østlandsdialekt; om Anders får vi vite at han er fra Solør. Lisa uttrykker seg dessuten stort sett i ordspråkliknende setninger, som her, da hun har fått noen pengesedler av Marthe Rognli: «Aaben Haand bringer Lykke tilgaards. Og er Enden god, saa er Kummeren glemt. Tag det tyngste Tag først og den bedste Bidden sidst, siger Ordsproget» (s. 55). Eller: «Herregunst og Flisevarme varer inte lenge!» (s. 328). Noen av dem kjenner vi, men mange ser ut til å være oppfunnet av Lisa selv, eller rettere sagt av Koren eller noen hun har kjent. Det kan være en måte å få sagt nokså barske ting på, samtidig som det gis skinn av at det ikke er talerens personlige meninger som kommer til uttrykk, men en slags generell folkemening,

en slags grunnfestet sannhet? Det samme trekket finnes i noen av Magdalene Thoresens folkelivsskildringer.

1814

Når man leser *Familien Grib*, blir man først grepet av den spennende kjærlighetshistorien og de gjentatte angrepene på løytnant Ravns ære fra hans rival Adolf Grib. Den lumske Adolf Gribs gjentatte forsøk på å forføre den troskyldige Susanne Rognli er et annet spenningsmoment. Et tredje er om kammerråd Grib, Adolfs far, greier komme utenom den barnløse halvbroren Frederik Vilhelms testamente, som ikke tilgodeser kammerråden slik han hadde håpet.

Men i voksende grad blir vi opptatt av fortellerstemmens interesse for de skjebnesvangre månedene den danske prins Christian Frederik var stattholder i Norge, i halvannet års tid fra mai 1813 til oktober 1814. Han var sendt hit av sin halvfetter, kong Frederik VI av Danmark, for å forsøke å bidra til en minnelig løsning for Norge i forbindelse med avslutningen av Napoleonskrigene. Sverige ønsket seg Norge som krigsbytte til erstatning for Finland, som nå ble russisk, noe både danskekongen og de fleste nordmenn ønsket å forhindre.

Tautrekningene mellom Jean Baptiste Bernadotte og de allierte maktene Russland, Preussen, Østerrike og England på den ene siden, og Danmark på den andre, er et vesentlig tema i romanen, og ikke minst hvordan både nordmenn flest, de militære og embetsstanden forholdt seg til dette spørsmålet. Som kjent kulminerte striden med at Norge ble løst fra forbindelsen til Danmark, fikk sin egen grunnlov, og gikk i personalunion med Sverige.

Alle personene i *Familien Grib* forholder seg med liv og sjel til dette spørsmålet, og diskuterer og vurderer kong Christian Frederiks handlinger, ikke minst om han gjorde rett i å oppgi forsvaret av Norge så brått sommeren 1814. Var han feig, eller en dårlig militær strateg? Eller for opptatt av ball, moro og damer?^{[n12](#)} Den offentlige mening var ikke nådig, og romanens skildring av den avsatte, nedbrutte eks-kongens hjemferd til Danmark i en sjalupp fra Bygdøy i ly av oktobermørket er trist. Erttertidens historikere, f.eks. Halvdan Koht og Lars Roar Langslet, har gitt ham en mer positiv vurdering, og lagt vekt på at han sparte Norge for en muligens langvarig, ødeleggende krig.^{[n13](#)}

Slik skildrer prinsen selv avskjeden med Norge i dagboken sin:

Vi lettet anker den 26de oktober kl. 1½, og baade fæstningen og de norske brigger paa havnen gav kongesalut, som jeg lot svare paa med ni kanonskud fra den danske brig; disse kanonskud som gjenglød fra klipperne, var et vakkert skuespil; men stunden var likevel ikke mindre frygtelig for mig, og jeg fældte taarer, da jeg kanskje for sidste gang saa dette fagre land, som jeg maatte reise fra for at frelse det fra en uundgaaelig ødelæggelse, uten dog at kunne sikre dets lykke, slik som jeg hadde ønsket det. – Men hvad kan menneskevilje utrette mot forsynets beslutninger, som vil alles vel. –

[n14](#).

Synet på prinsen er et viktig spørsmål også i forholdet mellom løytnant Ravn og Margrete. Adolf Grib sprer rykter om at Ravn er en forræder og spion for svenskene. Men Ravn er ikke svensk-vennlig, selv om han har respekt for Bernadotte som hærfører og militær. Christian Frederik har ikke slike egenskaper, han er politiker mer enn militær strateg. Ravn tror derfor at Bernadotte vil kunne vinne en krig mot Norge, og er urolig for at landet skal bli et lydrike under Sverige. Men han er villig til slåss til siste blodstråpe; hans identitet er å være soldat.

Margrethe blir engstelig hvis hun hører Ravn ytre et nedsettende ord om Christian Frederik, låner iblant øre til Adolf Gribs insinuasjoner, og kan en stund tvile på sin forlovedes fedrelandssinn. Hun er for et fritt Norge, også uavhengig av Danmark, men ønsker at Christian Frederik skal være konge over dette frie Norge. Ravn ser et helt fritt Norge som et mer langsiktig mål. I romanens sluttscene, der de nygifte ser prinsen forlate Norge i oktobermørket, er Margrete nedbrutt og fortvilet, men lar seg til slutt trøste av sin mann. «Var da Udsoning ikke bedre end Had? Fred bedre end Krig? Som alt nu stillede sig, havde man Grund til at haabe, at dette, som jo endnu føltes tungt, kunde blive til Landets Lykke. Til dets Frihed og sande Vel!»

Da *Familien Grib* kom ut i 1893, var Norge stadig under svensk overherredømme, men selvstendighetstanken var jo for lengst begynt å røre på seg i norsk politikk. Fra 1890 hadde Venstre utfordret Sverige ved blant annet å kreve nasjonal kontroll over utenrikspolitikken og et eget nasjonalt konsulatvesen, og situasjonen forverret seg utover på 1890-tallet. Både krig og oppløsning av unionen ble omtalt som mulige alternativer. Men ingenting tyder på at romanen var et innlegg i denne debatten, og de relativt korte anmeldelsene nevner heller ikke noe om den. Folkeavstemningen om Norges løsrivelse fra Sverige lå da også tolv år fram i tid.

Farmoren Christiane Koren

Fra Holmestrand skriver Charlotte Koren i desember 1900 til kvinnesakskvinnen Ragna Nielsen, sannsynligvis på et spørsmål fra henne, at det faktisk forholder seg slik at hun har «søgt at sætte min Bedstemoder et lidet Minde i 'Familien Grib'». Fru Nielsen vil finne en skildring av besteforeldrenes hjem i kapittel X, skriver hun videre, «saaledes som mine Forældre har givet mig Indtryk af, at det var». ⁿ¹⁵ Selv hadde hun aldri sett deres hjem; begge var døde flere år før Charlotte ble født i 1831.

Viktigere enn disse overleverte skildringene av besteforeldrenes hjem var nok farmorens egenhendige historie. Christiane Birgitte Diderichsen Koren (1764–1815) var dansk av fødsel og kom til Norge som nygift sorenskriverfrue i 1787, 23 år gammel. Hennes mann var bergenseren Johan Koren (1758–1825). Han ble sorenskriver i Eidsberg i Østfold og senere i Øvre Romerike, i Gjerdrum og i Ullensaker. «Mor» Koren, som hans kone ble kalt, etter datidens skikk for embetsmanns- og prestekoner, var litterært interessert og sterkt knyttet til sitt fedreland. Hun opplevde adskillelsen fra Danmark i 1814 som en katastrofe, både personlig og politisk, noe hennes dagbøker fra denne tiden bærer sterke vitnesbyrd om. Disse dagbøkene, som var i Charlotte Korens eie, ble en «særlig støtte under Skildringen av Stemningerne i 1814», forteller hun Ragna Nielsen. ⁿ¹⁶

Hun kunne kanskje også ha nevnt at den danskfødte fru Krone (hun har ikke noe fornavn i romanen), som spiller en stor rolle som hovedpersonen Margrete Seiers fortrolige venninne, nok langt på vei er et portrett av Christiane Koren. Hun er den av romanens mange skikkelser som er mest fortvilet over skilsmissen fra Danmark – i alle fall på et personlig plan – men ender med å forsone seg med den, liksom også «Mor» Koren gjorde. ⁿ¹⁷ En rekke trekk ved fru Krone svarer til det man ellers vet om Christiane Koren. Hun hadde blant annet sitt eget private rom med bøker og skrivesaker, hvor bare spesielt innbudte fikk komme.

Også en rekke mindre viktige detaljer, som ikke desto mindre gir liv til skildringen, knytter de to tekstene sammen. Fru Krones husholderske klager over at hun må tenne i 16 ildsteder hver dag nå som et stort antall militære mannskaper er innkvartert på sorenskrivergården; de har snart gått tom for ved! Dessuten synes hun synd på soldatene som ikke får annet å spise enn rå havre og tørrfisk. Disse detaljene finnes også i Christiane Korens dagbøker fra denne tiden. Her hadde Charlotte Koren en enestående kilde.

En revidert utgave og en samstemt mottakelse

Charlotte Koren hadde allerede i 1880 anonymt utgitt *Bevægede Tider. En Fortælling fra 1814*, som handler om de samme personene og de samme begivenhetene som skildres i *Familien Grib*, men den hadde hun alltid vært «yderst misfornøiet med», skriver hun til Ragna Nielsen. Den omarbeidede utgaven er da også mye bedre, strammere i komposisjonen og bedre strukturert omkring de overordnede intrigene. Likevel mente hun at det ville være nyttig med en anbefaling fra kompetent hold. Hennes svoger, historikeren Ludvig L. Daae, skrev et lite forord i den nye utgaven. Han har ingen reell kompetanse i estetiske spørsmål, sier han beskjedent innledningsvis, men han vil likevel gjerne uttale seg, da forleggeren (P.T. Mallings Boghandels Forlag) har bedt ham om en anbefaling:

[...] Forfatterinden har lagt for Dagen et ikke sædvanligt Kjendskap til den Tids Charakter, Tænkemaade, Sæder og Skikke. Naar hertil kommer den i sjelden Grad fine og rene Aand og Fremstilling, der stedse har udmærket hendes Skrifter, maa jeg derfor bestemt antage, at Bogen fremdeles og nu i end høiere Grad, end for nogle Aar siden, vil vinde Læservedenens fortjente Bifald.

Ludvig L. Daae sier ikke noe om de historiske begivenhetene intrigene kretser om, og som vel har vært det viktigste for forfatterinnen ved siden av ønsket om å skrive en fengslende kjærlighetshistorie om trofasthet, misunnelse, svik og bakvaskelse, men likevel med en trygg religiøs og moralsk himmel over seg. Men det er det historiske stoffet anmelderne av den nye utgaven har festet seg ved, liksom det er historikeren nekrologene hyller. Charlotte Koren har gått *ad fontes*, ikke bare til farmorens dagbøker, men også til kronprins Christian Frederiks egne notater fra det skjebnesvangre året 1814.ⁿ¹⁸ Romanens detaljer og henvisninger til hans regjeringstid i Norge er helt ut pålitelige.

Forlaget gjorde en stor innsats for å markedsføre *Familien Grib* i desember 1893 og på nyåret 1894, noe man ser av alle annonsene i aviser over hele landet. Men anmeldelsene var få og ikke særlig inngående; mange anmeldere mente at det ikke var nødvendig å si så mye om denne romanen, da den jo var en ny versjon av *Bevægede tider*, som var kommet tretten år tidligere.

I *Morgenbladets* aftennummer (21. desember 1893) kan man lese at boken da vant

Bifald hos Kritiken, der navnlig fremhævede den korrekte Tidsskildring, den rene, sikre og dygtige Fortællemaade og det gode Sprog, Egenskaber, der

ogsaa karakterisere nærværende Udgave og uden Tvivl vil tilsikre denne samme gode Modtagelse. Det er en særdeles dygtig Skildring af Livet og Situationerne i og omkring Christiania paa det angivne Tidspunkt, der her leveres, og som tyder paa, at særdeles gode og levende Traditioner have staaet til Forfatterindens Tjeneste.

Den vestlandske Tidende nøyer seg (4. januar 1894) med ganske kort å si at boken ikke trenger noen ny vurdering; den vil under sin nye tittel bli møtt «med samme velvilje som tidligere. Forfatterindens kjendskab til den tids karakter, sæder, skikke og tænkemaade hører ikke til det sædvanlige, ligesom hendes skildringer er fine og træffende, noget som er særpreget ved Charlotte Koren.»

Grimstad Adressetidende (6. februar 1894) finner at «det historiske Billede» står i en meget interessant «Ramme», og at boken er en tvers igjennom spennende roman. «Heltinden, den unge Margrete Sejr [*sic*] er en sjelden sympatetisk Kvindeskikkelse og ligesaa den anden unge Pige, Susanne Rognli. Forresten følger man alle bogens Personer med stor Interesse, de er klart og skarpt tegnede. Den kan trygt anbefales som underholdende Læsning for baade ældre og yngre.»

Også *Laurvigs Blad* (15. januar 1894) anbefaler boken, som holdt på «vor stigende Interesse fra dens første til dens sidste Blade.» Og også her fremheves det verdifulle historiske stoffet: «Forfatterinden maa have havt gode Forstudier af hin Tids Sæder og Personligheder, og hvorledes de politiske Forholde greb ind i Familierne.» Dessuten kan boken trygt gis unge mennesker, mener også *Laurvigs Blad*, da den har et klart moralsk sikte. «Der møder os gode Personligheder og ædle Handlinger, og der møder os slette Mennesker og Nidingedaade, men det onde sees og stemples som ondt, og faar sin fortjente Straf; det gode fremstilles som det høie Maal, alle skulle stræbe efter og de ville naa.» Til slutt vil anmelderen gjerne anbefale boken for «alle dannede.»

Nordlandspostens korte omtale (28. februar 1894) er også positiv. Boken er ytterst fengslende, godt fortalt, og persongalleriet realistisk for sin tid. «Tyngdepunktet i Bogen er Begivenheder i en Familie, der dels tilhører Danmark, dels Norge. Disse faar en skarpere Belysning og ligesom løftes ud over det hverdagslige ved den Bevægelse, der i 1814 bemægtigede sig den hele Nation fra den laveste til den høieste.»

Omtalene i *Lister og Mandals Amtstidende og Adresseavis* (6. februar 1894), *Nordlandsposten* (28. februar 1894) og *Orkdølen* (29. mars 1894) følger tropp. *Lister og Mandals Amtstidende* understreker at det går en «nobel og ren Aand»

gjennom den fintformede fortellingen, og kan, også denne avisen, trygt konkludere med at romanen «fortjente at vinde Indgang i hvert dannet Hjem».

Nordlandsposten mener at romanens personer er skildret med lunt humør og «sympathisk Forstaaelse». *Lindesnæs Venstreavis* (19. februar 1894) er kanskje mest begeistret, og siterer en strofe fra Henrik Ibsens «Terje Vigen», som for å understreke at «Billedet, som her vises frem, har ikke blot lyse, tiltalende Farver, thi vort Folk var i mange Henseender stedt i Trængsel». Konklusjonen er at «Grundtrækkene i det fortalte er fuldt historisk paalidelig [...] Virkelige Begivenheder har tjent Forfatterinden som Rending for hendes levende Fantasis Islet.»

Omtalene er altså nokså samstemte. Det er interessant at så mange små aviser fra hele Norges land, fra Bodø i nord til Grimstad, Mandal og Lindesnes i sør, Haugesund og Ålesund i vest, og Orkdal i nordvest, interesserte seg nok for denne romanen til å skrive en positiv anmeldelse, selv om de ikke er særlig grundige. Anmelderne legger vekt på det gode språket, skriveferdigheten, den gode moralen og de sannferdige skildringene fra en krisetid i norsk historie. Dette er en bok både for unge og gamle, men kan særlig anbefales ungdommen og den «dannede» delen av befolkningen.

Forfatterskapet later likevel ikke til å være stor kunst, å dømme etter omtalen i *Salmonsens Konversationsleksikon*, utgitt tretten år etter Charlotte Korens død.¹¹⁹ I den korte notisen kan man lese at hennes verker har «vundet adskillig Popularitet, mere ved deres romantiske Indhold, bygget paa flittig hist. Læsning, end ved kunstneriske Egenskaber» (1923). Dette skriver «E. S-n.», som seks år tidligere i samme leksikon hadde skrevet nesten ordrett det samme om forfatterinnen Hanna Butenschøn (1851–1928): «Hendes Fortællinger [...] vidner mere om litterær Interesse end om digterisk Evne.» Forfatteren av disse drepene omtalene er Einar Skavlan (1882–1954), *Dagbladets* redaktør fra han var 33 år gammel og fram til sin død. Pussig nok var han medlem av Norsk Kvinnesaksforening.

Siste ord

I likhet med anmeldelsene trekker langt de fleste nekrologene over Charlotte Koren fram hennes historiske kunnskaper. *Morgenbladet* publiserte en anonym, nokså fyldig nekrolog allerede 11. mai 1910, samme dag som hun var død, og fulgte opp med en liten reportasje fra bisettelsen på Vestre Gravlund noen dager senere. I

nekrologen gjøres det nøye rede for hvilke bøker hun hadde utgitt. Romanene var gode og underholdende, men bar ikke egentlig bud om «Originalitet eller noget betydelig Fortællertalent». Sitt rette felt som forfatterinne fant Koren først sist på 1890-tallet, da hun begynte å utgi sine «populær-historiske Skrifter»; disse vant henne en stor lesekrete. «Hun forberedte sine Bøger gennem de grundigste Studier i engelske Arkiver, og hun eiet en sjelden Evne til at gjengi det historiske Stof i en livlig og fængslende Form.» Nekrologen slutter med en vakker personkarakteristikk: «Personlig var frøken Koren en fint dannet og elskværdig Dame, beskeden og fordringsløs i al sin Færd.»

Også hennes venn presten Johannes Brochmann skrev en lengre nekrolog, publisert under hans navn i to aviser, i *Bergens Aftenblad* (26. mai 1910) og i *Stavanger Aftenblad* (28. mai 1910). Også han legger mest vekt på Korens historiske arbeider. Alt hun skrev, bygger på omfattende og grundige studier. Særlig vil han peke på hennes arbeider om Englands og Skotlands reformasjonstid: «Dens mægtige Skikkelser og heltmodige Martyrer stod hele hendes Aandsretning langt nærmere end Nutiden med dens flade Materialisme.» Brochmann avslutter med følgende karakteristikk av forfatterinnen:

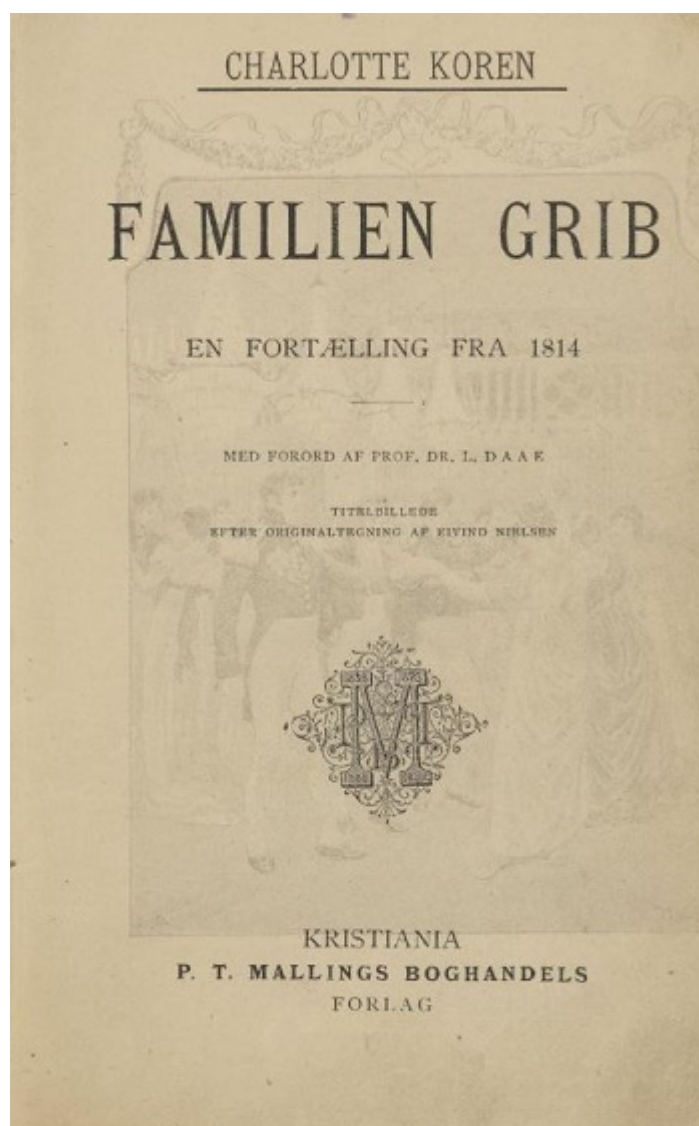
En ædel, høisindet Kvinde, altid rede til at forstaa og hjælpe andre, glemme sig selv! Med sin udprægede Afsky for det uægte, afholdt hun sig som Forfatterinde fra at beile til Døgnets Gunst ved det pikante og det kun moderne. Derfor fik hun føle, hvor tungt det er at gaa mod Strømmen, omgivet af uforstaaende Trangsyn paa den ene Side, Letsind og Vantro paa den anden.

Også *Ørebladet* (12. mai 1910) brakte en litt lengre omtale, og også her er det særlig Charlotte Korens historiske skrifter som trekkes fram. Omtalen slutter med et sitat fra *Ørebladets* egen omtale av hennes bok *To Dronninger*, som var utkommet tidligere samme år. Det ligger mer enn alminnelige historiske studier bak dette arbeidet, og langt mer enn man kan vente «ved Bøger af denne Art», mener avisen, som heller ikke den unnlater å avslutte med en moralsk vurdering av forfatterinnen: «Frøken Koren var en elskværdig og fint dannet Dame, stilfærdig og beskjeden i al sin Færd».

Trondhjems Adresseavis (12. mai 1910) og *Buskerud Blad* (15. mai 1910) brakte korte, nesten likelydende omtaler. Man får nærmest inntrykk av at *Buskerud Blad* hadde skrevet av etter *Trondhjems Adresseavis*, og bak begge omtaler merker man et ekko fra *Morgenbladets*. «Hendes bøger har vundet adskillig anerkjendelse, særlig hendes historiske romaner som udmærker sig ved stor

historisk nøiagtighed og grundige detaljkundskaber.» , heter det i *Trondhjems Adresseavis*.

Det er altså historikeren avisene minnes og fremhever i nekrologene sine, og det er kanskje også som historiker Charlotte Koren helst ville huskes. Men det kan ikke være tvil om at hun også har moret seg med å skrive en underholdende og spennende fortelling om kjærlighet, hat og intriger. Anna Bugge gjorde rett i å trekke fram hennes skjønnlitterære arbeider i omtalen i *Nylænde*, og i å peke på en ikke ubetydelig dikterisk evne.

Tittelside, 2. utgave 1893

[Ludvig Daaes forord til 1893-udgaven]

Nærværende Bog udkom i Aaret 1880 første Gang anonymt og under Titelen «Bevægede Tider, en Fortælling fra 1814». Den foreligger nu under Forfatterindens Navn i omarbejdet Form og med ny Titel.

Forlæggeren har bedet mig om at ledsage den med et Par anbefalende Linjer, og jeg har ikke villet vægre mig derved, uagtet jeg tror, at en saadan Anbefaling er unødvendig for en Bog, der allerede en Gang før er modtagen med Velvilje, og uagtet jeg er meget langt fra at ville gjælde som æsthetisk Autoritet. Men jeg anseer mig berettiget til at udtale, at Forfatterinden har lagt for Dagen et ikke sædvanligt Kjendskab til den Tids Character, Tænkemaade, Sæder og Skikke, som hun har søgt at skildre. Naar hertil kommer den i sjelden Grad fine og rene Aand og Fremstilling, der stedse har udmærket hendes Skrifter, maa jeg derfor bestemt antage, at Bogen fremdeles og nu i end høiere Grad, end for nogle Aar siden, vil vinde Læseverdenens fortjente Bifald.

7. December 1893.

L. Daae.

I.

Kammerraad^{k1} Gribs Eiendom Moland havde ingen malerisk Beliggenhed. Men nu, som de snedækte Marker og rimklædte Træer glitrede i Februarsolen, eiede Landskabet en egen vinterlig Skjønhed.

Bygningerne var mange, skjønt i mere eller mindre daarlig Stand; der var dog over det hele noget vist herskabeligt. Kammerraaden kunde desuden, naar han vilde, bygge dem alle fra nyt af; thi han var efter daværende Forhold en rig Mand. Og dette vidste man.

Det indre svarede til det ydre. Men saa tarvelig^{k2} var Tiden, at Kammerraadinden, – der ikke hørte til de nøisomme, – fandt sig i Skorstenspiber, som altid røg, i Vinduer, som altid trak, og en Mangfoldighed af lignende Ulemper.

Dagligstuen var et stort, skummelt^{k3} Værelse med blaagraa Vægge og tarvelige, skindbetrukne Møbler. Men over Sofaen hang Portrætter af Kammerraadindens Bedsteforældre i svære,^{k4} forgyldte [2] gamle Rammer, og over den simple^{k5} Komode mellem Vinduerne saaes et Speil, hvis Værd man nu vilde forstaa, men som dengang agtedes ringe. Et stort Birketræs Hjørneskab og et Slaguhr i medtaget Mahognikasse fuldstændiggjorde Bohavet.

Ved det runde Bord ved Vinduet sad Kammerraadinden og hendes Datter Louise med sine Haandarbeider. Men foreløbig var de mere optaget af at se efter Visergutten, som var sendt til Postaabneriet efter Brevene. Posten kom blot en Gang om Ugen, og den var da en Begivenhed.

Fru Grib var en fyldig, vel konserveret Dame med rødligt Haar, der var strøget glat tilbage over Tindingerne. Saadan i rent Hverdagslaget bar hun ikke de svære forlorne^{k6} Krøller, som dengang var imode, og hvori hun satte sin Stolthed, men der var ogsaa nu noget sirligt over hendes Paaklædning. Hun besad tillige en vis Tække,^{k7} naar ikke et koldt, hovmodigt Udtryk kom tilsyne og skjæmmede hendes Ansigt.

«Mor – er det ikke Skam af Far, at jeg ikke faar reise til Drammen nu, jeg er buden for tredje Gang?» – sagde Louise klynkende og tog fat paa sit Arbeide efter en forgjæves Speiden efter Posten.

«Hvad jeg synes eller ikke synes, gjør lidet til Sagen», svarede hendes Moder, som ogsaa var blevet gnaven^{k8} af den lange Venten.

Døren gik idetsamme op, og Kammerraaden traadte ind med lette, næsten lydløse Skridt.

«Er Budet kommet tilbage fra Kroner, Jettemor?» [3] spurgte han og gik for at stoppe sin Pibe.

«Nei. Ole maatte til Kværnen, derfor lod jeg Lena gaa. Og hun er ikke af de raskeste.»

Kammerraaden trak misfornøiet paa Skuldrene:

«Damernes Ærender først – naturligvis.»

«At faa malet i denne vanskelige Tid er vel ikke mit Ærende mere end dit?»

«Bevares, nei!»

Kammerraaden kneb Læberne sammen paa en eiendommelig Maade og plirrede med Øinene. Han var en tynd, spædlemmet Mand under Middelhøide. Ansigtet var stærkt furet, og Udtrykket ubestemmeligt. Over hans Person var der noget soigneret,^{k9} tiltrods for den temmelig luvslidte, mørkegrønne Kontorfrak.

«Far – tænk, nogen tror, at Prinsen^{k10} vil tage ind hos Kroner paa Tilbageveien!» udbrød Louise, da hendes Fader med tændt Pibe kom hen til Bordet.

«Saa kan jo du og Mor kjøre over til Kroner og se paa Stadsen. – Men se der, – der har vi da ialfald Veslehans med Posten!»

«Aa gid – gid der var Brev til mig!» raabte Louise og løb ud i Kjøkkenet.

Da hun kom tilbage med Væsken, hvortil hendes Fader havde Nøglen, lyste hendes Ansigt af Forventning.

«Taalmodighed, min Kjære, Taalmodighed!» sagde Kammerraaden og lagde Væsken paa Bordet, medens han sugede nogle smaa, korte Drag af Piben.

«Taalmodighed er en skøn Dyd, og [4] Hastighed duer, som bekjendt, blot til en Ting,» tilføiede han, idet han tog Nøglen op af Lommen.

Med irriterende Langsomhed kom Brev for Brev frem, indtil et af usædvanlig Størrelse og paa finere Papir faldt i Øinene. Haandskriften bragte Kammerraaden til at studse og skifte Farve, og da Væsken var tom, forlod han hurtig Stuen med sin Post.

«Det Brev, kan du tro, indeholder noget vigtigt, Louise! Det, som Far blev saa rar ved at se, mener jeg,» sagde Fruen, da Døren var lukket efter ham.

«Tror du, noget om Prinsen?» spurgte Louise ivrig og glemte sin skuffede Forventning om Brev.

«Det er slet ikke umuligt. Men derfor er det ikke sagt, at du eller jeg faar høre noget om det.»

– Oppe paa sit Kontor sad Kammerraaden og veiede i Haanden det store, fine Brev, medens mange Tanker krydsedes i hans Sind. Det var Aar og Dag, siden han sidst saa denne kjække Haandskrift; og hvad kunde det nu være? Hvad kunde hans fornemme Broder ville ham?

Og atter veiede han Brevet i Haanden, medens en uforklarlig Frygt afholdt ham fra at aabne det.

Bitre Minder fra hans glædeløse Barndom dukkede frem –: Han, den ældste Søn, overseet og tilsidesat – de to Halvbrødre baaret paa Hænderne – –

[5] Endelig tog han sig sammen og aabnede Brevet. Det indeholdt et stort, tætskrevet Ark og et mindre Papir. Han foldede det første ud og læste.

Strax kom der et spændt Udtryk i hans Ansigt. Farven svandt og kom; Aandedrættet blev kort og hurtigt – – –

Da ogsaa det mindre Papir var løbet igjennem, gled der som en Taage for hans Øine, og han lænede sig tungt tilbage paa Stolen.

Derpaa fulgte en pludselig Uro. Han reiste sig og begyndte at gaa frem og tilbage paa Gulvet med sin eiendommelig lette, lydløse Gang.

Tankerne bevægede sig i Fortiden:

Havde han ikke tiet og taalt – og arbeidet? Arbeidet sig frem til Stilling og Formue! – – Havde ikke det, hans Hustru bragte, været Ubetydelighed mod det, *han* havde gjort det til? – – Havde han ikke lodset det altsammen gennem de forskellige Pengekrisers Storme, medens han vedblev at lægge Daler til Daler?

Og alligevel var dette altsammen mindre, end det han i de sidste Aar havde haabet skulde tilfalde hans Børn – tilfalde Adolf! Ja, han havde altid tænkt paa ham! At *han* skulde naa frem til det, som hans Far aldrig havde kunnet naa – –

Ubegribeligt! Hvad kunde Grunden være? – Grunden til, at det hele gik fra dem?

Han tog Brevet og gjennemlæste det paany: Ingen Feiltagelse! Nei, ingen Feiltagelse!

Og atter fortsattes den urolige Gang.

[6] Da slog pludselig en Tanke ned.

Han blev staaende og tog sig til Panden: Kunde *det* være muligt? – *Det* lade sig gjøre?

Og nu var Kammerraad Grib igjen sig selv, Forretningsmand indtil Fingerspidserne.

Det første, han gjorde, var at undersøge Brevets Dato.

Hvor dette Brev var naaet hurtig frem! – – Men Tiden for dets Ankomst behøvede ingen at vide – – Alle Parter kunde være tjent – –

Han hørte sin Hustrues Skridt i Trappen.

Hvordan vilde *hun* tage dette? – Skulde han betro sig til hende? Sikrest, naar begge var enige, naturligvis! Naar begge opererede i Fællesskab –

Han gik til Døren, men blev staaende uvis: Hvordan vilde hun? – – Hun, som ikke –

Men det kunde ikke undgaaes! Hun maatte være villig – hjælpe –

Og han aabnede Døren og raabte paa hende.

Kammerraadinden blev næsten forskrækket; og da hun stod derinde og saa det spændte Udtryk i hans Ansigt, spurgte hun hurtig, hvad der var paafærde?

«Jeg har faaet et Sorgens Budskab, Jette. Dette Brev fra min Broder Gustav – melder Frederiks Død.»

Han havde undladt at se paa Hustruen, medens han talte. Nu stjal han sig til et Øiekast: Hendes Ansigt var purpurrødt, og en nervøs Trækning om Munden forraadte en indre Bevægelse.

[7] Der opstod en lang, uhyggelig Taushed. Tilsidst sagde Kammerraadinden koldt:

«Jeg kondolerer.».

«Glem gammelt Nag, Jette. Døden udsletter jo alt.»

«Jeg indser ikke, det kan gjøre nogen Forskjel for os, enten han lever eller er død. Vi har ikke seet ham, knapt hørt fra ham paa snart tredive Aar.»

«Men der er en anden Side ved dette Dødsfald, som ikke kan andet end berøre os. Du maa have hørt, at min sal. ^{k11} Broder for endel Aar siden arvede en meget rig Morbror, hvorved han kom i Besiddelse af en Herregaard i Jylland. – Og da Frederik var ugift, og Gustavs sidste gjenlevende Barn døde for to Aar siden – ja, saa har jeg senere tænkt, at denne Formue – Herregaarden og alt – skulde engang tilfalde Adolf. Ja, Louise ogsaa da! Der var jo liden Sandsynlighed for, at Gustav efter saa mange Aars Enkemandstand skulde gifte sig igjen.»

«Og har han nu gjort det?» spurgte Kammerraadinden spændt.

«Giftet sig? Nei vist ikke.» Kammerraaden kræmte, og det varede lidt, inden han fortsatte:

«Enhver maatte jo tro dette. Anden Disposition af Formuen kunde synes nær et Bedrag. Mindst havde jeg tiltroet den blødhjertede Frederik en saadan Handling. Det var Frederik, som altid viste mig Venlighed, naar jeg i min fornemme Stedmors Hus skubbedes tilside, som om jeg tilhørte en lavere Kaste. – Jeg skjønte [8] ikke stort paa det, det er sandt. Jeg holdt mere af Gustav med al hans Arrogance.»

Kammerraaden stansede igjen, dennegang grebet af Erindringens Magt. Men Fru Grib var begyndt at faa Interesse for Sagen og spurgte:

«Naa, – og hvad skriver da Majoren?»

«Han skriver, – ja, du kan selv læse det. – Se, her har du Brevet.»

Hun udfoldede det store Ark og følte en ufrivillig Beundring for det fine Papir og den kjække, smukke Haandskrift. Derpaa læste hun:

«Min kjære Broder Hans!

Aar er henrundne, siden jeg greb Pennen for at skrive til min Slægt i det kjære, uforglemmelige Norge. Anledningen til, at jeg idag bryder min lange Taushed, er sørgelig: Min dyrebare Tvillingbroder Frederik er ikke mere. Efter et Liv i Resignation indgik han den 22de f. M. ^{k12} til Lysets Boliger^{k13} for at forenes med den i Livet saa bittert savnede. Og ligesom han trofast bevarede sin første Kjærlighed, saaledes har han ogsaa ved sin Død tænkt paa dem, der stod den elskede nær; og det er med Hensyn til dette, jeg maa ty til min høitærede Broder. Du vil erindre, at vor hedengangne^{k14} Frederik allerede fra sin tidlige Ungdom nærede en taus, men inderlig Kjærlighed til din Hustrus Kusine, Clarissa von Helt. Hendes Afreise til Norge hindrede formodentlig fra først af en aaben Udtalelse. Senere, da han traf hende der, holdt hans store Beskedenhed ham tilbage, indtil det var for sent. Hvordan ^[9] Giftermaalet med Ferdinand Seier kom istand, har jeg aldrig faaet Rede paa; jeg var dengang fraværende; men Frederik blev en enlig Mand til sin Død. Jeg ved ikke, om du har hørt om alle de Sorger, som rammede Seiers? Tre Børns Død gjorde dem i flere Aar børnløse, indtil de atter fik en Datter, som nu lever. Senere tabte Seier sin Formue ved sin Faders uforsvarlige Spekulationer. Den Plet, som derved kom til at klæbe ved Faderens Navn, var for hans stolte og æresyge Karakter kanske det tungeste ved denne sørgelige Historie. Han fik kort efter en hæderlig Ansættelse i Norge, hvor Clarissa døde. Deres Samliv skal ikke have været lykkeligt; men at Seier, hvis Styrke altid laa i en minutiøs^{k15} Iagttagen af ydre Former, skulde have behandlet hende haardt, vil jeg nødig tro. *Hun* var en elskelig Kvinde. Kjære Broder Hans, da vi var Dreng, pleiede du at sige, at du holdt af mig. Aar er gaaet, og altfor lidet har jeg agtet paa denne som paa anden Kjærlighed, der blev ødslet paa mig uværdige. Men var du iaften i min Nærhed, og kunde jeg føle din fordums Hengivenhed, vilde jeg betro dig, hvordan Minder fra Fortiden er kaldte tillive, og Strenge anslaaede, som jeg troede forlængst forstummede. Men tilbage til Forretninger! Som du af vedlagte Gjenpart af Testamentet vil se, skulde Halvdelen af Formuen tilfalde mine Børn; og i nogle Linjer, tilføiet efter min yngste Søns Død, staar der, at han ingen Forandring vil gjøre i denne Bestemmelse.»

[10] Kammerraadinden lod Brevet synket:

«Det er altsaa bare *Halvdelen* af Formuen, som tilfalder os?»

Istedenfor Svar rakte Kammerraaden hende Testamentet.

Det lød:

«Da jeg er bleven underrettet om, at min Halvbroder Hans Grib, Kammerraad og Foged i *** sidder i gode økonomiske Livsvilkaar, kan jeg, uden at saare min Samvittighed, disponere over min Formue efter eget Tykke;^{k16} dog saaledes, at mine Arvinger, eller Arving udbetaler til Datter af ovennævnte Broder, Sofie Louise Grib, 1000 – tusind – Specie Daler, hvilken Sum bemeldte Broderdatter har at betragte som Brudegave.

Det øvrige skal i to lige Parter deles.

Den ene Halvpart tilfalder min Tvillingbroder Carl Gustav v. Gribs Børn eller Barn. Den anden Halvpart tilfalder Juliane Margrete Seier, Datter af Oberstløjtnant Ferdinand v. Seier og Clarissa von Helt, saaledes, at skulde paa en af Siderne disse Arvtagere, eller denne Arvtager ved Døden afgaa, skal ogsaa den anden Halvpart tilfalde den overlevende.

Skrevet paa min Eiendom – Gaard den 27de Januari 1804.
Frederik Vilhelm v. Grib.»

Papiret faldt Kammerraadinden af Hænderne, og en kvælende Følelse betog hende. Hun gik til Vinduet og blev staaende med Ryggen mod sin Ægtefælle. Da hun vendte sig, havde hendes Ansigt et haardt, hadefuldt Udtryk.

[11] «Dette er ikke andet, end hvad jeg kunde vente af din Slægt,» sagde hun med dirrende Stemme. «Det ender, som det begyndte.»

«Og jeg gjentager –: Det er ikke stort bedre end et Bedrag. Fornemlig nu, som Gustav er børnløs. – Tænke sig, at hele denne uhyre Formue skulde tilfalde Frøken Seier – en fremmed!»

«Nævn ikke hendes Navn!»

Han betænkte sig:

«Jette, selv om dette Testamente ikke er juridisk ulovligt, betragter jeg det moralsk som saadant. Jeg kunde derfor aldrig betænke mig paa – paa at redde, hvad muligen reddes kan.»

«Hvad mener du? Tør du gjøre Testamentet til intet og kræve din Ret?»

«Saa taabelig er jeg ikke! Men der kunde vel gives andre Udveie.»

«Andre Udveie?»

«Naar du blot vilde laane mig lidt Opmærksomhed. – Men du maa først høre Slutningen af Brevet.»

«Nei tak! Jeg har faaet nok af disse Dokumenter. Aldrig har jeg spekuleret i din Broders Formue; aldrig har jeg –»

«Men tænker du da slet ikke paa Adolf?» spurgte han, da hun stansede.

«Paa Adolf! – Behøver du at spørge om det?»

«Men skal du forstaa, hvad jeg mener, saa maa du vide, hvad Gustav siger videre.»

«Naa, saa kom med Brevet!»

[12] Hun blev staaende i samme Stilling og læste:

«Det naturlige vilde jo være at sende Underretning om den Arv, der er tilfaldt min sal. Venindes Datter, enten til denne selv eller til hendes Fader. Men deres nuværende Opholdssted er mig ubekjendt; og da Forholdene i Norge for Øieblikket skal være vanskelige og usikre,^{k17} maa jeg ty til dit broderlige Venskab. Ogsaa af en anden Grund sker dette. Efter Testamentets Lydende skulde den udelte Formue tilfalde Frøken Seier; men jeg har mine Grunde til ikke at forhaste mig i denne Sag. Der er Undersøgelser af en privat Natur, som jeg vil foretage forinden den endelige Ordning. Lad hende vide, at en Formue paa cirka 50,000 Speciedaler, eller 100,000 Rigsdaler efter den nye Myntfod,^{k18} dels i fast Eiendom, dels i Værdipapirer, er tilfaldt hende. Tilføi, at jeg ikke vover at sende de originale Dokumenter i denne usikre Tid; men at hendes Tarv^{k19} skal blive varetaget. Saasnart Blokaden hæves, eller Passagen muliggjøres, agter jeg mig op til Norge.^{k20} Det skal da blive mig en Glæde at gjense min kjære Broder og meget ærede Svigerinde. Formeld min Hilsen til hende saavelsom til dine Børn, specielt til min Nevø Adolf, som jeg haaber vil komme til at gjøre den Karriere, det hernede tegnede til.

Hermed Gud befalet. Din i broderlig Kjærlighed hengivne C. G. v. Grip.»

[13] «Jeg forstaaer, hvad du mener! Majoren kunde indsætte Adolf til sin Arving?»

«Adoptere ham, mener du? Det er der ingen Sandsynlighed for! Nei, det jeg tænker paa, er noget ganske andet. Husker du, Jette, da Louise i Julen havde været sammen med Frøken Seier hos Krones, sagde hun, at Adolf var som forhexet i hende?»

«Grib – kunde du ikke skaane mig for at høre om dette forhadte Menneske?»

«Tror du, jeg gjorde det, om det ikke var aldeles nødvendigt? Jeg husker nok, at du ikke vilde reise til Skriverens den Dag for ikke at træffe hende. – Men endnu engang spørger jeg: Var det ikke saa, at Adolf var indtaget i den unge Dame?»

«Vil du gjøre mig gal, Grib? Nu taaler jeg snart ikke mere! Louise sagde, hun var den værste Flane, ^{k21} hun nogensinde havde seet – at Adolf var som forhexet, og at Vilhelm Krone næsten stod paa Hovedet for hende.»

«Men hvad siger Fru Krone? Husker jeg ikke feil, saa talte hun om Frøken Seier, da hun var her forrige Uge?»

«Hvem roser ikke Fru Krone? Hun har desuden kjendt hende fra Barn af. Seiers Chefsgaard laa lige i Nærheden af dem, før Sorenskriveren fik dette Embede.»

«Naa, dette har da ingenting at skaffe med ^{k22} det, jeg tænker paa. For ser du, Jettemor – dersom du kunde overvinde dig til at tolerere den unge Dame, som vel at Mærke aldrig har ^[14] forulempet dig, og [so]m ⁿ²⁰ du aldrig har seet, – ja, saa kunde vi kanske faa et Parti istand mellem hende og Adolf[.]»]

Hans Hustru stirrede paa ham med store Øine, medens hendes Ansigt blev rødere og rødere:

«Et Parti melle[m] Clarissa Helts Datter og min Adolf! – raser[...] Grib?»

Kammerraaden [sva]rede ikke. Maaske var han forberedt paa Ud[bru]ddet. Uden at forandre en Mine tog han Br[or]ens Brev og læste halvhøit, ligesom for sig [sel]v»: «Lad hende vide, at en Formue paa cirk[a] 50,000 Speciedaler eller 100,000 Rigsdaler efter den nye Myntfod, dels i fast Eiendom, dels i [Ve]rdipapirer» –

Han lagde derpa[a B]revet sammen og mumlede, fremdeles som [E]netale:

«50,000 Speciedaler; og hvem kan [vi]de, [o]m mon det ikke bliver 100,000 –»

«Som *vore* Børn er bedraget for,» tilføiede hans Hustru.

«Ja, ja, Jettemor, [ske]jet er skeet. Det nytter ikke at tale mere om [de]n Ting. Jeg faar altsaa skrive til Frøken Seie[r] – og du og Louise faar anlægge Sørgeklæder [for] vor sal. Broder.»

Der glimtede et [kra]kisk Udtryk i hans smaa, lysegraa Øine; men h[ans] Ansigt havde samme paatagne Ro.

Kammerraadinden [fo]r op som bidt af en Slange:

«Jeg klæde mig i S[ørg]eklæder for – for denne Mand? Aldrig i Evi[ghe]d! Jeg tager ikke paa [15] mig saa meget som en sort Traad. Og heller ikke skal Louise gjøre det.»

«Naa, naa, Mor. Ganske som du selv vil. Jeg holder ikke saa stærkt paa Formen. Har du Lyst til at rode op i den gamle Historie, saa kan altid jeg finde mig i det.»

Han saa paa hende med et eget Udtryk. Da hun mødte hans Blik, vendte hun sig hastig bort.

Kammerraaden satte sig ved sin Pult og gav sig til at aabne de endnu uaabnede Forretningsbreve. Hans Øine gjennemløb Indholdet uden at tage Meningen ind, skjønt han af og til mekanisk noterede nogle Datoer.

Hans Hustru stod ved Vinduet og saa ud; men hun ænsede ikke de rimklædte Træer eller de bølgende, snedækte Marker, som glitrede dernede i Solskinnet. Det var tunge og mørke Tanker, som fyldte hendes Sjæl. Men fandtes der nogen, som Henriette Grib elskede ligesaa høit, som sig selv, saa var det Sønnen. Og Tanken paa ham begyndte lidt efter lidt at vinde Bugt med de gamle hadefulde Følelser, som atter var vakt tillive.

Tilsidt gik hun hen til Pulten og spurgte modstræbende:

«Grib – saa du noget til Ferdinand Seier eller hans Datter, da du var i Byen før Jul? Vi havde jo alt dengang hørt, at de var flyttet derind ihøst?»

Kammerraaden satte Pennen saa haardt mod Papiret, at den splittedes, og bøiede Hovedet for at skjule et flygtigt Smil:

[16] «Nei. Men jeg hørte, at de logerer hos en af vore tidligere Naboer, Enken Rognli. Men hvorfor spørger du om det?» tilføiede han med en uskyldig Mine.

Kammerraadinden blev rød:

«Jo – ser du; kanske – kanske kunde der være noget i det, som du taler om –»

«Nei, Jetteemor, nei! Naar ikke du liker Planen, saa lad mine Ord være som usagte. Jeg bare tænkte paa Adolf, jeg. Paa det, han maatte kunne drive det til med en saadan Formue. – – Men alt vel betænkt, gjør vi bedst i at lade Tingene gaa sin egen Gang. Herregud, Adolf faar vel sit Brød til sin Død, han med.»

«Sit Brød, ja!» svarede hun heftig. «Men denne Arv er han ligefrem snydt for. Tænke sig at forbigaa sin egen kjødelige Broders Børn!»

«Halvbror, Jetteemor, Halvbror!» faldt Kammerraaden ind med et bittert Smil.

Hans Hustru svælgede tungt.

«Det er jo sandt, som du siger, at vi ikke har seet Frøken Seier. – Jeg kunde nok have Lyst til at spille de Mennesker det Puds. Lyst til, at Formuen alligevel kom i rette Hænder!»

Kammerraaden følte sig nu tryk:

«Du faar gjøre, som du vil, Mor. Jeg vil ikke have noget at skaffe med dette.»

«Men Grib da! – – Det var jo dig –?»

«Som først tænkte paa dette Giftermaal, mener du? Ja, det er ganske sandt. Men det var et flygtigt, uoverlagt Indfald. Med næste Post faar jeg skrive til Frøken Seier.»

[17] «Det kunde ligne dig, det! Aldrig tænker du paa andre end dig selv. Men det siger jeg dig, skriver du til hende, kan du skyde en hvid Pind^{k23} efter hele Herligheden. Jeg kjender mine Folk.»

Uden at agte paa hendes Ord tog Kammerraaden paany Brevet og gjennemløb det:

«Hvilke Undersøgelser mon det kan være, han taler om? Du har altid havt et skarpt Blik, Jetteemor; kunde du tænke dig, hvad han sigter til?»

Fru Grib studsede:

«Du tror ikke, det er Adolf –?»

«Nei. Han havde da ladet falde et Vink i den Retning. – Se her: – 'mine Grunde til ikke at forhaste mig i denne Sag!' Det maa være noget, som vedkommer Seiers? –

Og synes du ikke, dette giver Indtryk af, at han kunde ønske Sagen fortiet, indtil han selv kommer herop?»

«Hvad mener du?»

«Det er jo muligt, jeg tager fejl! Men om han aldrig saa meget kunde ønske det, vilde han ikke *bede* os fortie Efterretningen om Frederiks Død og Testamentet.»

«Det har du Ret i! Og hvad godt kunde det vel gjøre ogsaa at tale om det? Frøken Seier faar jo under ingen Omstændigheder sine Penge, før din Broder kommer herop! – Nei, Grib, du skal ikke forhaste dig med at skrive til hende. Du skal se Tiden an.»

«Det er noget i det, du der siger, Jettemor. – – Det er slet ikke umuligt, at vi vilde imødekomme et Ønske –»

[18] «Og isaafald skylder vi Majoren det! Vi maa ikke glemme alt det, han har gjort for Adolf!» Og Kammerraadinden blev mere og mere ivrig.

Hendes Ægtefælle sad og plirrede med Øinene, men svarede intet.

«Grib – vi skylder Majoren dette Hensyn!»

«Siger du det, Jettemor, – siger du det? Ja, Fruentimmerne har finere Sans for den Slags Ting, end vi har. – – Ved du hvad, Jettemor! Jeg overlader sandelig til dig at ordne det altsammen. Her har du baade Brev og Testamente! – Du er født til Diplomat. Gjør det altsammen ganske, som du tror bedst. – Jeg toer mine Hænder.»

Kammerraadinden følte sig smigret: Han kunde stole paa hende! I dybeste Hemmelighed vilde hun betro det hele til sin Søn! – Hun vilde glemme alt gammelt Nag til Frøken Seier – ja, samle gloende Kul paa Clarissa Helts utaknemlige Hoved ved sin Kjærlighed til hendes Barn!

Kammerraaden maatte bide sig i Læben for ikke at gjøre hende opmærksom paa, at det Hoved, over hvilket disse gloende Kul skulde samles, forlængst smuldrede i Graven.

«Saasart jeg faar gjort mig istand, vil jeg selv reise til Byen og invitere hende herop. Adolf kan nok faa Permission, tænker jeg. Louise sender vi til Drammen – hun kan ikke udstaa Frøken Seier, ved du?»

«Ja, ja – lad gaa. Jeg vil blot anbefale dig ikke at indvie Louise i Sagen, ikke ymte om ^[19] de tusind Speciedaler engang. Tiendes Ord kommer ikke til Thinge, ^{k24} Jettemor. Husk paa det.»

«Du kan være ganske –»

Hun kom ikke længere, Stuepigen stak Hovedet ind ad Døren og meldte at «Skriveren» var nede.

«Huf!» sukkede Kammerraadinden, hvem en Afbrydelse i dette Øieblik var saare imod. Men hun skyndte sig ned i Sovekammeret for at gjemme de kostbare Dokumenter, medens Kammerraaden med lettere Hjerte og lette Skridt gik for at modtage Besøget.

«Tak for dine Linjer, Kammerraad! Her kommer jeg selv til Svar,» sagde Sorenskriver Krone, idet han vendte sig fra Louise Grib, da Døren gik op. «Skal vi saa strax ordne vore Forretninger? Idag er min Tid knap. Naar vi kommer ned igjen, skal du og Damerne faa alle mine Nyheder.»

Foged og Sorenskriver gik op paa Kammerraadens private Kontor.

I Stuen dækkedes Frokostbord, ^{k25} og Kammerraadinden, der havde taget sine Krøller paa, mødte Herrerne med smilende Mine, da de atter kom ned.

«Dækket Bord, min kjære Kammerraadinde! Jeg tror neppe –»

«Jovist! – Louise, skynd dig at faa Kaffen ind!»

«Og saa var det de belovede Nyheder, min kjære Skriver,» sagde Fru Grib smilende, idet hun rakte ham et Fad med kold Ribbe. «Kom ^[20] nogen af eders Venner indom efter Mødet paa Eidsvold Verk?» ^{k26}

«Ja, – og Gud være lovet! Vi skimter nu Lys i det forfærdelige Mørke. Efter Prinsens Trondhjemsreise kan der ikke være Tvivl om, at alle Partier vil samle sig om ham. ^{k27} Han er jo den eneste Mand, som i denne skjæbnesvangre Tid kan gribe Roret.»

Kammerraaden pudsede sin Næse. Men hans Frue og Datter udbrød i Lovtaler over Prins Christian, og i hadefulde Ord mod Svensken.

«Prinsen antager nu Navn af Regent. Rigets Stænder skal sammenkaldes for at give Norge en Forfatning. At Prins Christian saa vil blive vor Konge, er hævet over al

Tvil.»

«Damerne slog sine Hænder sammen. I Kammerraadens Øine plirrede et satirisk Blink; men han smurte Senep paa et Stykke Ribbe og fortærede det i Taushed. Nærmest for at sige noget spurgte han lidt efter:

«Hvordan gaar det saa! Skal vi snart faa Indkvartering^{k28} paa disse Kanter?»

«Har du ikke faaet Underretning? Til mig kom alt Melding igaar. Nu som vi har besluttet at forsvare vor Uafhængighed til det yderste, bliver der naturligvis Tale om almindelig Væbning; Prinsen skal synes godt om, at der oprettes frivillige Korps.»

«Ja – jeg ved saa mange, som vil med!» udbrød Louise.

Da man lidt efter reiste sig fra Bordet, spurgte Fru Grib, om Sorenskriveren havde flere Nyheder?

[21] «Flere Nyheder? – Aa ja, der er Rygter nok i Omløb; men de er neppe Omtale værd. Nogle vil for Exempel vide, at en dansk Officer skal have skudt Ponte Corvo^{k29} og derefter sig selv.»

Damerne brød ud i Forbauselsesraab; men Sorenskriveren bemærkede tørt: «Den drukner ei, som hænges skal.»

«Ved De ikke endnu mere?» spurgte Kammerraadinden, da han rakte hende Haanden til Farvel.

«Aa jo, men alt lige apokryfisk.^{k30} Tyrken skal ruste sig mod Russen, heder det. Men ikke for det, jeg tror det. Det vilde være altfor godt. Czaren fik da andet at tænke paa, end at hjælpe Sverige til at sætte sig i Besiddelse af Norge.^{k31} – Men nu maa jeg for Alvor sige Farvel.»

«Hos Krones er man begeistret», bemærkede Kammerraaden sarkastisk, da han kom ind igjen efter at have seet Sorenskriveren afsted.

«Derfor ved de ogsaa Rede paa alting.»

«Og kommer op i alting,» sekunderede Louise.

Kammerraaden svarede ikke; men idet han paa sin lette, lydløse Maade forlod Stuen, tænkte han:

«Kunde man faa Ro for Entusiasterne og Svenskepartiet med! – saa vilde alting gaa sin Gang, og Folk kunde faa Fred til at skjøtte sine egne Sager.»

II.

Klar og straalende steg Solen op over Christiania den 25de Februar 1814. Der havde fra den tidlige Morgenstund hersket Liv og Bevægelse i de ellers saa stille Gader; thi man vidste, at skjæbnesvangre Beslutninger var taget, og at paa denne over det hele Land anordnede store Bededag^{k32} skulde Fyrste og Folk sværge at forsvare og opretholde Norges Uafhængighed.

Prins Christian Frederik, der forrige Mai^{k33} var kommet herop som Statholder, var for nogle Dage siden vendt tilbage fra sin Trondhjemsreise og det saakaldte Notabelmøde paa Eidsvold Værk. Han havde strax efter Ankomsten for en Forsamling af de forskjellige Autoriteter officielt ladet oplæse Kielerfredens Bestemmelser og Frederik VI's Afstaaelseserklæring, hvilke man i det længste havde holdt hemmelig. Han havde derpaa antaget Navn af Regent og lovet at ville hævde det norske Folks Selvbestemmelsesret.

Stadig strømmede flere og flere ud af sine ^[23]Huse. Borgerne stansede paa Gaden og vexlede Nyheder med Venner og Bekjendte. Det var især Løftet om «Fred og oplivede Næringsveie», som Tirsdagens Kundgjørelse havde bebudet, der var Gjenstand for Samtalen. Man havde saalænge sukket under Ufred og Trængselsaar, og Haabet om, at de «gamle gode Dage» skulde vende tilbage, lod alle med spændt Forventning imødesee de kommende Begivenheder, hvortil denne Dags Høitidelighed skulde være Indvielsen.

Det klare, straalende Frostveir forhøiede den festlige Stemning. Og eftersom Gaderne fyldtes, løb det paany fra Mund til Mund, at svenske Herrer fra Feltmarskalken, Grev Essen,^{k34} var ankommet den foregaaende Dag og var sendt bort med uforrettet Sag.

Men snart blev Opmærksomheden henledet til de militære Korps, som trak op Torvet og opstilledes i to Rækker ned til Palæet. Seet i vore Dage vilde disse Regimenter taget sig underlig ud; thi her, om nogensteds, kom de trange Tider tilsyne. Men der lyste Varme og Alvor i disse Ansigter; og mange viste Spor af tidligere at have «været med».

Menneskemassen omkring dem blev uvilkaarlig stille, medens de betragtede Opstillingen. Og da Kirkeklokkernes dybe, alvorsvækkende Klang faldt ind, gik der gennem hele Forsamlingen denne uforklarlige Bæven, som kan gribe os forud for store og afgjørende Begivenheder.

Men Stilhed og alvorlig Stemning varer sjelden længe, og snart lød atter Liv og Snak. Alene ^[24] Kirkeklokkerne vedblev at minde om Dagens høie og alvorfulde Betydning.

«Aa, Herregud, som dette er rørendes!» sagde en Borgerkone med Silkehat af ubestemmelig Farve og en ligesaa medtaget Bombasins^{k35} Kaabe. «Prinsen blir vel snart Konge ogsaa nu?»

«Det kan I forlade jer paa, Mor Madsen,» svarede den Tiltalte. «I har vel hørt, at han itirsdays lod kundgjøre, at han havde hørt Folkets lydelige^{k36} Stemme og vilde skaffe os Fred og oplivede Næringsveie? Ja, akkurat saa stod der. Gud velsigne vor naadige Prinsregent.»

«Undres mig paa, hvad Pontecorven^{k37} siger, naar han hører dette?» bemærkede en af de nærmeststaaende.

«Ja, det maa I nok sige! Kanske han slaar sig tiltaals med Sverige.»

«Gud ved, hvad de i Sverrige vil med slig en udenvelds^{k38} Karl! Og det efterpaa slig en Mand som Augustenborgeren,»^{k39} sagde Konen med Silkehatten.

«Ja, det kan I nok sige, Mor Madsen,» svarede Borgeren, hun først havde talt til. «Men dem om det! Han skal være svært morsk af sig, siges der. Og Menneskeblod vyrder^{k40} han ikke mere end Vand. Vi bare faar ønske, han blir der, han er, til Prinsregenten har lært Svensken, at her i Landet har han ikke noget at gjøre.»

«Og det kan I lide paa, han gjør i en Haandvending,» svarede Mor Madsen.

«Hastværk er Lastværk og fylder ingen Sæk!» lød det fra et høit, magert Fruentimmer, som i ^[25] Trængslen var trykket indpaa de Talende. Hendes Ydre var paafaldende, Ansigtet furet og veirbidt, og Øinene havde et skarpt, speidende Blik. Hun bar paa Ryggen en svær Skræppe, som tyngede hendes magre Skikkelse forover og fortalte om hendes Haandtering^{k41} som omvandrende Kræmmerske.^{k42}

«Er det dig, Lisa?» spurgte Borgeren og saa strengt paa hende. «Jeg synes, du gjorde rettest i at holde dig borte fra Byen.»

«Og hvorfor det, om jeg maa spørge? Maatte de ikke lade mig gaa frank og fri og gjøre Undskyldning til, dengangen jeg havde faaet frit Losemente^{k43} paa Raadstua? ^{k44} Men var der ingen Skam, saa var der naa heller ingen Ære ved Besøget, og derfor – Kjære vene, er inte dette Datteren paa Rognli da?» sluttede hun, næsten forfærdet ved Synet af en ung Pige, som i den bølgende Menneskemasse blev ført lige imod dem.

Den unge Pige kunde neppe være sytten Aar. Hun var spædlemmet og fin, med skjær Hud og deilige Øine. Hendes naturlige Skyhed var nu blandet med Skræk, og hun søgte instinktmæssig Beskyttelse hos Konen med Silkehatten, idet hun halvt grædende forklarede, at hun var kommet bort fra sit Følge.

«Turde kanske jeg by mig til at tage vare paa sligt fint Kvindfolk?» spurgte Kræmmersken. «Har du inte Penge, kan du allenfals^{k45} ha Barmhjertighed, siger Ordsproget; og Jomfru Susanna har seet mig før, ved jeg. Fast Venskabet ^[26] med Marthe Mor Rognli er inte no at skryde af.»

Men Jomfru Susanna blev endnu mere forskrækket og rykkede nærmere sin nyvalgte Beskytterinde.

«Tak den, som byr!» udbrød Lisa spotsk. «Hovmod staar for –»

I dette Øieblik skede en Tilbagerykning af de opstillede Tropper, og i Trængslen blev den unge Pige atter ført afsted og trykket henimod Soldaterne. Medens hun fortvivlet saa sig om efter sit Følge, mødte hendes Blik et bekjendt Ansigt.

«Aa, kjære Løitnant Grib, hjælp mig at komme bort!» udbrød hun bedende.

Det var til en Officer i graa Jægeruniform, hun nu henvendte sig. Han var af Middelhøide velbygget og meget blond. Trækkene var regelmæssige, men Udtrykket arrogant. Han studsede ved at blive tiltalt, saa forundret paa hende og udbrød derpaa med nedladende Venlighed:

«Er det ikke min lille Veninde fra Rognli? I alle gode Aanders Navn, hvordan kommer De her?»

«Jeg havde følge med Cathrine og Oberstløitnantens Anders,» stammede hun halvt grædende.

«Er De paa Besøg i Byen?»

«Vi bor herinde nu,» svarede hun øiensynlig forundret over Spørgsmaalet.

«Javist ja. At jeg kan være saa glemsk! De er blit saa stor og vakker, Jomfru Susanna. Jeg kjendte Dem næsten ikke igjen. Er Deres Mor i Nærheden?:»

[27] «Mor her? Nei, Mor er en Tur paa Rognli. Men Frøken Seier mente, jeg kunde gaa ud og se paa Stadsen.» [120a](#)

«Frøken Seier? Kjender *De* Frøken Seier?»

«De bor hos os.»

«I Christoffer Mortensens Gaard?»

«Mor eier den nu.»

«Ja – saa. Men hvordan Pokker er det gaaet til, at jeg aldrig har seet Dem der?»

«Jeg har ofte seet Dem gaa baade ud og ind,» svarede hun troskyldig.

«Og saa har De ikke villet hilse paa en gammel Ven? Fy skam Dem, Susanna!»

Hun svarede ikke.

«Var De ude og saa paa Stadsen itirsdays med?»

«Nei, dette er første, allerførste Gang jeg ser paa sligt – og bare jeg var vel hjemme igjen!» udbrød hun, idet Skrækken atter vendte tilbage, da hun saa Kræmmer-Lisa trænge sig imod hende.

«Men De maa først se Prinsen! Nu er han her paa Øieblikket.»

«Det fik være det samme, bare jeg kunde komme bort,» svarede Susanna, som kjæmpede med at holde Graaden tilbage.

«Jeg kan ikke forlade min Post. Men her maa dog findes et Menneske –» og han saa sig søgende omkring.

«Hvad siger Herren om Hægter? sa Skrædderen, han kunde inte sy Knaphul,» bemærkede Lisa med et Knix. «Turde jeg kanske naa by [28] mig til?» tilføiede hun. Men Susanna trak sig saa langt bort, som Trængslen vilde tillade.

«Hvad skal vi gjøre, Susanna –?»

I det samme meldte fjerne Hurraraab Prinsens Komme, og Løitnant Grib maatte skynde sig paa sin Post.

«Prinsen kommer! Prinsen kommer!» raabte man fra alle Kanter; og Hurraraabene nedenfra lød stedse nærmere. Hvor stakkels Susanna stod, blev Presset saa voldsomt, at hun troede, hendes sidste Time var kommet. Jubelraabene skraldede i hendes Øren, og idet hun instinktmæssig famlede for at folde Hænderne, forlod Bevidstheden hende.

Næste Øieblik vilde hun være nedtraadt, om ikke Kræmmersken, – der hele Tiden havde holdt sig ved Siden af hende, – havde grebet hende om Livet og holdt hende oppe, indtil det blev muligt at bane sig Vei ud af Trængslen.

«En, som er besvimet!» bemærkede man hurtig; – og saa vendte alles Blikke sig igjen mod Toget, der langsomt kom opover mod Kirken.

– Christian Frederik var dengang i sit otte og tyvende Aar. Hans smukke Ydre og venlige, ligefremme Væsen havde fra første Øieblik vundet Stemningen for ham. Nu, da man i ham saa Landets Frelser, kjendte Begeistringen ingen Grænse:

«Gud velsigne vor Regent!» – «Længe leve vor naadige Prinsregent!» – «Hurra for Prins ^[29] Christian!» lød det ustanselig. Mænd og Kvinder kappedes om at lægge sin Hyldest for Dagen. Mødre løftede sine smaa Børn iveiret, forat de skulde se Folkets Redder, – og de smaa klappede i Hænderne, medens Hurraraabene rungede omkring dem.

Udenfor Kirken steg Prinsen af. Han blev her modtaget af Byens Embedsmænd og fulgt til sin Kirkestol.

Foran denne stansede han et Sekund, medens hans hurtige Blik opfangede Sindbilledet: ^{k46} et draget Sværd, omslynget af en Oljegren, og Ordene: «Prins Christian, Norges kraftige Styrer i Krig og Fred». Saa satte han sig og bøiede Hovedet.

Da han atter saa op, følte han, hvordan alles Øine i den overfyldte Kirke var rettede mod ham; og han saa sig omkring med et lyst, freidigt Blik.

Den første Del af Gudstjenesten paahørte man i Stilhed; men da Biskoppen fra Prækestolen oplæste de officielle Aktstykker om Meddelelsen af de store Omvæltninger, der havde fundet Sted, gik ⁿ²¹ en urolig Mumlen gjennem Forsamlingen. Derpaa fulgte Christian Frederiks Beslutning at forsvare Landets Uafhængighed.

Under den paafølgende Salme begav Prinsen sig til en Forhøining, opreist foran Koret, hvor hans Stab og de høiere Embedsmænd og Officerer samlede sig omkring ham.

Hele den tætpackede Forsamling aandede neppe, da Biskoppen langsomt og høitidelig opfordrede til Edsaflæggelsen. Og med oprakte ^[30] tre Fingre gjentog Regenten og hver Mand i Kirken:

«Vi sværger at hævde Norges Uafhængighed og at ofre Liv og Blod for vort elskede Fædreland.»

Prinsen var meget bleg; og idet han saa sig om til alle Sider, sagde han hurtig og bevæget:

«Gud den Almægtige har hørt vor Ed. Han kjender min Oprigtighed og vil skjænke mig Kraft og Held til at udføre det store Værk til Folkets Frelse og til Forsvar af dets Rettigheder. Vort Haab staar til Forsynet. Det beskytte vor retfærdige Sag formedelst den Samdrægtighed, ^{k47} der besjæler os alle, og paa hvilken vor Pakt er bygget saa fast som paa Norges Klippegrund.» ^{k48}

Under den paafølgende Bøn herskede samme dybe Stilhed. Men da Orglet faldt ind, og Salmen: «Knæl Fyrste; med dit Folk knæl ned!» ^{k49} bruste frem fra det store Kor af Sangere og Sangersker, rev Stemningen alle med sig. Til hvilket politisk Parti man end hørte, hvilken Betydning den enkelte end kunde have lagt i sin Ed, i dette Øieblik stemte alle i, besjælede af dette ene – at ville forsvare sit elskede Lands Selvstændighed med Liv og Blod, med Offer af alle egne Interesser.

Under den temmelig lange Præken, som nu fulgte, faldt maaske den gamle Bekymring over dem, som saa Landets Frelse ad andre Veie; men da man til Slutning sang:

«Held ^{k50} Norge, held Norges Regent!»

^[31] sluttede de sig loyalt til Sangen. Og da Prinsen derpaa dybt bevæget traadte frem og paany tiltalte Forsamlingen med faa og hjertelige Ord – ja, da lagde de ærlig sin egen Mening tilside og tænkte: Maaske dette alligevel er Forsynets Vei!

III.

Madame Schölls Spisekvarter var denne Vinter meget søgt af de yngre Officerer. Ikke for Madens Skyld; den var slet. Men det gjaldt for de fleste at faa Legemets Krav tilfredsstillet billigst mulig; og det fik man her. Saaledes kom Stedet imode.

Dagen efter den nys beskrevne sad der flere end sædvanlig om Middagsbordet i den tarvelige Spisestue. Enkelte var kommet til Byen i Gaarsdagens Anledning, andre var paa Gjennemmarsch og ivrige efter at faa Besked af de fastboende Kammerater.

Det var en broget Forsamling. Her saaes de Akershusiske Skarpskytteres og Jægerkorpsets graa Uniformer med den grønne Besætning; og her var ogsaa flere af de gamle Regimenters røde Vaabenkjoler med blaa, grøn eller gul Besætning. Det militære Udstyr var forresten daarligt i de Dage. Ikke alene var Stoffet fuldt saa grovt som de Meniges i vor Tid; men Lapper ^[33] paa Skotøi eller Benklæder hørte ingeniunde til Sjeldenheder. Paa alle Mangler bødede imidlertid de unge Mænds kjække Holdning; og ydre Savn forstyrrede aldrig den muntre Stemning i denne bevægede Tid.

Løitnant Gribs Komme afbrød for et Øieblik Samtalen. Han lagde Chakoen ^{k51} fra sig med en fortrædelig ^{k52} Mine, og satte sig paa sin sædvanlige Plads.

«Aa – Madamens velbekjendte Munker!» ^{k53} udbød han ironisk og trak et Fad nærmere. Derpaa tog han en paa Gaffelen og slyngede den behændig mod Væggen.

«Du kunde have sparet dig Manøvren, Grib,» lo en ung Løitnant. «Birk har allerede undersøgt Kvaliteten. Der ser du – bare en Fedtplet! De er ganske upaaklagelige.»

«Det kunde du sagt strax, Krone,» svarede Grib ærgerlig. «Men I har da vel ikke spist op Suppen? Selve Duften af Kjød faar ens Tænder til at løbe ivand.» ⁿ²²

«Jeg har snart ingen Tænder til at løbe ivand,» forsikrede Krone, skjønt han idetsamme fremviste de mest misundelsesværdige Perlerader. «Jeg har næsten bidt dem itu paa den haarde Stump.» ^{k54}

«Jeg levner^{k55} de haardeste Skorper!» bemærkede en fra den anden Kant af Bordet. «Men det gaar mig jo rigtignok som de kræsne Børn: jeg faar dem en anden Gang igjen. – I anden Skikkelse rigtignok. Min Værtinde koger Kaffe paa dem.»

[34] «Og saa faar du Kaffe? Lykkelige Menneske!»

Grib saa op: «Er *du* der Brun? – Naa, hvad Nyt fra Laurvigen?»^{k56} spurgte han og strøede Salt paa en Munke.

«I Laurvigen, lel, der spiser man Grød hver eneste Kvæld» lo Løitnant Krone og nikkede over Bordet til Brun.

«Langt fra! Jeg levede fuldt saa godt, som I lader til at gjøre. Ja, takket være da min ærlige Peter.»

«Hvem er Peter?»

«En Perle af en Oppasser.^{k57} Sex Fod paa Hosesokkerne, en Krop som en Herkules,^{k58} en Røst som en Brandmajor,^{k59} eller med andre Ord –: Udvortes Løve, indvortes Lam.»

«Men hvad havde dette Pragtexemplar at gjøre med din Levemaade? Han var da vel ikke tillige Kvartermester?»^{k60} lo Krone igjen.

«Vent til jeg kommer saalangt! – Jeg levede ganske gudsjammerlig, især mod Slutningen af Ugen, men jeg klagede ikke. Har man ingenting at betale med, saa sømmer sig jo en vis Beskedenhed. Men for min ærlige Peter jamrede jeg rigtignok! Og saa kommer den prægtige Fyr en Dag med noget, indsvøbt i et Klæde, og som han beder Løinan' inte forsmaa. – Og hvad tror I det var? En deilig stegt Kylling, mine Herrer! Jeg var skrubsulten og slugte Halvdelen i en Fart. Da vilde jeg, han skulde selv have Resten. Men det var han ikke at formaa til. Og det var saa meget mere rørende, som jeg senere fik høre, [35] at just den Dag havde det været hans Tur til at give sin Ration Stump til en Soldaterenke, hvis Familie Mandens Kammerater paa denne Maade hjalp. Efter den Tid holdt jeg mindst engang om Ugen Extramaaltid ved Peters Ædelmod; og yderst sjelden fik jeg ham til at tage et Stykke med sig hjem.»

«Men hvordan havde den 'ærlige' Peter bekommet Kyllingerne?» spurgteⁿ²³ man leende.

«Det undersøgte jeg saamænd aldrig. Det varede jo heller ikke saa mange Maaneder. Han fortalte mig forresten med et lunt Smil, at paa Torstrand var der nogle Muttere, som beklagede sig for ham, fordi Høgen om Høsten havde været saa svær med Kyllingerne; og ivinter huserte Rotterne endda værre mellem Fjærkræet.»

«Men hvor bliver der af Ravn! Han mente at skulle være her før mig,» udbrød Vilhelm Krone, da man var ophørt med at le af Peters Ærlighed.

«Han har formodentlig fundet en Anledning til at indsmigre sig hos hans Høihed,» svarede Grib snerrende.

«Hvad mener du med det? Du er i slet Humør idag, Grib.»

Grib svarede med et Skuldertræk: «Hans Høihed har jo en Svaghed for et interessant Ydre, enten det saa er mandligt eller kvindeligt.»

«Her er ikke tale om Ydre! Ravn er en dygtig Officer og fortjener at komme frem.»

Grib lod en Munke ballancere paa Gaffelen,ⁿ²⁴ [36] idet han betragtede den med tilsyneladende Opmærksomhed.

«Jeg skulde ønske, vi alle forstod at føre vore Vaaben saa sikkert som han!» vedblev Vilhelm Krone med Varme. «Han sigter brilliant! Træffer lige i Prikken.»

Grib skar Munken over og strøde Salt paa:

«Dette er jo gemenligen^{k61} Tilfælde med Eventyrere,» svarede han haanlig. «Deslige Personer uden Hjemstavnsret burde efter min Mening anholdes som Løsgjængere. I Tider som disse skulde man have fuld Vished for, hvilken Leir enhver hører til, inden man indlader sig med dem.»

«Hvad har den stakkels Fyr gjort dig, Grib? Du er altid paa Nakken af ham,» spurgte Krone ærgerlig. «Lige siden han ihøst dumpede ned mellem os, har han interesseret mig. Nu, som jeg kjender ham nærmere – som vi bor sammen, nu holder jeg af ham.»

«Hver sin Smag! Men hvor flau I skal blive, naar det en vakker Dag viser sig, at denne Mr. Ravn er hverken mere eller mindre end en bortløben tysk eller engelsk Haandværkssvend.»

«Han er Nordmand. Det tager man ikke feil af:»ⁿ²⁵

Grib trak paa Skuldrene: «Det Slags Folk færdes i mange Lande.»

«Ravn har Papirer, der godtgjør hans Stilling som Officer,» udbrød Krone heftig.

«Naturligvis. Det falder af sig selv. Og har vi ikke Syn for Sagn i hans fine, pralende Uniform?» svarede Grib spottende.

[37] «Ravn maa bære sin udenlandske Uniform, indtil han faar et bestemt Regiment at slutte sig til,» bemærkede en.

«Og Grib er misundelig, fordi Ravns Uniform er vakrere end hans egen!» lo Vilhelm Krone, der strax havde gjenvundet sit gode Humør.

«Hys, – naar man taler om! I forstaaer?» lød det fra en Kammerat, som sad nærmest Vinduet.

Gjenstanden for Adolf Gribs skarpe Udfald traadte ind. Hvad han havde ment med «interessant Ydre», kunde man forstaa. Men Trækkene var uregelmæssige; det var Øinene og Udtrykket, der tiltrak Opmærksomhed. Han var meget høi og havde et ualmindeligt Herredømme over hver Bevægelse. I hans Væsen laa der noget indesluttet og afvisende.

Der indtraadte en forlegen Pause, som Løitnant Brun afbrød for at spørge, om nogen kjendte de nærmere Omstændigheder ved de svenske Herrers Foretræde hos hans Høihed?^{k62} Han havde hørt om deres Besøg, da han hvilede i Drammen.

«De kom i en beleilig Stund!» svarede Birk. «Just som Tropperne itirsdag havde svoret at forsvare Rigets Selvstændighed. Prinsen modtog dem med Værdighed og lod dem vide, hvad vi tænker om Ponte Corvos og de Allieredes skammelige Adfærd. Han sagde dem, at vi vil kjæmpe for vor Uafhængighed til sidste Blodsdraabe.»

«Er de her endnu?»

[38] «Nei. De blev indbudt til Taffels,^{k63} men havde faaet nok og drog Fanden ivold.»

«Gad vide, hvad Ponte Corvo vil sige til dette?»

«Turde jeg for min Ven Ravn, vilde jeg ønske, han maatte gjøre Gesandterne Selskab!» svarede Vilhelm Krone leende. «Ja, for du kan ikke negte, Ravn, at du nærer en utilladelig Beundring for denne famøse Franskmand?»

«Man kan beundre en overlegen Feltherre, selv om Skjæbnen har gjort ham til Sveriges Kronprins», svarede Ravn rolig, idet han modtog en varm Tallerken af Opvarningspigen og forsynede sig af det, hun satte for ham.

«Det kalder jeg at bære Kappen paa begge Skuldre, saadan tilsyneladende Beundrer som De er af Prins Christian!» bemærkede Grib med et uhyggeligt Smil.

Ravn svarede kun med et Blik, som bragte Grib til at rette sig.

«Krone! – Var Frøken Seier blandt de syngende i Kirken igaar?» spurgte en godmodig Bergenser hurtig for at give Samtalen en anden Retning.

Da Krone ikke strax svarede, vedblev han, just som Grib paany vendte sig mod Løitnant Ravn:

«Apropos, Grib! Hvem var den nydelige, unge Pige, som Folk saa Dem tale med under Paraden igaar?»

Et selvtilfreds Smil gled over Løitnant Grib's Ansigt.

[39] «Saa det har gjort Opsigt?» spurgte han og lænede sig tilbage paa Stolen. «Det er en liden Veninde af mig. Datter af Landkræmmeren i min Hjembygd – Nei, det er s'gu sandt! Gamle Rognli er for Aar og Dag siden faret heden.»

«Og hvad vil din smukke Kusine, Frøken Seier, sige til den Erobring?» spurgte en af Kammeraterne leende.

Grib lod sin hvide Haand løbe gennem sit tykke, blonde Haar, men svarede kun med et selvtilfreds Smil.

«De mener kanske, det er godt at have to Strenge paa sin Bue?» lo Bergenseren.

«Hvad Frøken Seier angaar, bør du ikke være for tryg, Grib!» sagde Vilhelmⁿ²⁶ Krone drillende. «Hos Hammers igaar besvarede hun din Kur med ulykkesvarslende Kulde. Det er ogsaa paafaldende, hvilken Opmærksomhed hans Høihed viser hende.»

Grib var blevet blodrød. Men han vidste altfor vel, at han udsatte sig for Kammeraternes Drillerier, om han gav sin Harme Luft. Hans Blik faldt paa Ravn:

«De fægtede jo under Napoleon?» spurgte han raskt.

Løitnant Ravn havde under den foregaaende Ordvexling flere Gange skiftet Farve. Nu kostede det ham øiensynlig Overvindelse at svare:

«Ikke under, men mod ham.»

«Aa – jeg be'r! Jeg glemte rent, at De fortæller, De har tjent i den engelske Arme i Spanien.»

Ravn svarede ikke, men fortsatte sit Maaltid.

[40] «Det undrer mig forresten, at De ikke foretrak Napoleons Fane,» vedblev Grib, tirret af den andens Ro. «Hvemsomhelst kunde jo faa Adgang til hans Hær. Hans Regimente maa man kalde Lykkeriddernes gyldne Tid.»

Ravn taug fremdeles; men Aarerne i hans Pande svulmede, og hans solbrændte Ansigt blev mørkere.

Denne haanlige Taushed gjorde Grib rasende; men han beherskede sig endnu:

«I mindre og enklere Forhold er det vanskeligere,» begyndte han igjen med dirrende Stemme. «Sandheden kommer saa forbandet let for en Dag! Saaledes husker jeg en liden Begivenhed fra de Aar, jeg opholdt mig i Kjøbenhavn! Hos min Onkel, Major von Grib, havde et fint udseende og velklædt ungt Menneske faaet Indpas, – Vorherre maa vide hvordan! Men hvad skeer! Istedendfor at være tysk Student og af god Familie, som han udgav sig for, befandtes det en vakker Dag, at Hr. Urian^{k64} var en bortløben Skræddersvend; og han maatte naturligvis fortrækket! Kanske vi heroppe ikke var fuldt saa nøieregnende – allerhelst, hvis Vedkommende forstod at skjule sig i en Uniform. Er De ikke enig i det, Løitnant Ravn?»

«Nei. Det kunde aldrig falde mig ind, at Uniformen skulde kunne dække Løgn og Uforskammethed. Løitnant Grib er altsaa af en anden Mening? Ja, illustrerer jo selv sin Paastand,» svarede Ravn, idet han lod Blikket langsomt glide hen over hans Person.

[41] Grib for op – Men fra alle Kanter mødte han Misbilligelse. Ravn blev derimod rolig siddende, og hans Mine sagde tydelig, at han var rede til at møde sin Modstander, naar og hvor denne ønskede. Feighed hørte heller ikke til Adolf Grib's Feil, og Trætten vilde endt alvorlig, hvis Kammeraterne ikke havde lagt sig imellem. Det lykkedes da at mægle Fred. Men da Løitnant Grib kort efter satte

Chakoen paa og gik, sendte han Ravn et Blik, der fortalte, at han havde en Fiende for Livet.

Snart forlod ogsaa Ravn Spisekvarteret, og Vilhelm Krone gjorde ham Selskab.

«Du var for haard mod Grib idag!» sagde denne, da de var kommet ud paa Gaden.

«Kanske! Men det er min Overbevisning, at Løitnant Grib er – ialfald ikke et godt Menneske! Han vil visselig efter Evne søge at skade mig.»

«Man kan male Fanden for sort, endsige en stakkels Løitnant,» svarede Krone smilende. «Du, fremfor nogen anden, bør bære over med ham. Den arme Djævel er jo jaloux.»

«Jaloux?»

«Netop. Du kan da ikke være blind for Frøken Seiers Venlighed imod dig?»

Ravn stansede:

«Frøken Seiers Venlighed skylder jeg det, som andre bebrejder mig, – at jeg er fremmed og venneløs,» svarede han med en let Bevægelse i Stemmen. «Paa mig har Løitnant Grib ingen Grund til at være jaloux.»

[42] «Kanske ikke! Men jeg vil ærlig tilstaa, at jeg har selv et Par Gange havt en Rem af Huden. Endda jeg slet ikke er egentlig forelsket heller. Men jeg har kjendt hende, fra hun var liden Pige, ved du. Stakkels Margrete, Faderen tyranniserer hende.»

«Hun ser da ikke forkuet ud.»

«Du er en Istap, Ravn! jeg tror, denne forbandede Ponte Corvo er den eneste, du føler for. Gid Pokker havde ham!»

«Var kanske ikke afveien.»

«Gjør mig ikke rasende! Jeg er vis paa, at vor ædle, dyrebare Prins kan maale sig med denne Bernadotte, som hjærteløs pønser paa at tvinge os ved Udhungring. ^{k65} Fy for den lede Satan! Det er den samme Methode, Dyretæmmeren bruger. Men vil han behandle os som Vilddyr, skal han faa føle vore Tænder.»

«Skulde sligt fint Mandfolk inte ha' Lyst til at høre om Fremtidens Løndom?» lød det pludselig ved Siden af dem.

Det var Kræmmer-Lisa, som var kommet ud af en Port og hurtig havde nærmet sig. Nu betragtede hun med en spørgende Mine Løitnant Ravn, idet hun lod Blikket glide fra hans Ansigt til Figuren, og derpaa igjen til Ansigtet.

Løitnant Krone trak sin Pung frem og gav hende en Kobbermynt.

Hun tog den og sagde spottende: «Af Hampegarn gjør man inte Silkepunge! Elsk med Forstand, saa varer Kjærligheden længe; for Lykken er som Glas og gaar let i hundrede Knas.»

[43] «Tak for godt Raad, Mutter!» sagde Krone leende og vilde gaa videre. Men hun stillede sig iveien for dem og sagde bedende:

«Den anden ogsaa! Den anden ogsaa! Jeg synes, gode Herre, at det Ansigt skulde jeg drage Kjendsel paa?»

Ravn havde staaet i egne Tanker; nu studsede han og saa paa hende. Men da hun vedblev at stirre paa ham med samme spændte, spørgende Udtryk, trak han sin Pung frem og gav hende et Pengestykke.

«Sølv! Det rene, skjære Sølv! Ja, hver er sin Gave lig, enten han er fattig eller rig; og lykkelig er den Mand, som glemmer med Forstand, hvad inte ændres kan!»

Hun lod Blikket glide over Ravns høie, elastiske Skikkelse og mumlede: «Saa lig som to Draaber Vand.»

Derpaa lettede hun paa Kramsækken, som hun bar spændt paa Ryggen, og traskede afsted.

«Konen maatte være forrykt,» bemærkede Krone, da de fortsatte sin Gang.

Men Ravn svarede ikke.

Som de dreiede om næste Gadehjørne, saa de Grib skraa over Gaden og forsvinde i et af Husene.

Ravn gjorde uvilkaarlig en heftig Bevægelse.

«Tænker du endnu paa dette?» spurgte Krone hurtig. «Kan ikke det, jeg nys sagde, forsone dig med stakkels Grib?»

[44] «Han er mig – Men hvorfor tale herom! Han og jeg har vist diametralt forskellige Begreber om Ære og Hæderlighed.»

«Det kan du nok have Ret i. Men du er nu ogsaa saa nøieregnende, som du skulde være voxet op mellem Kvækere eller Pietister.»

«Det er jeg paa en Maade ogsaa. I England boede jeg i to Aar i en Kvækerfamilie.»

«Huttetu! det løber mig koldt nedover Ryggen,» udbrød hans Ven leende.

«Krone! Her taaler jeg ikke Spøg. Denne elskværdige Familie skylder jeg mere, end jeg kanske selv endnu forstaar. Dem kan jeg takke for Opfyldelsen af mit kjæreste Ønske! Ikke direkte. Det stred mod deres Principer. Men gennem dem kom jeg ind i Forhold, som skaffede mig et Officerspatent.^{k66} Underlig nok, mindede din Moder mig om min kjære Kvækerinde.»

«Gjorde Mor?»

«Det faldt mig strax ind. Ogsaa Fru Krone synes at have Hjerte for alle.»

«Det har hun. Og Folk holder ogsaa i Almindelighed af hende. Mor er det eneste Menneske for Exempel, som jeg har seet den gamle Pedant, Oberstløjtnant Seier, vise sig elskværdig mod – Det er forresten mærkeligt, hvilken Bevaagenhed^{k67} den gamle Stivstikker^{k68} ogsaa viser dig? Kanske han har kjendt –»

Vilhelm Krone blev rød, stansede og begyndte at slaa Sneen af sine Støvler.

Ravn vendte sig raskt imod ham:

«Min Slægt, mener du? Jeg har jo fortalt ^[45] dig, at jeg har hverken Slægt eller Hjem,» udbrød han barsk. «Lykkejæger kaldte dette uforskammede Menneske mig for et Øieblik siden. Det er falskt! Jeg har ærlig arbeidet mig frem. Og om jeg ikke har vundet Ære og Berømmelse, saaledes som jeg engang drømte om, saa har jeg heller ikke noget at skamme mig over. Da jeg hørte om Tilstanden herhjemme, søgte jeg Afsked for at byde min Arm til Landets Forsvar, om det skulde komme til Krig. Norge er min Mors Fødeland, – og jeg vilde gjerne hædre hende i hendes Grav. Uden at prale^{k69} tør jeg nok sige, at mit Sværd er ikke at slaa Vrag paa. Og han, som nu staar for Styret, har heller ikke tilbagevist min Hjælp.»

Han talte hurtig og heftig som den, der er pinlig berørt.

«Tilgiv mig, Ravn, om jeg har saaret dig. Men jeg vil ærlig tilstaa, at det var faldt mig ind, at Seier kunde have kjendt din Fader. Jeg husker, at første Gang han saa dig – Du dansede endda med Frøken Seier! – at han kom til mig for at spørge om dit Navn. Dette var ham øiensynlig fremmed; for han gjentog det flere Gange med

stigende Forvirring. Derpaa holdt han et Slags Forhør over vort Bekjendtskab, og det endte med, at du blev forestillet. Du ved selv, hvor venlig – for ham at være da! – han senere har været.»

Atter gik de tause videre, og atter stansede Ravn:

«Jeg bærer ikke min Faders Navn,» sagde [46] han mørkt. «Ved ikke engang, om jeg har nogen Ret til det. Dette er min Hemmelighed – og min Historie. Gjør med den, hvad du vil,» til føiede han stolt.

Vilhelm Krone stak sin Arm i Vennens:

«Du tvivler da ikke paa min Ære? Paa mit Venskab?»

«Nei.»

Da de stod udenfor sin Bolig, stansede Ravn paany:

«Gaar du ikke med op?»

«Jeg vil gaa en Tur. Jeg kommer snart.»

IV.

Gjennem Slægtled havde «Christoffer Mortensens Handel» været vel kjendt af Bønderne, som kom til Byen for at ombytte Gaardens Produkter med finere Livsfornødenheder. Her var man vant til at faa sine Varer afhændede,^{k70} redelig og uden altfor nøieregnende Prutten; og her var man vant til at blive forsynet med alt, hvad man trængte til, ligefra Spiger og Buggjorde^{k71} til Kjoletøier og Silketørklæder. Tre af samme Navn havde efter hverandre været Hovedet for denne uanseelige, men solide Forretning, indtil for nogle Aar siden ved sidste Christoffer Mortensens Død Handel og Gaard gik over til hans eneste gjenlevende Søster, Enkemadame Marthe Rognli. Denne sad dengang med et besværligt Gaardsstel og lidet indbringende Landhandleri, og hun valgte da at skille sig ved disse og flytte tilbage til Fædrehjemmet.

Men her var alt forandret. Bonden havde intet at sælge og intet at kjøbe for. Gjennem ^[48]Trængselsaarene 1808–9^{k72} havde man lært sig til at slaa af paa Fordringerne. Og efter det forfærdelige Uaar 1812^{k73} havde man lært sig til at slaa af paa Fordringerne. Og efter det forfærdelige Uaar 1812 kunde mangengang Kramboden staa tom halve Dagen.

For Madame Rognlis virksomme Natur var dette en Prøvelse. Men saa fik hun en Dag Øie paa et Avertissement efter en møbleret Leilighed og forresten alt i Huset. Her kunde være noget at gjøre for baade hende selv og Susanna! Hun meldte sig strax, og Tilbudet blev modtaget.

Værelserne ovenpaa blev nu udstyrede med Husets bedste Bohave,^{k74} der vidnede om Generationers Velstand. Og kort efter flyttede Oberstløjtnant Seier derind med Datter og Tjener.

I Marthe Rognlis egen Dagligstue var alt som i Forældrenes Tid. Den stødte til Kramboden og havde i Døren til denne en liden Observationsrude, dækket af et rødtribet Gardin. I Vinduerne, som kun havde Netteldugs^{k75} Kappegardiner, stod velstelte Blomsterpotter med Roser og Nelliker. Gulvet var hvidskuret, Væggene mørkt grønmaalede, og Messingbeslagene paa det smukke Chatol og den kunstig indlagte Dragkiste skinnede som Guld. Kanapeen^{k76} og de høiryggede Stole stod i

stive Rækker langs Væggene som en taus Vagt over det svundne; thi nu var man lidet herinde. Dagen optoges med Husgjerning. Aldrig støiende, men stadig og hvileløst; sad Susanna ved et Haandarbeide, var det gjerne i deres fælles Soveværelse. Men Stuen holdtes altid varm som i Forældrenes Tid. Man kom herind for at passe Ovnene, stille Blomsterne og ^[49] følge Tidens Gang efter Husets sikre Slaguhr.

Dette var et Pragtstykke, som Marthe Rognlis Farfar havde bragt hjem fra Holland, og som dengang blev meget omtalt for sin vakre Kasse og Mesterens sindrige Ide at lade de tolv Apostler komme frem efter Tur, hvergang Klokken slog hel Time. Det havde siden staaet paa samme Plads i Hjørnet mellem Storstuen og Vinduet og med sit lydelige tik-tik, tik-tik! mindet om, at man med hvert Sekund kommer Evigheden nærmere.

Men denne Eftermiddag var ikke Stuen, som sædvanlig, tom. Frøken Seier var derinde og Madame Rognli selv, tynd og rank, med sit faste, ubøielige Udtryk.

Det var ved dette Udtryk, man fæstede sig, saa man næsten oversaa de ualmindelig fint formede Træk, der endnu havde en vis jomfruelig Skjærhed. Ogsaa Øinene havde noget af Ungdommens Glans, skjønt de savnede Varme. Hendes tynde Skikkelse fremhævedes endnu mere ved den puritanske Dragt. Kjolen var af sort Bombasin, ^{k77} trang og snever, Forklædet fodsidt, og Halstørklædet laa i stramme Folder i kors over Brystet. Under det sorte Hovedtørklæde stak Kappens snehvide Krusstrimler ^{k78} frem lige til Randen af hendes svære, sølvhvide Haar. Der var anvendt større Omhu ved denne Paaklædning, end Borgerkoner dengang brugte til hverdags; men dette skyldtes ingen verdslig Forfængelighed. Det var Udtryk for en skrupuløs ^{k79} Ordenssans, som stod i Samklang med hendes hele Færd; thi sjelden ^[50] skulde man finde en mere samvittighedsfuld Pligtopfyldelse, eller en mere offervillig Arbejder, end Marthe Rognlis for at blive et Lem af den Menighed, ^{k80} som «Herren havde udseet sig til at være uden Plet eller Rynke». ^{k81}

«Faaet hende ind i Kirken! siger De, Frøken? Forat hun der skulde vanhelliget Herrens Tempel med sin Nysgjerrighed?» Marthes blege Kinder blussede af undertrykt Bevægelse, idet hun sagde dette.

Den, hun saaledes bebreidende henvendte sig til, svarede ikke strax. Men hun hævede Hovedet, og medens en stærkere Farve bredte sig over hendes Ansigt, sagde hun om lidt:

«Gud tilgive Dem, Madame Rognli, at De kalder vore varme Bønner for Fædrelandets Frelse Nysgjerrighed. Havde De været tilstede, vilde De nok tænkt anderledes.»

Madame Rognli smilte bittert: «Kanske jeg havde tænkt, at De, Frøken, og nogen med Dem mente det redelig og vel. Men tror De slig kjødelig Paakaldelse er Herren velbehagelig? Naar Guds Folk for dum anraabte om Hjælp og Naade, var det ikke med Fester og Komediespil og anden Ugudelighed! Nei, de klædte sig i Sæk og Aske og vendte sig fra Syndens Vei. Dette burde De vide, Frøken Seier! De har jo fortalt mig, at Deres Moder var en troende Kone.»

«Mor har lært mig at elske Gud. Ikke at frygte ham,» svarede Margrete Seier med Varme. «Aa, Madame Rognli, De taler mangengang, som der ikke fandtes Godt igjen paa Jorden!»

[51] «Jeg siger Sandheden, Barn. Den, som haaber paa en Indbildning, bygger paa Sand.»

Tusmørket var begyndt at falde paa; men der knitrede en munter Ild i Kakkellovnen, og gjennem den store, hjerteformede Aabning i Ovnsdøren faldt et klart, blaffende Lys ud over Stuen og dansede hen over Margrete Seiers ungdommelige Skikkelse. Hendes gyldenbrune Haar fik en endnu mere gylden Glans, den gjennemsigtige Hud en dybere Farve. Og skjønt hun var over Middelhøide, gjorde hendes overordentlige Slankhed og Dragtens Snit, at hun i denne ustadige Lysning saa ud som en Smaapige. Thi Kjolen, der var af tæt, hvidt Tøi med neppe et Kvarter^{k82} høit nedringet Livstykke og snevert, glat Skjørt, naaede hende kun til Anklerne. Arme og Hals havde intet til Beskyttelse mod Kulden.

Atter varede det lidt, forinden hun svarede; men da traadte hun nærmere sin Værtinde, der støttede sig mod Ryggen af den Stol, hun nylig havde trukket frem og budt sin Gjæst.

«Hvor kan De sige, at dette er en Indbildning?» udbrød hun. «Indbildning, naar vore Hjerter banker af Frygt og Haab for vort dyrebare Land?»

«Jeg siger, det er Indbildning, naar De tror, der er andet Godt igjen paa Jorden end den Naade, som Herren giver den omvendte. Men engang faar dette falske Blændværk^{k83} Ende –»

Hun stansede; men vedblev derpaa hurtig:

«Naar en ser al den Vederstyggelighed, som myldrer omkring en, saa kunde en nok frygte, at ^[52] ikke en eneste Sjæl blev frelst. Men priset være Gud! en liden Flok skal reddes. Skal rykkes som Brande ud af Ilden.»

«En *liden* Flok, siger De?» svarede Margrete oprørt. «End¹²⁷ om det bliver en stor – en talløs Skare? Jeg tror, at i Jesu Død er fuld, altomfattende Frelse. Frelse for hver den, som ikke bestemt støder Naaden fra sig. Gud giver gjerne og uden at bebreide! Derfor tager jeg hans Gaver med Tak og Glæde.»

«Og det – det vil sige det samme som at leve efter sin egen Vilje? Stakkars Barn! Ved De da ikke, at: hvad Verden høiest skatter, det kvæler mer og matter, end det fornøie kan?^{k84} – Ja, det er nok altfor sandt, som der staar i Salmen:

Hvad er det dog alt,
som Verden opsminker med fager Gestalt!
Det er jo kun Skygger og skinnende Glar,^{k85}
det er jo kun Bobler og skrattende Kar,^{k86}
det er jo kun Ise-Skrog,^{k87} Skarn^{k88} og Fortræd.
Forfængelighed!^{k89}

Men sligt smager ikke det uomvendte Hjerte og lyder haardt i uomskaarne^{k90} Øren, Frøken.»

Margrete var blevet blussende rød, medens Madame Rognli talte. Men hun gav sig ikke og svarede varmt:

«Kunde vi opfylde vort jordiske Kald, naar vi altid tænkte saa? Har Gud givet os Ungdom og Forhaabninger; – ja, har han til det fjerde Bud lagt Forjættelsen^{k91} at leve længe og lykkelig ^[53] i Landet, naar vi skulde gaa igjennem Livet klynkende og klagende? Nei. Skal Sorg komme – skal Synden friste! – ja, saa hjælper Gud sit Barn. Og til ham ser jeg. Og med Tak tager jeg imod det Gode, medens det varer.» tilføiede hun med bævende Stemme.

«Og saa skal gamle Marthe Rognli ikke forstyrre denne indbildte Herlighed, mener De vel? Det er saart nok at gjøre det og. Men jeg har seet, hvad Svaghed duer til. De er ikke langt fra Guds Rige, De, Frøken. Og derfor faar jeg gjøre mig hard og vare Dem ad – om jeg saa bare høster Utak for det.»

Det kjærlige i de sidste Ord greb Margretes let bevægelige Sind og idet hun fulgte sit Hjertes Tilskyndelse, greb hun Madam Rognlis magre Haand og førte den til

sine Læber. Denne syntes ogsaa et Øieblik rørt. Men da sendte Ilden i Ovnene paany en stærk Lysning ud over Margretes lette Skikkelse og spillede paa de gyldenbrune Lokker, som ikke Kammen holdt oppe. Dette Syn bragte Madame Rognli til at fare sammen:

«Ungdom og Skjønhed er lede^{k92} Fristere,» mumlede hun, men kom ikke længere, da Døren gik op, og Susanna frygtsomt og nølende traadte ind.

«Naa, er du der?» sagde Moderen koldt.

Hun svarede ja, og gik stille hen og hilste paa Frøken Seier.

Madame Rognli var bleven forskrækket, da hun ved Middagstid kom hjem og af Tyendet fik ^[54] en udsmykket Beretning om Susannas Besvimelse den foregaaende Dag. Og skjønt hun jo saa Sagen i et andet Lys, da hun fandt hende frisk og vel, saa blev hun dog formildet ved Susannas ydmyge Anger. Det hele skulde saaledes snart have været glemt, om der ikke var kommet et Efterspil til Begivenheden:

Kræmmer-Lisa, som igaar var blevet skuffet i sit Haab om Belønning, kom igjen denne Eftermiddag for at bringe sin Tjeneste i Erindring. Eller, som hun udtrykte det, for at spørge, hvordan det stod til med Jomfru Susanna. Synet af denne Kvinde var Marthe Rognli en Pine; men Løn for sin Tjeneste skulde hun faa! Hun gik ind i Dagligstuen for at hente Pengene, just som Margrete Seier kom ned for at gjøre Afbigt^{k93} for sin Del i Gaardsdagens Uheld. Og de haarde Ord, hun nys havde talt, skyldtes for en Del bitre Minder, som hun gjemte i sin inderste Sjæl.

«Var det, noget du vilde, Susanna?» spurgte hun i samme Tone.

Susanna skiftede Farve: «Konen derude beder mig sige, at hun vil ikke gaa, før hun har sagt dig Farvel,» svarede hun med lav Stemme.»

«Hun har ikke noget at forsømme med at vente!» svarede hendes Moder.

Lidt efter gik Margrete.

«Du har ingenting at gjøre i Kjøkkenet, saalænge det Kvindfolk er derude, Susanna!» Og Marthe Rognli gik hen og aabnede Chatollet.

^[55] Da hun kom ud i Kjøkkenet, sad Kræmmer-Lisa paa Skorstenskanten med et ondt, fortrædeligt Udtryk. Den yngre af Pigerne sad ved Ilden og spandt, den ældre, Cathrine, havde gjort sig travelt ved Kjøkkenbænken for at undgaa Snak med Kræmmersken.

«Se her! Her er Vederlag for Tjenesten igaar. Er du ikke fornøiet, saa sig fra! Jeg vil have denne Sag op- og afgjort, forstaar du,» sagde Madame Rognli og rakte hende nogle Sedler.

Lisa blev overrasket. Hun havde ikke ventet saa meget.

«Ære og Tak! Aaben Haand bringer Lykke tilgaards. Og er Enden god, saa er Kummeren^{k94} glemmt. Tag det tyngste Tag først og den bedste Bidden^{k95} sidst, siger Ordsproget.ⁿ²⁸ – Ja, Farvel med Tak og Ære, Mor Rognli. Undres, om der inte snart spørges underligt Nyt! Et godt Øre faar noget at høre, ved vi.»

Den sidste Vending gik Marthe Rognlis Øre forbi; hun var allerede ude af Døren. Men gamle Cathrine vendte sig og spurgte forsigtig:

«Godt Nyt, siger du, Lisa? Aa nei, Gud bedre det! En hører ikke andet end det, som ondt er, nuomstunder,» tilføjede hun sukkende.

«Ja, ja, Cathrine. En saar med Graad og høster med Frydesang.^{k96} Og Sorrig og Glæde, de vandre tilhobe!^{k97} Du ser, jeg har inte glemmt Gudeligheden, jeg heller!» sluttede hun med et uhyggeligt Smil. «A'jøs da, Cathrine! Gammel ^[56] i Gaard gir hvide Haar; men Afvexling fryder siger jeg.»

Med disse Ord havde hun spændt Kramsækken paa Ryggen og traskede saa afsted.

Men Cathrine blev staaende, til den ydre Dør var lukket; saa gik hun ud og slog Slaaen for.

V.

Da Margrete kom ovenpaa, fandt hun Tjeneren Anders ifærd med at lægge i Ovn. Han blev derpaa staaende for med et gammelt Tyendes Forrettighed at udbrede sig over stakkels Jomfru Susannas Forskrækkelse og Madame Rognlis Strænghed. Historien havde verseret i baade Krambod og Kjøkken, og Anders vilde paany forklare sin Andel i Forskrækkelsen: Det havde været Cathrines Skyld! Hun blev rent forstyrret, da Folk stimedede sammen. Og saa var Jomfru Susanna gledet undaf som en Aal! – Og Margrete forsikrede for mindst tiende Gang, at hun aldrig tvilede paa hans Paalidelighed.

«Skal jeg komme med Lys, Frøken?»

«Nei tak. Det lyser saa vakkert i Ovn. Du hører nok, naar Far kommer, Anders?»

Da Margrete blev alene, saa hun sig om i den store, men lune Sal med en Følelse af Velvære. Ogsaa heroppe var samme gammeldagse ^[58] Soliditet som nedenunder. Men her fandtes baade Armstole og fine Speil, baade Gyldenlæders Betræk og Forgylding. Det store, hollandske Tæppe midt paa Gulvet havde altid gjældt for en Sjældenhed, og paa dette satte hendes Fader ogsaa særlig Pris.

Saa gik hun til Vinduet og saa ud. Stjernerne tindrede og blinkede paa Aftenhimlen; – og medens hun stirrede derop, faldt Tanken paa hendes afdøde Moder, hendes fromme, milde Moder. Aa, hvor forskjellig fra deres haarde, strænge Værtinde nedenunder.

At to saa forskjellige Væsener kunde bygge sit Haab paa samme Grund? Var der da saadan Forskjel paa en Haugianer^{k98} og en Hernhut?^{k99}

Hun søgte at mane Moderens Billede frem – Hun tænkte paa deres smukke Hjem i Kjøbenhavn, hvor hun selv havde ført et lykkeligt Liv med Skolegang og Fritid. – – Hvorfor var hendes Mor dengang saa ofte bedrøvet?

Det tunge var jo ikke kommet da? Den Ulykke, som havde gjort hendes Fader saa fortvilet – som hun selv aldrig havde faaet rigtig Rede paa – –

Saa tænke hun paa Flytningen op til Norge. Og hvor alt da blev forandret –

I det samme dukkede en anden Skikkelse frem: Det var Tjeneren Anders. Hendes gode Ven, medens hun var liden, hendes Moders Hjælper i de trange Kaar – og nu hendes egen. Ja, havde hun ikke havt ham!

«Anders er en Tusindkunstner!» havde hendes ^[59] Mor saa ofte sagt, naar han fandt paa Udvei, hvor alt syntes stængt. Og det var han endnu. Hvad skulde hun gjøre uden –

Hun vendte sig hurtig: Han, hun tænkte paa, lukkede netop Døren op. Han stod med Lys i Haanden, og hendes Fader traadte ind.

Oberstløjtnant Seier var en fornem Mand med et koldt, afvisende Ydre. Den gulagtige Hudfarve og de buskede Øienbryn, der ligesom Haaret havde en mat, blygraa Farve, gav hans Udseende noget sygeligt og skummelt. Han var Militær fra Top til Taa og omgikkes Datter som Tjener efter militære Principer.

Margrete blev staaende, medens han lagde Chako og Kappe fra sig. Saa spurgte hun, om han ønskede noget før Aftensmaden?

«Nei tak. – Anders?»

«Hr. Oberstløjtnant!»

«Har Løjtnant Mørch været her i Eftermiddag?»

«Han hentede Papirerne og fik Besked.»

Oberstløjtnanten gik nogle Gange op og ned ad Gulvet. Anders blev staaende ved Døren med stiv, militær Holdning.

«Noget mere at befale Hr. Oberstløjtnant? spurgte han tilsidst.

«Nei. Du kan gaa.»

Derpaa fortsatte han sin Gang med korte, urolige Skridt, idet han holdt sig paa det store, bløde Gulvtæppe. Margrete tog sit Strikketøi og satte sig ved Sofabordet i den nederste Ende af Salen.

^[60] «Margrete – det er sandt! Jeg har en Hilsen til dig fra Sørenskriver Krone.»

«Sørenskriver Krone! Er han i Byen?» spurgte Margrete glad.

«Jeg traf ham tilfældigvis ieftermiddag. Da jeg hørte, han agtede at hilse paa os, inviterede jeg ham til imorgen Aften.»

Margrete blev betænkelig: De havde ikke havt fremmede, siden de kom til Byen. Hendes Fader vedblev:

«Det kan naturligvis ikke falde dig vanskeligt at beværte et Par Gjæster? Vor Værtinde, den gode Kone, vil sikkert staa dig bi. Det er desuden Søndag,»

Dette, at det var Søndag, spøjte just som en uhyre Vanskelighed i Margretes Hoved. Og medens den urolige Gang blev fortsat, sneg hun sig sagte ned for at aflægge Madame Rognli nok et Besøg.

Lidt efter vendte hunⁿ²⁹ lettet tilbage. Men hverken Tausheden eller den urolige Gang blev afbrudt, førend Aftensbordet var dækket og et Fad dampende Risengrød bragt ind.

«Far – vil du spise?»

«Aah, Maden! Ja naturligvis.»

«Kommer her flere end Sorenskriveren?» spurgte Margrete, da hun havde øst op.

«Jeg staar ikke paa den ligefremme Fod med nogen, at jeg kunde invitere dem saaledes *en famille*.^{k100} Men jeg bad ham tage sin Søn med, det er for hans Skyld, han bliver over imorgen.»

[61] «Den unge Krone er et meget velopdraget ungt Menneske,» begyndte han igjen lidt efter. «Ungdommen er nutildags lidet agtpaagivende i sine Manerer. Han komporterer^{k101} sig upaaklagelig. Men den anden unge Mand har et bedre Væsen.»

«Hvem mener Far?» spurgte Margrete og bøiede sig dybere over sin Tallerken.

«Den fremmede Løitnant, som jeg har seet dig danse med. Ravn heder han jo?»

«Ja, han er en Ven af Vilhelm Krone.»

«Margrete! Naar har du lagt dig til den vulgære Maner at nævne unge Herrer ved deres Døbenavn? Du bør erindre din Stilling. Erindre, hvis Datter du er.»

«Jeg har været vant til at nævne ham saa, siden jeg var en liden Pige,» svarede Margrete rødmende.

«Godt. Jeg vil tro, det var en Uagtsomhed. Ved du da noget mere om Løitnant Ravn?»

«Ikke andet, end at han har tjent i den engelske Arme i Spanien. At han nu er kommet hjem for at tilbyde Fædrelandet sin Tjeneste. Løitnant Krone har fortalt mig, at de bor sammen.»

«Saa maa Krones kjende hans Familieforhold. Min forsigtige Ven Skriveren vilde ikke lade sin Søn bo sammen med en aldeles ubekjendt Person – en *aventurier*,»^{k102} bemærkede Oberstløitnanten halvt for sig selv.

Maaltidet fortsattes i Taushed, indtil han atter spurgte:

[62] «Naar er vi budne til Oberst Werner? Til Mandag eller Tirsdag?»

«Til Tirsdag.»

«Der maa vi altsaa gaa. Jeg har lovet at komme. Men hermed kunde jeg ønske at have gjort Selskabeligheden Fyldest. Denne uvante Uro begynder at trætte mig.»

Hans Datter kvalte et uvilkaarligt Suk: Skulde det muntre, bevægede Liv allerede ophøre?

«Skal Far have mere?»

«Nei Tak. Er ogsaa du færdig? – Vær saa snil og kald paa Anders.»

Margrete takkede for Maden, saaledes som hun var oplært til, ved at føre Faderens Haand til sine Læber. Saa gik hun for at kalde paa Tjeneren.

Og nu skulde hun opleve det utrolige: Thi medens hun satte Tallerkenerne sammen paa Aftensbordet, hørte hun Anders faa Befaling til at indbyde Løitnant Ravn til næste Aften, sammen med Løitnant Krone. Alene dette, at der skulde komme et Par Gjæster, var usædvanligt; men at en ung, aldeles fremmed Mand blev indbudt, var uhørt!

Oberstløitnanten begyndte paany sin rastløse Vandring, og selv fortsatte hun sit mekaniske Arbeide.

Omsider tog han en Bog og satte sig i Sofaen. Margrete sad paa den anden Side af Bordet; Arbeidet sank ned i hendes Skjød, og hun stirrede frem for sig, som om hun derude i det [63] tomme Rum kunde se de Skikkelser, som fyldte hendes Sind.

Om hendes Læber spillede et lykkeligt Smil, Øinene straaledede, Kinderne fik dybere Farve –

«Margrete! Du glemmer at pudse Lysene.»^{k103}

Oberstløjtnanten lagde sin Bog ned; hans Datter skyndte sig at gjøre sin Forsømmelse god igjen.

«Jeg haaber, jeg skal ikke oftere maatte minde dig om dine just ikke talrige Pligter?»

Magrete lagde Lysesaxen ned paa Brættet og stillede det foran sig som et Memento.^{k104} Oberstløjtnanten hævede atter Bogen; og snart hørtes ingen anden Lyd i Salen end Strikkepindernes Klirren og en sagte Raslen, naar Bladene i Bogen blev vendt.

VI.

Ved Aarhundredets Begyndelse herskede der i alle Forhold en uhyre Forskjel fra vore Dage. Tiden før de ulykkelige Krigs- og Trængselsaar havde hørt til Landets mest blomstrende, og stor Rigdom paa enkelt Haand havde inden visse Kredse udfoldet en senere ukjendt Luxus. I Almindelighed bevirkede dog heldige Kaar, hvad man kunde nærmest kalde Tarvelighedens Overflod. Selv velstaaende Folk kjendte intet til de mangfoldige Smaaforfødeligheder, som et Nutidshjem kræver. Men alle bedre stillede eiede gjerne sin egen Gaard og beboede den alene. Der var over Bolig som over Personer en vis Stivhed, en nøieregnende Iagttagen af Formen; men saa var der ogsaa en gennem Generationer nedarvet Soliditet, som forklarede det Monopol, de mente at besidde paa Fornemhed og Dannelse. I moralsk Henseende tog man det dog ikke nøie, skjønt man ogsaa her søgte at dække sig med en ydre Sømmelighedsform.

[65] Ved Siden af nedarvet Stivhed og slappe Sæder raadede der en Umiddelbarhed, som ikke engang Tidens sygelige Sentimentalitet havde formaaet at kvæle. Denne Sentimentalitet havde da heller ikke slaaet nogen rigtig Rod. Den kunde nærmest lignedes ved et importeret Stadsplag, som man ikke sled paa til rent hverdags, men som man heller ikke kanske turde mangle. Tiden eiede, tiltrods for overspændt Snak om Maaneskinselskov og Lidenskabernes Excesser,^{k105} en sund, prosaisk Kjærne, der bar god og nyttig Frugt i det praktiske Liv – var det end saa, at den huslige Prosa altforⁿ³⁰ ofte fik et skarptⁿ³¹ Anstrøg af Grelhed. Romantiken var dog ikke Feststemning alene. Den havde Evne til ogsaa at kaste Glans over Hverdagslivets Trivialiteter, hvor Følelsen var *ægte*. Gjennem Trængselsaarenes Savn og Forsagelse, der udrensede saa mange Slagger, fik man se, at Guldets kunde paa Bunden have fuld Lødighed.

Ogsaa Selskabslivet bar i 1814 Spor af de trange Tider. Undtagen paa de Steder af Landet, hvor man ved Kapervæsenet^{k106} nød en vis Velmagtsperiode, havde man lært sig til at slaa af paa alt, og ikke mindst paa Toilettet. Men hvad gjorde det? Man havde et eget Greb paa at fange Glæden og smykkede sig til Fest, som man kunde, idet Haab og Begeistring var skjønnere Prydelser, end den kosteligste Juvel.

– I Oberst Werners Hus var Lysene tændt og Thebordet dækket. Oberstinden trippede fra Værelse til Værelse for at forvisse sig om, at alt ^[66] var i orden; og med militær Holdning og afmaalte Skridt gik Obersten frem og tilbage i Dansesalen. Han havde netop modtaget Melding om, at Prinsregenten ^{k107} vilde hædre Festen med sin Nærværelse, og skjønt dette ikke kom uventet, virkede Visheden beroligende. Medens han nu i Tanken gennemgik Aftenens Program, vendte hans Hustru tilbage fra sin Runde og stillede sig foran et Speil for at give ogsaa sin Person et sidste, prøvende Blik.

«Du er *charmante*, min Bolette,» sagde den galante Oberst. «Du, som dit hele Hus er *superbe*.»

«Jeg kan ikke sige, jeg netop glæder mig over, at Gribs kommer,» sagde Fruen og vendte sig med en let Panderynken. «Jette Grib er min kjødelige Kusine; – vi fik jo invitere dem, siden de nu engang er i Byen.»

«Kammerraad Grib er en habil Mand. Jeg har kjendt ham fra Ungdommen. Hans Halvbror Frederik var dengang min gode Ven. Senere blev vore Veie skilte. Jeg har ikke hørt fra ham paa –»

Han stansede. Der hørtes Bjældeklang udenfor; nog nu kom Gjæsterne Slag i Slag.

Skjønt Damer og Herrer samledes i særskilte Værelser, bragte Hans Høiheds forventede Ankomst mere Liv over den første Stivhed. Det var alene Fruerne omkring Sofabordet, som urokkelig vedligeholdte den konventionelle Værdighed. Med tilspidsede Bemærkninger lod de hver indtrædende Gjæst passere Revu, og ve den unge Pige, som forsaa sig mod Forman.

^[67] Opmærksomheden blev større, da Oberstløjtnant Seier traadte ind med sin Datter. De var til en vis Grad «nye» i denne Kreds; og ingen af dem var populær. Seiers afvisende og sære Væsen gjorde ham aldrig til nogen kjær Gjæst; og tiltrods for Skjønhed og ædle Egenskaber var ikke Margrete afholdt af sit eget Kjønn. Der var noget uafhængigt i hendes Væsen, som man ikke taalte. Og dog var denne Forsyndelse mod en Beskedenhedsform, der for mange gjaldt som Hovedsagen ved Opdragelsen, at søge deri, at hun saa lidet tænkte paa sig selv.

Med en Hofmands Holdning hilste Oberstløjtnanten paa Værtinden, der presenterede ham og hans Datter for enkelte af Damerne ved Bordet, og sluttede med: «Min Kusine, Kammerraadinde Grib.»

Oberstløjtnanten bukkede og kom for et Øieblik ud af Fatning. Saa tog han sig i det, gjorde en let Undskyldning, fordi han ikke strax havde gjenkjendt hende, og trak sig efter en høflig Bemærkning tilbage til næste Værelse, hvor han i Døren mødte Værten.

Tillykke for Fru Grib havde nye Gjæsters Ankomst ledet Opmærksomheden bort fra hendes paafaldende Forvirring. Nu rettede hun sig og kastede et stjaalent Blik til Margrete Seier, som havde sluttet sig til en Klynge unge Piger, længer nede i Værelset.

Kammerraadinden var stadselig klædt i stiv mellemlaa Atlask.^{k108} Snittet var rigtignok ikke fra igaar, men Farve og Stof var fuldstændig frisk.

[68] Over sin fyldige Hals bar hun en gjennemsigtig Krave af fineste Broderi; i Brystnaalen, som holdt denne sammen, funkede kostelige Brillanter. Guldkjeden var svær og massiv, ligesaa Gulduhret, og Krogen, hvori det var heftet til Bæltet, var af kostbart, drevet^{k109} Arbeide. Hendes Kappe var splinterny, efter Dagens Mode rig paa Sløifer og Strimler; og hun følte med Tilfredshed, naar hun lod Blikket streife hen over de øvrige Fruer, at hun kunde sige «Spader to»^{k110} til dem allesammen. Tillykke for hendes Sindsro, anede hun ikke, hvad disse Damer tænkte om hendes antikverede^{k111} Kjole. For tiltrods for Tidens Tarvelighed, forstod man sig ogsaa dengang paa *Chic*, om man end brugte en anden Benævnelse.

Synet af Margrete og hendes Fader havde lagt en Dæmper paa hendes første, selvbehagelige Stemning; men ved Prinsens Ankomst blev hun atter oplivet. Vistnok havde hun tænkt sig en saa ophøiet Person – han var jo saagodtsom et kronet Hoved! – omgivet af større ydre Pomp; alligevel følte hun sig som i en højere Sfære.

Da Musikens første, langtrukne Toner lod sig høre, førte Christian Frederik Oberstinden ind i Balsalen. Et Øieblik hindrede de ældre Herrer de yngre i at komme frem; der opstod lidt Pres og Uro, og under dette hørte Margrete til sin Forundring sit eget Navn:

«Frøken Seier forlovet med Løjtnant Grib? Nei undskyld, Frøken, det tror jeg ikke.»

De talende stod med Ryggen mod hende; [69] hun kjendte ikke Damen, men Herren hørte til Prinsens Opvartning.

«Jeg har det fra sikre Kilder. Der er dem, som vil vide, at Løitnant Grib allerede modtager Gratulationer.»

Blodet^{u32} for op i Margretes Kinder, men hun hørte ikke mere, da hun idetsamme blev engageret. I Døren mødte hun Adolf Grib, der søgte hende. Hun betragtede ham som Luft og besvarede ikke hans Spørgsmaal, om hun vilde tilstaa ham næste Dans?

Ballet blev stedse livligere. Da man stillede sig op til tredie Dans, en rask Fandango,^{k112} førte Vilhelm Krone Margrete Seier ind i Balsalen. Idetsamme kom Løitnant Grib hurtig imod dem:

«Kommer jeg atter forsent!» udbød han skuffet. «Men næste Dans lader jeg mig ikke fratage! Ikke sandt, den vil allernaadigst blive mig tilstaaet?» spurgte han med en forceret^{k113} Bestræbelse for at spøge.

«Jeg holder ikke af at besvære min Hukommelse,» svarede Margrete koldt og vendte sig fra ham.

Grib skiftede Farve, men han beherskede sig; thi hans Blik faldt paa Ravn, der stod i Nærheden.

«Næste Dans blir altsaa min?» sagde han med dirrende Stemme. «Glem det nu ikke!» raabte han efter hende, da hun og hendes Kavaller forsvandt i Balsalen.

«Hvad har stakkels Grib gjort Dem, Margrete?» spurgte Vilhelm Krone, da de havde ^[70] stillet sig op. «Jeg er bange, De har fornærmet ham dødelig.»

«Saa slipper jeg ialfald hans Paatrængenhed.»

«Men frygter De ikke hans Fiendskab?» spurgte han smilende.

«Frygter?» Hun hævede Hovedet, og de runde Skuldre sænkede sig. «Frygter? Nei!»

Løitnant Ravn havde endnu ikke deltaget i Dansen, men ligesom Fandangoen sluttede, gik han hen og bukkede for Margrete.

«Vil De danse?»^{u33} Jeg sagde netop til Løitnant Krone, at De syntes at have slaet Dem fra Ungdommen iaften. Og han mente, det kunde ligne Dem,» sagde hun smilende.

«I har altsaa begge taget Feil! Maa jeg have den Ære?»

– Flere af de ældre havde taget Plads inde i Balsalen, og blandt disse Kammerraadinde Grib. Men hun følte ingen Glæde ved at betragte de unge, og Synet af Margrete Seier snørte hendes Hjerte sammen: Moderen op ad Dage! – Og hvad gik der af Adolf? Han havde jo grebet Planen med Begjærighed –?

Hvergang en ny Dans begyndte, speidede hun efter ham –: Nu maatte han da vel? – Men det endte hver Gang i Skuffelse.

Hvad for noget! Kom han nu for sent?

Hun reiste sig hurtig for at faa Rede paa dette; men inden hun naaede Døren, var han forsvundet.

«Om jeg begriber, hvad dette skal blive til!» mumlede hun og satte sig ved et af Vinduerne, ^[71] hvor de tunge, mørkerøde Gardiner et Øieblik sendte hendes Tanker i en anden Retning. Men saa mumlede hun igjen: «Hvad skal det vel blive til?»

«Man har solgt Huden, førend Bjørnen er skudt,» lød det tæt ved hende.

Hun vendte sig; det var to ældre Herrer, der talte sammen.

«Og skudt skal den ikke blive, saalænge der flyder Blod i norske Aarer. Giv os blot Brød og Vaaben, saa er vi uovervindelige,» føiede den anden til.

Herrerne fjernede sig, og Kammerraadinden faldt tilbage i sine bekymrede Tanker.

«Jette! Har du lagt Mærke til den høie, mørke Officer i den fremmede Uniform, som danser med Frøken Seier?» Kammerraaden havde nærmet sig paa sin sædvanlige, lydløse Maade; nu trak han en Stol derhen og satte sig.

Fru Grib saa i den anviste Retning og blev pludselig bleg. Hendes Ægtefælle saa det:

«Tilgiv mig!» sagde han hurtig. «Det var ikke paa *ham*, jeg tænkte. Den unge Mand minder mig mere om Gustav.»

Hun tog sig sammen: «Jeg maa smile af min Barnagtighed,» sagde hun koldt, «Jeg syntes jeg saa Spøgelser. Nu ser jeg ikke nogen Lighed med mine Svogre.»

Hun betonedede det sidste Ord skarpt, og vendte sig fra de dansende.

Kammerraaden tog sig til Panden: «Ogsaa mig forekommer nu Ligheden mindre. Det Træf, ^[72] at han danser med Frøken Seier, gjorde vel ogsaa sit! Hun ligner sin

Moder, som den ene Draabe Vand den anden. Synes du ikke Jette?»

Han saa hurtig paa hende: «Det er godt, jeg ikke lod hende reise alene!» tænkte han. «Du ved, jeg har overladt alt til dig,» sagde han høit.

«Og hvad tænker du om Adolf? – Han har ikke endnu danset med hende? Og dette er *fjerde* Dans!»

«Du tror da ikke –?»

«Han blev strax saa overmaade glad. Saa rent ivrig for det.»

«Naa, naa, Jettemor! Du faar stelle med dette. Jeg skjønner mig ikke paa sligt. – Se, der har vi ham!»

Han reiste sig nervøs: Dette saa jo ikke lovende ud? Derpaa gik han hen til Sønnen, ikke for at tale om denne Sag, det laa ikke i hans Plan, men for at tilfredsstille sin Nysgjerrighed med Hensyn til Frøken Seiers Kavaller.

Adolf Grib bed Tænderne sammen og svarede haanlig:

«Hvad han heder? Han kalder sig Løitnant Ravn.»

«Ravn? Hvem er han saa egentlig?»

«Ja, det kan nok Far spørge om! Det er en høist tvetydig Person, som har forstaaet at indsnige sig hos hans Høihed.»

«Hm! Han er altsaa dansk? Efter Uniformen antog jeg ham for Udlænding.»

«Fødelandet ubekjendt. Herkomst ligesaa.»

[73] Kammerraaden faldt i Tanker – –

– Imidlertid dansede Løitnant Ravn og Frøken Seier uden at ane, hvilken Opmærksomhed de var Gjenstand for. De havde oftere^{k114} været sammen, og ganske nylig i Margretes Hjem; men dette var første Gang, Samtalen gik ud over den formelle Konversationstone. Musikken, Snakken og Uroen omkring dem havde borttaget det pinlige ved en *tête-à-tête*;^{k115} og forinden de vidste det selv, var de gledet ind i en af disse Samtaler, hvor Sjæl og Hjerte aabner sig, skjønt Ordene kan være almindelige nok. Forundret lyttede Ravn: Saadan høisindet Varme og Hjertensgodhed havde han aldrig mødt. Men saa trak Trylleriet ham med sig, og det blev Margretes Tur at læse i hans Indre. Med Følelsens sikre og hurtige

Opfatning forstod hun, at han bar paa en Sorg, som ingen maatte kjende. At hans indesluttede Væsen havde sin Grund i en lyssky Sjæl, der betragtede Udenverdenen halvt som fiendtlig^{u34} Leir, selv naar han gjorde fælles Sag med den. Her var lidet af Glæde; lidet af ungdommelig Forhaabning. Men desto mere af Viljekraft og Ærgjerrighed.

Hun kunde nok følge med, hvor det gjaldt disse Egenskaber; men hun var en kjærlig, varmhjertet Pige, og hans Ord skurrede i hendes Øre, da han nævnte deres fælles Følelse for Frihedens Sag.

«Nei, nei! Her føler vi ikke ens!» udbrød hun. «Jeg er fædrelandskjærlig; – De er ærgjerrig.»

[74] «Og maa da den ene af disse Følelser fortrænge den anden.»

«Kanske ikke – i Almindelighed. Ikke, naar det Land, Gud har givet en fremfor Jordens øvrige, har Fred og gode Dage. Men naar det er i Nød og Fare; – ja, da maa hver egen om noksaa dyrebar Interesse træde tilside. Da maa vi være rede til at ofre alt, – Livet med! – for vort kjære, kjære Land.»

«Deres Ord falder skarpe, Frøken. Ved De, at De^{u35} her frakjender mig en hæderlig Mands Egenskaber?»

Hun blev forundret. I sin Varme havde hun glemt, hvad de gik ud fra. Og da dette slog hende, sagde hun ligefrem:

«Jeg talte taabeligt og upassende. Kan De tilgive mig?»

«Men om jeg nu siger, at der kunde være et Korn af Sandhed i det, som De nys bebreidede mig?»

«Saa, – ja, saa er Forholdene alene Skyld i det. – Vort Lands Fare vil snart forjage enhver mindre ædel Følelse.»

Han smilte: «Tak Frøken, fordi De tager mit Forsvar – mod mig selv.»

Den unge Piges Ansigt og Hals farvedes af dyb Rødme og hun sagde hurtig: «Glem mit tossede^{k116} Snak! Aa, gjør det! – jeg beder Dem.»

«Hvorfor skulde jeg det. Jeg er ikke saa rig paa Deltagelse, at jeg kan give fra mig den Smule Deltagelse, jeg netop har faaet.

[75] Hun saa spørgende paa ham: I hans Blik mødte hun Alvor og Sandhed.

«Det vilde være haardt at berøve mig den, Frøken. Lad mig bevare den, som et dyrebart Minde i et fattigt Liv,» bad han.»

Margrete blev forvirret; men det var nu deres Tur til at møde i den lange Engelskdans. [k117](#) Da de kom tilbage, havde hun gjenvundet sin Fatning, og Gustav Ravn sin Besindelse.

De stod tause. Der var et saadant Udtryk af Sorg i Ravns Ansigt, at hun blev rørt. Medlidenhed med den fremmede og forældreløse fyldte hendes Hjerte, og hun sagde paa sin aabne, naturlige Maade:

«De har altsaa ikke mange Venner, Løitnant Ravn? Jeg skal være Deres Ven, naar De trænger en. Husk det.»

Han saa paa hende, som om han ikke troede sine Sanser, og det varede lidt, inden han svarede:

«De er ædelmodig, Frøken Seier. Tak. Saasandt hjælpe mig Gud, De skal ikke have ødslet Deres Godhed paa en uværdig.»

De blev atter afbrudt, og senere under Dansen var der ingen Leilighed til at gjenoptage Samtalen.

Da Ravn førte sin Dame til en ledig Stol, kom Vilhelm Krone imod dem.

«Ved I, hvorlænge denne Dans har varet?» spurgte han smilende. «To Timer! To *drøie* Timer. Jeg har maattet sørge for et Par af Fars gamle Venner, som er kommet til Byen i Forretninger. [76] Og slige Forretningsfolk sætter ens Taalmodighed paa en haard Prøve. De foreslog, at man burde undersøge Betingelserne for en Forening med Sverige, førend vi haanlig afviser den.»

«Som om et frit, uafhængigt Folk ikke skulde have Ret til at vælge for sig selv!» svarede Margrete heftig.

«Maatte Sverige saasandt give os Ro til at træffe vort Valg, lille Frøken.»

Det var Kammerraad Grib, som paa sin lydløse Maade havde nærmet sig.

«Jeg har kun flygtigt havt den Ære at hilse paa Frøken Seier,» vedblev han og bukkede. «De kjender mig kanske ikke? – Kammerraad Grib.»

Margrete reiste sig hurtig og neiede.

«Vi ere Slægtninge, unge Dame. Det vil da sige, Deres Moder og min Kone var Kusiner.»

«Jeg ved det,» svarede hun. Hun kunde tilføiet, at Løitnant Grib havde ofte nok oplyst hende herom.

«De ligner paafaldende Deres Moder, Frøken Seier. Hun staar iaften saa tydelig for mig, at jeg kunde have Lyst til at spørge, om ikke den Koralsnor, De har om Deres Hals, engang har været hendes?»

«Jo! Har Kammerraaden kjendt Mor nøie?» udbrød Margrete livlig.

«Saa temmelig nøie. Ja, – saa temmelig nøie. Naar De nu snart, som min Kone og jeg ^[77] haaber, vil bæere os med et Besøg, skal vi tale sammen om Deres Fru Moder og de –» Kammerraaden syntes at faa noget i Halsen, kræmte lidt og sluttede: «de gode, gamle Dage.»

Margrete takkede. Han vedblev:

«Naa Krone, ivrig Danser! Hvad?» Og uden at oppebie Svar, vendte han sig mod Ravn, der ogsaa var blevet staaende:

«Undskyld, unge Mand! De mindede mig nylig saa levende om en kjær Person, at det interesserer mig at vide, om Deres Familie er norsk eller dansk?»

«Jeg er født i Tyskland,» svarede Ravn koldt.

«Ikke Nordmand altsaa?»

«Mine Forældre befandt sig paa Reise,» svarede han endnu mere afvisende.» Men Kammerraaden lod sig ikke genere:

«Jasaa! Deres Navn er mig ubekjendt, trods Slægtskabet med mit eget. De ser forundret ud, Løitnant! Hører da ikke Ravne og Gribbe til samme Familie?»

«Aa» – «saaledes.»

«Bliver Kammerraaden længe i Byen?» spurgte Vilhelm Krone hurtigt for at give Samtalen en anden Retning.

Men Kammerraaden blev ham Svaret skyldig, da Prinsen idetsamme kom henimod dem. De sidste Par Timer havde han gjort Høfligheden Fyldest ved Samtale med de ældre Herrer; nu var han vendt tilbage til Balsalen og havde faaet Øie paa Frøken Seier.

[78] «Jeg har jo ikke endnu hilst paa min skjøne Veninde,» sagde han og rakte hende Haanden. «Jeg haaber Deres Begeistring for vor store Sag er ligesaa varm, som tidligere?»

«Er det muligt, saa varmere, Deres kongelige Høihed,» svarede hun efter at have besvaret hans Hilsen med en dyb Neien.

«De er en Pryd for Deres Kjøen,» vedblev han med et varmt Blik «De er høisindet og modig, som en Mand, uden at savne Kvindens Blidhed. De forstaar at sænke Begeistringens Glød i hans Barm. Opflamme til ædel – berømmelig Daad.»

Margretes Kinder blussede ved Fyrstens varme Lovtale, og hun slog Øinene ned. Han vedblev:

«Frøken Seier besidder ogsaa en anden Egenskab! Holder De fremdeles af Menuet? Det er en kongelig Dans, og jeg kunde ønske at 'træde' den, som der staar i Visen, om De vil være min Dame?»

Idet Margrete takkede, faldt Prinsens Øine paa Ravn, som tilligemed Krone havde trukket sig nogle Skridt tilbage. Kammerraaden var forsvundet.

«Ah! Min Ven Løitnant Ravn! Længes De fremdeles bort fra vor gode Stad? Efter Kugleregn og Krudtlugt?» spurgte han smilende.

«Jeg længes efter at gjøre min Pligt, Deres kongelige Høihed.»

«Denne unge Herre er ligesaa begjærlig efter at vise Svensken, hvad vi duer til, som Deres [79] Fader, Frøken Seier! Og Sandsynligheden er vel ligesaa stor, for at han skal faa sit Ønske opfyldt, som for en fredelig Løsning af vor retfærdige Sag. – I hvert Fald har jeg Dem i Erindring, Løitnant Ravn. Danser De Menuet?»

«Nei, Deres kongelige Høihed.»

«Det er Skade. Vil De behage at underrette – Ah, se, der har vi vor ærede Vert.»¹³⁶

Ravn trak sig atter tilbage; og Obersten fjernede sig for at opfylde Prinsens Ønske. Snart lød ogsaa Menuettens majestætiske Toner; og Christian Frederik bød

Margrete Haanden.

Menuet var ikke dengang almindelig. Den smukke Musik, og at Prinsen førte op med Frøken Seier, bragte snart Selskabet ind i Balsalen. Trængslen blev saa stor, at Ravn kunde takke sin Høide for Synet af de dansende.

Havde Prinsen kaldt Menuet en kongelig Dans, saa gjorde hans Dame ikke Ordene tilskamme. Let og ukunstlet bevægede hun sig efter den statelige Musik, indtil hendes dybe Neiens gratiøse Ynde fremkaldte en Bifaldsmunlen mellem de omkringstaaende.

– Kammerraadinde Grib og hendes Søn havde betragtet Dansen med blandede Følelser. De havde truffet hinanden, idet Fru Grib vilde forlade Salen, og var ført tilbage af Trængslen. Adolf havde været heldig nok til at skaffe hende en Stol; og han blev staaende hos hende.

Hans oprørte Sind begyndte at lægge sig: Han havde sat sit Maal – ingen paa Jorden [80] skulde hindre ham fra at naa det! Og medens han nu var Vidne til den Udmærkelse, hans tilkommende Hustru var Gjenstand for, besluttede han at overse det passerede: Unge Damer havde jo altid Nykker – – –

Hans Moder følte og tænkte noget lignende: Ogsaa hun vilde glemme og tilgive! Tilgive Margrete Seier, at hun var sin Moders Datter. Hun kunde jo ikke for det, stakkels Barn! Ja, hun vilde tilgive – hun vilde glemme – hun vilde samle gloende Kul – – –

Denne ædelmodige Beslutning blev fra nu af Kammerraadindens Opreisning og Husvalse, [k118](#) hvergang hun følte det ydmygende ved at skulde smigre for sin forhadte Slægtnings Datter.

– Da Prinsen og hans Dame forlod Salen, styrtede Adolf Grib efter; og dennegang var han heldigere, thi Margrete havde forlængst forvundet sin Ærgrelse!

Med Stolthed førte han hende derpaa frem til den nye Dans. Selv dansede han godt, og han vidste jo, at ogsaa nu vilde alles Blikke følge hans Dame. Hvad Margrete angik, saa var hun i saadan straalende Stemning, at hun taalmodig hørte paa alle de smukke Ord, hendes Kavaller kom med; og efter Dansen fulgte hun ham til hans Moder. Kammerraadinden sagde strax «du» – og gav sig ikke, forinden «Niesen» lovede at besøge dem, saasnart hendes Fader vilde tillade det.

«Og saa har du dine kjære Kroner i Nærheden,» tilføiede Fru Grib, idet hun instinktmæssig ^[81] følte, at Niecen just ikke vilde overhænge sin Fader for at indfri sit Løfte.

Da Margrete havde sluppet væk fra sine Slægtninge, søgte hun ind i et af de fjernere Værelser for at samle Aftenens vekslede Indtryk.

Værelset var tomt; og hun sank ned i en Stol, medens Blikket aandsfraværende hvilede paa de malede Tapeter, der i indrammede Felter fremstillede Scener fra Svenskekrigene, særlig de Træfninger, hvori de røde Uniformer havde seiret over de blaa. [k119](#).

Hun vakttes op ved faste Skridt –

«Er det altfor dristigt at komme efter saa megen Ære, som De nys har nydt?»

Løitnant Ravn stod foran hende med et mørkt, tungsindigt Udtryk.

«At danse med Prinsen? Den Ære deler jeg med altfor mange til at blive forfængelig,» svarede hun med et lyst Smil.;

«De har Ret, – og jeg er en Dumrian!» sagde han og satte sig paa den Stol, hun skjød imod ham.

«Naa – gjorde vi vore Sager godt?»

«Jeg troede ikke, Frøken Seier satte Pris paa Smiger?»

«Hvem gjør ikke det,» svarede hun let. «Men Spøg tilside! Tror De, der gives en Fyrste, som i Elskværdighed kan maale sig med vor elskede Prins?»

«De mener, han er uovertræffelig?» svarede han undvigende.

^[82] Hun lagde ikke Mærke til dette og vedblev:

«Dersom De vidste, – dersom De begreb, hvordan mit Hjerte slaar ved Tanken paa det, som forestaar! Ikke af Frygt! Vort Folk, som her har den soleklare Ret, skal seire, – *maa* seire. Hvad Krav har vel Sverige paa os? Har vi ikke Lov til at bestemme vor egen Skjæbne?»

«Jo *Retten* har vi. Og det er det, vi maa stole paa.»

Det var i hans Stemme noget, som bragte hende til at se spørgende paa ham.

«Maa jeg sige min Mening aabent, Frøken Seier.»

«Og det spørger De om?»

«For en Stund siden bebreidede De mig at jeg ikke havde den rette Fædrelandskjærlighed, –»

«Nei – De misforstod mig!» afbrød hun ham.

«Men som jeg dengang sagde, siger jeg igjen. Jseg mangler eders varme Begeistring. Ikke for at frigjøre mit Fædreland, – min Mors Land. Hver Blodsdraabe i mig vil jeg give – gladelig give for denne store Sag. Men ikke i alt formaar jeg at se med eders Øine. Jeg formaar for Exempel ikke at hæve en vis ophøiet Person til Skyerne.»

«Prinsen?»

«Nei, bliv nu ikke bange! Jeg undervurderer ikke hans ædle Hensigter. Jeg er ham taknemlig for den Venlighed, han oftere har vist mig! Men jeg skulde nok ønske en mere erfaren og staalsat ^[83] *Feltherre*. Der skal noget til at maale sig med Helten fra Austerlitz og Mohrungen.» ^{k120}

«Skam Dem! Skam Dem! De kan da ikke sætte denne grusomme, beregnende ^{u37} Franskmand over vor høisindede, uegennyttige Fyrste?»

«Her er ikke tale om personlige Følelser,» svarede Ravn alvorlig. «Men en Soldat ved at vurdere en udmærket General. De skal huske, at Carl Johan har aflagt Prøve paa en Feltherredygtighed, som selv hans Fiender omtaler med Beundring. Han hører visselig blandt Tidens største Mænd.»

«Og Prins Christian! Tror De ikke, ogsaa han hører blandt dem?»

Ravn nølede:

«Det maa Tiden vise, Frøken Seier. – Da jeg ved Rygtet om mine Landsmænds betrængte Stilling var ilet hjem, vil jeg ærlig tilstaa, at Forholdene herhjemme gjorde et nedslaaende Indtryk. Men da jeg snart forstod, at vi alle har det i os, som tør trodse en overlegen ^{u38} Fiende, – da blev Hærens slette Udrustning min mindste Sorg.»

Han stansede atter; og hun betragtede ham spændt.

«Frøken, – De kan ikke som jeg vide, hvordan til en vis Grad alt beror paa den øverstbefalende. Det er ham, som skal sætte Kræfterne i Bevægelse. – Maa det saasandt *ikke* vise sig, at *vor* Overanfører bedre forstaar at opføre en Menuet, end at føre Armeen frem under Krigsmusik og Kugleregn.»

[84] «Store Generaler har forenet disse Egenskaber,» svarede Margrete med dyb Uvilje.

«Ganske vist. Men Krig er en alvorligere Dyst, end at bruge store Ord. Maa vi bare komme til at juble ligesaa høit over vore Seire, som over de svenske Gesandters haanlige Afvisen!»

Margrete var oprørt: Hendes Begeistring havde aldrig været krydset af nogen Tvil om Christian Frederiks Evne til at gennemføre sin ædle Plan. Hun var vant til, at hver den, som ikke blindt troede paa hans Begavelse i alle Retninger, blev holdt for Landsforræder. De Ord, som nu lød i hendes Øre, betog hende først Fatningen; men saa udbrød hun:

«Aa, hvor bittert jeg er skuffet i min Tillid til Dem! Hvordan har De kunnet tale, som De har gjort, naar De gaar med saadanne afskyelige Tanker? Hvem ved, om De ikke hemmelig hører mellem dem, som stemmer for en Forening med Sverige?»

Han betragtede hende med et eget Udtryk:

«Frøken Seier, kanske ingen længes mere efter at faa vise Fienden, hvad vi duer til, end jeg. Jeg er Soldat med Liv og Sjæl. Paa den Vei er ogsaa mit største, mit eneste Haab for Fremtiden! Men kunde vore Vaaben skaffe os den Uafhængighed og Selvstændighed, vi med Rette kan fordre, – ja, da synes jeg, det var ikke nogen Ulykke, om Krigen endte med Halvøens Forening. Dette synes da at have være Naturens Mening?»

[85] Hun havde ladet ham tale ud; men nu for hun op:

«Naturens Mening!» udbrød hun. «Byder Tanken paa en saadan Forening ikke vor inderste Natur imod? Se der!» vedblev hun og pegte paa Væggemalerierne. «Viser disse ikke tydelig nok, hvilke Følelser der hersker mellem Nordmænd og Svensker? Jeg var ikke mere end tolv Aar, da jeg om Vaaren 1808 kom herop; men jeg husker nok, hvordan jeg dengang jublede med over de Svenskes Nederlag. Stolthed over mine tapre Landsmænd bandt mig strax til Norge! Jeg glemte alle Savn fra vort Liv i Kjøbenhavn, hvor jeg var født og voxet op. Jeg var en *norsk* liden Pige. Hver Nordmand forekom mig som Ven og Broder! Og da saa Nøden for Alvor blev følelig

– det var jo en forfærdelig Vinter, som fulgte! – ja, saa led jeg med dem; saa bad jeg for dem! – – Men nogen skulde dengang vovet at tale om at underkaste sig Sverige! Nei, ikke *en* var dengang saa æreløs.»

Hun var saa straalende skjønn, medens hun stod der i den tynde, hvide Dragt, med Glød paa Kind og Glans i Øiet. Men hvilke Følelser end hendes Skjønnhed vakte, saa tillod han ikke Følelsen at blive Herre over det Sandhedens Alvor, der var Grundtonen i hans Sjæl.

«Hvem tænker her paa *Underkastelse?*» sagde han rolig. «Det er Forholdene kanske, som har gjort, at jeg kan se paa en saadan Forening lidt anderledes, end I andre, som med Nationalstoltheden ogsaa har indsugget Nationalhadet.

[86] – For mig staar det, at om Krigen – og paa Krig tyder jo alting nu! – ja, om Krigen kunde føre til en Forening, som gjengav os vore længe savnede Rettigheder og gjorde os til et *jevnbyrdigt* Folk med Sverige, saa vilde dette være den skjønneste Udgang, en Krig kunde faa.»

«Du store Gud! De taler jo næsten, som Forræderne taler?» udbrød Margrete og slog Hænderne sammen.

«Hvad De der siger, Frøken, skulde ingen *Mand* ustraffet have vovet at komme med! Jeg har svoret mit Land Troskab, og jeg har aldrig brudt mit Ord. – Det kan godt være, at jeg ser Tingene mørkt; Livet har aldrig været nogen Leg for mig. Og med at bygge Luftkasteller har jeg lidet befattet mig. – – Men hvad jeg har seet i den virkelige Verden, Frøken Seier, det er, hvad som senere eller tidligere gjerne blir en liden, enestaaende Nations Skjæbne. – – Hvis nu, for Exempel, Danmark ogsaa traadte ind i Unionen, vilde saa ikke en *Nordens Stormagt* kunne tiltale Dem?»

«Med Pontecorvo til Konge?»

«Det er *Feltherren*, jeg beundrer, Frøken! Jeg befatter mig ikke med at besætte Troner,» svarede han smilende, idet han slog over i Spøg.

Hun sukkede: «Dersom De vidste, hvor bedrøvet De har gjort mig!»

«Undskyld –»

«Margrete vendte sig hurtigt: Adolf Grib stod lige bag hende.

[87] «Undskyld, at jeg afbryder denne pikante Samtale», sagde han med et uhyggeligt Smil. «Deres Fader spørger efter Dem, *ma chère cousine.*»^{k121}

Oberstløjtnanten selv viste sig idetsamme, for at lade sin Datter vide, at det var paatide, de tog hjem.

«Ogsaa Dem har jeg søgt, Løjtnant Ravn!» sagde han derpaa. «Forstod jeg Dem ikke feil, saa havde De ikke endnu faaet noget bestemt Regiment at slutte Dem til?»

«Nei, Hr. Oberstløjtnant.»

«Hans kongelige Høihed har naadigst overdraget mig et Korps, som indtil videre ialfald, lader mig blive i eller i Nærheden af Christiania. Kunde De have Lyst til at succedere^{k122} Løjtnant Mørch som min Adjutant? Hvor lidet bindende Stillingen er, og hvor let det er at blive overflyttet til et andet Regiment, kan Mørchs Exempel lære Dem. Vil De overveie mit Forslag og imorgen Formiddag lade mig vide Deres Svar?»

Ravn bukkede overrasket. Den gamle Officer vedblev:

«Jeg har talt med hans kongelige Høihed om Sagen. Den har hans Bifald. Imorgen Formiddag altsaa, Hr. Løjtnant. Kom Margrete, vi maa sige Farvel.»

Han bød hende Armen og førte hende ud af Værelset paa sin sædvanlige stive, formelle Maade. Adolf Grib fulgte dem.

Ravn blev tilbage, fuldstændig forvirret –: [88] Hvad kunde dette betyde? Hvad var Meningen? – – –

Pludselig vendte han sig til Krigsstykkerne paa Væggene –: «Naar det kommer til Kamp, saa skulde hun finde ham i de forreste Rækker,» mumlede han.

VII.

Madame Rognli pleiede sjelden gjøre nogen Forandring i den engang vedtagne Husorden. Men i disse Dage nødte nogle Ulemper ved en Skorstenspipe hende til at forlade sit og Datterens Sovekammer og flytte ind i et Værelse, som den sidst afdøde Christoffer Mortensen havde benyttet. Det laa i Sidefløien til Gaarden og med Indgang fra Svalgangen, som i begge Etager løb langs med den indre Side af Bygningen. Værelset var lyst og venligt og med en Rigdom paa Sol; men Marthe Rognli skulde aldrig taget det ibrug, om ikke de øvrige Rum i Huset havde været optaget.

For Susanna var denne lille Forandring en hel Begivenhed. Hun vaskede og pudsede sine Nelliker og halvt udsprungne Maanedstroser, [k123](#) for at de skulde faa det rigtigt godt i de to Solvinduer. Og hun overtog med Glæde den hele Flytning, da Cathrine sukkede over, at «salig Husbonds Kammers ikke skulde faa staa ifred». [139](#)

[90] Da hun var færdig, hentede hun Nøglerne til sin Morbrors Komode, der stod herinde, og hvor hun skulde lægge sit Tøi. Og det var med en vis høitidelig Nysgjerrighed, hun aabnede Skufferne.

Hun følte sig næsten skuffet, da hun fandt dem tomme. Men pludselig opdagede hun et indre Gjemme, dækket af et Skyvelaag.

Det var vanskeligt at faa skudt Laaget tilside; men endelig lykkedes det, og hun fik Øie paa nogle Pakker, indsvøbt i gulnet Papir. Den største indeholdt en Bibel i Skindbind med Beslag og Spænder af Sølv. Hun aabnede den med Pietet. [k124](#) Men istedenfor Morbroderens Navn, som hun havde ventet at finde, stod der med store, snirklede Træk:

Givet min kjære, yngste Datter
Susanna Mortensen
paa hendes Confirmations-Dag
Anno 1784.

Længere nede paa Siden var tilføiet med usikre, næsten barnlige Bogstaver, der dog havde en vis Lighed med den anden Skrift:

«Dømmer ikke, Gud er barmhjertig.»^{k125}

Hun blev staaende med Bogen i Haanden og stirrede paa dette Navn:

Susanna Mortensen? – Hun havde jo aldrig vidst, at hendes Moder havde nogen Søster?

«Dømmer ikke, Gud er barmhjertig,» læste hun igjen.

Susanna var ikke vant til at sende Tanken udenfor sit daglige Livs trange Ring. Men ligesom ^[91] som en Fugleunge, der første Gang prøver Vingerne, flagrede de pludselig bort fra Redet for at søge det ukjendte. Men de fandt ingen Kvist at hvile sig paa, og efter en famlende Flugt vendte de atter tilbage til det samme Spørgsmaal, hvorfor hun aldrig havde hørt, at hendes Moder havde haft en Søster?

Kanske de andre Pakker kunne fortælle noget herom?

Hun aabnede disse ihast. Men der var kun nogle Ubetydeligheder, foruden et Silketørklæde, som aflokkede hende et Beundringsraab.

«Hvor fandt du dette?»

Hun vendte sig forskrækket: Hendes Moders Stemme var saa skjærende haard.

Madame Rognli greb Tørklædet, og idet hun stirrede paa de fine Blomster i den gulnede Bund, gjentog hun sit Spørgsmaal.

«Her i Skuffen,» stammede Susanna.

Hendes Moders Øine faldt nu paa Bibelen:

«Den ogsaa,» mumlede hun og sank ned paa en Stol.

Uvilkaarlig trak hun den til sig; – aabnede den og saa paa Faderens velkjendte Skriftræk. Da –

«Dømmer ikke, Gud er barmhjertig,» læste hun idetsamme; og Bogen gled ud af hendes rystende Haand.

Men næste Minut var hun atter sig selv.

«Farer ikke vild, Gud lader sig ikke spotte! Som et Menneske saar, skal det og høste,»^{k126} sagde hun med fast Stemme.

[92] Susanna stod bange og uvis, om hun skulde gaa eller blive.

«Denne Bibel har tilhørt din Moster, Susanna. Hun, som døde, to Aar før du blev født.»

«Er det hende, jeg er opkaldt efter?»

«Ja. Du har sagtens hørt om hende?»

«Nei, ikke før jeg saa Navnet i Bibelen.»

«Det var rart! Folk pleier ikke være saa – Det er kanske paatide da, at du faar høre om den Skam, som vi bærer paa! Andres Synd kan tjene til Advarsel i denne slemme og ugudelige Verden.»

Susanna slog Øinene til Jorden. Hendes Moder strøg sig med Haanden over Panden og begyndte:

«Jeg havde en liden Søster, ser du. En vakker liden Søster. Mor døde, da hun kom til Verden; og saa faldt det til mig at passe denne vesle Stakkaren, endda saa liden, jeg selv var! Det var vel derfor, at hun voxte slig ind i mig, som hun gjorde! Da jeg blev gift, saa var hun ikke sytten Aar, men hun skulde alligevel styre Huset for Far og Christoffer. Vi havde en gammel tro Tjenestepige foruden Cathrine – og saa hende, som Far og Mor havde taget til sig af Barmhjertighed, og som lønnede dem med -- Men det nytter ikke at snakke om Redskaberne --»

Hun trak sit blaaternede Lommetørklæde frem og aftørrede Sveden, som perlede paa hendes Pande.

[93] «Jeg var ikke ofte i Byen; vi havde stort Hus og Bestyr. Og Susanna var sjelden hos os. Men naar jeg saa hende, synes jeg, hun lignede en Guds Engel, saa deilig var hun. Gud tilgive min forfængelige og kjødelige Kjærlighed!»

«Det gik bra med Stellet, sagde baade Far og Christoffer. Og det gjorde det vist; for Susanna var flink og ferm paa alle Maader. Ingen af os drømte om, at Fristeren kunde lure ved vor fredelige Dør. Vi tænkte, at Guds Velsignelse maatte hvile over

det Hus, hvor hans Navn blev holdt i Ære; – men alene Herren kjender Hjerter og Nyrrer, – og han tugter derefter.»[k127](#)

«Saa var det en Dag – Gud lade dig aldrig opleve saa tung en Stund!»

Og atter førte Marthe Rognli Lommetørklædet over Panden, Men saa gjorde hun sig haard og vedblev:

«Vi havde et Veir den Dag, som paa faa Timer gjorde Høst til Vinter. Stormen piskede Træerne bare og stivnede baade Jord og Vand. Knap en Hund nænte[k128](#) vi at slippe ud. – – Din Far og jeg stod ved Vinduet og talte om, at der vilde nok spørges Ulykker paa Søen efter dette, da saa vi en komme ridende ind paa Gaarden. Det var Christoffer paa en skumsved Hest. Jeg kjendte jeg blev som Is!

«Og Ulykke var der. Slig, som jeg aldrig kunde tænkt det. Susanna var borte; og Far stred med Døden.»

«Borte? Var hun død?» udbrød Susunna.

«Død? Hvad havde det været! Nei, hun ^[94] havde forladt sin graahaarede Fader og sit agtværdige Hjem; hun havde glemt Tugt og Ære for at følge en af denne Verdens fule[k129](#) Bedragere.

«Christoffer var saa udaset,[k130](#) at han knapt kunde staa; men vi maatte afsted. Far stred jo med Døden. – Jeg glemmer aldrig den Fart! Naar Vindstødene kom, maatte jeg holde mig i Hestemanen for ikke at blæse af, og alligevel kjendte jeg det ikke: Jeg bare sansede at Susanna var borte – og borte paa slig Vis. Jeg skulde gladelig givet Livet, for at have havt hende igjen uskyldig og ren som før – –»

Hun stønnede høit. Men saa begyndte hun paany:

«Herren var alligevel naadig. Far levede. Ja, han levede hele otte Dage. Han tilgav og velsignede hende, som havde lagt ham i Graven. Og saa gik han ind til Hvilen i Gud.»

Marthe sad ganske stille. Saa tog hun halvt aandsfraværende Søsterens Tørklæde og begyndte at lægge det sammen. Men hun slap det pludselig, som det havde brændt hende –

«Det varede ikke længe, før vi fik Brev fra Susanna,» begyndte hun igjen. «Hun havde det godt i alle Maader, skrev hun. Vi fik ikke ængste os for hende og ikke sørge. Vi fik helst glemme hende!

«Christoffer, stakkar, han mente naa altid, at det endda kunde ende vel. Som om der kunde bli Velsignelse for den, som havde lagt sin Faders graa Haar med Sorg i Graven! Aa ^[95] nei. Den, som saar Storm, høster Hvirvelvind. ^{k131} Han forskjød hende, da Stadsen var forbi, det blev Enden paa den Syndens Herlighed. Men i Silke og Fløiel havde hun været klædt, det kjendtes paa Fillerne, som hun og Gutten havde paa sig.»

«Kom hun da hjem?» hviskede Susanna, da hendes Moder paany stansede.

«Ja, ni Aar efter, stod hun en Aften i Kjøkkenet paa Rognli. Hun og Gutten havde vandret paa sin Fod fra det Sted, Skipperen satte dem iland. – Det sved i Hjertet at se sin Søster som den, hver Mand turde pege Finger ad; men vi tog hende ind til vort. Og der blev hun, til hun døde – knappe to Maaneder efter.»

Susanna hulkede sagte.

«Ja, du kan nok graate,» sagde hendes Moder mildere. «Hun var saa ulykkelig, som bare den er det, som har mistet alting uden at faa Fred. Han, som havde gjort hende ulykkelig, bar hun endda i Hjertet; og Gutten var hendes Afgud. Og hun var hans ogsaa. Vi fik ham ikke fra hende, saalænge hun levede. Og da hun døde med ham i Armene, og vi maatte slide ham fra hende med Magt, saa troede jeg han havde raset sig ihjel.»

«Gutten? Hvor er der blit af ham?»

«Han var ikke længe hos os –» Hun reiste sig hurtig og forlod Værelset.

Susanna saa efter hende; og i Medlidenheden med den ukjendte Moster, blandede der sig en Følelse af Bitterhed mod Moderen: At ^[96] hun kunde været saa haard, saa hjerteløs mod sin arme, ulykkelige Søster!

Hun forstod ikke, at hendes Moder havde elsket denne Søster, dybere og stærkere end sit eget længe ventede Barn. At denne Kjærlighed havde overvundet alle Hensyn, da dette Barn skulde have Navn. Hun vidste jo ikke, hvordan denne Kjærlighed blandede sig ind i Moderfølelsen, da hendes egen lille Pige mere og mere lignede den tabte Søster. Hun vidste heller ikke, hvordan hendes Moder stred mod denne «afgudiske Kjærlighed» og kjæmpede for at bøie sig i fuld Lydighed under den Gud, som hun kun kjendte som en streng og nidkjær Dommer –

Nei, Susanna forstod intet af dette. Ikke mere, end hendes Fader havde forstaaet sin Ægtefælles Kamp for at blive en Hustru efter Skriftens Ord. Han havde taget

det som en selvsagt Ting, at hun stadig bøiede sin stærke Vilje ind under hans og aldrig lod sin store Overlegenhed komme tilsyne. Ja, Søren Rognli var gaaet i sin Grav med Enfoldets hele Selvtillid og sikre Tro paa sin Overmagt i Kraft af Ægtemand.

Skulde nu hans Datter vedblive at være ligesaa blind for det selvforsagende Liv, som rørte sig indenfor hendes Moders kolde, tillukkede Ydre?

Stakkels Susanna var et lidet varmhjertet Menneskebarn, og Formaningen til at sky Verden og dens forfængelige Væsen, lød ofte som en Dom over Uroen og Længslen indeni hende. Ligetil Seiers flyttede ind i Huset, var hun voxet ^[97] op sky og udestængt ¹⁴⁰ fra Udenverdenen. Men nu var det anderledes. Frøken Seier forekom hende som det deiligste paa Jorden; og oppe hos hende skiftede alt Udseende.

Noget som det, hun nu havde hørt, var dog aldrig kommet indenfor hendes Tankeverden. Og medens hun omhyggelig lagde de udtagne Sager tilbage paa deres Plads i Komoden, var hendes hele Sjæl fyldt af Historien om den ukjendte Moster.

En Skikkelse mørknede pludselig Vinduet; forinden hun endnu havde lukket Skuffen ilaas, stod Løitnant Grib i Døren.

«Skræmte jeg Dem, Jomfru Susanna?» spurgte han smilende og kom nærmere. «Ovenpaa er ingen hjemme, og saa fik jeg Øie paa Dem gjennem Vinduet.» Han satte sig uden at tage Chakoen af. ¹⁴¹

«Vær saa god at gaa ind i Stuen,» bad hun forlegen.

«Tak – det vilde blot forstyrre Madame Rognli. Min Tid er desuden knap! Jeg vilde kun spørge, om hvordan De ¹⁴² slap fra Deres Skræk forrige Fredag?»

«Jeg besvimeede og blev baaret hjem.»

«Baaret hjem! Af hvem?»

«Af en Kone – de kalder hende Kræmmer-Lisa.»

«Det store, mandhaftige Fruentimmer, som befatter sig med at spaa?»

«Det kan nok være, hun gjør det ogsaa.»

«Jeg tror nok, jeg kjender hende. Men sæt ^[98] Dem da, Susanna! De ser ud, som De ønskede mig paa Døren?»

Hun rødmede og slog Øinene ned. Der var noget saa skjært, ungdomsfriskt og uskyldigt over hende, at han uvilkaarlig tog Chakoen af.

«Kjære Jomfru Susanna, De har da vel ikke imod at snakke lidt med mig?» vedblev han høfligere. «Jeg glemmer saa let, at De nu er stor og voxen! Jeg tør vel ikke spøge med Dem, som naar jeg mødte Dem i gamle Dage? Husker De, da jeg frelste Dem fra den sinte Oxen?»

«Ja, det husker jeg godt,» svarede hun, idet hun saa op og smilede. «Men vil ikke Løitnanten gaa ind i Stuen? Her er saa –»ⁿ⁴³

«Her er alt, hvad mit Hjerte begjærer!» afbrød han hende hurtig og reiste sig. Han havde hørt Skridt i Trappen og ønskede ikke at blive truffet paa denne Visit.

«Farvel, Susanna! Glem mig ikke.» Og inden hun ret havde besindet sig, var han borte.

Idet Adolf Grib hurtig ilede henover Svalgangen og ned den nedre Trappe, vendte Løitnant Ravn sig og saa udover Rækværket. Derpaa fortsatte han sin Gang til Oberstløitnant Seiers Dør. Den var laaset; og han maatte gaa med uforrettet Sag.

Udenfor Madame Rognlisⁿ⁴⁴ Dør stansede han. Han nølede lidt; saa bankede han paa. Da ingen svarede paa hans Banken, aabnede han Døren og traadte ind.

[99] Han blev staaende i den tomme Stue og lod Blikket glide fra Gjenstand til Gjenstand – Da der blev gløttet paa Køkkendøren, og gamle Cathrines rynkede Ansigt viste sig, vaagnede han op, som fra en Drøm.

Ved Synet af en Uniform i sin Madmors fredelige Stue, slap Cathrine Dørgrebet og gjorde et underligt Knix.

«Er Madame Rognli eller hendes Datter hjemme?» spurgte han med et Smil.

«Aaⁿ⁴⁵ kors da!» og Cathrine smækkede Døren igjen.

Ravn gik hen til det gamle Stueuhr: «Gid det vilde slaa!» tænkte han og betragtede det med et eget, vemodigt Udtryk.

Han hørte ikke Døren blive aabnet, eller Susanna komme ind, førend hun stod ved Siden af ham.

«Et vakkert Uhr!» sagde han forvirret. «Det er vist gammelt?»

«Det er fra Oldefars Tid.»

Han tog sig nu sammen, og spurgte høfligt, om hun var Jomfru Rognli? Og turde han uleilige hende med nogle Papirer til Oberstløjtnant Seier? Han kom ikke ind ovenpaa.

«Nei, de er borte idag,» svarede Susanna og tog imod Papirerne.

Hans Ærinde syntes udført, men han blev staaende og begyndte paany at betragte det gamle Stueuhr. Pludselig vendte han sig raskt, saa alvorlig paa Susanna, og sagde med en Hjertelighed, der underlig berørte hende:

[100] «De maa ikke blive vred, om jeg beder Dem vogte Dem for den Officer, som jeg nylig saa gaa herfra. En hensynsløs Karls uvorne^{k132} Snak kan let skade en ung Pige, om hun er aldrig saa uskyldig. Havde jeg truffet Deres Moder, vilde jeg sagt dette til hende.»

«Mor er ikke rigtig tilstede.» stammede Susanna.

«Jeg er blit Adjutant hos Oberstløjtnant Seier og kommer daglig i Huset. Skulde nogen ville fortrædige^{k133} Dem eller skulde De paa nogen Maade trænge Hjælp eller Forsvar, kan De trygt henvende Dem til Gustav Ravn.»

Klangen i hans Stemme gik Susanna lige til Hjertet. Hun sitrede af indre Bevægelse, og om hendes Læber spillede et usikkert Smil; men hun svarede ikke.

Ravn saa paa hende med venlig Deltagelse, og idet han rakte Haanden frem, vedblev han:

«Glem nu ikke, hvad jeg har sagt. De kan trygt stole paa mig, for jeg er –» han stansede, «Deres Søkendebarn» vilde han have sagt, men rettede det til, «for jeg er en ordholden Mand.»

Neppe var han borte, førend Susanna ilede ind paa sit Kammer, overvældet af Eftermiddagens vekslede Indtryk. Hun forstod ikke, hvad der pludselig var kommet over hende; men der var mere Jubel end Smerte i hendes heftige, krampagtige Graad.

VIII.

Løitnant Ravn gik hurtigt hjemover uden at bemærke Adolf Grib, der stod i en Husport og talte med en Bekjendt. Ved at dreie ind i en anden Gade fik han Øie paa en høi, civilklædt Herre, som kom raskt imod ham. Ravn studsede ved hans ualmindelig smukke og imponerende Ydre og traadte tilside for at lade ham passere, da den fremmede gled paa en Holke under den løse Sne og vilde være faldt, om ikke Ravn havde grebet ham i Armen.

Herren vendte sig næsten barskt, men besindede sig hurtigt og takkede. Idet han vilde gaa videre, følte han Smerte i Foden og stansede.

«Kan jeg være til Tjeneste?» spurgte Ravn høflig.

Istedetfor Svar fik han atter et skarpt Øiekast.

«Mit Navn er Ravn. Adjutant hos Oberstløitnant von Seier.»

«Ah -- saa!» Han bevægede Foden: «Lapperi!^{k134} _[102] Intet at betyde! Og alligevel – det er ikke Tider til at sidde stille og pleie et sygt Lem! – Maa jeg tage Deres Arm?»

Han nævnte ikke sit Navn, men talte livligt, indtil han kort efter stansede:

«Tak Hr. Løitnant! Her er mit Bestemmelsested!»

Han bevægede atter Foden: «Det har ingenting paa sig. Ikke destomindre er jeg Dem meget forbunden.»

Ravn hilste militært. Den fremmede ringede paa; talte et Par Ord med Tjeneren og forsvandt i Huset.

«Det havde været vel saa høfligt, om han havde nævnt sit Navn!» tænkte Ravn, idet han vendte sig for at gaa hjem. Da stod han Ansigt til Ansigt med Adolf Grib, som havde fulgt dem i kort Afstand. Uden at hilse saa Grib med et spottende Smil sin Uven ind i Ansigtet og gik langsomt forbi.

Blodet kogte i Ravns Aarer, og han gjorde et Skridt, som han vilde indhente ham. Men saa betænkte han sig og skyndte sig hjem.

Vilhelm Krone modtog ham her med Bebreidelser: Hvad tænkte han vel paa! Han havde jo ikke endnu sørget for Dragt. Havde han glemt Maskeraden?

«Jeg tror neppe, jeg kan gaa. Jeg traf ikke Oberstløjtnanten hjemme,» svarede Ravn og hængte sin Kappe fra sig.

«Jovist skal du gaa! Du er da ikke hans Slave. Og her skal du se, hvilken elskværdig [103] Ven du har! Denne Domino^{k135} har jeg været saa heldig at faa fat paa. Den vil passe dig perfekt. Festen bliver glimrende, skal jeg fortælle! Jeg har talt med flere Damer og blandt dem Margrete Seier. Hun klæder sig hos Bulls og skal gaa sammen med dem.»

«Hvad Tid er du fri for Tjenesten?»

«Klokken syv. Inden den Tid kan du atter have været hos din Chef. Kom bare ikke med Vrøvl og Nykker!»

Ravn kastede Dominoen over Skuldrene og trak Hætten over Hovedet.

«Den passer udmærket! Jeg frygtede, den skulde være for kort. Ved du hvad! du ser stateligere ud i den sorte Kuttekappe, end jeg i min improviserede Ridderdragt. Og det endda min høie Patronesse,^{k136} Oberstinde Werner, har laant mig et brillant, mørkerødt Silkesjal^{u46} til Axelskjærf. Du bliver altsaa med?»

«Ja, hvis jeg ikke faar noget vigtigere at gjøre.»

«Blir udkommanderet, mener du? Ja Tjenesten fremfor alt! Jeg har iformiddag truffet flere Kammerater paa Gjennemmarsch for at slutte sig til de Tropper, som kantonnerer^{k137} ved den svenske Grænse. Man ser snart ikke andet end Officerer og Soldater. Ja, vi kan nok faa Alvor, før vi tænker.»

«Og i Mellemtiden gaar vi paa Maskerade!»

– Maskeraden var allerede i fuld Gang, da de to Venner blandede sig i Vrimlen; og Krone [104] spadserede strax afsted med en Dame, han troede at kjende.

Ravn var derimod blevet staaende. Han lænede sig op mod en Vindueskarm og saa alvorlig paa den brogede Mylder:

Hvad skulde han der egentlig? Hvad skulde han overhovedet herhjemme? – –
Navnløs og venneløs –

«Jeg vil være Deres Ven, naar De trænger en!» skjød pludselig gennem hans Sind.

Hvem mon *hun* er mellem alle disse? – – Zigeunerinden derhenne? Høiden, Smedkerheden kunde passe – Nei, hun vilde aldrig paa den Maade gribe en slingrende Matros ved Armen!

Hans usædvanlige Høide gav ham friere Syn over Mængden, og han vedblev at speide og undres, indtil en dempet Samtale tæt ved naaede hans Øre.

Det var to sorte Dominoer, ligesom han selv. Men i deres Tale var intet af dette udfrittende [k138](#) eller spøgende, som udmærkede de fleste Masker.

Aah – den lette, fine Bondepige derhenne er det! Ingen anden har saa gratiøse Bevægelser. – Han gjorde et Skridt frem for at tiltale hende, da en anden kom ham i Forkjøbet, og begge forsvandt. Ærgerlig trak han sig tilbage til sin forrige Plads.

De to Dominoer fortsatte sin Samtale, uden at tage Notits af ham.

«Greven [k139](#) paastod, at det var hans Pligt at høre, hvilke Forslag Kongen af Sverige [k140](#) gjør,» sagde [\[105\]](#) den ene. «Og at disse bør forelægges for Folkets Repræsentanter, naar Rigsforsamlingen kommer sammen. Men hans Høihed vilde ikke høre paa dette. Han forstod, at Greven havde reist gennem Sverige, svarede han. Samtalen blev tilsidst saa hørøstet, at de tilstedeværende i Forgemaket [k141](#) blev opmærksom.»

Ravn havde lyttet til med Interesse og uden Skrupler: De brød sig jo ikke om ham!

«Han og vi andre, som ikke er betaget af en Prinserus, faar finde os i at kaldes Forrædere,» svarede den anden bittert.

«Naa, lad os ikke fælde for haard Dom over Prins Christian. For Øieblikket –»

«For Øieblikket ophidser han Sindene!» afbrød den anden ham i samme bitre Tone. «Synes du, det er smigrende for os Nordmænd, at hans Høihed mente, vi maatte bindes ved Ed til at forsvare vort Land og befordre dets Vel? Og det dertil en Ed, som blev os paatvunget i Overraskelsen Øieblik? – Jeg finder det ogsaa anstødeligt, at han i sin Proklamation kalder sig *odelsbaaren* til Norges Trone! At han *selv* kalder det en Guds Styrelse, at han i dette Øieblik er i vor Midte!»

«Men det er det nu! For Øieblikket er han det Midtpunkt, om hvem alle Fædrelandsvenner maa slutte sig. Han er i denne ophidsede Tid det sikreste Værn mod indbyrdes Strid og Forstyrrelse.»

«Det indrømmer jeg. Men alligevel –»

Ravn forlod sin Plads; han havde atter faaet ^[106] Øie paa den Bondepige, i hvem han før troede at gjenkjende Frøken Seier. Hun stod nu alene, og han ilede med at tiltale hende:

«Hvilken Egn af Landet tilhører denne smukke Nationaldragt?» spurgte han.

«Ingen særskilt. Den er sammensat af forskellige.»

«Faar jeg Lov at skrive Forbogstaverne til Deres Navn? Vil De række Haanden frem –»

Hun gjorde det. Det var en liden hvid velformet Haand.

«M. S.» skrev han.

Hun nikkede. «Og maa jeg?»

Hun skrev hurtig indeni hans Haand R-A-V-N?

«Gjættet!» sagde han og bød hende Armen.

«Jeg har hørt saa meget ondt idag,» hviskede hans Ledsagerinde, da de havde gaaet en Tid tause. «Vi har Forrædere mellem os.»

De var stanset ikke langt fra det Sted, hvor Ravn nys havde staaet, og han kastede uvilkaarlig et Blik til de to Dominoer. De stod i samme ivrige Samtale; og en tredie var nu kommet til.

«Forrædere?»

«Jeg vil ikke nævne noget Navn. Jeg har det fra Rygter bare. Men en mægtig Mand – næst vor dyrebare Regent den mægtigste i Landet, – skal længe have opholdt sig i Sverige og der underhandlet om at sælge sit Land. *Sælge* det! Overgive sine egne Landsmænd til Undertrykkelse og Trældom!»

«Men det skal aldrig ske, saalænge der ^[107] lever norske Mænd. Saalænge vi kan føre en Klinge.»

«Nei, ikke sandt? Aa, vær ikke vred paa mig for de stygge Ord jeg sagde itirsdays! Jeg har angret saa paa det siden! Det var en slet Løn for Deres Oprigtighed! – Men ikke sandt, De tror, vi kan forsvare vor Selvstændighed?»

«Det haaber jeg af min hele Sjæl.»

«Om Forladelse, vil hun høre sin Fremtid, lille Dame? Haanden er for fin og hvid til Bondepigens Skrud. Under det skjuler sig nok en Jomfru prud?»^{k142}

Det var en høi, grelt og grimt klædt Fantekjærring, som stod foran dem. Hun havde paa Hovedet et uhyre Skaut, hvorunder Tafser af Haar stak frem over Halvmasken. Underansigtet var næsten skjult af Skautet; hun tyggede paa en gammel forrøget Kridtpibe.

«Tak, Mor; men jeg bryder mig ikke om at høre min Skjæbne,» svarede Margrete.

«Ikke det? Naa om Smag og Behag skal ingen disputere! Men et gammelt Ord siger, at bedre er før var, end efter snar. Ingen kan øse Vand af Møddingens Pøl, lille Jomfru. Heller ikke fører Ravneklo Guld til Bo. Falsk Vare er listig Snare. – Men vil ikke Møen spaaes, saa vil nok Munken!»

Hunⁿ⁴⁷ greb raskt Ravns Haand og mumlede:

«For lidet fin til Munkekutte og Bønnebog! Præsten og Hunden tjener Føden med Munden, siges der.»

[108] «Hun tager feil, Mor. Jeg er hverken Munk eller Præst,» sagde Ravn og trak Haanden til sig.

«Det er ikke værd at være for studs, go' Herre! For endda halvskrattendes Tale har hverken Hoved eller Hale, saa er det nu saa, at under Herremands Kappe og i Smigrerens Smil, skjuler sig ofte Forræderens Pil.» Hun stak Snadden i Munden og humpede afsted.

«Det var da et uhyggeligt Menneske,» sagde Margrete, da hun var borte.

«Tror De, hun kjendte os?»

«Hvordan skulde hun det! Nei, jeg hørte hende for lidt siden spaa en Zigeunerpige ligesaa ilde. Ogsaa hende advarede hun om ikke at tro Forrædere. Hutetu! Jeg synes ikke, jeg hører om andet idag! – Men hvordan kunde *De* kjende mig?»

«Paa Deres Bevægelser. For at holde Rollen burde De være lidt mere keitet. Og De, hvordan kjendte De mig?»

«Paa Høiden og paa Holdningen.»

«Synes De ikke, denne Spaakone saa usædvanlig høi ud for et Fruentimmer at være?» spurgte Ravn.

«Tror De kanske, det er en Mand? Men lad os ikke tænke mere paa dette Menneske! Jeg er saa opfyldt af alt det onde, jeg har hørt idag; jeg har længtes saa efter en, jeg kunde tale med.»

«Og det kan De!»

Margrete saa sig om og trak ham lidt tilside:

[109] «Det er næsten følt at sige det. Men der er dem, som tror, at denne høitstaaende Mand, som jeg nys talte om, skal stile mod at indtage vor kloge, folkekjære Regents Plads. *Under Sverige*, naturligvis! Langs Kysten skal han have et ikke ubetydeligt Parti. Man vil der have Fred for enhver Pris. – – Og saa skal de gaa saa lumskt og skjult tilværks! De skal ikke vove at stikke Hovedet op, før de har undermineret Folkets Tro paa Evnen til at forsvare os.» [k148](#)

Atter tænkte Ravn paa Samtalen mellem de to Dominoer. Margrete vedblev:

«Den blotte Tanke oprører mit inderste Væsen. Kan De tænke Dem noget mere afskyeligt?»

Han blev sparet for at svare. Tjenerne havde gaaet omkring med Punsch; og nu lød der pludselig gennem alle Værelser, som efter en fælles Overenskomst, fra den formummede [k143](#) Forsamling:

«For Norge, Kjæmpers Fødeland,
vi denne Skaal vil tømme.

— — — — — [k144](#)

De havde været saa optaget af Samtalen, at det varede lidt, forinden de faldt ind i Sangen. Men da de kom til:

«Saa vaagne vi vel op engang
og bryde Lænker, Baand og Tvang!»

hørte Ravn, hvordan Margretes Stemme skalv af indre Bevægelse.

[110] «Er hun endnu i Munkeklo, lille Jomfru? Mærk mine Ord: Den, som den ene Time spadserer med Landets Fiender og den anden med Landets Døtre, staar ikke til troende. Bedre ærlig Landsmand, end fremmed Ransmand.»

Spaakjærringen havde lagt Haanden paa Margretes Arm; men forinden nogen af dem kunde svare, var hun atter forsvundet.

«Hun – eller han! – maa have en onskabsfuld Mening med disse infame Beskyldninger,» udbrød Ravn heftig. «Og jeg tror, jeg ved – Jeg er glad, vi skal snart demaskere os,» rettede han det til.

Men da Maskerne blev taget af, var Spaakonen ikke at se. Ravn havde været vis paa at det var Løitnant Grib; men denne Herre bar en lignende Ridderdragt som Vilhelm Krone.

«Kan De ikke finde hende,» spurgte Margrete, da hun og Ravn mødtes ved Soupeen.

«Kanske har hun fundet det klogest at forsvinde, – om Personen da ikke har fundet Leilighed til at skifte Ham.»

«Kanske det! – Har De moret Dem iaften? Jeg synes, der har hvilet noget uhyggeligt over det hele. Jeg liker ikke Maskerade. Gid Bulls vilde tage hjem!»

«De, som igaar sagde, De kunde aldrig blive træt af Dans og Fester?»

«Det var, før jeg hørte disse fæle Rygter. Før jeg kom til at huske paa, hvor megen Nød og Elendighed der vist er rundt omkring i [111] Landet. Igrunden er det unaturligt – hjerteløst at danse og more sig, medens den største Del af vore Brødre og Søstre kanske baade sulter og fryser. Aa, den der kunde hjælpe! – Saa gladelig skulde jeg give Afkald paa alt, hvad Fornøielse hed!»

IX.

Margrete Seier gik urolig op og ned paa Gulvet, – saaledes, som hendes Fader kunde gjort. Adolf Grib havde netop forladt hende; og han havde under Venskabets Form og med Slægtskabets Frihed sagt saa mange pinlige Ting, at hun følte sig som stukket af Hveps.

Med et stansede hun, og Blodet strømmede fra Hjertet op i Kinderne.

Hun kastede et hurtigt Blik i Speilet, ordnede de lange løse Lokker, som hang ned fra Kammen, der holdt Haaret oppe, og søgte at se ligegyldig ud. Inden det bankede paa Døren, sad hun paa sin sædvanlige Plads ved Vinduet.

«Er Oberstløjtnanten ikke hjemme?» spurgte Ravn, da han havde hilst.

Hun ventede ham hvert Øieblik. Vilde ikke Løjtnant Ravn sidde ned?

Der var noget koldt og tvungent i hendes ^[113] Ord, som forundrede ham. Han satte sig alligevel og søgte at tale, som sædvanlig.

Men snart gik Samtalen ganske istaa.

Margrete syede febrilsk: Skulde hun sige ham det? Han var jo fremmed! Hun havde jo lovet at være hans Ven – –

Skulde det være muligt, at hun havde ladet sig daare af dette usædvanlige Ydre? Kunde han virkelig være en Forræder? Omgikkes han virkelig med Landets Fiender?

Hun saa op og mødte Ravns aabne, rolige Blik.

Nei! Tusind Gange Nei!

«Aah, Løjtnant Ravn! Jeg hører aldrig andet end det, som ondt er,» sagde hun pludselig.

«Har De nu igjen hørt noget slemt?» spurgte han deltagende.

«Jeg var oppe hos Bulls iformiddag for at takke for deres¹⁴⁹ Venlighed at tage mig med paa Maskeraden forleden, og der traf jeg en af deres ældste Venner, som var kommet til Byen i Forretninger. De kan aldrig tro, hvor mistrøstig denne Mand talte om Følgerne af at trodse de allierede Magter. Han paastod, at Prins Christian stod i Ledtog med Kong Frederik for at føre os tilbage under det danske Aag, som han kaldte det. – Ihvertfald var han, som nu har opkastet sig til Regent, den eventuelle Arving til Danmarks Trone – og saa videre! Jeg følte mig saa oprørt og hjertesyg, at jeg havde Møie med at tie! – Prinsen og hans Raadgivere sætter Freden paa Spil, og Følgen bliver fuldstændig Hungersnød, ^[114] mente han. Alt nu lider Folket forfærdeligt. Og det, medens vi ligesom i en Begeistringsrus gaar fra Fest til Fest! – Aa, han talte saa grueligt. Jeg kommer vist aldrig til at gaa til Fest mere.»¹⁵⁰

«Det sagde De ogsaa forleden paa Maskeraden, Frøken Seier.»

«Gjorde jeg? Jeg ved snart ikke, hvad jeg selv siger.

«Og denne Mand, som De taler om, stemte da han for Foreningen med Sverige?»

«Ja naturligvis! Det var vor eneste Redning! – Og saa skulde De hørt ham tale om Grev Wedel. *Ham* var det, jeg mente, da jeg fortalte Dem om en, som vilde fortrænge vor Regent og sælge os til Sverige! – Greven var den mest fremsynte Mand i Landet, paastod han. Ophøiet over enhver Dadel. – Da Fru Bull slog paa, hvad Grevens egentlige Interesser kunde være, bad han hende huske, hvad denne Mand tidligere havde gjort for sit Land. Hvor uegennyttig og offervillig han har været i de svære Aar, vi har havt. – – Og det er vist sandt; han skal have gjort meget godt,» tilføiede hun, idet hendes Ærlighed vandt over Fordommen.

«En stor Sag maa jo nødvendigvis blive seet fra forskjellige Synspunkter,» svarede Ravn sagtnodig.

«Men *De* tror da ikke paa Greven? – – De tror da ikke, at *han* har Ret?»

«Jeg har ikke den Ære at kjende Grev Wedel, Frøken. Jeg ved aldrig, jeg har seet ham.»

^[115] «Ikke?» Hun var lige ved at spørge, om Løitnant Grib havde sagt en ligefrem Usandhed ved at fortælle, han havde seet dem sammen, da Ravn tilføiede:

«De maa da indrømme, at to ærlige Mænd, kan have forskjellig Mening om samme Sag?»

«Men dette er netop Ulykken! Alene *Enighed* kan redde os. – – De skulde for Exempel have hørt, hvordan den Mand, som jeg her fortæller Dem om, dadlede, at Tropperne var sat paa Krigsfod og sendt til Grænsen. De skulde hørt ham udmale Besværlighederne. Hvordan Sneen gjorde Veiene saagodtsom ufremkommelige. Hvordan de slet rustede Soldater led af Kulden og alligevel maatte marschere afsted for at kantonnere i Bygder, som er for fattige til at hjælpe dem med det allernødvendigste. For Hest og Mand var dette lige stor Grusomhed, paastod han.»

«Sligt hører jo til Krigens Gang. Manden var formodentlig civil?»

«Naturligvis. Ikke sandt, han forstod sig slet ikke paa det? Tror De vel, det kan have været saa ilde, som han beskrev det?» udbrød hun ivrigt.

«Efter det Indtryk, jeg har faaet, tror jeg ialfald, at Tropperne vil ikke svigte sin Tradition.»

«Det vil de ikke! Men det er grusomt, at de stakkels Soldater skal lide saa meget. Aa, om jeg kunde føde og klæde dem! Da skulde de saavist ikke lide nogenslags Mangel! – – Og ^[116] siger ikke De ogsaa, at om Norges *Besiddelse* maa der kjæmpes? Det kan ikke afgjøres i fremmed Land med Pen og Blæk?»

«Det vil sikkerlig hver ærlig Nordmand vise i Handling.»

«Og tror De ikke, at England – det frie, lykkelige England vil hjælpe os? Det vil aldrig tilstede ^{k145} en saadan Uretfærdighed, tror De vel? De har været saa længe i England; De maa jo kjende –?»

«Jeg er saa godt kjendt i England, som man kan blive det ved flittigt Arbeide paa et *Handelskontor*, Frøken Seier,» svarede han smilende. «Jeg har ogsaa kjendt mange elskværdige Englændere; men om dets Udenrigspolitik kan jeg ingen Mening have. Jeg forstaar mig idetheletaget bedre paa at laane min Arm til den Sag, jeg holder retfærdig, end til at gruble over Magthavernes Handlinger.» ¹⁵¹

«De siger dette saa uhyggelig koldt. De har fremdeles ingen Tro paa Prins Christian?»

Det gav et Sæt i Ravn. Men han svarede rolig:

«Frøken Seier, Prinsregenten er fuldstændig hævet over en saa ubetydelig Mands Mening. Jeg har svoret ham Troskab og skal vise den i Handling – kan saa dette ikke være nok?»

Adolf Gribs Insinuationer fængede pludselig: Ravn nærrede ingen varmere Hengivenhed! Det han vilde kjæmpe for, var egen Ære og Udmærkelse! – Kunde han sikre sig samme Fordel i Modpartiets Leir, vilde han kanske neppe betænke [117] sig paa, at sværge til Pontecorvos Fane? – – Hvilken lettroende Daare, hun havde været! Hvor grundig hun havde taget fejl af ham – –

Og medens hendes Øine glimrede af Uvilje, og Farven i hendes Kinder blev stærkere, udbrød hun, mere som Udtryk for sin egen, indre Mistanke, end som Svar paa hans Ord:

«Hvad nytter det altsammen, naar ikke Hjertet følger med! Naar man for egen Fordel veier og vrager – – Nei, det, vi har Brug for, det er Mænd, som er rede til at ofre *alt*. Mænd, hvem Fædrelandets Sag er helligere, end nogetsomhelst andet paa Jorden!»

Ravn reiste sig krænket:

«Dybden af min Fædrelandskjærlighed tør jeg vist ikke prale af,» sagde han. «Men med Sandhed tør jeg paastaa, ¹⁵² at jeg er en ærlig Mand, Frøken Seier.»

Ogsaa Margrete havde reist sig: Noget varmt rørte sig indeni hende. Men det Ansigt, hendes Blik mødte, var saa koldt og stolt afvisende, at den varme Følelse stivnede.

Men *Forræder* var han ikke! – En ærgjerrig, æresyg, egennyttig Mand kanske. Men ingen Forræder!

«Tror Frøkenen, at Oberstløitnanten kommer snart?»

«Jeg kan ikke vide, siden han er blevet saalænge. Var der nogen Besked, jeg kunde give?»

«Nei tak. Jeg skal senere melde mig til Tjeneste.»

Han hilste stivt og forlod Værelset.

[118] Dyb Krænkelse blandede sig nu med den forrige Heftighed: Hun havde jo ødslet saa megen taabelig Godhed paa denne fremmede!

Og hun begyndte atter at gaa urolig frem og tilbage paa Gulvet, medens Gribs Ord gjenlød i hendes Øre. – – Hun saa atter det spottende Smil, hvormed han havde omtalt denne – Lykkeridder.

Lykkeridder? – Ja, hvem kjendte ham vel? – Vilhelm Krone havde ligefrem sagt, at han tog ham til Ven paa hans ærlige Ansigt! – Hendes Fader havde optaget ham, fordi han troede Krones vidste noget mere om ham. – Og hun selv –?

Margrete tog sig til Kinderne; de brændte som Ild.

Men kunde da denne aabne Mandighed være maskeret Frækhed?

Umuligt – Umuligt!

Og om hun nu havde gjort ham Uret – fornærmet ham saa haardt?

Det bankede paa Døren, og Susanna Rognli kom ind.

«Mor sender mig efter det Tøi, som Frøkenen vil have sat istand,» sagde hun paa sin stille Maade.

Margrete fik en pludselig Ide:

«Susanna, hvad vilde De gjøre, om De havde gjort en Ven Uret?»

«Bede ham om Forladelse,» svarede Susanna uden at betænke sig.

«Men om De nu ikke var ganske sikker paa ^[119]denne Ven? – Om De ikke engang var sikker paa, at De havde gjort ham Uret, eller at han fortjente, De bad ham om Forladelse.»¹⁵³

Susanna betænkte sig et Øieblik:

«Havde jeg gjort nogen Uret, saa fik jeg vel bede om Forladelse, enten han fortjente det eller ei,» sagde hun. – «Men var jeg ikke sikker paa, at han var min Ven, ja, saa vilde jeg holde mig fra ham, saa meget som det stod i min Magt,» tilføiede hun bestemt, idet hun uvilkaarlig var kommet til at tænke paa Løitnant Grib.

Margrete studsede: Ogsaa fra den Kant Advarsel? Men det havde været dumt at spørge paa denne Maade! – – Og med en Fornemmelse, som om hun skulde kvæles, sagde hun hurtig:

«Kom, kjære Susanna, saa skal vi finde Tøiet frem, medens Far er ude. Han liker ikke af finde Stuen tom.»

X.

I faa Familier blev Tidens mærkelige Begivenheder omfattet med større Varme, end i Sorenskriver Krones. Sorenskriveren var selv ivrig Politiker og tilhørte det Parti, som for enhver Pris vilde modsætte sig Foreningen med Sverige; men han spillede ingen aktiv Rolle i Dagens Strid. Hans store og vidtløftige Embede optog al hans Tid. Var han ikke paa Embedsreiser, kom han sjelden fra sit Kontor, om ogsaa Huset var fuldt af Fremmede. Og det var det som oftest, naar man ikke var paa Besøg. Her samledes mange af de bedste og mest intelligente af Datidens Mænd og Kvinder; og her fik ogsaa den ringe og venneløse en hjertelig Modtagelse.

Selv om der var forholdsvis stille i Skrivergaarden, var der ingenlunde folketomt. Foruden mange Tjenere rummede et stort Hus i denne patriarkalske Tid en og anden Husfælle, hvis Ankomst til at være der alene grundede sig paa [121] tilfældige Aarsager eller den Omstændighed, at han eller hun stod ene i Verden. Tidens enkle Forhold muliggjorde en saa vidtstrakt Gjæstfrihed; og var en saadan enlig Fugl først dalet ned Redet, fandtes der gjerne en Maade at gjøre sig nyttig paa, alt efter vedkommendes Evner og Dannelse. Saaledes var det ogsaa i det kroneske Hus; der var mange Mennesker, og der var Plads for mange.

Men hvor omgængelig og omfattende man end var, saa fandtes der dog et Sted, hvortil kun de enkelte havde Adgang, nemlig Husfruens lille Bibliothekammer. Herinde samledes kun de fortrolige Venner; men herinde gik ogsaa Samtalen bedst; thi hun, som herinde førte sit rige, indre Liv, havde et varmt Hjerte og lydhørt Øre for hver den, der trængte Sympathi og Forstaaelse. Det er nok muligt, at Fru Krones Liv ikke vilde holdt Maal i vor praktiske og nytsomme^{k146} Tid; men for dem, der stod hende nær, eller kom hende nær, var det en Kjærlighedens stille, bramfrie Virken, som varmede Hjerterne, – som opmuntrede de forsagte og støttede^{u54} dem i gode Forsætter.

Det var dog ikke Slægt og Venner, som i denne Tid nærmest sysselsatte Fru Krones Tanker. Ogsaa herind var Udenverdenens Larm og Uro trængt, og hun levede i stadig Frygt eller Haab. Skjønt dansk af Fødsel, var hendes Kjærlighed til sit Fædreland aldrig før kommet i Strid med hendes inderlige Hengivenhed for det

senere Hjemland. For hende havde dansk og norsk ^[122] været som et. Og naar hendes Ægtefælle paa sin lune, lidt tørre Maade, havde ytret Glæde over Folkets Opvaagnen til Selvstændighed og Handlekraft, havde hun delt denne Glæde uden at tænke paa, at der herunder kunde ligge en skjult Bebreidelse mod hendes egne Landsmænd. Først da Begeistringens for et eget, et adskilt Kongerige blussede op, kom mangt et Ord til at saare hende lige ind i Sjælen. Men selv i disse tunge Tider var der et Haab –: Det var jo om *Danmarks Tronearving* man samlede sig nu i Farens Stund! Og kunde Prins Christian ikke paany sammenknytte det overrevne Baand?

– En Eftermiddag i Begyndelsen af Marts stod Fru Krone i sit Kammer og udsøgte fra sin rige Bogsamling nogle Bøger, hun vilde sende en kjær Veninde, da en af de to Husjomfruer kom ind.

«Naa Sussa? Du ser saa modfalden ud?» sagde hun og tog Bøgerne med sig til sin Plads ved Vinduet. Sussa Mørk havde tjent dem i tyve Aar og havde altid trængt Opmuntring.

«Ja, – der er nok Raad til at blive modfalden, sligt Hus som her er nu om Dagen! Mor ved, det er Lønningsdag idag. Og slig, som Trapperne ser ud! De kan aldrig blive skikkelige mere. Skuring kan der ikke være Tale om: – vi kommer til at sjyfle^{k147} dem, tænker jeg.»

«Men, snille Sussa, sligt følger med Indkvartering, ved du. Vi deler jo bare Skjæbne med alle andre.»

^[123] «Men dem har ikke alle baade Kaptein og Korporal og Kommanderserjant og Soldater lel. Ikke at snakke om disse Løitnanterne, som kommer, ret som det er. Bare fordi dem lever bedre her, end der dem med rette skulde være!»

Fru Krone smilte:

«Men, kjære Sussa, skulde vi ikke heller takke Gud, fordi vi er istand til at gjøre det lidt godt for dem, som skal forsvare vort Land?» sagde hun sagtmødig.

«Mor kan nok paa en Maade ha Ret i det ogsaa. Men neimen om det er Spøg at faa det til at strække,^{k148} nei! Sommetider gaar det rent rundt baade for Maren og mig. Og snart har vi ikke mere Ved heller.»

«Ikke mere Ved?» udbrød Fru Krone forskrækket. «Jeg mente, vi skulde have nok til at møde næste Høst med?»

«Det kunde vi vel havt ogsaa. Men naar der i sligen en Vinter skal fyres i sexten Ildsteder hver eneste Dag saa. Og dertil bage alt det forskrækkelig meget Brød – Brød til alle disse Menneskerne og for Soldaterne atpaa –»

«Snak ikke om det!» afbrød Husfruen hende. «Det er den rene Barmhjertighedsgjærning. De arme Stakler faar jo sin Ration i umalt Havre.»

«Og i Tørfisk, ja! Ikke ved jeg, hvem som staar for det Stellet, men saa meget skjønner jeg da, at dem ingen Greie har paa det. Umalt Havre og Tørfisk! Synes Mor, det er Mad for Folk det?»

[124] «Kjære Sussa, vi kjender ikke Vanskelighederne for dem, som staar for Ordningen. Men Ved skal der nok blive Raad for. Og Mad med. – Og lad saa os, som aldrig har vidst, hvad det er at sulte eller fryse, være villige og glade ved at kunne dele med andre,» svarede Fru Krone alvorligt og begyndte at pakke Bøgerne sammen.

«Ja – det er nok sandt. Men jeg kom ellers for at spørge –»

Hun blev afbrudt af en liden rask Banken, og lille Sofie Krone stak Hovedet ind gjennem Døren.

«Mor! Jeg har noget rigtig rart^{k149} at fortælle! – Vilhelm er inde.»

«Vilhelm?» Fru Krone kastede et Shawl over Skuldrene og ilede gjennem den kolde Gang for at modtage sin eneste Søn.

De to ældre Døtre holdt ham fast med Spørgsmaal, da deres Moder kom ind; og faa Øieblikke efter havde Efterretningen kaldt ogsaa Sorenskriveren ned fra sin Pult.

«Depescher,»^{k150} forklarede hans Søn. «Jeg kan blive til inat Klokken tre. Ja, hvis jeg faar Brunen da! Den bruger at tage Milen i Timen.»

Sofie klappede i Hænderne og de andre Søstre og en ung Veninde lagde ligesaa uforbeholdent sin Glæde for Dagen.

«Sæt nu bort Rokker og Garnvinder, Smaapiger! Fliden maa hvile for idag,» sagde Fru Krone, idet hun trak Sønnen ned ved Siden af sig i Sofaen.

De unge Piger skyndte sig at gjøre Stuen [125] ryddig. Ingen af dem tænkte paa, at man netop havde overlagt at kappes, om hvem først skulde faa sin Snelle fuld af det

fine «Prisgarn», som de holdt paa at tvinde sammen til Bomuldskjoler for Sommeren.

Idetsamme hørtes Bjældeklang udenfor.

«Flere Gjæster!» raabte Sofie glad.

Men hun blev alene om Glæden. Da det viste sig, at de nyankomne var Kammerraadinde Grib med Datter, trængte man hele sit Forraad af Gjæstfrihed for ikke at vise, hvor gjerne man vilde havt Aftenen for sig selv.

At «Løitnanterne», der var Sussa Mørk slig Torn i Øiet, ogsaa indfandt sig, gjorde nu hverken fra eller til. Og da Lysene var tændt, og Theen og Eftesverden^{k151} stod paa Bordet, kom Kapteinen ogsaa ned for at høre Nyt fra Byen.

Det varede ikke længe, inden Ungdommen begyndte at lege og spille «Selskabsspil.» Lidt efter kom Sofie og hviskede noget til sin Mor, som sad i Sofaen med Kammerraadinden.

«Punsch, siger du? Hvor falder du paa det, Barn?»

Sofie saa over Skulderen bort til sin ældste Søster: «Caroline mente – Vilhelm er jo hjemme bare denne ene Aften.»

Hendes Moder betænkte sig lidt: Hvad mon Sussa vilde sige?

«Naa – saa bed en af Jomfruerne brygge en Bolle og komme ind med,» sagde hun endelig.

Hun vendte sig derpaa til Kammerraadinden og tilføjede smilende:

[126] «Den lille Nar, hun dreier sin Mor om en Finger.»

«Der er saadan Glæde ved Ungdommen,» svarede Kammerraadinden og bøiede sig over sit Strikketøi. «Du har saa mange om dig, du, kjære Fru Krone. Jeg har min Louise bare, jeg, nu som min elskede Adolf er stadig borte. – Derfor glæder jeg mig da dobbelt til et kjært Besøg! En ung Veninde af dig.»

«Og hvem er det?»

«Min salig Kusines Datter, Margrete Seier. Da Grib og jeg var i Byen under Høitidelighederne, lovede hun at besøge os.»

Fru Krone havde tabt en Maske paa sit Strikketøi, og dette gav hende Anledning til at skjule sin Forbauselse. Hun havde under Margretes lille Besøg i Julen forarget sig over disse Slægtninges Uvenlighed.

Det er muligt, Kammerraadinden anede, hvad hendes Vertinde tænkte, for hun tilføiede hastig:

«Det gjorde os alle saa ondt, at vi ikke fik hende til os i Julen. Jeg var syg, som du husker. Og da Louise hørte, hvor kort hun skulde blive, fandt hun det ubeskedent at invitere hende til os. Du har sandelig første Rettighed, uanseet Slægtskabet med os.»

Kammerraadinden stansede og svælgede. Hun besad Færdighed i at stille en Sag i det Lys, hun ønskede at se den; men det havde ikke faldt saa let at fremføre en bevidst Usandhed.

«Det havde vist været Margretes Pligt at ^[127] hilse paa dig,» svarede Fru Krone, da dette idetsamme faldt hende ind. «Men hun var saa kort. Og saa var vi saa egoistiske at tænke mest paa os selv. Vi har alle holdt af hende, siden hun var en liden Pige.»

«Kjære, tal da ikke om det! Men dennegang kommer den lille Dame til os. Strax hun faar Lov af sin Fader, sender vi Hest efter hende.»

«Der gjættede du rigtig!» lød det leende borte hos de unge. Fru Krone saa smilende derhen. Men saa sukkede hun sagde:

«Naar en ser alle disse glade Mennesker, glemmer en næsten den sørgelige Grund, til at vi har saa mange Uniformer mellem os. Maatte saasandt Fienden betænke sig, naar han hører vi ruster os til ¹⁵⁵ hans Komme! Maatte saasandt vort dyrebare Land spares for mere Nød og Blodsudgydelse.»

Fru Grib svarede ikke. Tankerne var langt borte, beskæftiget med det, som var Aarsag til hendes Besøg.

«Hvordan er det med Postgangen mellem ^{k152} Danmark i denne urolige Tid? Kan du fremdeles korrespondere med dine Venner i Kjøbenhavn?» spurgte hun lidt efter.

«Ak nei. Naar jeg undtager nogle Breve, som jeg fik nu nylig, saa har jeg ingenting hørt paa en hel Evighed. Det nytter heller ikke at skrive, naar man ikke kjender en reisende, som kan tage Brevene med.»

Kammerraadinden lod Strikketøiet synke og saa spændt paa hende:

[128] «Det er kanske saa, at ikke Breve naar frem uden ad privat Vei?» spurgte hun hastig.

«Nei, det tror jeg neppe de gjør.»

«Men du har altsaa faaet Breve? Det maatte være en stor Glæde! Taler dine Venner» – Fru Grib satte paany Strikketøiet i Gang – «taler dine Venner noget om vore fælles Bekjendte?» spurgte hun uden at se op.

«Kjære dig! hvilke fælles Bekjendte har da vi i Kjøbenhavn?» spurgte Fru Krone forundret.

«Nei, det er jo ganske sandt! Vi har ingen fælles Bekjendte der,» svarede Kammerraadinden lettet. «Tænk du, jeg huskede ikke andet, end at du kjendte min Mands Familie dernede. – Major Grib for Exempel.»

«Nei, ham har jeg aldrig seet. Men du – eller det var kanske din Mand! – har fortalt mig, at en Broder af eder bor i Kjøbenhavn. Ja, lad mig se! Var der ikke to Brødre –?» og Fru Krone søgte i Hukommelsen at gjenkalde sig, hvad hun forlængst havde glemt.

Kammerraadinden følte pludselig lidt af den kvælende Fornemmelse, som saa ofte betog hende, naar der taltes om hendes Mands Brødre. Men hun tvang sig til at svare:

«Jo, en til – i Jylland.» Hun stansede og svælgede paany saa tungt, at Fru Krone undredses, om hun havde ondt i Halsen. «Men vi hører aldrig fra dem. De er ikke skrivende af sig. Og min Mand da heller ikke for den Sags Skyld! De er desuden blot Halvbrødre.»

[129] Den sidste Ytring kom uden Bitterhed. Hun følte sig lettet for en pinlig Frygt.

Vilde nu bare Adolf benytte Tiden! Ingen Moders Sjæl behøvede jo – – –

Hun følte sig saa oplivet, at hun foreslog at se paa de unge.

«Mor – vil du og Kammerraadinden lege med?» spurgte Caroline Krone og reiste sig.

Hendes Moder rystede paa Hovedet. Idetsamme kom Sussa Mørk i egen Person ind med Glas og en rygende Punschebolle. Vilhelm var hendes Yndling.

«Og dette skal være Vertindens Skaal,» sang Kapteinen, idet han reiste sig fra Bordet med Glasset i Haand, da Punschen var budt om. Alle fulgte hans Exempel, og nu lød det i Kor:

«Og Skam faa den, som ikke
Fru Krones Skaal vil drikke!
Hurra! Hurra!
Den Skaalen var bra!
Hurra!»^{k153}

Fru Krone lo og takkede. Og nu vexlede man med Sang og Leg, indtil Sorenskriveren kom ned, og Maden stod paa Bordet.

Efter at de havde spist, vedblev Stemningen at være lige munter og sorgløs; det var først sent, Kammerraadinden reiste sig for at sige Farvel.

«Og saa skal De afsted inat Klokken tre?» spurgte Louise Grib, idet hun rakte Løitnant Krone Haanden. Hun var i straalende Humør.

[130] «Kapteinen har lovet, at han skal blive vækket med *Reveillen!*»^{k154} raabte Sofie henrykt.

«Det vil sige, hvis Fruen og Sorenskriveren tillader det,» tilføiede Kapteinen høflig.

«Gjerne for mig,» svarede Sorenskriveren.

«Og Fruen?»

«Jeg staar visselig op alligevel. I en Tid som denne, ved ingen, naar man atter mødes. Eller *hvordan* man mødes. Aa jo! i det væsentlige ved vi jo det, Gud være lovet! – Om saa Pontecorvo med hele sin Hær trænger ind i vort Land, vil hver Mand være enig for at forsvare vor Frihed og Uafhængighed,» sagde hun og lagde Haanden paa Sønnens Skulder.

XI.

«Vilde Adolf bare benytte Tiden,» havde hans Moder tænkt; og ingen skulde kunne bebreide ham, at han ikke gjorde det.

Men det var ingen let Sag; thi Margrete Seier vidste, hvad hun vilde, og Adolf Grib havde fra første Øieblik ikke tiltalt hende. Hun kunde nok iblandt vise ham Venlighed under leilighedsvisse Anfald af Selvbebreidelse, – han var jo hendes Slægning! – men som Regel maatte han sige sig, at hans Aktier stod lavt.

Han troede ogsaa at vide, hvem det var, som nærmest havde krydset hans Vei –

Men saa kunde han igjen spørge sig selv, om Frøken Seier ikke var altfor stolt og fornem til at indlade sig med en ren Eventyrer? Var hun ikke altfor *klog* til det? Om hendes lunefulde Fader end til alles Forbauselse havde fattet en øieblikkelig Godhed for denne uforskammede Lykkeridder!

[132] Og hvad var saa egentlig denne Lykkeridders Hensigt? Ingen skulde kunne beskyldte ham for at gjøre Kur! Han viste ikke engang Frøken Seier nogen synderlig Opmærksomhed, men syntes udelukkende optaget af sin Chef. Enten i Tjenestesager, eller han lyttede paa sin tause alvorlige Maade til Oberstløjtnantens Fortællinger om tidligere Krigsbegivenheder, – det eneste Emne, der kunde gjøre Ferdinand Seier snaksom. Frøken Seier sad gjerne langt fra dem ved sit lille Arbejdsbord ved Vinduet. Og enten det kogte i ham, naar hans «Kusine» modtog ham stift og frastødende, eller han hoverede, ^{k155} naar det modsatte var Tilfælde, iagttog Adolf Grib samme, lidt familiære Hensynsfuldhed, som han ligefra først af havde paataget sig. Han var Spiller nok til at vide, hvor meget Spillet afhænger af Ro og Koldblodighed; og han forstod at beherske sig, naar det for Alvor gjaldt.

Det, som her mest hjalp ham, var naturligvis, at hans Hjerte var saa temmelig uberørt. Han havde gjort Kur til Frøken Seier, fordi hun var smuk og «ny», og fordi Herrerne brugte at gjøre Kur til hende. Den lille sky Susanna Rognli var begyndt at gjøre et ganske anderledes Indtryk. Der var noget pikant i dette, at hun altid flygtede, naar de mødtes, eller saa ud som en opskræmt Fugl, naar hun blev nødt til at stanse og vexle nogle Ord med ham. Hun var efterhaanden begyndt at virke som

et Slags Stimulant under de ofte saa trættende Besøg ovenpaa; Tanken paa at træffe sin «lille Barndomsveninde» ^[133] førte ham oftere derhen, end han var sig selv bevidst.

En Eftermiddag nogle Dage efter Paaske kom han mere end sædvanlig misfornøiet nedover Trappen fra Oberstløjtnant Seiers; og medens han forgjæves speidede efter Susanna, mumlede han:

«F– ved, hvad der sidder i dette Hus! Ovenpaa det inkarnerede Hovmod; nedenunder –»

Han fik Øie paa Løjtnant Ravn, der kom opover Trappen med en Rulle Papirer i Haanden. Begge hilsende stivt.

Grib stansede, da den anden var kommet forbi. Skulde han gaa tilbage? Margrete var jo alene hjemme. Men saa fortsatte han sin Gang, Han var i et desperat Humør, og et Sammenstød i hendes Nærværelse kunde jo blive skjæbnesvangert!

– Ved at finde Frøken Seier alene hjemme var Ravn lige ved at gaa igjen; men hun udbrød livlig:

«De kommer som kaldet! Nu har jeg været rigtig slem mod min egen Slægtning, bare fordi han ikke var en, som jeg havde Lyst til at tale med om noget, jeg netop er blit saa glad over.»

Ravn følte, hvordan Blodet steg ham til Hovedet; og efter et Øiebliks Nølen satte han sig ligeoverfor hende ved det lille Bord. Hendes trohjertede Smil havde vendt op og ned paa alle hans Forsætter.

^[134] «Men *De* skal faa høre det altsammen! De, som er en Ven af Vilhelm Krone; – som ogsaa kjender Fru Krone lidt. Hun er min bedste – min eneste Veninde. Ligesiden min Mors Død har vi skrevet til hinanden, og nu har jeg netop faaet Brev fra hende. Og det saadant godt Brev! Men tale om dette til andre end en Ven, formaaede jeg ikke. Og De er min *Ven*, ved De.»

Hun sagde dette saa naturligt og ligefrem, som da hun bød ham sit Venskab. – Og hendes *Venskab* turde han jo eie uden at kalde sig selv en Slyngel?

«Og hvad skriver Fru Krone?» spurgte han oprømt.

«Hun fortæller saa meget om Rigsforsamlingens Aabning, ^{k156} – hele Høitideligheden. Sørenskriver Krone var reist derop, forstaar De. Han har flere

Venner mellem de deputerede.^{k157} Paaskedag havde Prinsen tilsagt alle at møde i Kirken. Han vilde, de skulde først bede om Guds Velsignelse til deres vigtige Foretagende. Anden Paaskedag skete den egentlige Aabning.»

Hun stansede og saa paa Ravn, og da hun mødte al den Sympathi, hun ventede, fik han en omstændelig Beskrivelse af det hele, saaledes som den gennem Sorenskriver Krones Beretning var kommet til hans Hustru.

«Sorenskriveren havde jo ikke selv været tilstede,» sluttede hun. «Men man havde beskrevet ham det altsammen. Prinsen skal have været meget bevæget, da han tiltalte Forsamlingen; ^[135] men efterhaanden blev han roligere. Senere, før man skulde gaa tilbords, kom han ud i Vestibulen og fortalte, at det var lykkedes at bevare Orlogsbriggerne. Den ene af dem skulde søgt at fortrække; men det norske Mandskabs Kjækhed havde hindret det. Ved Middagstaflet skal der have hersket en munter Stemning, og der blev sunget til baade Norges og Regentens Pris.»

Margrete stansede igjen. Og det var med øiensynlig Modvilje, hun atter begyndte:

«Senere paa Dagen løb der nogle uhyggelige Rygter omkring; men vi faar haabe, det er Rygter bare!»

«Og hvilke var disse Rygter?»

«Prins Christian skulde over Sverige have modtaget officielle Dokumenter fra den engelske Udenrigsminister, Lord Castlereagh,^{k158} og den rusiske Minister i London, hvori der siges at skulle staa, at hvis Norge ikke frivillig forener sig med Sverige, bliver der erklæret Krig af Stormagterne. Men dette nedsløg ikke Selvstændighedsmændenes Mod. – – Nei, vi vil ikke tabe Modet!» tilføiede hun med Varme. «Tror ikke ogsaa De paa et heldigt Udfald?»

«Det haaber jeg af mit hele Hjerte.»¹⁵⁶

«Tiltrods for baade Grev Wedel og Pontecorvo?»

«Tiltrods for alle Hindringer, Frøken.»

«Husker De det Rygte, at Svensken skulde være brudt ind ved Krogfos,^{k159} som vi hørte for en Tid siden?»

^[136] «Ja. Man har nok ikke endnu opdaget hvorfra det skrev sig.»

«Ogsaa om dette fortæller Fru Krone. De unge der i Huset var paa et improviseret Bal i Nabobygden; og som Dansen var i bedste Gang, kom der Ilbud, at Svenskerne vrimgledede ved Krogfos og allerede var brudt ind i Landet. Officererne – og andre Kavallerer var der jo ikke, – jubledede ved Tanken paa at skulle staa Ansigt til Ansigt med Svensken inden Daggry. – Først, da alt var ordnet, da der var sendt Stafetter [k160](#) til Christiania og baade hist og her, fik man vide, at det hele var Hexeri og blind Alarm.»

Forinden Ravn kunde gjøre nogen Bemærkning, lød en rask Banken paa Døren, og Adolf Grib viste sig.

Ved at se Ravns Kappe og Chako paa Knaggen udenfor var han blevet rasende; men han sagde nu med tiltvungen Ro:

«Min naadige Kusine maa undskylde, at jeg for anden Gang idag gjør min Opvartning. Hjemme fandt jeg et Brev, som bringer mig herhen.»

Han tog en Stol og satte sig saaledes, at han halvt vendte Ryggen til Ravn.

«Brevet er fra Mor. Hun spørger, om De ikke vilde glæde hende med at komme derop paa Søndag?»

Margrete var blevet rød: «Har hun da ikke faaet *mit* Brev? Jeg skrev, at Far ikke synes om, at jeg reiser fra ham.»

[137] «Men dette skulde ikke være noget længere Besøg. En liden Snartur blot! Jeg kan vist faa et Par Dages Permission, saa De kan gjøre denne lille Tur under sikkert Geleide. Mor beder mig anmode Oberstløjtnanten om for gammelt Bekjendtskabs Skyld at vise hende denne Venlighed.»

Margrete trak fastere om sig det lille, brogede Tørklæde, hun havde kastet over sin tynde hvide Dragt, da Eftermiddagen var kjølig, og det varede lidt, inden hun svarede:

«Det er meget venligt af Deres Mor! Men jeg maa bede Dem ikke tale til Far. Han vil ikke like det.»

Adolf Grib gav sig imidlertid ikke. Han var i saadant indre Oprør, saa kjed af sine frugtesløse Forsøg, at det nu fik bære eller briste! Hans Henvendelse til Oberstløjtnanten mødte imidlertid et bestemt Nei. «Han kunde ikke undvære sin Datter.» Grib gjorde nogle yderligere Forsøg med samme Resultat. Det kogte i ham: Havde det kun gjældt Margrete og en almindelig Formue, skulde han givet

«det hele hovmodige Pak Døden og Djævelen.» Men Tanken paa den jydsk Herregaard bragte ham til ogsaa den negang at svælge sin Harme; men han begav sig bort, saasnart hans Værdighed tillod det.

Som han nu gik nedover Trappen, fyldt af Raseri og pønsede paa, hvad han vilde gjøre, «naar hans Tur kom, –» fik han Øie paa Susanna¹⁵⁷ Rognli bag Roserne og Nellikerne i hendes Vindu. Han stansede, betænkte sig – ^[138] derpaa bøiede han ind i Svalgangen, som førte derhen.

Ved Synet af Grib reiste Susanna sig og vilde gaa. Men der var kun den ene Dør ud til Svalgangen, der her endte i en Trappe ned til Portrummet, og foran denne Dør stod hendes Plageaand.

Han bad hende sætte sig; men hun vedblev at staa med Arbeidet i Haanden og uden at løfte Øinene fra Gulvet. Det sky og forskræmte Udtryk forhøiede hendes Skjønhed. Hun var tarvelig klædt, men der var over Susannas Paaklædning samme Omhu, som over hendes Moders. Grib fandt hende nydelig.

«Vil De ikke gaa ind i Stuen?» spurgte hun tilsidst i sin Forlegenhed.

«Hvorfor skulde jeg det? De er jo alene hjemme. Jeg mødte Deres Mor paa Gaden, da jeg for lidt siden kom herop.»

«Mor gik bare til en syg. Hun kommer strax tilbage,» stammede Susanna uden at se op.

Grib trak en Stol frem og satte sig; men det var ham ikke muligt at fralukke hende andet end Enstavelsesord; hun blev staaende foran Vinduet, halvt vendt fra ham. Pludselig traadte hun tilbage og blev blussende rød. Nysgjerrig bøiede han sig fremover og saa ud. Det var Løitnant Ravn, som kom nedover Trapperne.

Adolf Grib fløitede^{k161} paa en megetsigende Maade:

«Hvorfor blev De rød ved Synet af Oberstløitnantens ^[139] Adjutant, Susanna?» spurgte han derpaa.

Hun svarede ikke.

«Kjender De ham?»

«Ja – nei. Jo lidt.»

«Har han kanskje sin Gang her, den forslagne^{k162} Hund?» Han betragtede hende stivt; hans Tro paa Mændenes Ære var ikke stor.

Hun taug^{k163} fremdeles, og han vedblev at stirre paa hende, medens det faldt ham ind, at hvis han kunde fange Ravn paa saadanne Veie og faa overbevist Margrete Seier herom, saa vilde den Slyngel være ude af Sagaen!

Han forandrede derfor pludselig sin Opførsel, stod op, gik hen til Susanna og sagde indsmigrende:

«Kjære Susanna, husk paa, at De har kjendt mig, saalænge De kan huske; at vi har været Naboer i saa mange Aar. Fortæl mig derfor, om De kjender denne Ravn; jeg mener, om De ofte træffer ham?

«Nei, ikke ofte.»

«De har da vel ikke været taabelig nok til at fæste Lid til hans sledske Ord? Han er ikke at tro paa, skal De vide.»

Susanna var faret sammen, og Farven havde forladt hendes Kinder, men hun svarede ikke.

«Susanna, betro Dem til mig. Mig kan De stole paa! Fortæl mig, hvad han har sagt, – hvad han har lovet Dem? Guld og grønne Skove, naturligvis?»

[140] Om Susanna vilde svaret, blev der ingen Tid til det; Døren gik op, og Marthe Rognli stod paa Tærskelen. Hun var kommet Kjøkkentrappen op og havde hørt en fremmed Stemme i Datterens Kammer.

Hendes strænge Blik gik Susanna gennem Marv og Ben; selv Grib følte sig ilde tilmode.

«Løitnanten tager nok feil. Oberstløitnanten bor ovenpaa.»

Den haanlige Tone gjengav Grib Fatningen.

«Langtfra. Jeg kom herind for at hilse paa gamle Naboer. Madame Rognli har da vel ikke glemt mig?»

«Aa nei. Men vi er altfor tarvelige Borgerfolk for saa fint Besøg.»

«De er ikke meget gjæstfri, Madame Rognli!»

«Aa nei. Derborte gaar Trappen ovenpaa; og Trappen her tæt ved gaar ned til Porten, om Løitnanten foretrækker den.»

«De mener da ikke at vise mig Døren?»

«Det var nok Meningen, det,» svarede hun paa samme rolige, isnende Maade, skjønt Læberne dirrede.

Løitnant Grib slog en høi Latter op:

«Jeg maa beundre Deres Ligefermhed!» sagde han spottende. Og idet han tog sin Chako, som han havde lagt fra sig paa Bordet, gik han uden at værdige hende et Blik langsomt ud af Døren.

Madame Rognli satte sig tungt ned.

[141] «Og denne ugudelige Person har du havt Besøg af? Her i *dette* Kammers! Du forbarmende ^{k164} Gud! har jeg da ikke bedre passet paa det Barn, som du har betroet mig?

Susanna stod som bedøvet. Saa brød hun ud i voldsom Graad.

XII.

«Hvor uligt min kjære Fru Grib!»

Og Fru Krone begyndte at gennemlæse et Brev, hun netop havde modtaget fra Margrete Seier.

«Begriber De det, kjære Fru Krone?» skrev hun. «Nu har jeg jo flere Gange maattet afslaa hendes Indbydelse og sagt til baade hende og hendes Søn, at Fader ikke vil tillade mig at reise, og saa sender hun alligevel Hest igaar? Jeg blev ganske ulykkelig og ønskede virkelig at komme afsted. Det er jo saa forskrækkelig leit at sige Nei saadan Gang paa Gang til sine egne Slægtninge. Men Fader vilde intet høre derom; og da jeg forklarede ham om Hesten, svarede han blot: «Hvis Kammerraadinde Grib er saa ubetænksom at sende Hest, forinden hun ved, om hendes Invitation bliver modtaget, faar hun selv bære Følgerne. Dette kan du sige hende; – naturligvis paa en høflig Maade.» Men det var sandelig lettere sagt end gjort! Og saa kom ^[143]Løitnanten ogsaa og bad. Talte om, at de var vore nærmeste Slægtninge, o. s. v., indtil Fader blev vred. Nu har jeg skrevet til Kammerraadinde Grib saa godt, jeg har kunnet. Jeg satte «Kjære Tante» over og forklarede, at Fader ikke vilde undvære mig; men jeg er bange, dette har saaret hende alligevel. Kjære, snille Fru Krone, kunde ikke De søge at pynte lidt paa det?»

Fru Krone lod Brevet synke og tænkte atter: «Hvor uligt Fru Grib! Hun, som tidligere aldrig havde spurgt –»¹⁵⁸

Idetsamme erindrede hun, hvordan Kammerraadinden sidste Vinter havde udtalt sin Glæde over det forventede Besøg af Margrete. – Men alligevel –? En *saadan* Iver var saa ulig hende!

Fru Krone sad i Haven. Det var en usædvanlig varm Dag i Begyndelsen af Mai, og Solens Straaler følte dobbelt velgjørende ovenpaa den strenge Vinter med de mange Savn.

Rundt omkring hende var der Arbejdsfolk, baade i den store Have og ude paa Markerne. Ellers var det en forholdsvis stille Dag i Skrivergaarden. Der var ingen

Fremmede, Sorenskriveren havde været paa Embedsreise siden Dagen forud, og de to ældste Døtre var paa Besøg.

Idet hun foldede Margrete Seiers Brev sammen, kom den yngste, halvvoxne Datter løbende:

«Mor, nu er vi færdige! Vi har lagt otte, svære Senge^{k165} med Ærter. Sussa siger, hun bare ønsker, de^{k166} var vel oppe igjen, og havde Skjælmer^{k167} med,» tilføiede hun leende.

[144] Hendes Moder gjorde Plads for hende ved Siden af sig.

«Mor, ved du, hvorfor jeg nu kommer? Jeg har en liden Overraskelse til dig.»

«Overraskelse?»

«Jeg har lært hele den vakre Sang, du fik forleden. Jeg hørte mig den netop nu, medens jeg lagde Ærterne.»

«Schmidts?»^{k168} – Fru Krone huskede paa den kjære Ven, som for et Par Dage siden havde havt Versene med sig; og neppe havde Sofie med komisk Pathos fremsagt de første Linjer:

«End Norge paa sin Klippefod
saa fast og rolig hviler,
og trodser trygt bag Sønners Mod
de tændte Tordenkiler –»^{k169}

forinden Tankerne bevægede sig om det, som Sangen dannede et Slags Akkompagnement til.

Hvorfor kunde hun ikke være glad over det, hun havde hørt? Man var jo saa forhaabningsfuld deroppe paa Eidsvold! Konstitutionskomiteens Arbeide gik jo saa raskt fra Haanden; – og der var jo ingen Tvil om, at Prins Christian vilde blive valgt til Konge – –

«-----
og fast som Dovres Klippegrund
staar Templet, Nordmænd bygged.»

sluttede Sofie. Men det varede lidt, forinden hun fik den Ros, som hun ventede.
«Aa Mor, – om vi Smaapiger ogsaa kunde gjøre noget for den store Sag?» udbrød

hun derpaa.

[145] «Smaapiger kan gjøre det samme som vi andre Kvinder, Barn. Bede ham, der har Rigernes Skjæbne i sin Haand, skjænke vort Land Frihed og Fred.»

Sofie svarede ikke, en aktiv Deltagelse vilde tiltalt hende mere. Da hun atter vendte sig til sin Moder, havde denne lænet sig tilbage paa Bænken, og hun saa, hvorledes Taarerne langsomt rullede nedover hendes Kinder.

Var det Versene? – Sofie sad ganske betuttet.

Men det var ikke Versene. Det var alt dette, som laa i det Ord «valgt», hendes Tanker bevægede sig om. – – Hun vidste det jo! Hun vidste saa godt, at han ikke længer kunde have Arveret til Tronen. – Det var ikke noget Nyt – – –

«Stakkels Kong Frederik! Stakkels miskjendte Kong Frederik!» lød det tause Suk indeni hende.

«Mor, – der holder [k170](#) en Kariol [k171](#) ved den lille Port!» raabte Sofie, styrtede op og løb afsted.

«Den lille Port» var ved Enden af den store Have. Landeveien gik forbi der, og godt kjendte stansede gjerne for at skyde en Gjenvei gennem Haven, da Veien gjorde en betydelig Sving.

Fru Krone havde ogsaa reist sig; men førend hun havde gaaet mange Skridt, meldte Sofie, at det var Faderens Hest og Kariol, hun saa. Selv var han allerede staaet af.

[146] «Kald paa en af Arbeidsfolkene og faa ham til at kjøre Hesten rundt,» raabte hendes Moder og skyndte sig for at møde den hjemkommende.

«Du kommer tidligere, end jeg havde ventet?» sagde hun, da hun havde ønsket ham velkommen.

«Jeg kunde været her allerede i Formiddag, da der var en Sag, som blev udsat. Men saa fik jeg Lyst til at lægge Veien om Eidsvolds Værk. Jeg har adskillige Nyheder, – naar jeg har været opom Kontoret, skal du faa dem allesammen.»

«Aa lad mig faa dem strax! Jeg ved, hvad 'opom Kontoret' vil sige,» Og halvt modvillig gav han efter og satte sig hos hende paa Bænken, hun nys havde forladt.

Sofie leirede sig i Græsset foran dem; hun var næsten ligesaa ivrig som hendes Moder for at høre Nyhederne.

«Saa du Prinsen?» var Fru Krones første Spørgsmaal.

«Nei. Men jeg har en Mangfoldighed af Hilsener fra vore Venner.» Han stansede, tog sin Hat af, strøg Haaret tilbage fra Panden og satte atter Hatten paa, forinden han fortsatte:

«De er alle ved godt Mod, skjønt der gaar Rygter om, at Prinsens Udsending^{k172} skal ikke havt Held med sig i England. Den engelske Prinsregent har ikke villet modtage ham, heder det. Han skal have henvist ham til Lord Liverpool,^{k173} ^[147] som under Lord Castlereaghs Fraværelse forestaar de udenlandske Anliggender, og denne Herre siges at have været ubevægelig. Han skal ligeud og paa det bestemtteste have erklæret, at England ikke kan anerkjende Prins Christian som Regent. Den engelske Regjering kan ikke forhandle med ham. England vil opfylde sine Forpligtelser til Sverige. – Hvorfra man havde disse Rygter, kunde ingen med Bestemthed sige. Prinsen skal ikke have hørt noget direkte.»

«Kanske det hele er Opspind for at skræmme os?»

«Det er muligt! Men selv om det skulde være sandt, bør det ikke nedslaa vort Mod, da man med Bestemthed ved, at den engelske *Nation* er paa vor Side. Det er jo Bevis nok paa Stemningen, at der i disse Dage skal være ankommet tyve tusind Tønder Korn fra England.»

«Gud være lovet! Faar vi saasandt Levnetsmidler, saa frygter jeg ikke!» udbrød Fru Krone.

«Det er ogsaa styrkende, hvordan vi overalt har Stemningen for os. Ikke mindst i Danmark. Der skal Begeistring for vor Regent være almindelig, hørte jeg. Ja, i Kjøbenhavn gaar alle, som vil vise sin Interesse for Norges Sag med grønne Baand, – baade Mænd og Kvinder.»

Taarerne kom Fru Krone i Øinene: «Jeg vidste, de vilde ikke svigte os!» mumlede hun.

^[148] «Hørte du noget Nyt fra Krigsskuepladsen?» spurgte hun lidt efter.

«Man vil vide, at Napoleon har antaget de allieredes Tilbud og erklæret sig villig til at erkjende Ludvig den attende for Frankrigs Konge. Han skal nu begive sig til

Elba, som er tilstaaet ham med suveræn Magt! *Sic transit gloria mundi*,^{k174} kan man nok sige her, om nogensinde.»

«Ak ja. – Og Pontecorvo?»

Rygterne om ham er for gode til at være sande. Han skal have tilbudt at renoncere paa^{k175} den svenske Trone mod en høi Post i Frankrig, eller et Fyrstendømme i Tyskland.»

Fru Krone foer halvt op fra Bænken:

«Kunde det være muligt! Ja, da skulde jeg velsigne ham. – Men jeg tror det ikke. Nei, jeg tror det ikke.»

«Jeg heller ikke. Ikke mere end det Rygte, at Exkongen Gustav^{k176} skal befinde sig i det russiske Hovedkvarter for at gjenindsættes paa Sveriges Trone. – Men hvorom alting er, man er nu fast bestemt paa at forsvare Fædrelandet og vore Rettigheder til det yderste.»

«Og Gud vil lægge sin Velsignelse til det. – Lad Pontecorvo aldrig saameget gjælde for totusind Mand – som man jo slaar ham an til? Ja, om man saa føier et Nul til, frygter jeg endda ikke. Jeg tror paa Mirakler, og Miraklernes Tid er ikke forbi.»

Hendes Mand svarede ikke strax; og lidt efter reiste han sig for at gaa til sine Forretninger. ^[149]Margrete Seiers Brev, der laa paa Bænken, faldt idetsamme ned. Men da Sofie tog det op og rakte det til sin Moder, var dennes Tanker langt borte fra baade Margrete Seier og Kammerraadinde Gribs ihærdige Invitationer.

XIII.

«Tak, kjære Susanna, – – tak, her ogsaa! Vil De sætte en Naal i den Sløife? – –

Aa, som jeg er bedrøvet over, at De ikke faar Lov at være med.»

«Mor har bestemt forbudt mig at gaa ud af Huset idag,» sukkede Susanna, medens hun fæstede Margrete Seiers Livbaand.^{k177}

«At *det* ogsaa skal være Synd! Og idag, som De kunde gaaet i Følge med mig. – Staaet hos Anders, medens vi strøede Blomsterne. Saa var vi gaaet hjem sammen bagefter –»

Dette var den 22de Mai. Hele Christiania var allerede paa Benene for at modtage Landets nyvalgte Konge.^{k178} Oberstløjtnant Seier var redet Majestæten imøde til Sindsen, og Margrete stod nu færdig for at slutte sig til de Damer, som skulde modtage ham ved Æreporten, man havde opført ved Byens Grænse.

Susanna kastede et Blik paa Frøken Seiers hvide Dragt og smukke Straahat, og saa sukkede hun igjen.

[151] «Se her, – her er Blomsterkurven!»

Margrete tog den, kastede et flygtigt Blik i Speilet og ilede mod Døren. Da lød idetsamme en rask Banken, og Løjtnant Ravn stod foran hende. Han var i fuld Gala og varm af den hurtige Gang.

«Vel mødt!» udbrød Margrete uvilkaarlig. «Nu, – ja, *nu* er De fornøiet, ikke sandt?»

«Gud velsigne hans Majestæt,» svarede han og saa paa hende med straalende Ansigt.

«Dette er den lykkeligste Dag i mit Liv,» vedblev hun. «Se her! Nu skal vi strø Blomster paa Kong Christians Vei. Norges Konge! Norges af Folket valgte Konge!»

Hun holdt Blomsterne henimod ham: «Kjend, hvor de dufter! Er de ikke smukke? Min kjære Susanna har plyndret sine Yndlinge –» og hun saa henimod hende.

Ravn fik Øie paa Susanna, som stod i Døren til Margretes Kammer, og hilste smilende. Hun blev blussende rød, og saa forsvandt hun.

«Stakkel, hun faar ikke Lov at være med,» sagde Margrete dæmpet. «Jeg er saa bedrøvet – jeg vilde saa gjerne, alle skulde være lykkelige idag. – – Sig nu De, at De for Alvor er det! At De har glemt al Mistillid! – At De er glad – let – lykkelig?»

«Alt, hvad De vil, Frøken. Leve Norges Konge!» svarede han oprømt.

«Leve! leve!» raabte Margrete og svingede med Kurven.

«Men lad mig nu ikke over Glæden glemme ^[152] Forretninger! Jeg skulde hente nogle Papirer. Maa jeg gaa ind i Oberstløjtnantens Værelse?» Hun nikkede, og han ilede forbi hende.

Margrete gik langsomt nedover Trappen med Blomsterkurven i Haand. Ved Afsatsen til første Etage kom Anders, som ogsaa var i sin strammeste Puds, og tog Blomsterkurven; men hans Frøken blev staaende, indtil hun hørte raske, faste Skridt oppe i Trappen. Næste Øieblik¹⁵⁹ var Ravn ved Siden af hende.

«Jeg ventede lidt,» sagde hun ligefrem, idet de fortsatte deres Gang, «for at spørge, om De tror, der hersker en eneste Mislyd idag? Tror De ikke, alle nu er glade?»

«Det haaber jeg. Hvis ikke, bør den, som ikke er det, holde sig borte. – Og vore Klinger skal lære Fienden, at vi ved at hævde vor Selvstændighed.»

«Ja, ikke sandt? Og nu frygter De ikke længer for –»

«Lad os ikke nævne *ham* idag, Frøken Seier,» afbrød han hende hurtig. «Valget er nu truffet. Hvad jeg kan mene – eller have ment! – vilde det nu være Forræderi at nævne. Kong Christian er nu min Konge. Mit Liv tilhører Norge og ham.»

Hun saa paa ham med straalende Øine:

«Jeg vidste nok, det vilde blive saa! – Tak, tusinde Tak!»

«For hvad? Fordi jeg til sidste Aandefang^{k179} vil kjæmpe for mit Land?» spurgte han smilende. «Det har jeg altid villet. Da ogsaa, naar jeg ^[153] ærlig sagde min Mening. Sagde den med Fare for at tabe et dyrebart Venskab.»

«Og for det takker jeg Dem allermest! Det har gjort vort Venskab stærkere. Vær vis paa, Deres Ven skal aldrig svigte Dem.»

De var stanset; thi her skiltes deres Veie.

«Dette er en Fornøelse af Løftet,» tilføiede hun, idet hun rakte ham Haanden.

Ravn stod lidt og saa efter hende, medens hun let og hurtig ilede afsted, fulgt af den høie, martialske^{k180} Tjener. Derpaa skyndte ogsaa han sig videre.

– Margrete fortsatte sin Gang med bankende Hjerter: Havde hun i sit Overmaal af Lykke sagt noget upassende? – Nei, nei! Han vilde forstaa, det var af Glæde – var, fordi hun følte sig saa ubeskrivelig lykkelig – – –

Hun stansede: «Anders, hvad er det for en Sammenstimlen? – Alle disse Mennesker derborte?»

Ogsaa Tjenerens Øine havde spejdet i samme Retning. Pludselig udbrød han:

«Frøken! aa, Frøken, De skulde gaa Deres Vei!»

Men det var forsent: Hun havde gjenkjendt Faderens Hest, som blev ført ved Tøilen, og nu vidste hun, hvem Folkene bar mellem sig.

Man veg tilside, da hun kom nærmere; og Mændene stansede med sin Byrde.

Anders tog Kommandoen:

«Læg ham her – varligt. Han er ikke død, Frøken. Løb efter Vand! – Dere faar se at ^[154] skaffe Kjøreredskab. Vi kan ikke slæbe ham paa denne Maade.»

Margrete var knælet ned og havde løftet Faderens Hoved op i sit Fang: Gud være lovet, han aandede! – – Øinene aabnede sig, og han stirrede stivt frem for sig, saa sank de atter sammen, og den ligblege Farve gik over til voxgul.

Trængslen omkring dem blev stedse større; det var jo denne Vei, Folk skulde for at se Indtoget. Man spurgte og fortalte, raabte og ynkedes; men Margrete hverken hørte eller saa. I samme knælende Stilling støttede hun det tilsyneladende livløse Legeme, medens hun selv var som forstenet.

Mændene, der havde været Vidne til Ulykken, fortalte, at de var blevet opmærksom paa en Officer, som kom ridende i fuld Fart, at Hesten var blevet sky og havde kastet Rytteren af.

Da maatte Oberstløytnanten have været syg iforveien, mente Anders, der havde spændt sin Herres Kaardegehæng^{k181} af og stod med dette og Kaarden i Haanden. Den Hest fandtes ikke her i Landet, som ellers skulde kastet *ham* af! Kjendte ikke Mage til Rytter!

Selv i denne Stund tænkte den trofaste Tjener paa sin Herresⁿ⁶⁰ Ære og maatte sige et Ord til hans Pris.

Endelig kom man med en Høvogn. Der var bredt et Klæde over en Bunke Halm i Bunden, og varlig løftede man Oberstløytnant Seier, der fremdeles var bevidstløs, op i Vognen og bredte ^[155] hans Kappe over ham. Varligt kørte man afsted; og som i en rædsom Drøm fulgte Margrete Toget tilbage til sit Hjem. Ogsaa Skaren, som havde samlet sig om dem, var borte, – men en liden Kurv med friske, duftende Blomster laa halvt væltet tæt ved et gammelt Plankegjærde.

XIV.

Oberstløjtnant Seier laa maalløs paa sit Leie. Vel syntes Bevidstheden at være vendt tilbage, men Tungen og hele den høire Side var lammet. Margrete erindrede, at han for endel Aar tilbage, medens hendes Moder endnu levede, havde lidt af Svimmelhed og Besvimelser. Sandsynligvis havde Dispositionen været der, og han var nu pludselig blevet rammet af Slag. Lægen, som Anders med stor Vanskelighed havde faaet fat paa, gav lidet Haab. Hvert Øieblik kunde man befrygte et nyt Anfald, som da vilde ende med Døden.

Stille og taareløs sad Margrete ved hans Seng, medens Time efter Time sneg sig hen af «den lykkeligste Dag i hendes Liv». Madame Rognli gik lydløst ind og ud; og i Salen sad Susanna for at være ved Haanden. Over hele Huset herskede dybeste Stilhed. Alle var ude for at se paa Indtoget, og Kramboden lukket i Anledning af Festen. Den eneste Afbrydelse ^[157] var, naar Anders forlod sit lille Kammer og listede sig ovenpaa for at lytte ved Døren, eller naar en fjern Støi udenfra trængte ind.

Margretes Tanker arbeidede som i Feber, og de kom altid tilbage til Faderens besynderlige Opførsel Dagen forud. Dengang havde hun været saa optaget af det, som i disse Dage havde fyldt hendes Sind, men nu faldt hans Ord over hende med dobbelt Styrke.

Havde han havt en Forudfølelse af det, som skulde komme? Der havde jo hverken været Tale om Opbrud eller Udrykning – –

Hvorfor havde han spurgt, hvor hun ønskede at bo, om noget skulde tilstøde ham?

«Det vilde være mig en Beroligelse at have sørget for dig i Overensstemmelse med dine Ønsker. Hidtil har jeg altfor lidet tænkt paa dem,» havde han sagt.

Som en Lektie, hun kunde udenad, gjentog hun disse Faderens Ord, og de udslettede et helt Livs Ligegyldighed fra hans Side. Hun bebreidede sig bittert sin egen Mangel paa Kjærlighed og glemte, hvor tunge hendes barnlige Pligter mangengang var gjort hende.

«Stakkels kjære Far –» hun bøiede sig over ham, glattede Pudsen og holdt et Glas Vand til hans Læber. Men han gjorde en afværgende Bevægelse og lukkede Øinene.

Saa satte hun sig paa Skammelen foran Sengen:

Og saadan Uret, som hun havde gjort ham i Forholdet til hendes Moder! Hun var blevet ^[158] saa betaget, da han nævnte hende. – Moderens Navn var jo ikke kommet over hans Læber siden hendes Død. – Og nu sagde han, at hun havde været en Engel!

Margrete holdt Hænderne for Ansigtet, og Taarerne begyndte at pible frem mellem hendes Fingre. Da hun tog dem bort, mødte hun sin Faders spørgende Blik.

«Aa, Far, Far!» hulkede hun og knælede foran ham. «Far, kjære, kjære Far, jeg vilde saa gjerne været en god Datter.»

Han løftede besværligt den Haand, han kunde røre, og lagde den paa hendes Hoved.

«Tilgiv mig al min Kjærlighedsløshed – lad mig faa være dit kjære Barn –»

Der kom ingen Lyd til Svar, skjønt Læberne syntes at ville bevæge sig. Men Øinene lyste i underlig Glans, og Haanden gjorde Forsøg paa at stryge hendes bløde Haar. Saa sank den mat ned, og Øinene faldt atter sammen.

Time efter Time sneg sig hen. Da blev Stilheden afbrudt af Drøn af Kanonskud; men den Syge rørte sig ikke.

«Festen i Palæet!» tænkte Margrete. «Gud velsigne Dagen – Gud velsigne vor dyrebare Konge.»

«Frøken!»

Anders stod i Døren og vinkede paa hende.

«Tror De, han hører Skuddene?» hviskede han, da de var kommet ud paa Gangen.

Hun rystede paa Hovedet: «Han lagde ikke Mærke til Kanonaden ved Indtoget. Og heller ikke ved Ankomsten til Palæet.»

^[159] «Aa, Frøken!» Taarerne stod den gamle Tjener i Øinene. Han viskede dem bort med Bagen af sin Haand og tilføiede: «Men han er stærk, Frøken. Urimelig stærk.»

Hun svarede ikke. Hvorfor betage ham dette stakkels Haab!

«Adjutanten har været her, Frøken. Han blev saa ræd, fordi han hverken saa Oberstløjtnanten eller Frøkenen, da Kongen kom.»

Selv i denne Stund følte hun noget, der lignede en forbifarende Glæde:

«I ham var Far altid glad, Anders.»

«Han var det, Frøken.»

Idetsamme kom Madame Rognli ud fra Salen:

«De maa komme ind og spise, Frøken. De har jo ingenting smagt siden idagmorges.»

Margrete fulgte Opfordringen, og Tjeneren indtog hendes Plads.

Da hun havde spist og var staaet fra Bordet, lagde Marthe Rognli sin Haand paa hendes Skulder:

«Har De sagt ham, at Død og Dom staar for Døren?»

Margrete foer sammen: «Vær ikke saa grusom, kjære Madame Rognli.»

Marthe saa paa hende. Men det bønlike Udtryk i det skønne Ansigt bragte hende ikke til at vakle:

«Grusom, siger De? – Men De skjønner det ikke, stakkars Barn. Det vilde være *grusomt*, ikke at benytte Tiden. De faar tænke paa, at en Menneskesjæls Frelse staar paa Spil.»

«Hvad kan *vi* vide?»

[160] «Vi ved ingenting uden dette –: at paa Døden følger Dommen. Bed Gud, at han vil være langmodig og naadig. At han i sin Almagt vil hjælpe, saa Frelsen ikke for sidste Gang blir stødt bort,» sagde hun fast.

Margrete vendte tilbage til sin sørgelige Vagt; og hun lod Tjeneren gaa.

Nedenunder begyndte Folkene at komme hjem, og alle berettede de om Stadsen og om Leveraabene for den nyvalgte Konge. Trods sin dybe Sorg blev Anders staaende for at høre deres Beretning. Han var en ligesaa loyal Undersaat som trofast Tjener.

Cathrine var mest imponeret af Æreporten, skjønt den anden Pige forsikrede, at «den holdt paa at ryge ned!» Men da hun begyndte at tale om de unge, hvidklædte Damer, som strødde Blomster, afbrød Anders hende barsk: Det var inte værd at nævne dem idag!

«Nei, det er sandt, det, Anders,» svarede Cathrine sagtmødig og med Forstaaelse. «Stakkars, stakkars Frøken! Aa ja, ja – idag rød, imorgen død.»

Krambodsvenden kom idetsamme farende:

«Snakker Dere om Stadsen, Godtfolk?» spurgte han. «Men Dere, som ikke har været nede ved Slottet, [k182](#) som de nu kalder det, Dere har ikke seet det rareste. [k183](#) Dernede er der udstaferet med alle optænkelige Ting! – Med Skiber, som en aldrig skulde seet Mage til! Og saa skal der være stor Folkefest i Haven. – Begfaklerne staar alt færdige til at tændes. Klokken mellem ni og ti [\[161\]](#) skal der lukkes op for alle. – Jeg løb bare hjem saalænge for at faa lidt at leve af. Endda de siger, der skal komme til at vanke baade Øl og Brød i al Overflødighed. Og Kongen skal komme ud og tale med os; og –»

«Hvad staar I her og skvaldrer om?» lød pludselig Marthe Rognlis Stemme. «Ved I ikke, at ovenpaa strider en med Døden?»

Medens hun sagde dette, gled hendes Øine hen over Anders. Han følte Bebreidelsen; og uden et Ord gik han ind i det lille Kammer, han havde ved Siden af Krambodsvendens.

Da Aftenen faldt paa, trak han Skoene af og gik ovenpaa for at vaage med sin unge Frøken.

Natten bragte intet gjentaget Anfald af Sygdommen, men derimod et Par Timers rolig Søvn.

Og der gik Dage og Nætter i samme Tilstand. Den syge forstod tilsyneladende, hvad der blev sagt til ham, – ogsaa Marthe Rognlis Ord om Død og Dom. Lægen kom og forlod dem uden at kunne sige noget. Var det, som Anders mente, at Oberstløjtnanten var «urimelig stærk»; eller havde den strenge Haugianerinde Ret i sit Haab om en barmhjertig Forlængelse af Naadetiden?

– Det var den femte Nat. Margrete vaagede alene. Hun havde formaaet Tjeneren til at gaa tilhvile; Marthe Rognli, som hidtil havde delt hendes Nattevagt, havde ogsaa forladt hende.

Den syge sov, og medens hun knælede foran Leiet og betragtede ham, syntes hans Ansigt saa roligt og fredfuldt, at et Haab om Helbredelse ^[162] skjød gjennem hendes Sjæl. For ikke at forstyrre ham blev hun liggende i samme Stilling; – ogsaa over hende faldt en velgjørende Ro, derpaa en betagende ^{k184} Træthed. Hovedet sank ned paa Pudren, og Øinene lukkede sig – – – – –

Hun vaagnede ved et Angstraab. Bag hende stod Anders og stirrede forfærdet paa det marmorhvide Ansigt, som oplyst af Morgensolens første Straaler mødte hendes forfærdede Blik. Skjælvende bøiede hun sig fremover –: Aandedrættet var stanset. Han var kommet denne frygtelige Kreditor, hos hvem ingen Prutten eller Omgaaen nytter; – for hvis «*du skal*» hvert Jordens Barn maa bøie sig.

XV.

Margrete blev ikke glemt af sine Venner. Sorenskriver Krone kom til Begravelsen og vilde tage hende med hjem. Kammerraad Grib kom ogsaa med samme Forslag. Men hun afslog det ene, som det andet. Forandringen var kommet saa pludselig og overvældende, at hun trængte at være alene for at sætte sig ind i den Fremtid, som nu laa foran hende.

Den var ikke lys: Vel havde Krones budt hende et Hjem, og Madame Rognli holdt det for en Selvfølge, at hun blev der; men kun hun selv og Anders vidste, at naar hver havde faaet sit, blev der neppe en Skilling igjen. En fattig Pige havde ikke mange Udveie i de Dage. Hun opdroges til Giftermaal, og glippede det, blev en «gammel Jomfrus» afhængige og oversete Liv hendes tunge Lod. Rigtignok var Margrete Seier bedre oplært, end de fleste af hendes jevnaldrende men der var liden Anledning til at gjøre sine Kundskaber frugtbringende; det Haab, hun selv [164] satte til disse, bragte den gamle Tjener til Fortvilelse.

At hun kunde Tysk og Engelsk, – at hun kunde tage en Rolle i et fransk Skuespil og synge Duetter deri! – ja, alt dette havde været bra nok ivinter. Han havde været saa stolt af sit unge Herskab, naar han havde hentet hende hjem efter endt Komædie i Grænsøhaven.^{k185} Men det passede ikke for hans Herres Datter at rende om i Byen som en anden *Française*^{k186} og undervise for Penge. Oberstløjtnanten maatte jo vende sig i sin Grav!

Hans ellers saa rige Opfindsomhed stod ganske stille. Han havde mere end engang fundet paa Raad, hvor hans Frue og senere hans unge Frøken stod ganske raadville, men da havde man dog havt *noget*! Han sørgede oprigtig over sin Herre, og han følte Savn og Tomhed ved at være løst fra sin utrættelige Agtpaagivenhed med dennes Luner; men alt veg tilside under Bekymringen for Margrete. Som Dagene gik, blev hans knoglede Skikkelse endnu magrere, hans rynkede Ansigt endnu mere rynket. Først da gjentagne Breve fra Fru Krone bestemte Margrete til foreløbig at opgive sit Forsæt og tage til dem, aandede han lettere.

Dagen før hendes Afreise stak han Hovedet ind ad Døren og meldte, at Løjtnant Ravn bad om at faa hilse paa Frøkenen.

Margrete reiste sig hastig, og der kom et Glimt af Glæde i hendes blege Ansigt. Men inden Døren atter aabnedes, var det forsvundet.

[165] «Jeg maa bede Frøken Seier ikke finde mig paatrængende,» sagde Ravn og tog den Haand hun rakte ham. «Jeg traf Deres Tjener paa Gaden og hørte, De imorgen skal forlade Byen. Jeg vilde saa gjerne faa sige Dem Farvel. Faa takke Dem –»

Det var kommet et saa forpint Udtryk i hendes Ansigt, at han stansede.

Men hun fattede sig hastig. Og idet hun bad ham tage Plads, spurgte hun, hvorledes Sagerne stod. Hun havde været som bortrykket fra Udenverdenen, sagde hun.

«Har da Frøken Seier ikke hørt om den engelske Gesandts Ankomst?» [k187](#)

Hun blev pludselig livlig: «Den engelske Gesandt? Vil da England hjælpe os?»

«Kongen haaber det. Han skal have havt flere Samtaler med ham, og Rygtet mener, at vi virkelig tør haabe paa Englands Mellekomst. Jeg har rigtignok hørt, at Mr. Morriers Instruxer skal lyde paa, at England vil holde Traktaterne med Sverige. Men ogsaa, at han skal have ligefrem sagt, at man hjemme ikke ganske kjendte, hvordan Sagerne her stod.»

«Og Sverige – Kronprinsen?»

«Man ved intet med Bestemthed! Men det er klart, at man ikke tør haabe paa nogen fredelig Løsning. Kongen har opfordret til at danne flere Frikorps [k188](#) under egne Anførere. Vaaben og Amunition skal de naturligtvis forsynes med. Nationalkokarden [k189](#) skal være graa og grøn, hører jeg.»

[166] Margrete svarede ikke. «Hvordan lever Kongen?» spurgte hun lidt efter.

«Han synes meget forhaabningsfuld. Jeg har selv hørt ham ytre sin Glæde over den engelske Gesandts Ankomst. Mr. Morrier skal være en human og intelligent Mand. Han skal have lovet at gjøre, hvad han formaar for at skaffe de norske Udsendinge, som nu er paa Veien til England, Foretræde hos den engelske Regjering. Han skal være vis paa, at England vil gjøre alt muligt for at opretholde Freden.»

«Opretholde Freden? Men hvordan? *Krig* vilde ikke være den værste Ulykke, Løitnant Ravn.»

«Det har De Ret i. Og jeg er ogsaa sikker paa, at vi vil kjæmpe til sidste Mand for vor Frihed.»

«Jeg har været saa egenkjærlig – har tænkt saa meget paa mig selv i den sidste Tid,» sagde hun efter en liden Pause.

«Det kalder jeg ikke egenkjærligt, Frøken.»

«Ak jo! – Men gjerne – Gud ved, hvor gjerne jeg vilde give Livet for mit Land.»

«Det tviler vist ingen paa. Heller ikke Kongen. Han spurgte nylig efter Dem.»

«Han viste Far stor Velvilje.»

Der indtraadte atter en Pause.

«Har De nu bestemt Dem til at blive hos Kroner?» spurgte Ravn adspredt.

«For det første ialfald. De er mine ældste, bedste Venner. Jeg har heller ikke stort Valg.»

Han saa forundret paa hende.

[167] «Jeg har ikke mange Venner,» vedblev hun, med det Forsæt at faa en naturlig og venskabelig Samtale igang til Afsked. «Til virkelige Venner regner jeg kun Kroner, de snille Rognis – og Dem. Ja, for vi er gode Venner, ved De? Og det maa vi vedblive at være, – om ikke for andet, saa for Fars Skyld! Han holdt mere af Dem, end jeg har seet ham –» hun bøiede sig over sit Arbeide for at skjule de frembrydende Taarer.

Ravn reiste sig og begyndte at gaa frem og tilbage paa Gulvet. Fristelsen til at sige, hvor dyrebar hun var ham, blev ham for stærk. Det hjalp ikke, at han gjentog for sig selv, at det vilde være samvittighedsløst – slyngelagtigt! At han paany spurgte sig, hvad Fremtid han vel kunde byde?

Han stansede.

Idetsamme skjød det gennem hans Tanke, – at kom hun til Kroner, vilde hun kanske ægte Vilhelm Krone og blive en lykkelig Hustru?

Og han fortsatte sin urolige Gang – –

Margrete havde ogsaa kjæmpet for at blive Herre over sine Følelser, men forgjæves. Da han atter kom i Nærheden af hende, saa han Taarerne trille nedover hendes Kinder, og ved dette Syn var de sidste Betænkeligheder bortblæst:

«Frøken Seier –»[n61](#)

Han sagde hende, hvordan alt, hvad han tidligere havde higet efter og stævnet mod, var falmet og skudt tilside for hans første Kjærlighed.

[168] – – Det var vel Uret – Vanvid! – men turde han komme igjen og kræve hende som sin, hvis Lykken skulde gaa ham med? Hvis han kunde skabe sig en Fremtid, der gav ham Ret til at bede hende dele med ham Godt og Ondt?

Da han taug, betragtede han hende i aandeløs Spænding. Hun var bleg og skalv, men saa reiste hun sig, og idet hun rakte ham Haanden sagde hun ligefrem, hvor kjær han var hende. Paa Guds vide Jord den kjæreste –

Næste Øieblik sluttede han hende i sine Arme.

– Dørene i Christoffer Mortensens Gaard gik lydløst paa sine Hængsler. Den sidste Christoffer – Pebersvenden – havde ikke kunnet udstaa knirkende Døre, men havde selv med Olje og Fjær draget tilfældts mod hver saadan Mislyd, og efter hans Død havde Cathrine samvittighedsfuldt overholdt Skikken. Saaledes gik det til, at ingen af de to hørte Døren gaa op. Et Sekund stod Susanna Rognli paa Tærskelen, – saa gled Døren lydløst i efter hende.

XVI.

Det faldt Margrete tungt at skulle reise netop nu; men Hesten kom til Byen om Aftenen; den følgende Formiddag maatte hun afsted. Et andet faldt hende ogsaa tungt –: at skulle have en Hemmelighed for Fru Krone. Men i dette Stykke var Ravn bestemt. Hans stolte, ærekyære Natur kunde ikke finde sig i at staa som en anmassende [k190](#) Lykkeridder i hendes Venners Øine. «De har Deres Frihed, Deres fulde Frihed,» havde han sagt. «Vil Gud give mig Held, skal jeg aabent møde for Deres Venner og forlange Deres Haand.»

«Og jeg svigter ikke mit Løfte,» havde hun svaret.

«Det tror jeg heller ikke, De gjør. Havde jeg næret nogen Tvil, havde jeg kanske ikke været saa rask til at give Dem Deres fulde Frihed,» havde han tilføiet med et Smil.

Og saaledes var de skiltes.

Inde paa Margretes Kammer laa hendes Sager [\[170\]](#) omspredte; men hun kunde ikke overvinde sig til at tage fat paa Indpakningen; og hun følte en Lettelse, ved at Susanna, som havde boet oppe hos hende siden Faderens Død, ikke viste sig. Mødet – Løftet – den korte Samtale fyldte hendes Sind. Da hun tilsidst begyndte at lægge sine Sager ned, gik det langsomt og drømmende.

Alt det gamle og tilvante skulde jo nu høre Fortiden til! Og Fremtiden? – Fremtiden kunde visselig bringe hende Lykken! – men Fremtiden var usikker for alle – –

Hun blev revet ud af denne bløde, vemodige Stemning, da den gamle Tjener kom ind; og nu vendte Tanken sig i en anden Retning:

«Hvad skal der vel blive af dig, Anders?» spurgte hun, idet hun satte sig paa Kuffertkanten.

Som han altid pleiede at afparere enhver Hentydning til sig selv, saaledes svarede han ogsaa nu med en Mine, som skulde betyde munter:

«Af^{m62} mig? Aa, kjære Frøken, det er da inte Umagen værd at snakke om det! Stor Nytte kan jeg vel inte gjøre. Men Føden tjener jeg da vel altid; og mere behøver en jo inte.»

Han havde talt ud af sit ydmyge, selvfornegetende Hjerte, og med Smerte tænkte hun paa, at dette altsaa var Lønnen for hans utrættelige Troskab! At hun ingenting – slet ingenting kunde hun gjøre for ham!

Da Anders følte, at han havde bedrøvet hende, ^[171] rettede han sig raskt og sagde med stiv, militær Holdning:

«Det var jo inte saa ganske lidet, jeg havde lagt tilbedste. Men denne hersens Pengeforstyrrelsen^{k191} har gjort Ende paa det altsammen. Baade paa det, salig Oberstløjtnanten, og det som salig Fruen havde givet mig. Men slig er det jo gaaet bedre Folk end mig, – som Frøken nok bedst ved.»

Han fremsatte sin dristige Løgn med saa megen Suffisance,^{k192} at han selv halvt om halvt troede paa den.

Men Margrete lod sig ikke skuffe.^{k193} Da faldt hendes Øine paa en liden Æske, som hun netop havde været ifærd med at pakke ind. Og efter at have givet Tjeneren den Besked, han ønskede, greb hun Æsken og ilede ned til Madame Rognli.

Hun havde altid været saa venlig mod hende, sagde hun, at hun vovede at bede hende om at faa denne Brystnaal solgt. Hun tænkte ikke paa Naalens Værdi, – Marthe betragtede nemlig med betænkelig Mine Brillanterne, hvis rene Vand spillede i Lysskjæret. Naalen havde tilhørt hendes Moder, men hun trængte ingen Stads for at mindes hende. Det gjaldt at faa Penge, selv om det ikke blev meget.

Den forsigtige Madame Rognli syntes mest tilbøielig til at fraraade en saadan Handel; men der var noget i den sortklædte Piges Blik, som overvandt hendes Betænkeligheder.

Udpaa Aftenen bragte hun ogsaa Margrete ^[172] en ret antagelig Sum. Naalen var forresten ikke anderledes solgt, sagde hun, end at den kunde løses ind igjen. Siden hun ikke kjendte slige Sagers Værdi, havde hun fundet dette rigtigst.

Margrete anede mindst, at Naalen laa vel forvaret i Marthe Rognlis sikreste Chatolskuffe.

Tidlig paa Formiddagen den følgende Dag havde Margrete sagt Farvel til alle nedenunder. Baade Madame Rognli og Susanna havde ladet hende alene; der var jo ikke mere at hjælpe med.

Anders var igjen. Hans Ansigt havde hele Morgenen havt nogle besynderlige Trækninger; og hvert Øieblik forsvandt han. Nu havde han været saa længe borte, at Margrete holdt paa at søge ham, da han kom farende med en Mine, som skulde udtrykke glad Overraskelse.

«Det var da en kuriøsk^{k194} Sag!» udbrød han, stammende og forpustet. «Kommer her ikke en netop nu, som skyldte salig Oberstløitnanten Penger. Ventelig har han hørt, hun skal reise, Frøken. Men neimen, om det er ofte, Folk betaler ukrævet i disse hersens Tiderne, nei.»

Margrete saa forundret paa ham, medens han lagde nogle sammenklistrede Dalersedler og Smaamynt paa Bordet.

«Jeg skjønner nok, at inte Frøken blir noget synderlig rig ved denne Bakketellen;^{k195} – men det som med Gud og rette tilkommer hende, er hun jo nødt til at tage imod,» vedblev han og gav sig til at laase Margretes Kuffert.

«Hvem kunde skylde Far Penge, Anders?»

[173] «Ja – aa hed 'n da? – Kapten – nei, Løitnant – Pokker tage disse fine Navnene, de blir siddende i Halsen paa en Stakkar.» Og Anders gav Laasen et Dunk for at forvise sig om, at den var smeldt i, greb Kufferten med begge Hænder og marscherede afsted.

Idetsamme kom Adolf Grib opover Trappen. Han havde været der sent den foregaaende Aften, thi ogsaa han havde faaet vide om hendes Afreise, men da havde hun undskyldt sig for at tage imod ham. Nu gik han raskt ind i Salen.

Han havde fattet sikkert Haab om at sætte sin Hensigt igjennem, siden ingen Fader stod hindrende iveien. De Par Gange, han havde truffet hende efter hans Død, havde dog lært ham, at han fremdeles maatte gaa forsigtig tilværks.

Det var derfor med ærbødig Hensynsfuldhed han hilsende hende, idet han beklagede, at det ikke var til hans Forældre, hun nu vilde reise. Hun vidste jo, hvor inderlig de havde ønsket dette.

Margrete havde rakt ham Haanden, men forholdt sig næsten taus under alle disse Beklagelser, indtil han sluttede med at spørge, naar hun vilde glæde Moland^{k196}

med sin Nærværelse?

Det vidste hun ikke, svarede hun. Herefter maatte hun rette sig efter Fru Krone.

«Men, kjære Kusine!» – han betonedede det sidste Ord – «vi er jo Deres nærmeste Slægt? De ved ikke, hvor bedrøvet Mor er, over at De ikke vil komme til os! Jeg skriver til hende idag. Kan jeg sige, De kommer for Exempel i ^[174] næste Uge? Om De vidste, hvilken varm Deltagelse vi alle føler for Dem!»

Hans Nærværelse var hende i dette Øieblik ubeskrivelig imod. Næsten enhver fremmed vilde pint hende; og han fremfor de fleste. Forinden hun kunde svare, stod Anders atter i Døren, og uden at tilsigte nogen Uhøflighed tog hun nogle Smaapakker og bad ham bringe dem ned til det øvrige Tøi.

Grib blev purpurrød af Harmen; men han lod Vreden gaa ud over Tjeneren:

«Skal denne mangfoldige Person ogsaa til Kronen?» spurgte han snerrende. «Jeg tænkte næsten, han skulde ombytte sit libererede Skrud^{k197} med Vadmelskoften, da jeg saa ham sælge sin bedste Habit^{k198} til Sergeant Jakobsen. – Formodentlig skal den nu undergaa en ny Forvandling og blive Underofficersuniform.»

Den sidste Yttring var tiltænkt Margrete; thi Adolf Grib havde forlængst udfundet, at Oberstløjtnantens aflagte Klæder blev af Tjeneren omsyede til Liberi. Men Braaden ramte ikke. Som et Lyn slog Sandheden ned og aabenbarede et nyt Træk af den gamle Tjeners Omhu og Hengivenhed. Hun formaaede ikke længer at høre paa Grib, men idet hun rakte ham Haanden til Farvel, forlod hun med en hurtig Undskyldning Salen.

Adolf Grib blev nødt til at gaa, og idet han mellem Tænderne mumlede en Ed og noget om «forbandet Hovmod», speidede han efter Susanna. Han fik virkelig ogsaa Øie paa hende; ^[175] men hendes Moder stod tæt ved, og med en familiær Hilsen gik han videre.

Inde paa sit Værelse havde Margrete kastet sig paaknæ foran Sengen; og med Ansigtet skjult i Puderne hulkede hun høit:

Saalangt Erindringen gik, mødte den ikke andet end utrættelig Kjærlighed og Selvopofrelse fra denne trofaste Tjener. Og nu skulde hun skilles ogsaa fra ham! – Han, som havde vaaget over hende, stelt for hende – – –

Hun hørte ham i Salen.

Hurtig tørrede hun Taarerne bort og løb derind. Og idet hun slog Armene om hans Hals, berørte hun hans rynkede Kind med sine Læber.

«Farvel kjære, gamle, trofaste Ven,» hviskede hun. «Gud lønne dig. Jeg kan det ikke.»

«Men Frøken da! Frøken –»

«Se her,» vedblev hun roligere, idet hun trak en broderet Portefølje^{k199} op af sin Pose. «Denne skal være et Minde om baade Moder og mig. Den har tilhørt hende. Indeni finder du nogle Penge. Det er ikke Meningen med dem at ville betale dig det, vi skylder dig! Det kan vi aldrig. Men kommer bedre Tider, saa deler vi atter. Vi to kan aldrig glemme hinanden.»

«Det er da inte –?»

«Pengene, du gav mig? Nei, *dem* beholder jeg. De skal blive mine Lykkeskillinger, Anders.»

«Kjære Frøken,» stammede Anders, medens Taarerne trillede nedad hans Kinder. «Bogen siger jeg saa mange Tak for. Men Pengene kan jeg inte tage. Hun trænger dem selv, Barn.

[176] Hun ved inte, hvordan Verden er, naar en ingen Penge har.» Og han udtog Tegnebogens Indhold og lagde det paa Bordet.

Margrete protesterede, men maatte tilsidst med et Suk føie sig efter ham.

– Da hun var borte, gik Anders med tunge Skridt opad Trappen. Inde i Salen blev han staaende, og en saar, kvælende Følelse snørte hans Hjerter sammen. Da faldt hans Øine paa et lidet Tørklæde, som Margrete havde lagt efter sig. Han stod lidt og saa paa det; – saa foldede han sine Hænder og sagde med Inderlighed:

«Kjære Gud Fader, tag du hende i din naadige Varetægt, hvor hun gaar, og hvor hun staar.»

Ogsaa Marthe Rognli var kommet ovenpaa, men var stanset i Døren.

Oberstløjtnantens Tjener havde hidtil forekommet hende som en Ikketroende; og maalt med hendes Maal, hørte han jo heller ikke til «den lille Flok». ^{k200} Hans Kjendskab til sin Gud indskrænkede sig vel nærmest til en Pietetsfølelse^{k201} for det Hellige, den han skyldte sin afdøde Frue, hvis Fromhed havde kastet Lys over

Tjenerens, som over Datterens Vei. Og dog –: Havde han ikke i sit Liv æret Gud bedre end mange Troende? Havde han ikke i Selvforglemmelse Dag efter Dag trofast anstrengt alle Evner og Kræfter for deres Gavn og Glæde, som han fra Ungdommen af havde viet sin Tjeneste?

Det var maaske dette, som slog Madame Rognli, da hun stille gik sin Vei. Thi da Middagen kom, blev den forbausede Anders buden ^[177] til hendes eget Bord. «Du faar nu være som hjemme her,» sagde hun. «Det kunde vel blive lidt at gjøre i Kramboden; – i hvert Fald faar det bli ved dette, til vi ser, hvordan alting greier sig,» tilføiede hun forsigtigere.

XVII.

Da Susanna lukkede Døren til sit Kammer efter det Glimt, hun havde havt af de to ovenpaa, synes hun, at Solen ikke skinnede som før, at alt omkring hende var blevet tomt og glædeløst.

Indtil nu havde hun ikke været sig helt bevidst, hvilket Haab hun havde gjemt paa; og kanske forstod hun det ikke endnu. Hun bare *følte*. Følte, at med Livets Glæde og Lykke var det forbi.

Længe sad hun ganske stille uden at røre sig; da faldt hendes Blik paa Mosterens Bibel, som hun tidligere paa Dagen havde taget ud og læst i, saaledes som hun jevnlig pleiede, og som hendes Moder havde tilladt hende.

Mekanisk vilde hun aabne den, men Bogen gled ud af hendes skjælvende Haand og ned paa Gulvet. Idet hun tog den op og ifølge en from Skik vilde kysse den hellige Bog til Afbigt^{k202} for sin Uagtsomhed, faldt den op, og hendes Øine^[179] mødte de velkendte Ord: «Dømmer ikke, Gud er barmhjertig.»

Hvad var der i disse saa ofte læste Ord, som nu satte hendes Hjerte i saadan Bevægelse og afløste den tidligere unaturlige Ro? – Mindst af alt deres Mening. Menneskenes Dom, eller Guds Barmhjertighed var i dette Øieblik intet for Susanna. – Nei, de fremmanede for hendes indre Syn en ung Pige, der elskede, – og som var gjenelsket. Som for denne Kjærlighed solgte sin Ære og prisdav sig til Verdens Haan og Spot –

Men hvad gjorde det? Paa sine Knæ kunde hun takket for en saadan Lod! Eiede hun kun hans Kjærlighed, vilde da ikke Alverdens Pine være for intet at regne? – – Alt, hvad Livet ellers maatte bringe, vilde hun villigen ofre, eller villigen bære for dette ene –

Og uvilkaarlig foldede hun Hænderne over Brystet og stønnede høit.

Nu i sin første, overvældende Smerte havde hun ingen Følelse af at være et i Kristendom vel oplært Barn. Hun agtede ikke, at hendes ubedte Bøn var syndig Attraa; at hun tragtede efter det, som tilhørte en anden. Hun slog en Streg over at

besidde det i Tugt og Ære. Hun ænsede ikke, at hun vilde føre Skam og Skjænsel over Moderens under bitre Sorger graanede Haar! Hvad var Moders Kjærlighed mod det, hendes Hjerte higede efter? Livet i Faders og Moders Hjem forekom hende at have været som en gold Ørk, et kvælende Øde, hvorfra Lykkens Lys og Sol havde været udestængt. – –

[180] Og dog havde disse Forældre inderlig elsket deres lille Pige og i alt havt til eneste Maal at føre hende fremad mod Evighedens forjættede ^{k203} Land.

Pludselig blev hun grebet af en feberagtig Uro. Hun styrtede op og gispede efter Luft. Hun kunde ikke udholde dette! Nei, hun kunde ikke! Hun kunde ikke!

Det var, som om alt, hvad der havde slumret indeni hende af Opsætsighed og Lidenskab, nu reiste sig til Kamp mod Optugtelsens mangeaarige Værk. Og medens hun vred sig under sin Hjerteve, og det trange Rum i Værelset synes uudholdeligt, knyttede hun sin Hat paa, kastede et Tørklæde over Skuldrene og styrtede ud.

Ung og let følte hun neppe Jorden under sine Fødder, idet hun ilede ud af Byen og opad den saakaldte St. Hanshaug, hvor Slottet nu ligger, men som dengang var Skov og Mark. De faa Mennesker, hun mødte, vendte sig nysgjerrig og saa efter hende; men hun mærkede det ikke. Først ved Toppen af Bakken stansede hun for at trække Pusten.

Raske Skridt kom imod hende, – et halvt forskrækket Udraab, og hun stod Ansigt til Ansigt med Løitnant Grib.

Hans Forbauselse var stor. Men da hun vilde smutte forbi, stillede han sig foran hende og spurgte leende, om hun gik paa forbudne Veie?

Tonen saavel som Ordene skurrede i Susannas Øren, og hun forsøgte paany at slippe forbi.

[181] «Susanna! – er De syg? Eller er noget paafærde?» udbrød han derpaa, slaet af det paafaldende Udtryk i hendes Ansigt.

Hans Deltagelse bragte Taarerne frem, men hun taug ^{k204} fremdeles.

Medens han saa paa hende, mindedes han pludselig hendes Forvirring hin Dag, da hun havde faaet Øie paa Løitnant Ravn. Han havde glemt sin Mistanke dengang over saa meget andet, men nu vaagnede den med fornyet Styrke. Og atter dukkede

Ønsket op om at lokke dette ud af hende. Om Ravn aldrig var hans Rival hos Frøken Seier, saa vilde en saadan Historie gjøre ham foragtet i hendes Øine!

«Susanna, – De kan ikke staa her og græde, Folk kunne komme forbi. – Nei, De maa ikke gaa heller! De kan ikke gaa afsted paa denne Maade. – Kom og sæt Dem derborte, – der bag Træerne kan ingen se Dem. Kom nu bare, – kom, jeg er jo Deres gamle, gode Ven!»

Og det lykkedes ham at faa hende til at sætte sig paa en omblæst Træstamme, hvor de var omgivet af høie Furutrær og havde en liden Underskov mellem sig og Stien.

«Susanna, er De gaaet ud for at møde nogen? – Nei, bliv nu ikke forskrækket! Mig kan De trygt betro Dem til.»

«Nei,» svarede hun og brast i heftigere Graad.

«Har da nogen gjort Dem Fortræd, Susanna?» spurgte han igjen, da hun blev roligere. «Vær bare oprigtig. De ved jo, at jeg holder af Dem.

[182] Jeg havde ellers ikke saa let glemte Deres Moders Uforskammethed! – Og har jeg ikke altid været snil imod Dem? Husker De dengang, jeg reddede den lille Fuglen, som sad fast, bare fordi De bad om det? –

Dengang havde De Tillid til mig, Susanna?»

Hun svarede ham ikke; men hun blev siddende og lod ham tale, thi der var et Slags Lindring i hans Deltagelse. Den Advarsel, som saalænge havde bragt hende til at sky ham, tænkte hun ikke paa, hun mindedes blot, at han havde været snil imod hende i hendes Barndom.

«Har Deres Moder været haard imod Dem, Susanna?» spurgte han pludselig som en Indledning til det, han ønskede at vide.

«Nei.»

«Eller nogen anden da? Har nogen anden været det?»

«Nei.»¹⁶³

Han betænkte sig. Hun var jo saa sky som en vild Fugl!

Da han atter saa paa hende, vendte hun sig ikke længer fra ham. Solstraalerne, som skinnede gjennem Trærnes Grene, faldt paa hendes Ansigt, der omgivet af den

svære, opstaaende Hatteskygge saa endnu barnligere ud. Graaden havde gjort hende roligere; men om hendes Læber vibrerede der et saa rørende Udtryk af Sorg, at hans Medlidenhed blev vakt og samtidig dermed Vrede mod den, der maatte have voldt den.

«Susanna, nu *skal* De sige mig, hvorfor ^[183] De er saa bedrøvet,» udbrød han næsten barsk.

Hun foer sammen, men svarede ikke.

«Jeg ¹⁶⁴ er vis paa, det er Oberstløitnant Seiers forrige Adjutant, som er Skyld i det?»

Han saa stift paa hende; men hun sad som forstenet.

«Susanna, glem ikke, at jeg er Deres Ven. Deres sande, oprigtige Ven, som De har kjendt, fra De var liden! Mig kan De betro Dem til; jeg skal forsvare Dem. – Har denne Mand fornærmet Dem? Har han bedraget Dem?»

«Nei, – nei,» stønnede hun.

«Tør De med Haanden paa Hjertet sige, at det ikke er for denne Ravens Skyld, De græder?»

Det susede for Susannas Øren, og hun lukkede uvilkaarlig Øinene.

«Jeg ser det,» udbrød Grib heftig. «Den Slyngel! Men han skal faa undgjælde for det! Han skal –»

Nu kom hun til Besindelse:

«Løitnant Ravn har ingenting, – slet ingenting gjort mig!» afbrød hun ham hurtig og reiste sig for at gaa. Men han stillede sig igjen iveien for hende.

«Hverken med Ord eller Gjerning?»

«Nei.»

Hun sagde det saa bestemt, at han blev skuffet.

«Naa – det glæder. Og nu kommer han vel heller ikke i Huset mere efter Oberstløitnantens Død?»

[184] «Frøken Seier reiser imorgen!» sagde Susanna hurtig for at skjule sin Forvirring.

«Reiser? – Til Sorenskriver Kroner?»

«Ja.»

Han fløitede. Men saa vendte han sig igjen mod hende. Hun saa saa barnlig smuk ud, at han glemte sin Smule tidligere Forsigtighed:

«Susanna, vi to maa mødes igjen?» udbrød han. «Du ved ikke, hvor meget jeg tænker paa dig, – hvor meget jeg holder af dig!» Han vilde legge Armen om hendes Liv; men hun sled sig raskt løs og styrtede afsted i fuld Fart, nedover mod Byen.

Han saa efter hende og mumlede ærgerlig:

«Der begik du en Dumhed, Frants Adolf von Grib! Nu løber hun vel hjem og fortæller Frøken Seier dette, og saa bliver det dig, som – Men opgive hende gjør jeg ikke. Dertil er hun altfor nydelig. – Og saa er her saa fordømt kjedeligt om Dagen.»

Han skød Chakoen tilbage og tørrede Sveden af Panden.

«Det bliver bedst kanske, at jeg strax aflægger min naadige Kusine en Afskedsvisit! – Og mærker jeg noget – ja, da – da er vel mit Ord ligesaa godt som Jomfru Susannas?» var hans næste Tanke.

Og han begyndte at fløite en rask Melodi, idet han fortsatte sin Vei.

– Da Susanna naaede sit Hjem, stansede hun forpustet. Hun havde ingen mødt, og ingen var at se i den folketomme Gade.

[185] Uvilkaarlig blev hun staaende; – men saa sneg hun sig sagte ind paa sit Kammer og tog Ydertøiet af.

Man havde ikke bemærket hendes Fraværelse. Madame Rognli troede, at Datteren var ovenpaa og hjalp Frøken Seier. Og Margrete – havde ikke savnet hende.

Men da hun denne Aften lagde sit Hoved til Pudren, var det med en usigelig saar og fredløs Følelse. Hun havde fra sin Barndom lært, at Synden bestaar i Tanker, Ord og Gjerning; og hun havde denne Eftermiddag syndet i Tanken. En ny og ukjendt Magt havde holdt sit Indtog i hendes af bevidst Skyld uberørte Sjæl, og i dens Følge kom Uro og Hjerteve. Flere Gange foldede hun Hænderne til Bøn; men hun kunde

ikke bede. Og da hun omsider slumrede ind, følte hun sig som udstødt fra baade Gud og Mennesker.

XVIII.

Et Stykke udenfor Byens nordvestlige Kant laa en liden Gaard, som havde et særlig Præg af Ensomhed over sig. Veien derop var overgroet, og paa Gaardspladsen var sjelden et Menneske at se; udenfra syntes derfor det lille enetages, hvidmalede Vaaningshus som uddøet.

Men inde i Køkkenet var dog Snakken i fuld Gang, thi Kræmmer-Lisa sad foran den halvt udgaaede Skorstensild og gav sine billedlige Talemaader tilbedste, medens hun røg paa en itubrukket Snadde.

«Dette var over al Maade uventende, dette, Madame Hansen,» sagde hun, henvendt til Husets Eierinde, der ryddede bort Levningerne af det Maaltid, Lisa netop var blevet trakteret med. «Jeg blir retnaa for gammel til at rende Landet rundt, naa. Og skralt gaar det med Handelen ogsaa i disse elendige Tiderne. Ikke en Skilling nogensteds! Mere end en har naa faaet nøie sig ^[187] med Barkebrød og sur Melk, hører jeg. Ja, Mor Hansen, jeg maa sige, I er mere end god.»

«Det er ikke noget at rose mig for, Lisa. Jeg holder paa at bli forstyrret af denne Stilheden, siden Sønnen min blev kommanderet til Tjenesten,» svarede Madame Hansen, idet hun stansede og vendte sig imod hende. «De to gamle derude i Drengestubbygningen kan nok hjælpe mig med dette vesle Gaardsstellet, men nogen Hygge ved dem er der ikke. Maren er jo næsten stok døv, og Gammelhans er der nu heller ingen Greie paa.»

«Nei, I har det ødsligt naa, Mor Hansen. Det var andenslags Stel i de gamle Tiderne,» svarede Lisa og trykkede Indholdet af Snadden ned med Tommelfingeren.

«Du har mistet mange, du ogsaa Lisa!» svarede den anden hurtigt og vendte sig fra hende. Der var noget underlig forskræmt over den lille magre, udtærede Skikkelse, og noget sløvt i hendes Blik.

«Ja, Manden, ja! Det var inte mere end en Dag til Duersⁿ⁶⁵ med den Herligheden.^{k205} Men Skipper Hansen, han glemte inte den stakkars Enken, han!

'Haaken har været mig en bra Mand paa Jægten, saalænge jeg har været Skipper paa den',ⁿ⁶⁶ sa han. Og saa betalte han mig paa Haanden tredive blanke Dalere til at begynde Kramhandelen med. Ja, det gjorde han! Gud velsigne ham i hans Grav.»

[188] Madame Hansen tørrede Øineneⁿ⁶⁷ med sit blaarudede Forklæde. Lisa tog nogle Drag af Snadden og vedblev:

«Jeg har inte Lyst heller til at fare paa Lag Langtur for det første – for noget, som jeg nok skal fortælle om en anden Gang. Men en nærer neppe Livet med at skvætte indom Gaardene paa disse Kanterne, maa vide. Og saa sa jeg til mig selv: 'Lisa,' sa jeg, 'Skipper Hansen var altid en bra Mand, og du har drukket mangan god Spølkum^{k206} Ølost^{k207} i Mor Hansens Kjøkken. Du skulde lyeⁿ⁶⁸ indom der, hvem ved, om du ikke kunde faa Lossemente,^{k208} naar du var herinde?' For lidt kunde jeg vel kanske –»

«Snak ikke om det, Lisa! Rum har jeg mere end nok; og Gryden koger jo alligevel. Du kan trygt –»

Hun stansede ved at høre raske Skridt i Svalen udenfor. Først blev der banket paa Stuedøren, saa paa Kjøkkendøren, der lige idetsamme aabnedes,

Madame Hansen traadte forskrækket et Skridt tilbage; men Lisa udbrød med smiskende Stemme:

«Aa jøses da! – Trur jeg inte, det er Søn til Futen i –»

Men Løitnant Grib afbrød hende barsk:

«Kjender De mig ikke, Madame Hansen? Jeg maa tale med Dem. Jeg har et Ærinde.»

Konen foer sammen og skjelede hurtig til [189] Lisa. Men saa lagde hun Haandklædet hun havde i Haanden fra sig og aabnede Døren til Stuen. Her trak hun en Stol frem, viskede den af med Forklædesnippen og bad ham sætte sig.

«Den Kjærring derude bor da ikke her?»

«Nei – jo.»

«Hvad skal det sige?»

«Sommetider, – sommetider, naar hun ikke har andensteds at være.»

Grib svarede ikke. Men saa tog han sig sammen og sagde gemytlig:

«Sæt Dem da, Madame Hansen! Jeg haaber De har det bra?»

«Hvor bra kan en stakkars Enke have det, som de til og med har taget den eneste Sønnen fra?» svarede hun og blev staaende.

«Er han udskrevett? Han kan neppe have Alderen?»

«Han var enogtyve i Marts.»

«Naa, saa er det jo rimeligt, at han maa ud. Men De skal se, han kommer tilbage baade med Ære og Berømmelse.»

«Ære siger De? Tør *De* snakke om Ære her i Huset?»

«Kom nu ikke med den dumme Snakken, Madame Hansen! Jeg kunde ønske det skete usket; – ja, det kunde jeg. Men nu er det sex Aar siden; og borte er borte. Ingen tænker mere paa det nu.»

«Ikke det – ikke det,» svarede hun med et underlig sløvt Udtryk.

«Nei, ikke en Mors Sjæl.»

[190] «End jeg da!» foer hun pludselig op. «Lever jeg ikke hver Dag som i Helvede, bare for jeg tænker paa det?»

«Begynd nu ikke med det forbandede Vrøvl! Deres Datter døde af Tæring. [k209](#) Og at Deres Mand og Søn forliste paa samme Tid, det kunde da ingen for.»

«Aa, Gud give, jeg havde bekjendt Skammen, saa kanske jeg havde været sparet at miste de to. – Og saa havde jeg ikke havt noget at være ræd for heller,» klynkede hun med et næsten fjantet [k210](#) Udtryk og sank ned paa en Stol.

Adolf Grib var blevet bleg. Men han tog sig sammen og sagde med forceret [k211](#) Raskhed:

«I dette er da jeg uskyldig?»

«Naa du Fredens Gud!» foer Konen op paany, og dennegang med en Heftighed, som bragte Ungdomsliv i hendes udmagrede Træk. «Er *De* uskyldig? De, som kom med sledske Ord og narrede mit uskyldige Barn! De, som svigtede hende, da

Skammien gjorde hende forstyrret! De, som stoppede Munden paa min retfærdige Klage ved at true med Skarpretter^{k212} og Rakkerknægt!^{k213} Ja, er De uskyldig, saa –»

«Men saa skraal da ikke saa høit! Hvem var det, som frelste, da der yntedes om, at ikke alt var, som det skulde være her i Huset?»

«Ja, detⁿ⁶⁹ sa De, Far. Men ellers har jeg ikke hørt en Mors Sjæl snakke om den Tingen. Der fandtes jo ikke Gnist af Liv i Barnet. Skulde kanske jeg ha dræbt den vesle Stakkaren? Jeg, ^[191] som jamred og graat lige saart over dem begge to.»

«Men De gjemte det? De vilde ikke være ved det.»

«Ja, det er alt det onde, jeg har gjort! Jeg vilde saa gjerne, hun skulde ligge med Ære i Graven. Men jeg fik det i kristen Jord alligevel. Og ingen har siden den Dag slængt saa meget som et Ord til mig om det. Og det endda –»

«Endda det er som et Under, at De har kunnet tie med det!» afbrød han hende.

«Aa ja – aa ja.» Der kom atter et sløvt Udtryk i hendes Øine, medens hun med Hænderne under Forklædet sad og rokkede med Hovedet.

Grib stod op og gik hen til Vinduet. Da han derpaa vendte sig, sagde han hurtigt:

«Jeg har en liden Villighed at bede Dem om! Kan jeg faa leie det pene lille Værelse ovenpaa?»

«Huf, nævn ikke det! Det var deroppe hun døde.»

«Men naar jeg nu beder Dem – for gammelt Venskabs Skyld?»

«Hvad vil De med det?» spurgte hun med en pludselig Mistanke.

«Hvad jeg vil med det? Bo der naturligvis,» svarede han suffisant.^{k214} «Vil De leie mig det?»

«Nei,» svarede hun forskræmt.

«De skal faa god Betaling?»

^[192] «Nei, siger jeg. Nei.»

«Madame Hansen, De, som er saa ræd for Folk, hvordan tænker De, det vilde være at se hundrede, kanske tusinde Mennesker stirre paa Dem, medens De blev ført til Retterstedet? – Havde De Mod til at se Øxen blinke?»

«Hutetu, saa ti da stille. En dræber da ikke Folk for det, dem aldrig har gjort?»

«Naa, – hvad siger De? Kan jeg faa leiet det lille Værelse?»

«Nei. Plent og bent nei.» svarede hun med Fortvivlelsens Trods.

«Godt, saa spadserer vi afsted til Øvrigheden.»ⁿ⁷⁰

Hun skvat op. Men hendes Tanker var kommet i en ny Retning

«Saa faar jeg være parat. Det kan vel ikke bli stort værre end det Helvede, som jeg nu har levet i disse sex Aarene.»

Adolf Grib havde tabt sit Spil.

«Gid, De aldrig maa komme til at angre, at De idag har stødt en Ven fra Dem,» sagde han truende. Derpaa gik han raskt mod Døren; men stansede, tænkte sig om og tog Veien gjennem Kjøkkenet.

Her sad Lisa tilsyneladende i samme Stilling, men med et fordægtigt^{k215} Udtryk, som gjorde ham utryg.

«Du bor jo her?» spurgte han barskt.

«Bor? Jovist jo! Det er bedre at eie, end at ha tilleie, heder det. Men den, som inte kan ^[193] nogen af Delene, den faar ligevel gaa paa Jorden, om den saa er gloende.»

Han studsede, saa skarpere paa hende og sagde grundende:

«Jeg synes, jeg skulde seet dig før, Mor?»

«Jeg har ofte vanket om med Kram oppe i Bygden til Løitnanten.»

«Du er kanske godt kjendt der?» spurgte han hurtigt.

«Der findes naa inte Gaard eller Grænd, som Kræmmmer-Lisa inte kjender paa den Kanten,» svarede hun, og rettede sig med Stolthed.

«Kjender Du Landhandlerenken paa Rognli ogsaa kanske?»

Hun saa hvast paa ham:

«Hun bor inte der længer. Dem er flyttet til Byen.»

«Jeg spørger, om du kjender hende – og Slægten?»

«Marthe Mor Rognli? Jo jeg skulde tro det!»

«Det lønner sig vel ikke rart at gaa om med Handelsvarer i disse trange Tiderne, Mor?» spurgte han pludselig venlig.

«Naar Narre kommer tiltorvs, faar Kræmmeren Penge, heder det. Men der, ingenting er, der har baade Keiser og Kræmmer sin Ret forloren,» svarede hun og tog nogle Drag af Snadden.

Atter betænkte han sig. Derpaa sagde han nølende:

«Siden du er saa godt kjendt i min Hjembygd, kunde jeg kanske gjøre lidt for dig. Kom ^[194] op til mig imorgen tidlig Kl. 8 – saa skal jeg se, hvad jeg kan udrette.»

Udtrykket i Lisas Ansigt var ikke godt at tyde. Men hun takkede og lovede at komme.

«Klokken otte altsaa!» Og Løitnant Grib skyndte sig afsted.

XIX.

Anders Nielsen, Exfaktotum^{k216} i det Seierske Hus, havde fundet sig tilrette i de nye Forhold, hvor han behandlede ganske som tilhørende Familien nedenunder.

Der maa være en Tiltrækningskraft i Menneskers Trang til nyttig Virken; thi anden Sammenknytning kunde neppe existere mellem den nøgterne og til det yderste sanddru Marthe Rognli og den gamle Herskabstjener, der stedse havde forstaaet at dække Virkelighedens Nøgenhed med en pralende^{k217} Kappe.

Han henfaldt ikke til Dovenskab efter at have mistet Gjenstanden for sin tidligere Troskab. At gjøre Nytte stak ham i Blodet, og Opfindsomhed var hans mest udviklede Evne. Der han var, vilde han lægge sit Arbeide, indtil hans unge Herskab – saaledes vedblev han at kalde Margrete Seier, – havde truffet sit Valg for Fremtiden. D. v. s. havde taget sig en Ægtefælle.

[196] I Tankerne opstillede han de unge Mænd, som han holdt for passende Kandidater. To forkastede han imidlertid strax: Løitnant Grib kunde han ikke udstaa; og Løitnant Ravn manglede den rette borgerlige Stilling. Anders beklagede dette; den fremmede Løitnant havde vundet hans Hjerte. Men han vidste af sørgelig Erfaring, hvad Savn af materielle Goder vil sige. – Nei, Løitnant Krone, det var Manden! Han holdt nok ikke samme Maal som Ravn, og han førte sig heller ikke som en General, men Krones sad godt i det; og hos dem kunde Frøkenen blive, til hun flyttede ind i sit eget Hjem.

I sin nye Stilling havde Anders især vundet gamle Cathrine, hvem han hjalp med adskilligt, som hun nødig betroede den anden Pige: «Ungdommen var saa lidet at stole paa!»

En Eftermiddag var disse to alene hjemme. Susannas blege Ansigt og Nedstemthed var begyndt at ængste hendes Moder, og da hun intet fik ud af hende, havde hun idag taget hende med til sin mangeaarige Ven, Hans Nielsen Hauge, der var løst fra sin langvarige Fængsling^{k218} og boede i Nærheden af Byen. Ogsaa den anden Tjenestepige og Gaardskarlen havde faaet en Fridag.

Madame Rognlis Kjøkken var mønsterværdigt. Væggene skinnede af Kobber- og Tintøi; saavel Gulv, som Borde og Bænke var skuret saa hvide som bleget Vox, og nogen Uorden kom her aldrig i Husgjerningens regelrette Gang. Intet Under derfor, at Anders kunde «kose» sig her med en lun Passiar og en «Spølkum Kaffe.»

[197] Da han havde faaet Koppen fyldt for anden Gang, lod han den staa og dampe af sig, skød Hatten tilbage paa Hovedet og ytrede med et tilfreds Suk, at Madame Rognlis Kaffe var min sandten ikke for Katten.

«Nei, det har han Ret i, Far,» svarede Cathrine, som med Albuerne paa Bordet og Spølkummen balancerende mellem de udspilede Fingre søbede [k219](#) det glohede Indhold i sig. «Men retnaa blir det vel inte saa længe, før vi har dem hjemme igjen.»

Jomfru Susanna ser saa spagfærdig og tynd ud, mente Anders. Hun var anderledes ved Magt, da han saa hende første Gang.

«Har han ogsaa lagt Mærke til det?» spurgte Cathrine hurtigt og satte Koppen ned. «Selv siger hun nok, at ingenting er paafærde; men hun visner jus'som ganske bort. Gjør hun ikke det?»

«Nei saa slemt er det vel inte, nei.»

«Nei, Vorherre kan naa inte være saa stenhaard at tage den Blomsten med, – mens vi gamle Træerne blive staaende,» sukkede hun og tørrede Øinene med Forklædesnippen.

«Har Madame Rognli mistet mange Børn? I taler saa ofte om dem, som borte er, Cathrine?»

«Borte er borte, og gjemt er gjemt; bedst derfor, den Sagen er glemt,» svarede hun, stod op og gjorde sig et Ærinde ind i Spiskammeret.

Anders blev nysgjerrig: Hun kom saa ofte med forblommede Hentydninger til de afdøde.

[198] «I taler saa billedligt, I, Cathrine,» begyndte han, da hun kom tilbage. «I skulde fortro jer til en Ven, om der er nogeting, som trykker. Det letter at tale om en Ting,» tilføiede han opmuntrende.

«Det er inte umuligt det,» mente Cathrine, som oftere havde følt Trang til Meddelelse. «Han er en pyntelig Fyr, han, Far; inte sligen en storsnudet Fant, som

jeg først troede. 'Obersten kan bli lei nok', sa jeg; 'men Tjeneren hører naa vel den slemme [k220](#) til,' sa jeg. Gud forlade min syndige Mund.»

«Ja, slig gaar det ofte i Verden,» svarede Anders belærende. «Men en er naa inte ubehøvlet længer, naar en som jeg har tjent nogen og tyve Aar i et fint Hus.»

«Det er en ganske vakker Tid, det. Men inte noget at sige mod den Tiden, som jeg har været her i Huset. Ak ja – ja, san! Vi, som gaar udenom, vi ser lidt af hvert, vi Anders. Baade af det som glædeligt og det som tungsomt kan være.»

Cathrine sukkede; men saa kneb hun Læberne sammen, for at holde paa det, hun var lige ved at rykke ud med.

«Det har I Ret i, det, Cathrine. Jeg kunde kanske ogsaa ha lidt af hvert at fortælle til en god Ven,» udkastede Anders listelig.

«Ja, han, som har seet saa meget; – og som har slige Gaver til at fortælle.»

«Aa, jeg vil inte skryte. Men jeg har jo faret endel om i Norges Land og i Danmarks [\[199\]](#) med. Og saa blir der altid endel Forskjel paa at tjene hos en høivelbaaren Oberstløitnant og en ret og slet borgerlig Familie.» [171](#)

«En agtbar og dydig Familie skal ingen foragte,» svarede Cathrine prippen.

Anders's Blik faldt paa Kaffeen og det indbydende Smørrebrød; og Samvittigheden slog ham:

«Madame Rognlis Hus er særdeles pent; og salig Oberstløitnanten talte altid om hende med overmaade Honnør,» svarede han formildende.

Der opstod en Pause.

«Hvorlænge har I da været her i Huset, Cathrine?»

«Jeg kom her, Aaret før Mor gik til Præsten. Vesle Susanna var bare 5 Aar dengangen.»

«Var det Madame Rognlis Søster, det?»

«Det var det, ja. Og sligen en Deilighed skinner inte Solen ofte paa i denne syndige Verden.»

«Det er Blomsten kanske, som hun taler om!» tænkte Anders. «Er hun død, hun?» spurgte han høit.

«Ak ja, Gud bedre os! Og Gutten med, tænker jeg.»

«Og Gutten? Hun blev gift da, før hun døde?»

Cathrine fik Skrupler og tog store Slurker af Kaffen. Anders fulgte hendes Exempel, medens han grundede paa, hvordan han vel skulde faa hende i Snakkehjørnet: Han havde nok Lyst til at høre mere om baade Blomsten og Gutten!

[200] «Døde allesammen da, Cathrine; – og Faderen med?»

«Faderen? Hvem beder ham stikke sin Næse i det, som ikke kommer ham ved!» udbrod hun og satte skjælvende af Bevægelse Koppen haardt mod Bordet.

«I er saa braa, Cathrine, jeg ¹⁷² kan skjønne, at I har inte tjent i fine Huse,» svarede Anders lidt ærgerlig.

«Fine mig her, og fine mig der! Gud bevare min Mund. Tungen er et lidet Lem, men pukker ^{k221} storligen, staar der i Skriften,» ^{k222} svarede hun.

«Tror I inte, jeg ogsaa har lært at tie? Da Oberstløitnanten tog mig i Tjeneste, var jeg en ubehøvlet Kar, med Tugt at melde. Men saa sa'n: 'Anders', sa'n, 'hvad du saa mener, skal du holde ren Mund. Tankerne,' sa'n, 'er dine egne; men Ordene blir hver Mands Eiendom. Hus' paa det,' sa'n; 'og kniber det med at holde paa det, saa gaa ud og tag dig en Pibe.'»

«Aa, kjære Kjedel svært inte Gryden? En skulde tro, jeg inte vidste, at tie, gir mindst Svie. Kan han holde paa sit, Far, saa skal han nok faa se, at jeg kan holde paa mit,» svarede hun stødt.

Anders forstod, at han havde baaret sig dumt ad og sagde opmuntrende:

«Tiendes Hund og stille Vand har bedraget saa mangen en Mand! Der kan bli for meget af en god Ting ogsaa. Men I, Cathrine, I kan prise jer lykkelig, som har levet saa mange Aar i sligen en pen, gudelig Familie. En lærer der [201] mere Visdoms Kundskab end i de fine Husene, tænker jeg. – Bedst er det jo, naar begge kommer tilhobe i Samdrægtighed, saaledes som med salig Fruen. Har nogensinde Englene staaet færdig til at bære nogen ind i Himlen, saa var det hende, det svær' jeg paa.»

«Gud forlade hans syndige Overbevisning, Far! Tror han det gaar slig til? Nei, gjennom Sorg og Jammer bør det os at indgaa i Guds Rige,» svarede Cathrine forfærdet.

«I faar lære mig lidt I, Cathrine?» Han vilde gjerne udslette Indtrykket af sine uoverlagte Ord.

«Aa, Gud bedre mig saasandt, jeg kan nok inte lære nogen, jeg. Jeg er bare en gammel Krykke, som Vorherre faar annamme^{k223} forⁿ⁷³ Jesu Pines og Døds Skyld!

Selver^{k224} er jeg et usselt Rør;
men, min søde Jesus, hør:
Har jeg syndet uden Maade,
revs mig du derfor med Naade!»^{k225}

sang hun andægtig.

De sad lidt tause. Saa spurgte Anders prøvende:

«Døde saa den vesle Gutten, som I snakket om, Cathrine?»

«Hvem? – Han vesle Gustav? Døde'n siger I?»

«Døde'n inte? Naa, saa lever'n da?»

«Lever'n? Gud høre, at det var saa vel! Men inte fordi jeg tror det, naar han kom ud i slig Krig og Oprør og Forstyrrelsens^{k226} Vederstyggelighed:^{k227}

[202] «Orlog og Krig og Tvis og Oprør
i mange Lande man ogsaa hør,
som Christus selver omspaaede.
I slig Blodstyrtnings og Jammers Nød
omkommer mang'n i elendig Død,
der er stor Sorrig og Vaade.»^{k228}

sang hun atter.

«Men kjære, vene, reiste da den vesle Gutten i Krigen da?» spurgte Anders forvirret.

«Vesle Gutten? Gaar det inte an at bli stor kanske?»

«Omforladelse, Cathrine. Jeg forstod det, som han døde, da han var liden. Men saa blev'n stor da. Og saa reiste'n i Krigen, kan jeg tænke.»

«Gjorde'n det? Aa, han snakker, som han har Vet til, han, Far! Jo, jeg skulde tro det, at salig Husbond – Gud glæde hans Sjæl i Himmerig! – skulde sendt Øiestenen sin i Krigen. Men det var vel, som han alletider sa, at det kom af Arten og Uroen i Blodet. For han var inte stor Pjokken, han vesle Gustav, ^{u74} før han kunde haandtere Sablen, som hænger ved Siden af den gamle Munderingen ^{k229} her oppe paa Loftet. – Og skyde da! Skyde, det kunde'n, længe før han gik til Præsten.»

Hun stansede lidt; men Anders tømte sin Kaffekop og tænkte: Nu er hun kommet paa Glid!

«Ja, Krig og alt sligt, snakket'n støt om! Han sa det inte akkurat; men han drømte nok om at bli en stor Mand maa vide. – Men saa gjorde'n naa, som salig Husbond tænkte bedst da, fra først af.»

[203] «Og hvad var det da, Cathrine?»

«Ja, – jeg er inte saa akkurat sikker paa det. For i Krambod vilde han paa ingen Maade staa. Men det var slig et Par Aar efter, at 'n havde gaaet og læst, ^{k230} at 'n reiste. Stakkar, han mente nok, at 'n skulde holde det, han havde lovet, om at forsage Djævelens Væsen og Gjerninger. ^{k231} For han var altid saa ordholden som en Laas. Men det kan nok ingen ude i den store, vederstyggelige Verden i de fremmede Lande. Og endda mindre en stakkars Pjok, som til og med var saa hidsig som Varme i Krudt.»

«Og hvor reiste han hen da?»

«Hvor han reiste hen? Til London vel. Til det store ugudelige Babel, ^{k232} som Mor kalder det.»

«Men saa var 'n her i Huset, da han var liden da, kan jeg tænke?»

«Ja lad mig se! Han kunde vel være en syv – otte Aar gammel, da Frua døde.» Hun kastede et speidende Sideblik til Anders og vedblev: «Ja, saa omtrent, ja! Og saa varede det inte længe, før han kom her. – Gud tilgive mig, men var jeg inte i Førstningen ganske ræd for den vesle Stakkaren da! Han gik omkring med slige gnistrendes Øine, at en kunde tro, han stod paa Spranget til at rende lige lukt paa en. Men da han fik roet sig lidt, og da han skjøjnte, at Husbond og jeg mente det vel og var fredelige Folk, saa blev 'n jus'som et lite Lam. En kunde viklet 'n om

Lillefingeren sin med det gode. Men ymtedes der bare saa meget som et Ord ^[204] om Moderen, saa Gud naade det! Da var 'n som et vildt Dyr.»

«Sørget 'n saa svært over hende?

«Ja; – han gjorde det, Far.»

«Men hvorfor reiste 'n sin Vei?» spurgte Anders igjen.

«Han havde ingen Ro paa sig. Og Husbond kunde aldrig sige Nei til 'n. Saa kom 'n da til det største Handelshuset i London; – og det vil sige noget, det, min Far.»

«Mindre kunde kanskje gjort det,» mente Anders.

«Det kostet nok urimelig mange Penge, at faa 'n did. Men godt gik det. Han sendte Husbond og mig slige fine Gaver. Ja, jeg tviler paa, at Dronningen selv har finere Kastetørklæde end det, som jeg fik. Og jeg har havt det nedlagt i Kamfer ^{k233} siden den Dagen, det kom. Aa, Herregud, ja! Aa, Herregud!»

«Kanske han lever og er i London endda?»

«Ak nei, det er nok inte saa vel! Hvad med Synden kommer, med Synden forgaar, havde jeg nær sagt – Gud tilgi min slemme Mund! Nei, han er inte i London. I Krigen er 'n; om 'n inte er slaat ihjel da.»

«Hvad for en Krig?» spurgte Anders med en vigtig Mine.

«Ved jeg det da! – Jeg bare ved, at han skrev saa rørendes om, at enten kom 'n igjen som en Mand, der havde gjort os Ære, eller ogsaa kom 'n slettes inte mere igjen. Husbond læste Brevet for mig. Han havde ingen anden, stakkar, ^[205] at snakke med om den Sag –» hun stansede forskrækket.

«Og spurgtes der siden ingenting om 'n?»

«Jo kors da. Han skrev baade tidt og jevnt. Og Dagen før Husbond døde, vilde 'n endelig ha fat i alle Brevene. – 'Cathrine,' sa 'n; 'jeg faar aldrig se ham mere i denne Verden,' sa 'n. 'Men skulde han komme igjen, saa sig ham, at Christoffer Mortensen tænkte paa ham hver eneste Dag, saa længe han levede. Og sig ham ogsaa, at det kjæreste og bedste, han har havt i denne Verden, det var ham og hans Mor. – – Jeg har nok ikke været til stort Glæde eller Gavn for nogen, jeg, Cathrine,' sa 'n en Stund efterpaa. 'Men tror du ikke, den vesle Stakkaren blev lidt lettere, da han fik pusle omkring her? Det var vel ikke rart for ham, det ved jeg nok. Men kunde jeg

gjort ham eller hans Mor noget godt med det, saa skulde jeg revet Hjertet ud, det ved jeg.'»

Cathrine stansede og tørrede Øinene og det varede lidt, før hun vedblev:

«Saa udpaa Kvælden igjen, saa sa 'n: 'Jeg har skrevet til ham. Og Brevet faar du sende, naar jeg er borte. Du faar sætte paa Dødsdagen, skjønner du. Og skulde han komme igjen, saa faar du sige, at alt det, jeg kunde lægge tilside, det hører ham til. Og at Testamentet ligger i den inderste Skuffen i Skatol –'»

Cathrine kunde ikke mere: Graaden kvalte hendes Stemme.

«Saa laa han en Stund med foldede Hænder,» [206] begyndte hun paany. «Men saa sa 'n igjen: 'Faar du se ham, Cathrine, saa skal du sige, at jeg velsignede ham for hver Dag og Time, som vi to har været sammen. Og at jeg fandt det ganske rimeligt, at han reiste. Glem ikke det!' sa 'n hvast og reiste sig braat op i Sengen. 'At det var rigtigt og rimeligt, at han reiste! *Rigtigt og rimeligt!*' – – Aa nei, jeg skal saavist inte glemme at sige det; kommer 'n saasandt bare igjen.»

«Jeg er inte sikker paa, om det inte var baade Synd og Skam at reise fra en Kar, som ¹⁷⁵ holdt af 'n slig som sit eget Barn, og vel saa det,» bemærkede Anders uvillig.

«Synd og Skam?» udbrød Cathrine harmfuldt. «Synd og Skam? Hørte 'n da inte, Far, at Husbond sa, det var rimeligt og ret? Og han skjøjnte det vel bedst, skulde jeg mene. – Fast det er saart at tænke paa alle dem, som borte er,» tilføiede hun modfalden.

«Ja, det kan I nok sige, Cathrine!» svarede Anders deltagende. «Det forstaar nok jeg – Men hvem er det, som snuser derude paa Gangen?» udbrød han hurtigt og reiste sig.

«Gud hjælpe os! Det skulde da vel inte være Svensken?»

«Svensken? Der er vel andre Fanter til end Svensken!»

Forinden han naaede Udgangsdøren, gik denne langsomt op. Ved Synet af Kræmmer-Lisas foroverbøiede Skikkelse, gav det et Sæt i Cathrine, og hun saa paa hende med et sky Blik.

[207] «Goddag Cathrine. Jeg skulde snakke med Mor Rognli. Jeg saa efter hende herude paa Gangen. Hun er vel hjemme?»

«Dem er borte begge to.»

«Jasaa!» svarede Lisa skuffet. «Naar ventes dem saa hjem igjen?»

«Det ved jeg ikke saa nøie.»

«Ja, saa faar jeg sætte mig og vente. For Enighed og Kjærlighed er den rette Herlighed; og som Varme prøver Guld, saa prøver Nød Vennehuld,»^{k234} sagde Lisa med en vis høitidelig Vigtighed, idet hun trak en Stol frem og satte sig ved Skorstenen.

«Sukkermund har Gift i Bund,» mumlede Cathrine og satte Kopperne sammen. Da faldt hendes Blik paa Kræmmersken, og det slog hende, hvor mager og forsulten hun saa ud.

«Kanske du vil sætte dig bortaat, og faa dig en Taar?» spurgte hun nølende.

Lisa lod sig ikke dette byde to Gange. Men Anders fandt hendes Selskab under sin Værdighed og fortrak.

Da Kaffe og Smørrebrød var fortæret, satte Lisa sig atter til Skorstenen, trak en liden Rul Skraatobak op af Lommen og brød et Stykke af. Derpaa ragede hun lidt Aske frem, begyndte forsigtig at vikle Lag for Lag af Tobaksstykket og lægge dem paa Asken.

«Jeg tør nok inte røge i Marthe Mor Rognlis fine Kjøkken,» sagde hun, idet hun lagde de tørrede Blade paa et Stykke Papir, hun førte med sig for det Brug. «Men retnaa, skal jeg kunne ^[208]by en Pris saa god, at dem har inte finere Rapee^{k235} ude i Krambua.»

Og op fra sin uhyre Lomme hentede hun nu en liden glat, rund Sten og begyndte at fabrikere denne Rapee som kunde sammenlignes med den bedste i Kramboden.

Da hendes Fabrikat var færdig og vel forvaret i en rund Snusdaase, reiste hun sig, slog et Par Slag paa Laaget, før hun aabnede det, og bød Cathrine en Pris. Men Cathrine undskyldte sig. Lisa satte sig da atter til Ildstedet, og med Fødderne paa Skorstenskanten og lænet tilbage paa Stolen tog hun selv sin Tilflugt til det Opfriskningsmiddel, som skulde tjene til at korte Tiden, indtil de fraværende kom tilbage. Cathrines alt andet end forblommede^{k236} Vink, om at det var bedst at pille af forinden, var talt for døde Øren.

Endelig, efter næsten en Times Forløb, hørte man dem i Trappen. Lisa trak Fødderne til sig og lagde Ansigtet i høitidelige Folder for at møde sin fordums Madmoder med sømmelig Mine.

Som hun ventede, kom Madame Rognli og hendes Datter ind gjennem Kjøkkendøren. Hun reiste sig, knixede og begyndte i en syngende Tone:

«Hvad man i Ungdommen nemmer, ^{k237} man i Alderdommen ei glemmer; og Forstand kommer med Aarene, Mor Rognli. For naar jeg saaledes gaar alene i min Enslighed, saa kommer dem for mig alle de Optugtelsens Ord, som jeg ^[209] har lært i dette Hus. Og derfor vilde jeg gjerne engang gjengjælde og vise min Takskyldighed.»

Madame Rognli saa skarpt paa hende; hun troede, hun var drukken.

«Du skulde tage dig noget nyttigt for, Lisa. Dette Dagdriverliv ender tilsidst med Ulykke,» sagde hun strengt.

Men Lisa agtede ikke hendes Ord; hun var altfor opfyldt af det Ærendes Vigtighed, hun var Overbringer af.

«Ringe Mands Raad skal ingen forsmaa; og skiddent Vand slukker ogsaa Brand,» begyndte hun igjen med en vigtig Mine. «Ligefrem er beneste Vej, – og derfor faar jeg i alskens Ærbødighed udbede mig en Samtale i Enrum. I skal visselig ikke angre det, fast I vel heller ser min Hæl end min Taa. Gammel Ulv narrer en inte i Fælden, Mor Rognli.»

Kræmmer-Lisa sluttede denne Harangue ^{k238} med et Smæk med Læberne, som yderligere bestyrkede Madame Rognli i hendes Tro. Og idet hun uvillig vendte sig fra hende, svarede hun:

«Naar du blir nøgtern, Lisa, kan du hente noget, jeg vil give dig. Du synes at have faaet mere end nok for Øieblikket.» Med disse Ord forlod hun Kjøkkenet.

Nu først gik det op for Lisa, hvad hun mente; og denne ufortjente Mistanke gjorde hende rasende. Den tidligere brautende Vigtighed forsvandt, og hun knyttede uvilkaarlig Haanden –:

Dette hovmodige Læserpak ^{k239} skulde faa angre det! Naar dem inte vilde tro, at hun hverken for ^[210] Guld eller Gods vilde være med om at skade Slægten – ja, saa skulde dem faa svie for det!

Susanna var blevet tilbage. Hun havde seet, hvordan Moderens Ord havde forbitret Kræmmeren, og sagde nu trøstende:

«Mor vil nok give dig noget nu strax ogsaa, ¹⁷⁶ Lisa»

Som en Vind var Lisa hos hende.

«Aa nei, aa nei, for et fint Tørklæde! Mener jeg inte, at det er pureste Silken?» sagde hun med pludselig sød Stemme, idet hun tog fat i Susannas Tørklæde. «Saa fine Sager har aldrig været i Lisas Kramsæk. Ja, hun er god, hun, Jomfru Susanna! Mild mod den ringe og fattige; – og derfor skal hun visselig faa sin Løn.»

Idetsamme stak hun hurtig et Brev i Susannas Haand og mumlede: «Med tro Haand og taus Mund vandrer man Verden rund!»

Susanna var blevet blussende rød; men uvilkaarlig lukkede hun Haanden om Brevet. Lisa vedblev:

«Hils Marthe Mor Rognli, at forsmaaet Raad kommer inte igjen. Den, som med Utak lønner, faar lære til 'n skjønner.

Med disse Ord dreiede hun sig raskt om, greb Kramsækken og marscherede afsted uden Tak eller Farvel, idet hun med et Smæld slog Døren i efter sig.

XX.

Rundt omkring paa Sorenskriver Krones Eiendom var der forskjellige smukke Partier; thi næsten hver af Familien havde sin Yndlingsplet. Det fornemste af disse Steder var «Raknehaugen» med sit lille vakre Trælysthus, hvor der fandtes Kjøkken og fuldt Tilbehør, for at man der kunde drikke The eller Kaffe.

Denne Dag var hele Familien samlet heroppe ved Eftermiddagskaffen. Det var Fru Krones Fødselsdag, og Vilhelm, som nu var stationeret ved Grænsen, havde overrasket hende ved Frokosten. Sorenskriveren var kommet fra Byen om Natten, men havde først nu havt Tid til at meddele, hvad han havde hørt derinde om de allieredes Gesandter, [k240](#) der nylig var ankommet.

«Jeg talte med Folk, der havde været tilstede ved Modtagelsen,» sluttede han. «De er alle enige i, at Kongen opførte sig med stor Konduite [k241](#) og Værdighed.»

«Det tviler jeg ikke paa!» udbrød Fru Krone, ^[212] «Men hvad sagde Engelskmanden? [k242](#) Det er hans Ord, jeg er mest spændt paa.»

«Han sagde ikke stort, da det var Russeren, Grev Orlov, [k243](#) som førte Ordet. Naturligvis var de kommet for at kræve Kielesktrakaten bragt i Udførelse. Men dette skulde ske saaledes, at det i alle Henseender kunde befordre det norske Folks Lykke! – Nordmændene kunde stille alle mulige Betingelser, naar de kun vilde anerkjende Kongen af Sverige som Konge.»

«Man kan snakke som en ærlig Mand og dog pege som en Skjælm,» bemærkede han Hustru uvillig.

Lille Sofie Krone, der holdt paa at stikke nogle Nyperoser ind i Margrete Seiers Haar, var lige ved at spørge, hvad hendes Moder mente med dette, da Sorenskriveren vedblev:

«Vil vi ikke føie os efter deres Magtbud, skal russiske og preussiske, – ja, kanske østerrigske Tropper staa til den svenske Kronprins's Tjeneste. Vi vil da blive svensk Provins, hed det. Nu skulde der sikres os forfatningsmæssig Uafhængighed under Sveriges Overhøihed.»

«Under Sveriges *Overhøihed* ja,» gjentog Fru Krone bittert.

«Men først skal man gaa over vore Lig!» udbrød hendes Søn og forlod sine Søstre og Margrete for at sætte sig hen til Forældrene. «Men nu tales der jo foreløbig om Vaabenstilstand?»

«Hvad skal en Vaabenstilstand være godt for? Vil ikke Udsættelse blot tjene til at udmatte ^[213] Tropperne?» spurgte hans Moder sukkende.

Sorenskriver Krone var ligesaa varm for den Sag, han mente skulde befordre Landets Frihed og Lykke, som nogen af hans Meningsfæller. Men han var tillige en besindig Mand:

«Det er nok muligt,» svarede han. «Men vi faar alligevel takke for en Vaabenstilstand. Korntilførsel er aldeles nødvendig, skal her ikke blive ren Hungersnød. Flere Steder er Mangelen allerede saa stor, at der har været Opløb udenfor Kornmagasinerne.»

Fru Krone sukkede.

«Sagde du ikke, at Russeren, Grev Orlow, skal være en ganske imødekommende Mand? – Og heller ingen Beundrer af Pontecorvo?»

«Jo – saa siges der.»

«Mr. Forster^{k244} og Baron von Martens^{k245} skal jo ogsaa vise Interesse for vor Sag? Var det ikke saa? Det er da Guskelov alene Østerrigeren, som danner en lidet hæderlig Undtagelse. Det maa være en sneversynet Mand!»

«Men Baron von Steigentesch^{k246} skal være et Stykke af en Digter,» svarede hendes Mand smilende. «I sin diplomatiske Sendelse bruger han rigtignok den tørre Prosa. – Apropos Vilhelm! hvem tror du, jeg igaar mødte sammen med Baronen, der kom fra en Udflugt til Kongshavn?^{k247} – Jo, din Ven og Kontubernal^{k248} fra ivinter, Løitnant Ravn. Jeg kan ikke sige, det Følgeskab huede^{k249} mig,»

«Hvorfor det?»

^[214] «Vi faar haabe, det er ugrundet Mistanke. Men da jeg lige efter mødte Adolf Grib, fortalte han, at Ravn mistænkes for at staa i Forbindelse med Svensken.»

«Hvilket forbandet Sludder!» svarede Vilhelm Krone ærgerlig.

«Du bør ikke være for tryg. Grib sagde, at engang ivinter havde han med egne Øine seet Ravn med Grev Wedel under Armen.»

«Vrøvl! Ravn kjender aldeles ikke Greven. Jeg maa da vide bedst Besked. Jeg, som har boet sammen med ham i saa mange Maaneder?»

Hans Fader trak paa Skuldrene. «Du er din Moders Søn, min kjære Vilhelm. Godtroende og varmhjertet.»

«Naar det ikke gjælder Pontecorvo og Svenskerne?» indskjød hans Kone smilende.

«Lad gaa! – Men jeg siger som Grib, at Kongen burde være forsigtigere. Han skal have fattet en vis Godhed for denne fremmede, og man kvier sig for at underrette ham om Mistanken.»

«Og det gjør de sandelig Ret i! Ikke sandt, Margrete? Tror ikke De, som jeg, at Ravn vil være blandt de første til at lære Svensken, at norske Nakker er for stive til at bøie sig under Aaget?» spurgte Vilhelm Krone og vendte sig mod Margrete Seier.

Hun og Caroline Krone sad ved Skrænten af et skovbevoxet Stup, der gik ned til et vakkert Tjern ved Foden af Haugen. Hun havde i Taushed hørt paa Samtalen, og nu stod hun op, – kanske fordi Pladsen var ubekvem, kanske for ^[215] at faa Tid til at betænke sig, inden hun svarede. Fru Krone gjorde Plads for hende ved Siden af sig.

«Løitnant Ravn var Adjutant hos Far,» sagde hun. «Jeg er overbevidst om, at Far vilde indestaaet for hans Ære. – Saaledes, som jeg nu gjør det,» tilføiede hun roligt, skjønt Stemmen dirrede lidt.

Man lagde Mærke til dette og bebreidede sig at have talt om en Person, som nødvendigvis maatte minde hende om hendes Tab. Der opstod en kort Pause; Fru Krone tog kjærlig hendes Haand og trykkede den.

«Naa, du store Verden! Her kommer Jomfru Holm!» raabte Sofie Krone, idet hun forpustet kom farende opover Stien til Lysthuset.

«Jomfru Holm? Jomfru Holm fra Moland?»

«Ja, jeg kjendte hende ganske tydelig. Hatten og Tørklædet og altsammen! Hun er saa rar, saa! Jeg maa tænke paa en ribbet Fugl, naar jeg ser hende.»

Vilhelm brast i Latter; og idet han gik hen til sine to ældste Søstre, hviskede han:

«Maatte dette være den eneste fra det Hus!»

Den lille Skikkelse, som nu kom opover Bakken, havde virkelig noget «ribbet» ved sig. Og ingen tænkte paa, at disse blege, lidt rynkede Træk engang kunde have været vakre, eller at Øinene endnu var det, trods det trætte Udtryk. Man saa i hende kun «den gamle Jomfru». I et fjerdedels Aarhundrede havde hun traadt Trædemøllen [216] i Kammerraad Gribs Hus som en Mellemting mellem Slægtning og Tyende; og man havde vænnet sig til at se hende i denne Egenskab. Ingen faldt paa, at Længsel efter Deltagelse og Sympati kunde røre sig ogsaa i hendes Hjerte, eller at Skuffelse og Ukjærlighed havde gjort hendes Liv til en lang, solløs Vinterdag.

Hun kom med Brev og Undskyldning fra Kammerraadinden, som saa gjerne personlig vilde gratuleret den kjære Fru Krone. Hun var blevet hindret fra dette Forsæt ved et Anfald af sin slemme Hovedpine.

«Ligger hun?» spurgte Fru Krone deltagende, idet hun aabnede Brevet.

«Hun tænkte paa det, ja,» svarede Jomfru Holm og satte sig paa Kanten af den Bænk, som Vilhelm Krone skød hen til hende.

«Margrete – se her! Til dig ogsaa.»

«Margrete tog den lille Billet, som var adresseret til hende og læste:

«Min kjære Niece.

Jeg havde saavist haabet at træffe dig idag. Men saa skulde ikke være. Ja, som jeg sagde dig, min kjære Margrete, da jeg efter din uforglemmelige Faders Død hilste paa dig, vilde det have glædet mig, om du havde betragtet vort Hus som dit naturlige Opholdssted. Men jeg føiede mig efter de kjære Krones. Desværre maa min Louise imorgentidlig reise til Byen for at besøge en Veninde; og hendes Fader ledsager hende. Min Bøn er nu, om du vil komme til [217] mig i min Ensomhed? Mine svage Kræfter kan ikke længere udholde at vide dig saa nær og dog saa fjern. Denegang maa du ikke skuffe mig, men indse, at jeg er din eneste Slægtning her i Landet, som paa en Maade har Ret til dig, og derfor lade Lena faa Besked om, naar imorgen jeg kan sende Hesten. Du ved ikke, hvordan mit Hjerte sukker efter dig. Derfor kom, min kjære Margrete, til din dig elskende Tante Henriette Grib.»

Fru Krone havde hurtig gjennemløbet sin Epistel og reiste sig for at se, om der ikke var lidt Kaffe igjen paa Kjedelen. Margrete fulgte efter hende ind i Lysthuset.

«Se her! – kjære Fru Krone,» sagde hun modfalden og rakte hende Brevet.

«Tror De kanske, hun er ordentlig syg og derfor vil have mig hos sig?» spurgte hun, da hun fik Brevet tilbage.

«Det lader ikke saa. Men du bliver nødt til at tage derhen.»

«Gjør jeg? Men for hvorlænge da?»

«For et Par Uger kanske – eller saa.»

«Et Par *Uger*?» udbrød Margrete forfærdet.

«Naa ja – den Tid du selv vil, Barn. Her er dit Hjem. Det er et helligt Løfte til din Moder.»

Caroline Krone kom ind med endel tomme Kopper:

«Gaa du ud og sæt dig, kjære Mor! Jeg skal ^[218] koge ny Kaffe – stærk og god,» og hun skød smilende sin Moder og Margrete ud af Døren.

«Mor, – du glemmer rent at fortælle Frøken Seier, at Jomfru Holm er islægt med hende,» sagde Vilhelm Krone smaaleende, da hans Mor og Margrete kom ud igjen. «Frøken Seier er en Niece af Deres Tante, Kammerraadinde Grib, Jomfru Holm.»

«Min Tante? Nei, nu spørger nok Løitnanten,» svarede Jomfru Holm smilende.

«Saa Kusine da! Frøken Seiers Moder, Frøken von Helt, hørte til Familien. Det ved De da?»

Den gamle Dame blev pludselig livlig:

«Er dette Clarissa Helts Datter?»

«Har De kjendt Mor?» spurgte Margrete forundret.

«Om jeg har kjendt Clarissa Helt? Ja, det skulde jeg tro! Jeg tænkte slet ikke paa det, da Løitnanten sagde Frøken Seier. En blir saa glemsk af denne evige Traaken.»^{k250}

«Har *De* kjendt Fru Seier, Lena?» spurgte Fru Krone forbauset.

Jomfru⁴⁷⁷ Holm blev med et taus: «Nei, ikke som Fru Seier, nei. – Og eftersom jeg nu har udrettet mit Ærende, blir det vel bedst, jeg gaar,» tilføiede hun hurtigt og

reiste sig.

«Snik, Snak, min gode Lena. Nu kommer Caroline med nykogt Kaffe. Og saa skal Smaapigerne vise Dem lidt om. Det er saa længe, siden De var her.»

[219] Margrete satte sig hen til hende: hun havde jo kjendt hendes Moder! Lille, oversete Jomfru Holm forekom hende som et Lysglimt i det uundgaaelige Besøgs Ubehagelighed.

Men da Lena Holm hørte om dette Besøg, stirrede hun paa den unge Pige med den mest utvetydige Forbauselse: Primede de [k251](#) derhjemme paa Moland? Eller stod Dommedag for Døren!

XXI.

Kammerraadinde Grib havde staaet i fuld Puds for at tage til Kronens, da hendes Ægtefælle kaldte hende op paa sit Kontor. Der var kommet Bud fra Byen, og det havde blandt andre Brevskaber bragt et nyt Brev fra hans Broder Majoren.

Da denne intet havde hørt fra sin Broder, havde han sluttet sig til, at det første Brev maatte være bortkommet; og han sendte derfor paany Underretning om Tvillingbroderens Død og Testamentet.

Han fortsatte derpaa med at sige, at man i Kjøbenhavn havde haabet paa en fredelig Løsning af den ulykkelige Sag med Norge; og at han da øieblikkelig vilde anholdt om Permission for at besøge sit Fædreland. Men Ankomsten af de allierede Magters Gesandter og disses Optræden havde tilintetgjort dette Haab. Han vilde imidlertid udføre sit Forsæt, saasnart det paa en eller anden Maade kunde lade sig gjøre. At ^[221] hans første Brev ikke var naaet frem, eller at Svaret paa dette var bortkommet, viste noksom, hvor det var vanskeligt at forhandle skriftlig i disse Tider.

«Naa, Jetteemor?» spurgte Kammerraaden og skjød Brillerne op i Panden. «Hvad siger du nu?»

«At der maa handles strax,» svarede hun energisk.

«Ja, du ved, jeg har lagt Sagen i din Haand! Jeg vil ingenting have at bestille med det hele. Men hvad tror du, min Broder vil sige, naar han kommer?»

Kammerraadinden betænkte sig. Derpaa tog hun Brevet og gennemlæste det paany:

«– – det første Brev ikke naaet frem – – Svaret paa dette bortkommet – – vanskeligt at forhandle skriftlig.» – Ved disse Ord heftede hun sig.

«Hvad tror du, min Broder vil sige?» gjentog Kammerraaden og begyndte urolig at gaa frem og tilbage paa Gulvet.

«Det første Brev kom jo *herop* i Posten? Og hvem kan paastaa, at det er kommet frem –?»

Han saa studsende paa hende.

Kammerraadinden betænkte sig nogle Øieblikke. Derpaa sagde hun resolut:

«Det Brev maa aldrig være naaet frem, Grib.»

Kammerraaden slog Øinene mod Jorden.

«Det *er* aldrig naaet frem – og dermed Punktum.»

«Hvad vil du? – Hvad mener du?»

[222] «Giv mig det Brev, Grib! Du fik det tilbage af mig.»

«Jeg vil ikke røre det – ikke se det! – – Nøglen staar i Skuffen.»

Kammerraadinden fandt hurtig, hvad hun søgte, – og var næste Minut ude af Døren.

Kammerraaden havde hele Tiden vendt Ryggen til.

Det varede ikke længe, inden hun kom tilbage:

«Nu er det Støv og Aske,» sagde hun.

«Jeg har intet havt – vil intet have med dette! I Adolf er otteogtyve Aar gammel, han faar handle for sig selv; – og du med,» sagde han feigt.

Hun var for optaget til at lægge Mærke til det:

«Du tænker jo paa at reise til Byen en af Dagene?»

Han saa forundret og spørgende paa hende.

«Ja, for saa maatte du vel kunne skaffe Adolf Permission for en Ugestid? Louise kan følge med dig. Hun har længe nok gnaalt om den Tur! – Jeg skal sørge for, at Margrete er her, naar du kommer tilbage med Adolf.»

Hendes Ægtefælle saa paa hende med et eget Udtryk:

«Du har Anlæg for det diplomatiske, Jettemor! Ja, det har jeg altid sagt. – – Og nu træffer du jo Frøken Seier hos Skriverens.»

Fru Grib kom pludselig tilbage til Dagens Bestemmelse.

«Vil du tro det? Over alt dette havde jeg virkelig glemt, at det er Fru Krones Geburts- ^[223] dag. – Men ved du hvad, Grib! Jeg tror, jeg blir heller hjemme og skriver. Hun kunde igjen finde paa at gjøre Indvendinger; og saa staar vi der!»

«Sig ikke *vi*, Jette! – Men hurtigt maa der handles. *Nu* kan jeg ikke vente med at skrive til min Broder.»

«Nei – nei. Jeg skal strax sende Lena med Breve til Fru Krone og Margrete. Lena kan jeg bede tie med, at jeg ikke før idag har været syg. – Og jeg skal belægge mine Ord saa, at Frøkenen dennegang ikke *kan* afslaa min Indbydelse!»

XXII.

Margrete Seier gik frem og tilbage i den ikke synderlig velstelte Have paa Moland. Hun havde nu været her en Uge, og hver Dag havde snarere fjernet hende fra disse Slægtninge. «Tantens» Tale om Medfølelse pinte hende, og Kammerraadens overdrevne Høflighed bød hende ligefrem imod.

Medens mange Tanker krydsedes i hendes Sjæl, kom hun stadig tilbage til det samme Spørgsmaal, om det ikke kunde lade sig gjøre at tage derfra? Om hun nu ikke havde gjort Slægtskab og Høflighed Fyldest?

Pludselig fik hun Øie paa Adolf Grib ved Enden af Alleen. Han kom raskt hen imod hende; men hun besvarede hans familiære Hilsen koldere end nogensinde; thi den infame Beskyldning, at Løitnant Ravn skulde staa i Forbindelse med Fienden, var hende i friskt Minde.

Men hendes Fætter lod sig ikke forbløffe. Han var kommet hjem i en bestemt Hensigt ^[225] og bestemt paa at sætte denne igjennem nu, da det endelig var lykkedes ham at faa Permission.

Han havde havt adskillige Ærgrelser i den senere Tid foruden den utænkte Skuffelse, at alle hans Forsøg paa at overtale Susanna Rognli til et Stævnemøde havde været frugtesløse. En Gang havde han tilfældig truffet hende og da ligefrem spurgt, om hun var forbudt at tale med ham? Om hun havde forklaget ^{k252} ham for nogen, – f. Ex. for Frøken Seier? Han havde hele Tiden næret en vis Frygt for, at Susanna skulde fortalt Margrete om hans uforsigtige Ord hin Aften paa St. Hanshaugen; men hendes Svar havde beroliget ham i dette Stykke, medens det tillige afskar ethvert Haab om at vinde hende.

Den Advarsel, som Madame Rognlis forrige Tjenestepige med saadan brautende Vigtighed var kommet for at give, havde været ganske overflødig. Susanna eiede selv det sikreste Værn mod alle Fristelser i den Hjertesorg, der fyldte hendes Sind og Tanke og gjorde hende ligegyldig for alle andre.

«Saa giver jeg disse enfoldige Læsere^{k253} Døden og Djævelen!» havde Adolf Grib tænkt, da han forlod Byen. Det var ham igrunden en Lettelse at have opgivet Susanna; – Historien maatte blevet ham farlig, var den tilsidst kommet Margrete for Øre.

Han følte sig næsten som et bedre Menneske efter dette og var istand til at møde sin «Kusines» Kulde med saadan aaben Ligeftremhed, [226] at hun begyndte at spørge sig selv, om hun skulde gjort ham Uret? – Kunde det ikke være muligt, at andre havde indgivet hendes Fætter den farlige Mistanke, at Ravn hørte til i Fiendens Leir? – Kunde denne Snak om Ravns Følgeskab med Grev Wedel kanske bero paa en Feiltagelse?

Og nu gik det som saa ofte tidligere! Hun blev venligere, end hun ellers skulde været.

Kammerraadinden triumferede allerede; – men hendes Mand svedede Angstens Sved. Jo mere han tænkte paa Muligheden af Broderens Besøg, desto mere voxte Frygten for, hvad han vel vilde sige om dette? Det hjalp ikke, at han uophørlig gjentog for sig selv, – at han toede sine Hænder.

– Margrete og Adolf var alene i Storstuen. Fru Grib havde en Stund gjort dem Selskab og havde saa fjernet sig med bankende Hjerte.

«Hvor du er flittig, Margrete?» De var blevet Dus i disse Dage.

«Jeg vilde gjerne have dette lille Arbeide færdig, medens jeg er her,» svarede hun.

«Saa har det jo ingen Hast? Du tænker da ikke saa snart at forlade os? Vi er jo dine nærmeste – næsten eneste Slægtninge.»

Aa, – som hun var træt af at høre om dette Slægtskab!

Han havde nærmet sig, medens han talte og satte sig nu ligeoverfor hende.

Margrete saa op fra Broderrammen, hun [227] havde paa Fanget. Men saa lod hun atter Naalen løbe raskt op og ned.

Adolf Grib strammede uvilkaarlig sit Kaardegehæng, forinden han atter talte. Han følte, at nu gjaldt det!

I Begyndelsen var hans Stemme lav, og det kom stammende; men han blev efterhaanden varmere. Og var der end ikke Sandhed i alt, hvad han sagde, saa

mente han sikkerlig i Øieblikket, at hans fremtidige Lykke afgang af hendes Svar.

Da han taug, var hans Ansigt blegt, Øinene lyste, og han saa paa hende i saadan Spænding, at hun blev inderlig bedrøvet.

«Du gjør mig saa ulykkelig.» sagde hun hurtig og satte Broderrammen ned paa Gulvet. «Jeg vil saa nødig gjøre noget Menneske ondt. Men dette er umuligt. Ganske umuligt.»

Han havde beredt sig paa det Svar; alligevel traf det ham som et Stik:

«Sig det ikke saa bestemt, Margrete. – Jeg forstaar, at du ikke holder af mig endnu; men du skal nok lære det! Jeg skal bære dig paa Hænderne –»

«Hys! hys!» afbrød hun ham og reiste sig. «Du ved ikke, hvor bedrøvet du gjør mig. For det kan aldrig – aldrig ske.»

Han trak Veiret tungt:

«Margrete, det kan ikke være din Mening saaledes med engang at afslaa min Haand? Du er for ung til ikke at raadføre dig med nogen i en saa vigtig Sag. – – Far og Mor er dine ^[228] naturlige Raadgivere. Du skulde høre, hvad de siger. De vil os jo begge vel.»

Han talte nu ^{u78} med Ro, men der var det samme spændte bedende Udtryk, og det vakte hendes Medlidenhed. Hun havde været ifærd med at gaa; men nu blev hun staaende og svarede bevæget:

«Det nytter ikke at raadføre sig med nogen, Adolf. Jeg er saa bedrøvet; men mit Svar vil blive det samme.» Hun saa paa ham – og idet hun fulgte en ædelmodig Tilskyndelse, gik hun hen til ham, lagde Haanden paa hans Arm og sagde med lav Stemme: «Mit Svar vil blive det samme, Adolf, – fordi mit Hjerte tilhører en anden.»

Han styrtede op, saa voldsomt, at Stolen dansede bagover og stødte mod Konsolbordets ^{k254} Marmorplade, saa den klirrede. Hans Ansigt var kridthvidt:

«Og hvem er det, som har stjaalet dit Hjerte?» spurgte han med dirrende Stemme. «Det er da vel ikke denne falske Hund, denne Lykkejæger, – denne svenske Spion?»

Margrete rettede sig rank og stolt; men hun svarede ikke.

«Det er da vel ikke ham? Du foretrækker da ikke en saadan Usling for en ærlig Mand?» Og han stampede med Foden i Gulvet, idet han gjentog sit Spørgsmaal.

Men forinden Margrete kunde svare, blev Døren revet op, og Kammerraadinden styrtede ind. I Skuffelsens Heftighed lagde hun intet ^[229] Skjul paa, at hun havde luret; og alt det opdæmmede Had til Margretes Moder, og al den Uvilje, hun paa Hjertebunden nærrede mod hende selv, kom nu frem:

«En saadan Øgle har jeg næret ved min Barm!» udbrød hun og stillede sig foran Margrete, medens hendes hele Person dirrede ligefra Sløiferne paa Kappen. «Jeg topmaalte Tosse, ^{k255} som kunde vente noget godt fra en saadan Slægt! – Mødte jeg dig ikke, som en Moder? Overøste vi dig ikke med Velgjerninger? – Bød vi dig ikke det bedste Kammer i Huset? – Begegnede ^{k256} vi dig ikke, som du kunde været en Prinsesse? – Og nu sætter du dig op imod det, som kunde være til dit sande Gavn, og behandler vor Adolf, som om han var en Betler! ^{k257} – – Men det siger jeg dig: Ikke en Dag – ikke en Time – ikke et Minut taaler jeg den i mit Hus, som saa grovelig har fornærmet min Søn!»

Hun havde aabnet Døren paa vidt Gab; og ikke før var Margrete ude, før hun smækkede den i med et Smæld, saa Huset rystede. Derpaa sank hun overvældet ned paa nærmeste Stol.

– Fru Grib havde ikke været eneste Ørenvidne til dette frugtesløse Frieri. ^{u79} Margretes Værelse, – «Storstukammeret,» – var kun skilt fra Storstuen ved en tynd Bordvæg; og herinde opholdt Lena Holm sig. Enkelte forblommede Ord og Hentydninger havde gjort hende nysgjerrig efter at vide, om Clarissa Helts Datter virkelig skulde være forlovet med Adolf – hendes Pest.

^[230] Tidlig paa Eftermiddagen havde hun derfor sneget sig derind og forblevet der under Paaskud af at ordne noget med Frøken Seiers Tøi. Da de to unge blev alene, havde hun uden Skrupler lagt Øret til Væggen og havde saaledes hørt det hele.

Idet Kammerraadinden styrtede ind, var hun iferd med at ile Margrete til Undsætning; men aarelangt Trælleri skaber Forsagthed, og hun stansede ved Døren. Næste Øieblik saa hun gennem Vinduet Margrete, som uden Hat eller Shawl løb nedover Gaardspladsen. Resolut rev hun Vinduet op, svang sig ud og ilede efter.

«Er hun gaaet rent fra Forstanden, Barn?» raabte hun forpustet, da hun omsider indhentede hende.

«Kjære Jomfru Holm, jeg maa bort! Tusind tusind Tak for al Deres Venlighed.»

«Jeg ved det, Barnet mit. Jeg hørte det altsammen. Men hvor vil De da hen?»

«Det er ikke langt til Skydsskiftet.»

«Hvadfornoget! Til det Svinehullet? Der, som det myldrer af Soldater? – Og det uden Hat og Shawl ogsaa? – Nei, De faar gaa hjem igjen til Skriveren.»

Og hun tilbød sig at hente Margretes Tøi og følge hende tilbage til Kronen. – «Om jeg faar aldrig saa meget leit for det bagefter,» tænkte hun, da denne takkede hende.

Margrete satte sig under et Træ for at oppebie hendes Tilbagekomst. Hun var ganske fortunlet, ^[231] og det hele forekom hende som en hæsliq Drøm. Hendes Tante var jo forvandlet til en Furie? ^{k258} – Hun begreb det ikke – Nei, hun begreb det ikke?

Og hvor blev der af Jomfru Holm? Kom hun da aldrig tilbage! – –

Da dette endelig skete, var Lena i fuld Puds; og hun havde en Mine af selvbevidst Vigtighed, som i høi Grad forbausede Margrete. Men ingen af dem ytrede et Ord, forinden Molands ⁿ⁸⁰ Enemærker var lagt bag dem.

«Nu kan vi gjerne gaa sagtere,» sagde Jomfru Holm fornøiet; «for vi gaar i al Sømmelighed skal jeg fortælle. Ja, nu skal De bare høre: Som jeg lister mig ind i Storgangen efter Reisetøiet, kommer Far braat ud fra Storstuen, og saa spørger han hvast, om det ikke var mig, som løb efter Frøken Seier? Jeg stod forfjamsset og vidste ikke, hvad jeg skulde svare. Men Far er forttænkt, han, og saa spørger han igjen, om De skulde til Kronen? Han vilde have Dem ind igjen, sagde han, og skaffe Dem Hest. Men jeg vilde ikke sige, hvor De var henne, jeg, Barnet mit. Jeg lod bare et Ord falde om, at kanske var det det pynteligste, om jeg fulgte Frøkenen til Skriverens? Dette likte han. For han klappede mig paa Skulderen og sagde: «Ja, gjør det, min gode Lena! Gjør det, og snak lidt godt for hende paa Veien. Dette er en slem Historie, – en meget slem Historie! Og saa trak han Uhret op og saa paa det. Klokken var bare sex, sagde han. Om vel en Time kunde vi være ^[232] fremme, saa raske, som vi er paa Foden! Han vilde nødig gjøre Frøken Seier mod, sagde han, men De var nok saa forstandig en Dame, at De saa Sagen i det bedste Lys. Iaften vil han sende Hest efter mig og ønskede saa, at De vilde følge med tilbage, om bare for en Dag eller to? Men gjør De ikke dette, saa vil han selv reise bort og

hilse paa Dem imorgen. – Stakkels Far! Jeg har ikke seet ham saa myg, siden han gik paa Frieri til Mor.»

Margrete følte sig betydelig lettet ved denne fornuftige Ordning. Om at vende tilbage kunde der ikke være Tale! Og idet hun pustedede langt og tungt, som for at befri sig fra al Erindring om Besøget, tænkte hun med Glæde paa at gjense sine Venner.

Aftenen var varm. For Kjøligheds Skyld bar hun sit lille Shawl paa Armen, medens de smaasnakkende fortsatte sin Gang. Hidtil havde det været slet Vei; men nu kom de til en liden steil Bakke, som Margrete, ungdomsstærk og let satte opover i et Løb. Paa Toppen stansede hun og saa leende nedover mod Lena. Aftensolen svøbte hende ind i sin gyllende Glans, – det var et straalende Syn, og Lena Holm udbrød uvilkaarlig:

«Nei, hvor De er vakker, Barn! I mit stille Sind tænkte jeg altid, at Deres Moder var vakrere; men nu giver jeg mig.»

Margrete studsede. Saa stak hun sin Arm ind i sin Ledsagerindes og sagde bønlig:

[233] «Aa, kjære Jomfru Holm, fortæl mig alt det, som De husker om Mor.»

«Det blev en lang Historie, det! Jeg husker nok hver evige Dag, fra hun kom, til hun reiste, jeg, naar jeg rigtig tænker mig om,» svarede Lena livlig. [n81](#)

«De har før fortalt mig saa lidet. Var Mor længe hos Floods?»

«Knap et Aar. Og slig, som alle holdt af hende! Ja alle, undtagen Jette, – Mor mener jeg. Og værre blev det, da Løitnant Frederik kom.»

«Løitnant Frederik?»

«Vi kaldte ham saa, fordi Tvillingbroderen var ogsaa Løitnant. De var Halvbrødre til Far, som da var paa Kontoret hos Foged Flood. Slig en Mand som Frederik Grib har nok ikke Guds grønne Jord ofte seet. Mangen en Dag og mangen en Nat har jeg tænkt paa, hvordan det vilde været, om Kavet og Strævet i Verden havde været for ham. Det maatte gaaet som en Dans altsammen da! Slidsomme Dage og tungsomme Dage havde ikke været at tale om. Og Glædens Dage – nei, saa langt vandt jeg aldrig at tænke.»

Margrete trykkede uvilkaarlig hendes Arm ind til sig. Lena vedblev:

«Alle Mennesker skjøjnte, at Løitnant Frederik havde et godt Øie til Clarissa Helt. Og det skjøjnte Jette Flood med. – Endda jeg har kjendt hende, fra vi var Smaapiger, har jeg bare en eneste Gang seet rigtig Hjerte hos hende; [234] og det var, da *han* kom. Stakkel, det hun følte, kunde hun jo ikke for! Men en faar finde sig i det, som saart kan være, uden derfor at gaa den onde ivold.

Men Jette havde aldrig vidst, hvad det var, ikke at faa sin Vilje. Og saa stod hun i Veien og passede paa, saa de to aldrig fik være et Minut alene sammen. Og det var da ogsaa en Sorg og en Sukken, hvergang Løitnant Frederik kom fra Floods. Han boede i Præstegaarden hos os, forstaar De. Vi er jo lidt i Familie.»

Lena stansede, tog sit Lommetørklæde frem og pudsede sin Næse; først efter at have gaaet en Stund taus, begyndte hun igjen:

«Nei, den Sommeren, den glemmer jeg aldrig! Ferdinand Seier var ogsaa hos Floods dengang. Folk sagde, at han kom bare for Clarissas Skyld; og at ogsaa han var rent som forstyrret af Kjærlighed, – endda han pinte og plaget hende, saa hun blev baade rød og bleg, bare han viste sig.»

I sin Iver glemte Lena Holm, at Ferdinand Seier var Margretes Fader. Hun var fuldstændig hensat til den Tid, hun fortalte om:

«Saa en Aften kommer Løitnant Frederik hjem rent forstyrret og siger, han maa reise om Morgen. Og hver af os tænker vi, at han havde friet og faaet en Kurv.

Men saa fik jeg snart anden Greie paa Sagen! Ud paa Formiddagen kommer Clarissa til mig. Præstegaarden laa ikke mere end ti Minutters [235] Gang fra Floods. Jeg sad endda i Haven og syede. Hun græd og vred sine Hænder. Men før hun fik sagt noget, farer Jette ind i Lysthuset og befaler mig at gaa min Vei.

Jeg var rent ør og vidste hverken ud eller ind. For da Løitnant Frederik reiste om Morgen, saa jo han ud som Døden selv, og saa nu dette? Jette, hun gav sig ikke, før jeg gik; men jeg listed mig ned igjen og bagom Lysthuset. Og nu fik jeg vide det, jeg aldrig før havde vidst, at Løitnant Frederik var saagodtsom forlovet med Jette! Der var ikke noget andet iveien, end at han skjøjnte, at Clarissa holdt af ham. Og hun stakkel, hun havde hverken Fader eller Moder, og saa var det Synd at skuffe hende –

Fy for al Ulykke! jeg faar Kvalme, naar jeg tænker paa det altsammen!» sluttede Lena heftigt og stansede atter sin Gang. Og paany maatte Lommetørklædet frem, forinden hun vedblev:

«Jette raadede da Clarissa til at gifte sig med Løitnant Seier. For saa kunde da Frederik Grib og alle Mennesker faa se, at de havde taget feil, sagde hun. Og forresten var Clarissa gaaet for vidt med Seier til at trække sig tilbage – Ja, jeg mindes ikke alt det, hun kom med! Men Fusk og Fanteri var det altsammen. For bagefter fik jeg vide, at hun havde sendt Frederik Grib bort med den Besked, at det var Seier, som Clarissa gjorde af: [k259](#). Han kunde jo selv se, at hun skiftet Kulør, bare hun saa ham? Ja, [\[236\]](#) det var greit altsammen, akkurat som hun havde lært det i disse Romanerne, som hun læste baade sent og tidlig. For godt Hoved havde hun; og hun var aldrig oplært til at tænke paa andre end sig selv. Hun var jo eneste Barn; og Moderen mistet hun som ganske liden.

Som hun nu snakker og snakker for Clarissa – og, Gud bevares, det var saa sødt og rørende altsammen! – kommer Ferdinand Seier ind i Lysthuset. Han var ganske hvid i Ansigtet og saa mere forstyrret ud, end alle de andre tilsammens, syntes jeg. Men da gik det rent rundt for mig, og jeg maatte skynde mig bort.

Nogle Dage efter hørte jeg, at Clarissa og Seier skulde have Bryllup om tre Uger. Seier maatte reise ved den Tiden. Og Kongebrev havde han allerede løst, blev der sagt.

Brylluppet stod hos Floods; og fint og stadselig var der i hver Krog. Jette gik omkring, som bare Solskin. Men Bruden havde ikke mere Farve i Kinderne end et nybleget Lagen. Aa, Herregud for en Dag!

Saa ud paa Eftermiddagen – vi havde saavidt drukket Thevandet, – saa kommer Løitnant Frederik ridende ind paa Gaarden, Gjæsterne hviskede og tiskede. Brudgommen saa ud, som om han vilde sprude baade Ild og Krudt; men Bruden, hun sneg sig bort, og jeg fulgte hende – – –

Han fandt hende alligevel. 'Clarissa', sagde han og tog hende i Haanden. Og hun saa op, [\[237\]](#) som et skræmt Lam og prøvede paa at smile – aa, Gud hjælpe os for et Smil!

'Clarissa,' sagde han igjen, 'Gud velsigne Dem.' Og saa vendte han sig braat og gik hastig ud. Men Bruden laa paa Gulvet, stiv og kold.»

«Stakkels arme Mor!» hviskede Margrete.

«Ja, det kan De nok sige, Barnet mit,» svarede Lena og tog atter sin Tilflugt til Lommetørklædet.

«Vi fik da Liv i hende,» begyndte hun igjen. «Men havde der ikke før været Glæde i Bryllupshuset, saa blev der endnu mindre efter dette. Næste Morgen reiste de nygifte; – og jeg saa dem aldrig mere.»

«Har De aldrig seet Løitnant Frederik heller?»

«Jo, en eneste Gang. Og da fortalte han, hvordan han var blit narret. Jeg var jo Clarissas eneste Ven, sagde han.»

Margrete vilde spørge videre. Men Jomfru Holm svarede kort og adspredt, indtil Margrete pludselig udbrød:

«Men, kjære Jomfru Holm, hvordan kunde De komme til at bo sammen med disse Mennesker, naar De vidste alt dette?»

Lena studsede: Hun havde aldrig rigtig tænkt over den Ting.

«Ja, hvordan gik det vel til? Mor døde nu samme Aaret, som Ulykken skete; og saa faldt hele Husstellet paa mig. Og alt det Kavet, det tog paa en Maade Tankerne bort fra Frederik ^[238] og Clarissa. Siden, saa døde Far ogsaa. Og den Part af det, han efterlod sig, som tilkom mig, det skulde Hans Grib stelle med. Far havde bestemt det saa; for han havde saa gode Tanker om hans Forstand. Og det var ogsaa efter hans Vilje, at jeg skulde bo hos Hans og Jette. Stakkels Jette, hun havde stukket Piben ind ^{k260} og taget tiltakke med Hans ved den Tid! Og saa fik det jo bli, som Far havde bestemt. Ialfald for det første, tænkte jeg. Men det var ikke let at komme bort igjen! Hvor længe Pengene varede, har jeg glemt. Men en vakker Dag hørte jeg, at de var opbrugt; og at jeg alligevel kunde faa blive der og tjene for Føde og Klæder. Og paa de Konditionerne ^{k261} blev jeg da. Jeg vidste jo ingen andensteds at gaa, for Søkende havde jeg ikke ilive. Men alene Vorherre ved, hvor mangan saar Dag der ligger bag mig i det Hus. – Jeg er blit krum i Ryggen og sløv og ligeglad med alting. – De maa tro, Barnet mit, at jeg var anderledes i gamle Dage; – dengang, som Clarissa og jeg var Venner.»

Atter trykkede Margrete hendes Arm; og saa fortsatte de sin Gang i Taushed. Men da de fik Skrivergaarden i Sigte, slyngede Margrete sine Arme om hende og kyssede hende flere Gange, idet hun hviskede:

«Dette er fra Mor – for Kjærligheden til hende.»

Deres Komme vakte Overraskelse, men endnu større Glæde; og alene Fru Krone fik Sandheden ^[239] at vide. Den blev nøgternt fortalt; men den trængte heller ingen

Udsmykning for at vække hendes høieste Uvilje.

«Guskelov, jeg har dig tilbage min Pige,» sagde hun. «Nu er du min Datter; ingen uden vi har herefter nogen Ret til dig.»

XXIII.

Da Døren var slaaet i efter Margrete, var det Adolf, som fattede sig først. Han gik hen til sin Moder, der sad fuldstændig overvældet af Sindsbevægelse.

«Dette var en Snaus^{k262} Affære! Mor skal have liden Tak, for at jeg blev hentet op for at spille Betler,»^{k263} sagde han sitrende af Harme, skjønt Stemmen lød kold og rolig.

Denne Bebreidelse bragte hende til Besindelse:

«Naa, – det manglede bare! Dette er Takken, fordi jeg fandt mig i at have denne uforskammede Tøs^{k264} i Huset? Du er utaknemlig, Adolf – ja, det er du! Og det imod din egen Mor.» Hun brød ud i lydelig,^{k265} krampagtig Hulken.

Sønnen vendte sig fra hende og mumlede en Ed mellem Tænderne.

«Jeg gad vide, hvad din Fader vil sige,» udbrød Fru Grib pludselig og næsten hoverende.^{k266} «Det var ham, som udklækkede denne –»

[241] Døren gik op; og den nye Gjenstand for hendes Vrede viste sig. Kammerraaden havde fra sit Vindu seet Margrete løbe afsted og Lena følge hende og kom nu for at høre Aarsagen til dette mærkelige Syn.

Hans Hustrus heftige Bebreidelser forvirrede ham et Øieblik; men tilsidst gik det op for ham, at Adolf havde faaet en Kurv.^{k267} Han plirrede med Øinene og strøg sig over Panden; – kastede derpaa et skarpt, undersøgende Blik paa Sønnen –: Hm, staut Karl! – fin -- aristokratisk – –

«Vi bør ikke tabe Modet. Ikke hver Fæstning kapitulerer ved første Angreb. Adolf har jo endnu nogle Dages Permission,» sagde han høit.

Kammerraadinden blev blodrød. Havde hun ikke i sin Vrede jaget Margrete paa Døren?

«Naa, Mor, – siger ikke du det samme?»

«Fuglen er fløien,» svarede hun med et Forsøg paa at skjule Sandheden.

«Bah! Hun tog sig en Tur ovenpaa naturligvis. Du, som er saa vel inde i alt saadant, du maa da vide, at unge Piger kommer ud af Koncepterne ved deslige Ting?»

«Men jeg – jeg jog hende paa Døren,» stønnede Kammerraadinden, næsten mod sin Vilje.

«Hvad siger du, Kone?» foer Kammerraaden op. «Du jog hende paa Døren? Er du gaaet fra Forstanden? Ja, da er det rigtignok forbi med alle dine Planer. Og hvad vil min ^[242] Broder sige, naar han hører dette? – Vi er prostituerede, ^{k268} Mor! Kompromitterede! Min Ære som Embedsmand har faaet en uudslettelig Plet!» og i sin Fortvilelse rev han sig i sit tynde Haar, medens han løb op og ned ad Gulvet.

Pludselig stansede han foran Sønnen!

«Men hvorfor gav hun dig Kurven, Adolf?»

Adolf Grib stod ved Vinduet; det bruste indeni ham, som han skulde kvæles. Hans Fader maatte gjentage sit udelikate Spørgsmaal, førend han hørte det. Idet han vendte sig, berørte hans Fod Margretes Broderramme, og med et voldsomt Spark blev den sendt langt henover Gulvet.

«Hvorfor gav hun dig Kurven?» gjentog Kammerraaden paany, fast bestemt paa at ville vide Besked.

Men nu faldt Kammerraadinden ind:

«Hun var skamløs nok til at sige, at hun foretrak en anden!» udbrød hun haanlig. «Undseelse ^{k269} findes ikke hos den Slægt.»

Kammerraaden rev sig atter i Haaret:

«Og har du nogen Anelse om, hvem den Person kan være?»

«Ja,» svarede Sønnen mørkt.

«Og hvem er det?»

«En Slyngel – en Eventyrer, som ingen kjender! Far har selv seet ham – Nu ivinter paa Oberst Werners Bal.»

«Paa Oberst Werners Bal! Tror du, jeg lagde Mærke til de unge Herrer, som var der?»

[243] «Jo, du lagde netop Mærke til ham! Det var den fremmede Officer, som du var saa nysgjerrig efter at vide Navnet paa. Ravn kalder han sig.»

Kammerraaden tænkte sig om: Med et blev han bleg og gik et Skridt tilbage –

«Nu har jeg det!» mumlede han og satte sig tungt.

Hustru og Søn betragtede ham forbauset.

«Ja – *saa* er det! *Saa* er det ganske vist!» gjentog han Gang paa Gang.

«Men, du Fredens Gud! hvad er nu paafærde?» udbrød Kammerraadinden og saa spørgende fra den ene til den anden.

«Der er gaaet et Lys op for mig, Jette! – Kan du huske, hvilken Lighed jeg fandt mellem denne fremmede Officer og mine Brødre? Læg dette sammen med, at Gustav skriver, han har en Undersøgelse at gjøre, forinden Testamentet træder i Kraft. Jeg sætter hundrede mod en paa, at Løitnant Ravn er Gustavs naturlige Søn.» [k270](#)

«Gustavs *Søn*? Ja, det skulde blot mangle!» raabte Kammerraadinden, medens Adolf uvilkaarlig greb til Kaarden. «Men naturlige Børn tager jo ikke Arv?» føiede hun hurtigt til.

«De kan lyses i Kuld og Kjøen.» [k271](#) Dette er naturligvis Hensigten med min Broders Reise herop. Hvad andet skulde han her i denne vanskelige Tid? Moderen er sandsynligvis tysk eller fransk. Han opholdt sig flere Aar i disse Lande før sit Ægteskab. Han har ikke villet omtale [\[244\]](#) Sagen for den nøieregnende Frederik. – Har vel overhovedet fortiet det hele, indtil der var noget at vinde –»

Kammerraaden blev mere og mere sikker i sine Slutninger. «Jeg begriber ikke, at jeg ikke før har tænkt paa dette,» føiede han til.

Hans Hustru havde fulgt hans Ord med spændt Opmærksomhed; og nu blev hendes Ansigt ligesaa blegt som hans.

«Er det, som du tror, – og som Adolf mener, saa samles jo paa denne Maade alt hos –» hun var ikke istand til at fuldføre Sætningen.

«Naa, naa! – gifte er de da ikke endnu, Jettemor! Heller ikke har vi jo Vished for nogenting. Men hvad der først og fremst gjælder om, er at formilde Frøken Seier. Husk paa *det*. Om det leder ^{k272} aldrig saa meget paa!» Og Kammerraaden ilede ud.

Moder og Søn blev alene tilbage.

Adolf havde kastet sig ned i en Lænestol. Trækkene var fordreiede af det heftige indre Oprør, og han rystede som under Feber.

Hun gik hen og lagde Haanden paa hans Skulder:

«Adolf – aa, vær ikke saa ulykkelig. Jeg holder ikke ud at se dig saaledes!»

Men han skød hendes Haand bort og mumlede med halvkvalt Stemme:

«Rør mig ikke! Eller jeg svarer for ingenting. – – Tror du, jeg er oplagt til at høre [245] paa Fruentimmerklynk, naar jeg kunde sælge min Sjæl for at faa Hævn? Og Hævn skal jeg faa! Hævn!»

Han foer op fra Stolen; og idet han gjentog de samme Ord, styrtede han ud af Værelset.

XXIV.

Efter Oberstløjtnant Seiers Død var Gustav Ravn vedblevet at staa i Gunst hos Kongen. Han var paa Grund af sin Sprogfærdighed flere Gange benyttet til de fremmede Gesandters Opvartning og saaledes trukket frem paa forskjellige Maader. Men Kongens Omgivelser betragtede ham ikke med samme Øine.

Adolf Grib var vendt tilbage, fast bestemt paa ikke at hvile, førend hans Dødsfiende var knust. Det uheldige Frieri, som han gav sin Moder Skylden for, og Opdagelsen af Ravns formentlige Herkomst havde kaldt tillive alt det onde, som slumrede indeni ham. Han havde hidtil været letsindig, opfarende og hensynsløs; men nu gik han mere overlagt tilværks. Skuldertræk i rette Tid, – løst henkastede Ytringer, som andre kunde tage op og bringe videre, var de Vaaben, han benyttede. Det varede da heller ikke længe, førend mange af Kongens nærmeste Omgivelser mistænkte den fremmede Officer, [247] som, efterat Vilhelm Krone havde forladt Byen, ikke eiede en eneste Ven. Ja, der var dem, som ligefrem holdt ham for svensk Spion.

Men herom var Kongen fuldstændig uvidende. Christian Frederik var i denne Tid altfor bekymret for Udfaldet af sit dristige Foretagende til at have Øre for, hvad der taltes om en saa ubetydelig Person.

Med ungdommelig Enthusiasme og Selvtillid, – ja, med ungdommeligt Ædelmod havde han gjort fælles Sag med det forurettede Folk, uden at beregne Umuligheden af at gennemføre sin Plan mod de allierede Magters Vilje. Det Haab, han den hele Tid havde sat til Englands Hjælp, blev Dag for Dag svagere. Mr. Forster nedslog de Forhaabninger, som Mr. Morier havde vakt: Hvor varm Sympathi den engelske Nation end kunde være for det tapre norske Folks Selvstændighedsfølelse, kunde den engelske Regjering ikke afvige fra Traktaterne uden at faa hele Europa paa Nakken! At understøtte Norge, som man havde understøttet Spanien, vilde fremkalde en Krig med Rusland. Og England vilde have Fred.

Vistnok viste den russiske Gesandt, Grev Orlov, personlig Sympathi for det norske Folks Krav og for dets unge, begavede Fyrste; men hans Sprog som Diplomat var bestemt. Og vel begyndte General Steigentesch, som fra først af optraadte bøs [k273](#)

og myndig, at vise sig venligere; men saavel han, som Baron von Martens søgte stadig at gjøre Kongen indlysende, hvilke Fordele Norge [248] vilde opnaa ved en frivillig Forening med Sverige. Gjentakende blev der fra første Stund af forsikret, at der ikke var Tale om at krænke eller undertrykke det norske Folk: Indenfor Foreningens Ramme kunde de stille hvilkesomhelst Betingelser, og ved de fire Stormagters Indflydelse skulde de faa alt, hvad de kunde ønske sig.

Som bekjendt afviste Christian Frederik ethvert Forslag om en Forening med Sverige som noget, Nationen aldrig vilde bekvemme sig til. Her var ikke Tale om en Partisag, men om et Nationalhad. Selv var han villig til ethvert personligt Offer for Norges Vel; men han kunde ikke se Folkets Lykke i den paatvungne Forening og var derfor bestemt paa at modsætte sig den til det yderste.

Men som Dagene gik, og Vanskelighederne optaarnede sig omkring ham, begyndte Kongen at vakle i Troen paa sin Mission. Han var sig bevidst i Farens Stund at have reddet Landet fra Anarki; men kunde han ogsaa frelse det – under en ulige ^{k274} Krigs Rædsler! – fra Undergang? Han følte, hvordan Grunden gyngede under ham; og skjønt han stadig ved energiske Forestillinger hindrede de norske Fæstningers Besættelse med svenske Tropper, svandt Haabet om et lykkeligt Udfald, – saaledes som man paa Eidsvold havde tænkt sig det.

Hans kjæreste Opholdssted i denne Tid var Kongsgaarden paa Ladegaardsøen. ^{k275} Herhen havde han ogsaa denne Dag tyet ^{k276} efter en sidste Sammenkomst [249] med de fremmede Herrer, hvis Afreise var bestemt til næste Morgen. En for en var de kommet til ham; og alle havde de paany forsikret, at de i Sverige vilde gjøre alt for at bevirke en fredelig Løsning og øieblikkelig Vaabenstilstand.

Nu sad han og gjennemgik i Tankerne disse Samtaler –: Ja, han *var* villig til ethvert Offer for sit Folks Vel! – Men Gesandterne havde jo indrømmet, at han alene i *Folkets* Hænder og efter *Folkets* Ønske kunde nedlægge den Krone, som dette havde skjænket ham –

Skulde det blive muligt at faa en ny Rigsforsamling sammenkaldt?

Og – hvad vilde saa *dens* Beslutning blive?

Han støttede Hovedet i Hænderne, medens han tænkte herpaa og undredes, om den svenske Kronprins vilde indgaa paa de Betingelser, han havde opstillet for den paatænkte Vaabenstilstand –: En delvis Ophævelse af Blokaden – Rømning af

Strækningen indtil Glommen, og Frederiksstens og Frederiksstads Besættelse af *allierede* Tropper --

Men saa reiste han sig hurtig, og som for at befri sig fra de pinlige Tanker gik han ud i Forværelset.

Et større Antal civile og militære Herrer var her forsamlet, og blandt de tjenestgjørende Officerer var ogsaa Ravn.

Lige efter at Kongen var kommet herud, traadte Løitnant Grib ind med en Rapport fra sin Chef. Denne Melding forøgede Kongens Misstemning. [250] Han gik hen til et af Vinduerne og blev staaende og se ud i den urolige, overskyede Aften, et Billede, som altfor vel stemte med hans egen Sindsstemning.

I Nærheden stod Ravn. Tilsyneladende tilfældig nærmede Grib sig og sagde med dæmpet Stemme, men høit nok, til at Kongen kunde høre det:

«De ser saa nedslaaet ud, Ravn? Er De kanske bange for at tabe Leiligheden til at beundre Deres saa høit elskede Pontecorvos Tapperhed? Man taler jo om en ærefuld Fred.»

Kongen var blevet opmærksom; han vendte sig og tilkastede Ravn et spørgende Blik. Grib vedblev:

«Vi talte herom igaar hos Madame Schøll. [k277](#) Og vi var alle enige i, at De har spillet Deres Kort godt. Hvilken Suveræn, der saa gaar af med Seiren, har jo De en sikker Stilling?» Han lagde særlig Vægt paa de sidste to Ord og fjernede sig derpaa ligesaa lydløst, som hans Fader kunde have gjort det.

At tale saaledes i Kongens umiddelbare Nærhed var et dristigt Vovestykke; men Adolf Grib var i dette Øieblik en desperat Mand: Han havde just faaet Ordre til at forlade Byen og var bange, at hans Bytte kunde undslippe ham under hans Fraværelse.

Hvad Ravn angik, gjorde dette uventede Angreb ham fuldstændig maalløs.

Kongen vendte sig endnu en Gang om. Carl Johans blotte Navn var nok til at sætte [251] hans Blod ikog. Derpaa gik han hurtig opover Gulvet og talte med nogle af sin Opvartning.

Ravn havde fattet sig. Han stod just og tænkte paa, at han igrunden var glad ved at faa Anledning til at sende Grib en Udfordring, da Kongen kom hen til ham.

«De har jo Ordre til at ledsage os imorgen?» sagde han med et underligt, halvt sky Blik.

«Ja, Deres Majestæt.»

«Jeg fritager Dem for denne Pligt. Løitnant Schwarts har faaet Befaling til at indtage Deres Plads.»

«Deres Majestæt!» udbrød Ravn forskrækket.

«Jeg har, som De vil erindre, altid skjænket Dem min Bevaagenhed,» vedblev Kongen med et bittert Smil. «Og da jeg ingenlunde er blind for Lykkens Omskiftelighed, vil jeg for mulige Tilfælde efterlade min store Efterfølger en loyal Undersaat. Har jeg ikke taget sørgelig Feil af mit kjære norske Folk, vil min berømmelige Fætter [k278](#) neppe tælle mange saadanne, hvis Retfærdighed bukker under for Overmagt.»

Han vendte sig for at gaa; men Ravn stansede ham uvilkaarlig:

«For Himlens Skyld, hvad er Meningen med dette, Deres Majestæt?»

Hans ligblege Ansigt vakte Kongens Medlidenhed, og lidt af den gamle Velvilje blussede op. Men saa huskede han Ravns ligefremme Ytringer om den svenske Kronprins, Ytringer, som han selv havde fremkaldt, og hvori han dengang [\[252\]](#) saa en Kompliment til sin Upartiskhed og sit kongelige Sindelag, men som nu fik en anden Udtydning. Hans naturlige Hjertensgodhed gjorde sig alligevel gjældende, og noget mildere tilføiede han:

«De er indtil videre løst fra Deres Pligter. Jeg haaber imidlertid, at intet maa blive til Hinder for Deres senere Ansættelse ved Reserven. De skal høre fra mig.»

Han slog afvisende ud med Haanden og forlod uden at se sig om Værelset.

Neppe var Døren lukket efter Kongen, førend Ravn følte alles Øine rettede mod sig. En saadan Spidsrod er aldrig lystelig; og tæller man mellem de kolde eller haanlige Ansigter sin bitre Uvens, bliver Stillingen utaalelig.

Men Ravn var øvet i at taale. Og idet han rettede sig i sin fulde Høide, mødte han Kulde og Ringeagt med modig Trods. Ikke en Muskel i hans Ansigt fortrak sig; kun ethvert Spor af Farve var borte. Og uden at paaskynde sin Gang, gik han med faste Skridt ud af Salen.

Han vedligeholdte sin Selvbeherskelse, indtil han havde Kongsgaarden og Ladegaardsøen bag sig; men da borede han Sporerne i Hestens Side og jog afsted, som det gjaldt Liv og Død. De, han mødte, stansede og saa efter ham, medens de undredes paa, hvilken vigtig Efterretning den kongelige Officer overbragte.

Inde paa sit eget Værelse satte han sig ned med den dumpe Ro, som følger ovenpaa voldsomt Sindsoprør.

[253] Hvad var dog dette? Kunde nogle ondsksfulde Ord fremkalde en saadan Behandling? – Var det ikke en afskyelig Drøm?

Nei, han drømte ikke. *Han var en falden Mand!*

Han gjentog dette atter og atter, medens hans Fremtidshaab et for et sank sammen og knustes.

Margrete Seier havde været hans Tanke – og maaske hans Styrke, da Slaget rammede. Nu tænkte han atter paa hende, og med hende kom Mindet om lyse Drømme – om alt det, som havde gjort de sidste Maaneder til et Vendepunkt i hans Liv. Længe sad han og rugede over sin Lykkes Forlis, – saa begyndte Ansigtstrækkene at arbeide krampagtigt og en voldsom Hulken gennemrystede hans stærke Legeme.

Han foer op ved Lyden af Stemmer udenfor Vinduet, som stod aabent:

«– tilforladelig. Han fik sin Afsked paa graat Papir. Jeg kommer lige fra hans Majestæt.»

Var dette sagt med Forsæt, at han skulde høre det? Han reiste sig for at lukke Vinduet lige for deres Øine. Da lød det atter:

«Vi har for længe siden hørt Nys om, at han skulde være svensk Spion. Ravn maa prise sig lykkelig, at han slap saa let.»

Ravn stod som lynslagen. Stemmer og Fodtrin var forlængst døet hen, og endnu var han ikke kommet til Besindelse.

Svensk Spion! Det altsaa var det? –

[254] Havde han Ven eller Uven at takke for denne Underretning? – – Og hvem havde saa fabrikeret denne afskyelige Løgn –?

Men hvorledes bevise, at det var en Løgn? Hans eneste Ven havde troet ham paa hans Ord. Ikke *en* kjendte hans Fortid – –

Han stampe i Gulvet som en afsindig: Fattigdom og Krænkelser havde han modigt trodset. Skulde han nu skjule sig med plettet Ære? – – –

Alle vilde vende ham Ryggen – Nei, ikke alle!

Men hun – den eneste! – maatte ikke længer være bunden til en *falden Mand*!

Han tog Skrivesager frem: Hun skulde vide alt – og løses fra sit Løfte.

Efter en fuld Gjengivelse af det indtrufne, tilføiede han: «De kjender lidet til min Fortid. Selv har jeg aldrig plettet den; men De ved, jeg vilde, De skulde være fuldstændig fri, indtil De kjendte min Historie. Jeg husker, hvad De ædelmodig svarede. Men hvad jeg dengang i en vis Udstrækning turde modtage, giver jeg Dem nu helt tilbage. Det ved jeg dog, at De følger mig med Deltagelse. Jeg vil derfor meddele Dem, hvad jeg nu har besluttet. Herinde kan jeg ikke blive. Jeg savner Midler til at modbevise den falske Beskyldning. Men ingen kan berøve mig Retten til at ofre Livet for mit Land. Jeg begiver mig derfor endnu iaften til Kongsvinger. Oberstløjtnant Krebs's Tropper, [k279](#) mener man, vil være af de første, som kommer i Ilden. For ham vil [\[255\]](#) jeg fremlægge min Sag og bede om at tjene som simpel Soldat. Løjtnant Ravens Navn bliver udslettet af de tapres Rækker; men enhver Soldat tjener lige hæderlig sit Land. Beskyldningen skal blive afvasket med Blod.»

Efter en gjentaget Forsikring om, at hun var løst fra enhver Forpligtelse med Hensyn til ham, sluttede han sit Brev og bragte det øieblikkelig paa Posthuset. Men det vilde ikke komme afsted paa flere Dage, blev der sagt. – Lige meget! Sørgelige Tidender kommer altid tidsnok.

Som han langsomt gik tilbage for at træffe sine Forberedelser for den forandrede Stilling, hørte han bag sig:

«Tie og tænke, kan ingen Mand krænke! Herren ser inte ud til at have Hastværk? Skulde han kanske ønske at vide sin Skjæbne i disse farefulde Tider? For saa forstaar gamle Lisa at læse baade Runer og Linjer.»

Hun var under denne Snak kommet paa Siden af Ravn og betragtede ham med et skarpt, lurende Blik:

«Om Herren vil forunde en gammel Stakkar en liden Bifortjeneste, saa vil jeg sige, at lidet med Ære er bedre end meget med Skam. – Ellers staar jeg nu paa Sprang til

at gjøre en liden Handel ogsaa; og det gaar inte ofte paa i disse elendige Tiderne. Der skal være stort Bryllup i Sørum en af de første Dage; og sligen en –»

«Se her!» udbød Ravn utaalmodig og trak ^[256] sin Pung frem, da hun vedblev at holde Skridt med ham. «Se her!» Uden at se sig for, greb han det første, det bedste Pengestykke og ilede videre.

Lisa stod fortabt og stirrede paa Sølvmynten. Derpaa skjulte hun den hurtig, saa sig forsigtig om og mumlede:

«Dyrt og godt er ingen til Spot! Fanden saa rundhaandet; – Faderen op ad Dage! –
– – Men kan det naa ogsaa være den vesle Pjokken? Sligt fint Pak kan have mange
Veie – – Men spandabel var 'n! – – Ligesaa godt med det samme at kjøbe nogen
Alen fine Band – Jenterne liker at pynte sig naa, som disse Kar'ene i
Mundering ^{k280} kryr paa alle Kanter – –

XXV.

Adolf Grib havde faaet sit Had tilfredsstillet; men det var med alt andet end Tilfredshed, han en Time senere forlod Kongeboligen. Han bar paa sig Depescher, [k281](#) som han skulde besørge videre; og ingen kunde sige, naar han atter kom tilbage til Byen. I Mellemtiden kunde meget ske; og dette forbandede Menneske – –

Han bed Tænderne sammen og lod Hesten føle Sporerne saa eftertrykkelig, at den gjorde et Sæt og styrtede afsted. Men han tøilede den og red videre i smaat Trav: Han kom altid tidsnok fra Byen, – og han skulde ikke længer end til Blakjer Skanse [k282](#) denne Aften.

Hans Tanker løb urolig omkring: Var hans Fiende virkelig knust? Havde han faaet Hævn over ham – og over Margrete Seier? – –

Et Øieblik streifede det ham, om han endnu skulde kunne have Lykken med sig? Nu, naar hun hørte, at Ravn var bortjaget? – Men det [\[258\]](#) var kun et Øieblik, – han kunde ikke rumme andre Ønsker, end at hans Fiende maatte være knust, *knust!*

– Klokken var henimod ni om Aftenen, da Adolf Grib red ud af Byen. Dagen havde været hed og trykkende, og udover Eftermiddagen havde mørke Skyer begyndt at samle sig. Skjønt Maanen var oppe, var det næsten mørkt, og svage Drøn i det fjerne bebudede et frembrydende Uveir.

Han saa ærgerlig op mod den overskyede Himmel og forbandede i sit stille Sind den Omstændighed, som havde hindret ham i at komme afsted tidligere; derpaa sporede han sin Hest for at naa et rimeligt Stoppested, forinden Stormen brød løs. Men det varede ikke mange Minutter, førend pludselige Ildrifter glimtede mellem Skyerne, ledsaget af bedøvende Torden. Lyn fulgte paa Lyn, Skraldene rungede mellem Aasene, og Regnen skyllede ned. Hans Hest blev urolig og vilde ikke lystre Sporen; men han drev den harmfuldt fremad, indtil et nyt og forfærdeligere Brag jog Dyret iknæ.

Han holdt og saa sig om. Intet Hus var at opdage; men tilhøire syntes han mellem Træerne at skimte noget, der saa ud som en Vei.

Den kunde kanske føre til Hus?

Tordenskraldene vedblev at drøne, Regnen piskede ham i Ansigtet, og Hesten skalv af Skræk. Ved Landeveien vidste han, der ikke fandtes Hus paa mere end en Fjerdingsvei, bedst derfor at [\[259\]](#) forsøge sig her. Og han bøiede ind paa den halvt udslettede Vei.

De vandtunge Grene slog ham i Ansigtet; men snart naaede han aaben Mark. Foran ham laa nogle Jorder, og bagenfor disse saa han, hvad han søgte, Ly for Stormen.

Først da han red op mod Husene, gjenkjendte han Stedet; dette var ikke den sædvanlige Vei til Madame Hansens Gaard.

Alt var stille, man var sandsynligvis allerede gaaet tilhvile; men han fandt uden Vanskelighed et aabent Skur, hvorind han førte sin Hest, derpaa ilede han hurtigt over Gaarden og bankede heftigt paa. Næsten øieblikkelig blev Døren aabnet, thi Stormen holdt Madame Hansen oppe. Hun kom med et blaffende Talglys i Haanden og foer ved Synet af Grib tilbage med et Angstraab:

«Herre Jesus, hvad vil han nu? Og det i sligt et Herrens Veir!» stønnede hun.

«Jeg kommer for at søge Ly mod Regnet. Det kan da ikke skade Dem?» svarede han ærgerlig og lukkede Døren efter sig. «Vær saa snil at gjøre Ild paa, saa jeg kan faa min Kappe tørret,» vedblev han og gik foran til Kjøkkenet.

Skjælvende efterkom hun Opfordringen; men det var ikke let, da Regnet trængte ned gennem Skorstenen. Endelig blussede Ilden iveiret. Med nervøs Hast bredte hun nu hans Kappe ud, medens hun skottede til den uvelkomne Gjæst, der mørk og fortrædelig sad og stirrede ind i Flammerne.

[\[260\]](#) Ude rasede Stormen.

Mere end en Time hengik; saa sagtnede Regnet, indtil det ganske ophørte. En frisk Vind ruskede og rev i de tunge Skymasser; snart tittede Maanen frem, – seilede klar og glimrende henover en Stribe mørkeblaa Himmel og forsvandt atter i Skyhavet.

Grib reiste sig, gabede [k283](#) træt og saa paa sit Uhr. Klokken var henimod elleve. Med en Ed kastede han Kappen over Skuldrene, trykkede Chakoen ned i Panden,

og med Tak og kort Farvel gik han for at hente sin Hest.

Luften var nu fuldstændig afkølet og Nattevinden bidende kold. Han svøbte Kappen om sig og lod det gaa hurtig afsted, indtil Træerne nødte ham til at ride Skridt for Skridt. Ligesom han naaede Landeveien, strammede han Tøilen og holdt stille.

Han havde hørt Hestetrampen, og det forekom ham i det klare Maaneskin, at den ridende var en Officer. En pludselig Anelse greb ham.

Rytteren kom nærmere i smaat Trav. Han red med bøiet Hoved og optaget af sine egne Tanker; men Skikkelsen var ikke til at tage fejl af.

Adolf Grib var ikke feig; men at møde Ravn alene ved Nattetid efter det, der nylig havde passeret, huede ^{k284} ham ikke. Han rykkede uvilkaarlig Hesten tilbage; Dyret vilde ikke strax lystre, men steilede og slog bagud.

Ravn var lige i Nærheden. Han fik Øie paa sin Fiende, stansede sin Hest og svang sig ^[261] af Sadlen. Hurtig trak han en Pistol frem og nærmede sig.

«Rigtignok har vi ingen Sekundanter,» sagde han med uhyggelig Ro. «Men ligemeget; – lad det blive paa Liv eller Død. De kan bestemme Afstanden.»

Grib rørte sig ikke.

«Hvor mange Skridts Afstand forlanger De?»

Den anden taug fremdeles, men kastede et hurtigt Blik henover Landeveien. Ravn saa det og udbrød haanlig:

«Hvad for noget! Tænker De at slippe bort? – – Feige Usling, taaler De ogsaa dette?» Han havde grebet sin Modstanders Hest ved Tøilen, idet denne vilde sprænge forbi, og tildelte ham nu et saa voldsomt Slag i Ansigtet, at han vaklede i Sadlen.

Rasende styrtede Grib af Hesten, greb sin Pistol og stillede sig foran sin Modstander.

«Hvor mange Skridts Afstand?» spurgte Ravn paany.

«Det er mig ligegyldigt!» og han spændte Hanen.

Ravn traadte hurtigt tilbage. Men inden han kunde tage Sigte, lød et Knald, – saa nok et, derpaa et tungt Fald; og alt blev stille.

Ravn var rammet, før han fik sigtet. Hans egen Kugle havde kun suset forbi hans Modstander.

I flere Minutter stod Adolf Grib som bedøvet. Han havde jo ønsket denne Mands Død; og nu laa han der stiv og livløs, – rammet af ham.

[262] «Men han vilde det jo selv! – Det var ham selv, der vilde det!» gjentog han Gang paa Gang uden at kunne faa Øinene fra sin faldne Fiende.

Om nogen skulde træffte ham hos den døde?

Denne Tanke bragte ham til Besindelse. Og med et speidende Blik til alle Kanter stak han ihast Pistolen i Hylsteret og svang sig i Sadlen.

Uden at se sig om hug han Sporerne i Hestens Sider og jog afsted, som om onde Aander var i Hælene paa ham.

XXVI.

Da Kræmmer-Lisa havde modtaget den uventede Gave, begav hun sig strax til Kjøbmanden, hos hvem hun pleiede at tage sine Varer. Kjøbet af de «fine Band» var snart besørget; men Lisa var ikke færdig hermed. Hun kom først i Snak med nogle Kjendinger, hun traf i Kramboden; derpaa blev hun ifølge gammel Skik buden ind i Kjøkkenet for at bevertes. Under dette brød Uveiret løs. Hun blev, indtil det var over, og forlod Byen omtrent samtidig med Ravn, der ogsaa var opholdt af Tordenveiret.

Hendes Bestemmelse var at søge Nattely hos sin Beskytterinde, Madame Hansen, for at fortsætte sin Vandring ved Daggry den paafølgende Morgen. Men da hun først var kommet igang, tænkte hun, at hun kunde ligesaagodt gaa den Milen til Skydsskiftet. Hun var jo kjendt der med, og det var inte rigtig sømmeligt at vække den snille Mor Hansen ved Nattes Tider uden Nødvendighed.

[264] Humpende og lidt raskere end sædvanlig traskede hun afsted, thi Nattevinden isnede hendes Lemmer. Himlen var ganske klar; baade Maane og Stjerner skinnede. Men Lisa tænkte ikke paa det. Hun tænkte kanske slet ikke, eller undredes i det høieste, om der foruden hende fandtes Folk eller Fæ ude paa denne Tid af Natten?

Med et blev hun opmærksom –: Var det inte en Hest derborte, som stod og snusede til noget mørkt paa Veien?

Hun paaskyndede sin Gang og fik Øie paa Ravn. Han var faldt forover med Ansigtet mod Jorden, saa hun ikke kjendte ham; men idet hun hurtig skilte sig ved Skræppen, knælede hun ned og vendte ham om paa Siden. Maanen faldt klart paa hans Ansigt, og hun udstødte et Gjenkjendelses- og Forfærdelsesraab:

Død!

Død – kold og stiv. Han, som hun for faa korte Timer siden havde seet sund og rask, – som havde vist hende Godhed! – – Skulde da dette blive Enden paa det?

Men snart opdagede hun, at det var ikke Dødens Stivhed; og hun dyppede hurtig sit Forklæde i nærmeste Vandpyt og badede hans Ansigt og Tindinger. Lidt efter lidt forsvandt den askegraa Farve; og Hjertet begyndte at slaa; saa aabnede han Øinene og stirrede forvirret omkring sig.

«Han har inte faaet rigtig sin Bekomst, Far,» sagde hun, da hun havde faaet ham i en [\[265\]](#) siddende Stilling. «Men i Guds søde Navn, hvordan er dette herre gaaet til, om jeg maa spørge?»

Ravn tog sig til Panden. Det var klart, at han ikke var ved fuld Bevidsthed.

«Det blir vel bedst at se, hvordan dette har sig,» mumlede hun og knappede hans Uniformskjole op. Ved at opdage Blod paa Skjorten, brettede hun den ihast tilside og bøiede sig over ham:

«Kugle, kan jeg tænke; – for Knivstik kan det inte være! – – Det ser stygt ud, Far; men han faar takke til, at det inte traf værre Stedet,» vedblev hun ved at se, at Kuglen var trængt ind gennem hans høire Bryst. «Kunde jeg bare saasandt faa det Fanteriet ud, saa ved jeg en Salve, som er urimelig god til at gro.»

Og hun gav sig ifærd med at undersøge Skudsaaet.

«Naa, naa, – at saa lidet kan gjøre det, sa TrolDET, han havde faaet en Grankongle i Øiet,» mumlede hun igjen, medens hun trykkede og klemte. «Ja, ja, bedre vingeskudt end hjerteskudt, heder det jo – men Gud trøste os! er 'n inte igjen ganske hvid om Næbbet og saa stiv som et frossent Nød!» [k285](#)

Lisas velmente Undersøgelse havde sendt Ravn i en ny Besvimelse; og dennegang hjalp hverken Vand eller Tiltale.

Hun stod bange og raadvild –

Da faldt hendes Blik paa den halvt overgroede Vei til Madame Hansens Gaard. Hun [\[266\]](#) kjendte hver Adkomst til det Sted og havde næste Øieblik fattet sin Beslutning.

Varligt tog hun nu Ravn under Armene og trak ham ud af Veien, hen under Skyggen af Træerne. Derpaa spændte hun raskt Skræppen paa. Ravns Hest stod lige ved Siden, og en ny Tanke slog hende:

«Gjem din Ven og gjem din Mund, siges der; men det umælende Bæst kan ogsaa snakke fra, og jeg har mine Tanker om dette Spelle,» [n82](#) sagde hun ved sig selv og

greb Hesten ved Tøilen. Dyret lod sig villig lede; og saa hurtigt, som hun ikke havde gaaet paa mange Aar, ilede Lisa afsted og naaede snart sin tidligere Madmoders Bolig.

Hun vilde ikke sinke sig med at vække Enken, men skyndte sig ind til det gamle Par i Drengestubbygningen. Trods baade Døvhed og Sløvhed bragte hun dem snart paa Benene, fik fat paa en Grind til en Høvogn, og med denne ilede de alle tre til Ulykkesstedet, saa hurtigt, som deres gamle Ben vilde bære dem.

Ravn viste Tegn til Liv; men han lod sig viljeløs lægge paa den improviserede Bærebør^{k286} og føre afsted; og nu varede det ikke længe, førend det spøgelsesagtige Tog stansede udenfor Madame Hansens Dør.

Enken var ikke faldt isøvn efter det uvelkomne Besøg, og Støien udenfor bragte hende strax til Vinduet. Ved Lisas Bøn om Hjælp kom hun skjælvende i Klæderne og skyndte sig derpaa at lukke op.

[267] «Lad os ligesaa godt faa 'n ovenpaa med det samme,» sagde Lisa. «Der ligger 'n bedst – og mest borte ogsaa. Det er inte værd at nævne noget om 'n, før han er bra igjen og kan snakke for sig selv, ser I. For jeg har saa mine egne Tanker om dette Spelle, jeg!» Hun sagde dette saa hemmelighedsfuldt, at Enken var nær ved at gaa fra Sans og Samling.

Da Ravn var bragt tilsengs, tilbød Lisa sig paany at undersøge Saaret; men han vægrede sig bestemt. Hun skulde hente en Læge, paastod han heftig.

«Naa, som han vil da, Far! Men inte fordi jeg tror stort paa Dokterkur. Skal en leve, saa lever en nok alligevel. Det gaar naa, som Vorherre vil, – idag rød, imorgen død, heder det.» Hun lagde misfornøiet Sengklæderne tilrette og tilføiede: «Ellers saa ved jeg naa en i Lakkegaden; og han kan jeg gjerne gaa efter, om I tror, *det* er noget bedre.»

«Han har redelig betalt for Bryderiet,» sagde hun nedenunder til Madame Hansen, førend hun paany begav sig ud. «Men inte fordi jeg tror, han staar det over, faar først Dokterne Kløerne i 'n.»

Ravn tilbragte en smertefuld Nat; og da Lægen kom, blev Undersøgelsen lang og pinlig.^{k287} Denne begyndte derpaa at spørge om de nærmere Omstændigheder ved Ulykken, men Ravn svarede afvisende og forlangte med feberagtig Heftighed, at Doktoren ikke alene skulde fortie det indtrufne, men ogsaa, at han var der i Huset; han gav sig ikke, forinden han fik det Løfte.

[268] Nedenunder optog imidlertid Doktoren et Slags Forhør. Lisa fortalte uforbeholdent, hvad hun vidste, indtil han paa slet norsk, – han var nemlig Tysker, – begyndte at tale om Forklaring for Øvrigheden. Da kom der Skræk i hende. Hun nærrede baade Mistro og Frygt for Lovens Mænd og holdt sig helst i længst mulig Afstand fra disse. Neppe havde derfor Doktoren lukket Døren i, førend hun beredte sig til at fortsætte sin Vandring.

Enken tryglede og bad hende blive; men hun var ubevægelig. Efter at have spist Frokost forlod hun sin Beskytterinde med det Forsæt ikke at se Byen igjen paa den første Tid. Der var kommet en saadan Panik over hende, at da hun paa Landeveien fik Øie paa Ravns Pistol, greb hun den og gik et langt Stykke ud af sin Vei for at faa den kastet i et dybt Vand, hun vidste om i Nærheden.

Doktoren derimod havde forladt Huset, fast bestemt paa at faa Rede paa denne besynderlige Affære, trods sit nødtvungne Løfte til Patienten. Men som han nu gik der i den fredelige Morgenstund, medens Solen skinnede muntert paa det efter Regnet forfriskede Landskab, medens Lærken slog sine Triller i den blaa Luft, og alt omkring ham fortalte om Tryghed og Fred, syntes Tanken paa Overfald og Mord altfor urimelig. Det havde naturligvis været en Duel! Havde man kanske i Norge ikke Lov til at duelere, siden den saarede var saa ivrig for at holde Sagen skjult?

Hjemme i sin ensomme Stue, – han var en [269] ugift Mand, – begyndte han paany at gruble over det indtrufne. Men det endte med, at man fik se Tiden an. Han vilde om Eftermiddagen atter se til sin Patient og søge at faa mere ud af ham.

Men om Eftermiddagen havde Sygdommen antaget en alvorligere Karakter, og snart gjorde Feberen enhver Meddelelse umulig. Dag for Dag blev Tilstanden værre og lagde fuldt Beslag paa hans Tanker. Vistnok følte han af og til sin Stilling pinlig; men da han ikke kunde komme paa det rene med, hvad han burde gjøre, iagttog han fuldstændig Taushed. Han var forresten ikke Læge, men en af de tyske Barbersvende, der i Krigens Tid var kommet til Norge som Feltskjærer. [k288](#) Han besad imidlertid en let Haand, adskillig Erfaring og virkelig Interesse for Chirurgen. Dertil behandlede han sin Patient med den største Omhu, saa Ravn ikke var i de sletteste Hænder.

Hans ufrivillige Vertinde gjorde ogsaa sit bedste. Hun kviknede formelig [k289](#) i under denne Pleie, da hun først havde vænnet sig til det skyede [k290](#) Kammer. Det var jo noget andet end at tænke sig sløv over sine egne Ulykker! Men Lisas Formaning til at holde Sagen hemmelig, hvilket i Begyndelsen havde skræmt hende, gjorde hende senere forsigtig. Hvad hun egentlig frygtede, vidste hun ikke;

men hun undgik omhyggelig alt, der kunde antyde, at hun havde fremmede i Huset.

Og underlig nok rygtedes det ikke. Madame Hansen havde intet Samkvem med Naboerne; og disse var forlængst færdige med hendes Affærer.

[270] De to gamle havde taget for god den Forklaring, Kræmmer-Lisa fra først af havde givet dem; og paa sin sløve Maade passede de Gjæstens Hest ligsaa trofast, som de varetog sine andre Gjøremaal.

I flere Uger svævede Ravn mellem Liv og Død.

Men hvergang Doktoren forlod ham, tænkte han alligevel, at han nok stod det over; – «han syntes at have saadan udmærket Konstitution.»

XXVII.

Fru Krone sad i mørke Tanker i sit lille Bibliothekskammer. Foran hende laa et Brev, som i et Øieblik havde nedrevet de glade Forhaabninger, hun og mange af hendes Meningsfæller havde bygget paa Efterretningen om den Tale for Norges Sag, som Lord Grey^{k291} havde holdt i det engelske Overhus. Brevet fortalte hende, at Kong Christians^{k292} sidste Udsendinge ikke var blevet modtaget i England, og at de fire Stormagters Gesandter, trods al deres Forekommenhed, til Afsked havde talt et Sprog, som umuliggjorde enhver anden fredelig Løsning end den, hun af sin hele Sjæl holdt for Norges Skjændsel og Ulykke. Meddelelsen var gjort i dybeste Hemmelighed; den store Mængde skulde ikke kjende den sørgelige Sammenhæng, forinden det sidste Haab var ude. Men hun følte, at dette «sidste Haab» vilde gaa under med de øvrige Forhaabninger.

Saa skulde man da atter have Krig!

[272] Hun gøs ved Tanken. Ikke saa meget fordi hun mistvilede om^{k293} Udfaldet: Gud vilde være med den retfærdige Sag! Men Krigens Nød og Rædsler i det udarmede Land fyldte hende med dybeste Smerte. Hun tænkte ikke alene paa dem, der skulde ofre Liv og Blod for Fædrelandet, – og hun havde jo sin eneste Søn mellem disse! – hun tænkte ligesaa meget paa de Tusinder, hvem Livsophold fra de rigere Lande atter for Alvor skulde negtes, og hvad Hungersnød vilde sige for dette Folk, som saalænge havde taalt og lidt i seig Udholdenhed.

En sagte Banken paa Døren udrev hende af disse sørgelige Tanker:

«Aa, er det dig Barn!» sagde hun adspredt, da Margrete Seier traadte ind. «Er I allerede kommet tilbage?»

Hendes Blik faldt idetsamme paa Bordet:

«Se her, kjære! Her er kommet Brev til dig, medens du var ude» – og Fru Krone rakte hende et Brev med en fast, klar Udskrift.

Margrete saa paa den og skiftede Farve. Disse ukjendte Skriftræk kunde kun komme fra en eneste!

Fru Krone lagde ikke Mærke til hendes Bevægelse; hun var altfor optaget af sine egne, sørgelige Nyheder. Og da Margrete havde sagt, hvad hun havde at sige, bad hun hende ikke, som hun pleiede, om at blive.

Med bankende Hjerte ilede Margrete ned i Haven – langt ned til en afsides Plet. Hun ^[273] maatte være alene med dette Brev, det første, han havde sendt hende.

Men Glæden svandt hurtig. Bleg og skjælvende slugte hun hver Linie og fik i fuldt Maal kjende, hvad Sorg over den elskedes Sorg vil sige – – – Saa kom Længslen efter at trøste – tage Byrden paa sig. Tage det altsammen, baade Sorgen og Skammen.

Hun gav sig ikke over. Hun var fuldt saa meget et Handlingens som Følelsens Barn, og snart stod hun atter inde hos sin moderlige Veninde.

Med faa Ord fortalte hun om sin Kjærlighed og lagde saa Brevet i hendes Haand med Bøn om Raad og Hjælp.

Fru Krone blev ikke behagelig overrasket. Men Sagen var saa alvorlig, at hun glemte sine Bebreidelser. Hendes Afsky for alt, hvad der tydede paa en Tilslutning til Sverige – det var jo i hendes Øine ensbetydende med Landsforræderi, – lod hende øieblikkelig opfatte Bærevidden ^{k294} af det indtrufne. Men forinden hun var kommet til nogen Beslutning, styrtede Margrete op:

«Jeg vil gaa til Kongen!» udbrød hun. «Han skal høre, hvor skammelig Ravn er bleven bagtalt. Med min egen Ære vil jeg indestaa for hans. Den ædle, høisindede Kong Christian vil sikkerlig tro mig.»

Fru Krone rystede paa Hovedet:

«Stakkels Barn! Kongen er ikke engang i Byen. Og selv om han var det, har han altfor ^[274] mange Bekymringer – altfor vigtige Afgjørelser til at høre paa din Sorg. Nei, det er ikke at tænke paa.»

«Jo, han skal høre mig! – Gud ved, jeg vilde gladelig give alt mit for Norges Sag; og ingen vilde nødigere plage ham, end jeg. Men det er vor Ære, som her er besudlet. Jeg maa og skal tale med Kongen.»

«Men Kongen er jo ikke i Byen, siger jeg. Han er paa Moss.»

«Hvad gjør det? Om han var hundrede Mil borte, vilde jeg afsted. Om jeg skulde gaa paa min Fod.»

Hendes Kinder blussede, og hun rettede sig, rank og bestemt.

«Sæt dig, Barn; sæt dig og lad os tale roligt sammen,» sagde Fru Krone trøstende. «Ravn er altsaa reist til Kongsvinger. Jeg ved, at Skriveren kjender Oberstløitnant Krebs personlig. Vi skal faa ham til at skrive til Oberstløitnanten om at tage sig af den unge Mand. – Jeg er vis paa, han vil gjøre det. Ja, du skal nok se, det vil gaa bedre, end du nu tænker.»

«Hvad hjælper det? Ingen uden Kongen selv kan udslette Skammen. Han gav ham Afsked uden at undersøge, om Beskyldningen var sand. Ravn *Spion!* – – Nei, jeg maa tale med Kongen. Ikke sandt, De forstaar, at jeg maa det? Kjære, søde, velsignede Fru Krone, jeg *maa* afsted.»

«Var jeg blot stærk nok i denne Tid til selv at følge dig; – du kan umulig reise alene. Og Skriveren har saa meget –»

[275] Margrete styrtede op:

«Jeg skal ikke reise alene længer end til Byen; og der kan jeg tage ind til de snille Rognlis. Anders vil saa følge mig og sørge for et anstændigt Opholdssted, til jeg faar Kongen itale. De kan være rolig for, at jeg skal vente taalmodigt til et beleiligt Øieblik.»

«Og til Byen kunde jo Ole kjøre dig.»

«Tak – hjertelig Tak, kjære, kjære Fru Krone!» raabte Margrete og slyngede Armene om hendes Hals. «Jeg skal handle saa forsigtig; opføre mig saa vel –»

«Ja, nu vil jeg strax tale med Skriveren; – det er mulig, han har bekjendte paa Moss. Til hans Sindighed maa vi fortro os, Barn.»ⁿ⁸³

En ny Omfavnelser var Margretes Svar.

XXVIII.

Mørk og nedstemt havde Christian Frederik trukket sig tilbage til sine private Værelser.

Det sidste svage Haab om en fredelig Løsning af Norges Sag var nu slukt; thi de fire Gesandter var vendt tilbage fra Sverige med uforrettet Ærinde. De Betingelser, han havde opstillet for Fred eller Vaabenstilstand, var afvist. Carl Johan krævede hans formelige^{k295} Tronfrasingelse og Frederikshalds og Frederiksstads Besættelse af svenske Tropper som Garanti for Vaabenstilstanden.

Kongen reiste sig og saa ud. Fosseduren trængte ind gennem det aabne Vindu og faldt sammen med hans egne sørgelige Tanker:

Han gjenkaldte sig, hvad de fire Herrer havde sagt, forinden de denne Morgen forlod Moss. I en Privataudients havde jo Mr. Forster paany forsikret ham om Umuligheden af Hjælp ^[277] fra England? – Alle havde de jo lige til det sidste tilraadet den frivillige Forening med Sverige? Tilraadet den som eneste Redning fra Undergang – –

«Men de reiste dog uden at erklære Krig fra deres Suveræner!»^{k296} mumlede han tilsidst og forlod Vinduet.

Han tog sig til Panden: Var det ikke et Skræmmeskud blot dette, at Benningsens Hær^{k297} havde faaet Befaling til at rykke gennem Jylland for at angribe Norge?

Men selv om *dette* var usandt, var jo Krig uundgaaelig? – Hvad andet kunde Angrebet paa Hvaløerne^{k298} betyde? Hvad andet Kongen af Sveriges Proklamation om Ulovligheden af Rigsforsamlingen paa Eidsvold?

Krig? – Hvordan vilde Krigen ende? – – Hvad vilde følge efterpaa?

En sagte Banken paa Døren afbrød ham i hans Grublerier, og han vendte sig barskt mod den indtrædende Kammertjener.

«En fremmed Mand har flere Gange i Løbet af Dagen bønfuldt om at faa et Brev afleveret i Deres Majestæts egne Hænder,» meldte denne.

Med et spændt Udtryk greb Kongen Brevet; men hans Ansigt opklaredes, medens han læste; og idet han trak sit Uhr frem, sagde han:

«Sig, at strax er den bedste Tid til at modtage Brevskriveren. – En Konge ved aldrig, hvorlænge han er Herre over sine Handlinger; [278] – og jeg mindre, end nogen,» tilføiede han sagte [k299](#) for sig selv.

Christian Frederik faldt atter i Tanker; men de var øiensynlig mindre mørke; hans Ansigt opklaredes, og han kastede flere Gange Blikket mod Døren. Det varede heller ikke længe, forinden den aabnedes for en sortklædt Skikkelse, indhyllet i et langt Slør.

Margrete Seier stansede et Øieblik for at samle sit Mod, saa slog hun Sløret tilside, gjorde en dyb, taus Hilsen og sank ned paa det Sæde, Kongen deltagende bød hende.

«Tal kun frit ud,» sagde han venlig. «Er der noget, hvormed jeg kan tjene Dem, saa vær vis paa, at Kong Christian omfatter sine Venner med samme Følelse, som Prinsen gjorde det.»

«Deres Majestæt maa ikke finde mig altfor paatrængende,» stammede Margrete.

«Sig kun, hvad De ønsker. Husk, at jeg er en Fader for alle i dette betrængte [k300](#) Land. Hver Undersaats Sag er min egen.»

Hun trak Veiret langt og tungt: «Deres Majestæt,» begyndte hun fastere, «det, som nu giver mig Mod til at træde frem for min Konge, gjælder ikke mig selv. Det gjælder en, hvis Ære er angrebet, – og hvem Forholdene stiller saa, at han kun har en stakkels ung Pige til at tale sin Sag.»

«Og hvorfor kommer han ikke selv? Intet er mig kjærere, end at skaffe den forurettede Ret. – Jeg havde smigret mig med, at [279] saalænge Christian Frederik beklædte Norges Trone, skulde ingen gaa utrøstet eller uhjulpen bort, saasandt det stod i hans Konges Magt at hindre det. Hvorfor da bruge Mellemand, – er hun end den elskværdigste af sit Kjønn?»

«Fordi Deres Majestæt selv har vendt Tilliden fra ham; jaget ham bort» svarede hun med lav Stemme.

«Ah! Hans Navn?»

«Løitnant Ravn.»

«Den Forræder! Unge Pige, denne Henvendelse for en Person, som har listelig sneget sig ind i min Nærhed for bedre at spille under Dække med Fienden, kan maaske tale for Deres gode Hjerte. Men den overrasker mig fra Oberstløitnant Seiers fædrelandssindede Datter.»

Margrete var med et sig selv igjen

«Hans Konge er ført bag Lyset,» sagde hun modig. «Deres Majestæt og Norges Sag har ingen villigere til at ofre Liv og Blod for det Storværk, som snart – om Rygtet taler Sandhed! – skal afgjøre vor Skjæbne.»

En Sky gled over Kongens Ansigt: «Hvorpaa grunder De denne dristige Paastand?» spurgte han uvillig.

«Det er Sandhed, Deres Majestæt. Men hvordan skaffe Beviser, hvor der ingen bestemt Anklage findes? Forræder! – Spille under Dække med Fienden! – – Blev han da nogensinde hemmelig fundet hos de fremmede Gesandter? Har ikke Deres Majestæt selv benyttet ham som Budbringer? – – Han er forvist fra ^[280] sin ærefulde Plads i Deres Majestæts Nærhed. Men har han derfor gjort fælles Sag med Fienden? Nei. I dette Øieblik staar han sandsynligvis i Oberstløitnant Krebs's Rækker. Han vil heller kjæmpe som Menig, end være uvirksom, medens Fare truer vort dyrebare Land. Den stakkels Soldat – det navnløse Nummer, – kan ligesaa villig ofre Liv og Blod som Officeren. Det er jo ikke Stillingen, som skaber Manden! Nei, sin Degradation kan han bære; – men ikke Deres Majestæts Unaade. Oh, Kong Christian!» udbrød hun inderligt og knælede foran Kongen. «Skjænk ham paany Tillid, og rens hans Navn. Det vilde kun være Retfærdighed; men jeg beder om det som Naade! Deres Majestæts kjærlige Hjerte kan ikke afslaa min Bøn. Ikke, saasandt De selv haaber paa Barmhjertighed.»

Hendes Bevægelse og Skjønhed rørte Kongen ligesaa meget, som hendes Ord. Han nødte hende venlig til at indtage sin Plads og vedblev derpaa:

«Gud forbyde, at jeg skulde lukke mit Øre for en saa varm Bøn. Der skal blive givet Befaling til Løitnant Ravns Tilbagekaldelse til sin forrige Stilling, ¹⁸⁴ – med mindre han skulde foretrække en passende Post under Kammerherre Krebs.»

«Gud lønne og velsigne Deres Majestæt,» svarede Margrete og reiste sig for at tage Afsked.

Kongen betænkte sig et Øieblik, derpaa lod ^[281] han hende ved en Haandbevægelse atter sætte sig. Der var aabenbart noget mere, han ønskede at sige. Alligevel nølede han.

«Deres Bøn er tilstaaet, og vor Samtale kunde jo dermed være tilende,» begyndte han endelig. «Men en dobbelt Tilskyndelse bevæger mig til at gjøre et ligefremt Spørgsmaal. En aaben Besvarelse skylder De mig – baade som Deres Ven og Konge. I hvilket Forhold kan Frøken Seier staa til den unge Mand, hvis Sag hun taler med saa megen Varme?»

«Jeg er hans forlovede Brud, Deres Majestæt.»

«Ah,» svarede Kongen og rødmede uvillig. «Altsaa som jeg tænkte! Løitnant Ravn skal visselig ske fyldest. Men uanseet den sidste, uheldige Sag, forekommer han mig ikke som noget passende Valg for min afdøde Vens Datter. Trods ydre Egenskaber, – og jeg indrømmer, at disse ingenlunde hører til de almindelige! – er hans Stilling altfor uklar og usikker. Han havde ingen Ret til at knytte en Piges Skjæbne til sin. Det smerter mig, men denne Oplysning tjener ikke til at hæve ham i min Agtelse. – Jeg taler til den forældreløse; hun maa vide, at hendes Konge mener hende det vel,» tilføiede han ved at se en brændende Rødme paa Margretes Kinder.

«Og derom tviler hun ikke, Deres Majestæt. Og hun er heller ikke blind for den Dom, Verden vil fælde over hendes Valg. Men hun gav sin Kjærlighed, inden hun selv kjendte den.

^[282] Hun havde saa længe seet og hørt det, som var ædelt og mandigt, – ikke i Forholdet til ¹⁸⁵ hende selv, men i Forholdet til hendes Fader, – at Viljen var bundet. Hjertet fulgte sin egen Tilskyndelse.» Der laa saadan tillidsfuld Barnlighed i hendes Ord: en Konge havde jo en hellig Ret til at kjende hendes Følelser!

Christian Frederiks modtagelige Sind blev bevæget. Men han svarede:

«Lykkelig den, der har vundet en saa ren Tilbøielighed! Men min Dom om Løitnant Ravn bliver den samme. Besidder han de Egenskaber, som De tillægger ham, burde han selv være den første til at indse sin Pligt mod Dem. Det bliver egenkjærligt, letsindigt – ligefrem uforsvarligt at binde til sig en, som man ikke engang

tilnærmelsesvis kan byde de Kaar, hun tilkommer. Han skulde aldrig talt til Dem om Kjærlighed.»

«Kan der ikke gives Øieblikke, da man ikke er Herre over sine Følelser?»

«Men det er isaafald en Svaghed. Og det forandrer ikke Sagens Uforsvarlighed.»

Der opstod en pinlig Pause. Margrete kjæmpede med modstridende Følelser. Tilsidst begyndte hun med lav Stemme:

«Deres Majestæt ved ikke, hvad det vil sige at møde fuld Forstaaelse, naar man har levet ene og venneløs! Er det saa underligt, at man da tænker mindre paa det, Verden kræver, end paa Hjertets Krav? – Gives der da ikke noget høiere og dybere – noget helligere! – end ^[283]ydre Tryghed og Velvære? – Skal en Mand dømmes letsindig eller lav, fordi han har hædret en Pige med at tro hende villig til Forsagelse?»

Kongen svarede ikke; men der var noget i hans Blik, der bragte hende til paany at udbryde:

«Desuden har Løitnant Ravn gjengivet – ja, fra første Stund af givet mig min fulde Frihed. Men en norsk Pige bryder aldrig sit Ord; og hun svigter aldrig en Ven i Nøden! Maa Gud skjænke Deres Majestæt et langt og lykkeligt Regimente, saa skal det nok vise sig – saasandt han ogsaa skjænker os Livet! – at vi skal blive, ikke alene Deres Majestæts mest hengivne, men ogsaa lykkeligste Undersaatter.»

Hendes Kinder glødede, og Øinene straaledede i fugtig Glans. Christian Frederik betragtede hende med Beundring. Et Øieblik syntes han tilbøielig til at fortsætte Samtalen; men han opgav det, reiste sig og sagde alvorlig:

«I et gammelt Ord heder det, at hvad Gud har sammenføiet, skal ikke Mennesker adskille. ^{k301}Maa dette kunne anvendes i nærværende Tilfælde! Vigtige Sager kræver nu min udelte Opmærksomhed; men ske, hvad vil, Christian Frederik skal aldrig glemme den Tillid, hans unge Veninde har vist sin Konge. Gud være med Dem, kjære Pige»

Hun var allerede ved Døren, da han kaldte hende tilbage.

«Tiderne er usikre, og Eventualiteterne uberegnelige,» sagde han. «Jeg vil give Dem en egenhændig Opreisningsskrivelse til Løitnant Ravn.»

[284] Kongen gik hen til sit Skrivebord og nedskrev hurtig nogle Linjer, som han sammenfoldede og gav hende:

«Jeg haaber, jeg har gjort min Uret god igjen,» sagde han venlig. «Dette Papir vil sikre Ravn en passende Stilling hos Kammerherre Krebs. – Og saa, Gud befalet!»

Han rakte hende Haanden, og drevet af sit Hjertes Tilskyndelse, førte hun den ærbødig til sine Læber. Derpaa gjorde hun en dyb Kompliment^{k302} og var næste Øieblik ude af Værelset.

XXIX.

Da Margrete var vendt tilbage, fik Anders Nielsen det Hverv at gaa til Kongsvinger for gjennem Oberstløjtnant Krebs at opsøge Ravn.

Hun havde følt saadan Lettelse ved at se ham gaa afsted: Om to eller tre Dage kunde han jo være her igjen – – –

Men der gik tre og flere; – og saa kom Rygtet om Krigens Udbrud; og om Fredriksstads og Kragerøens uværdige Overgivelse.^{k303}

Man var som lynslaaet. Først havde ingen villet tro det. «Det er umuligt,» sagde Margrete Gang paa Gang, medens Taarerne trillede nedover hendes Kinder.

«Eller det er det sorteste Forræderi!» mente de andre, hos hvem Forbitrelsen kappedes med Sorgen.

Og alles Tanker vendte sig mod Kongen –: den forraadte Konge! Hvad skulde Enden blive, naar man husede Forrædere inden de vigtigste ^[286] Poster? Man havde nok hørt Tale om Bestikkelser; men saa forfærdeligt, som Virkeligheden nu viste sig, havde Fantasien aldrig udmalet det!

Ja, hvad skulde Enden blive? Hvad sagde man i Armeen?

For ikke mange Dage siden, var der kommet nogle forhaabningsfulde Hastværkslinjer fra Vilhelm Krone, som nu laa ved Staffelts Brigad^{k304}e i Smaalenene:

«Endelig skal vi da komme i Ilden!» skrev han. «Hver Mand jubler over at faa Leilighed til at gjøre sin Pligt. Jeg frygter ikke for Udfaldet.»

Og nu? Hvad sagde han nu? – Hvad sagde alle de mange, som havde slidt ondt med trøstigt Mod i Haab om Fædrelandets Frelse? – Men kunde det da ikke være et falskt Rygte? Opdigtelse – Opspind?

Men hver ny Efterretning stadfæstede Sandheden. Tropperne, som var indkvarterede i Bygden, fnøs af Harme og brændte af Begjærlighed efter at afvaske

Skammen. Man talte ikke om andet – –

Margrete Seier bebreidede sig bittært, at hendes egne Bekymringer i denne forfærdelige Tid trak Tanken bort fra Fædrelandets Ulykke; men det hjalp ikke. Hvergang hendes søgende Blik i Alleen opfangede en Skikkelse, som kunde have Lighed med ham, hun ventede, sneg sig en lammende Angst over hende: hendes Hjerte syntes at staa stille. Og hver ny Dags forgjæves ^[287] Venten var en Stadfæstelse paa hendes sørgelige Anelser!

Thi fra de Kanter, hvor hendes Tanke dvælede, kom ogsaa Rygter om Krig og Slag. Man vidste intet bestemt; men der blev fortalt, at Fiendens Angreb var tilbageslaaet, at Menig, som Befal, havde udvist Mod og Tapperhed.

Var *han* mellem disse Tapre? Havde det lykket ham at afvaske Beskyldningen og gjenoprette sin Ære? – Eller var han faldt, inden hendes Brev naaede ham?

Endelig en mørk, regnfuld Aften kom Anders tilbage. Et eneste Blik sagde, at Sendelsen var mislykket.

«Er han død?» Ordene kom med unaturlig Ro.

«Død? Nei, Frøken, det er jeg vis paa, han inte er. Ialfald inte paa de Kanterne. Men jeg skal fortælle det altsammen, bare jeg faar lidt i Livet. For jeg har inte havt Mad i min Mund siden idagmorges. Provianten er sluppet op, Frøken, og Pengene med!» Han lænede sig tungt bagover mod Væggen og skalv i Knæerne.

Margrete ilede hurtig ud i Kjøkkenet, hvor Sussa Mørk lovede at «forpleie ham paa den bedste Levemaaden». Derpaa gik hun med tungt Hjerte ind til Fru Krone for derinde i det stille Kammer at oppebie de sørgerlige Efterretninger, som hun følte, ventede hende.

«Fik du tale med Oberstløjtnant Krebs? Fik du leveret ham Skriverens Brev?» spurgte Fru Krone, da Anders viste sig.

^[288] «Aa ja, langt om længe fik jeg det med,» svarede han og satte sig træt paa den Stol, hun bød ham. «Men det var ellers ingen let Sag at faa Tag i Obersten, Frue. Først, saa var han naa inte paa Kongsvinger, da jeg kom der. Han var ved Lier Skanse. Og did begav jeg mig da strax. Men inte før var jeg der og tænkte, jeg skulde faa tale med Obersten, før det kommer Bud fra Fienden! Generalen deres sendte en Parlamentær, ^{k395} som de kaldte det, for at melde, at Svensken vilde spise tilaftens paa Lier –»

«Ja, der skete jo Angreb?» udbød Fru Krone ivrig og glemte, hvordan Margrete brændte efter en anden Efterretning.

«Ja, og det baade hedt og vel! Men Krebsen er inte den Manden, som skjætter om ubudne Gjæster, han. Han modtog dem efter Hjertelaget. Tre Gange drev han dem tilbage, endda det rigtig krydde af Blaakjoler. [k306](#) Og sidste Gangen var han lige i Hælene paa dem en halv Mil og vel saa det.»

«Faldt der mange?»

«Inte af vore. En tre – fire Mand, kanske.»

«Men kunde ikke –?» spurgte Margrete. Hun var ikke istand til at fuldføre Sætningen.

Anders besindede sig:

«Morgningen efter denne Kommersen [k307](#) fik jeg da snakke med Obersten; og fik givet ham Brevet fra Skriveren,» begyndte han hastigt. «Men det nyttede ingenting. Han saa bare saa løseligt i det. Jeg fik vente, til han fik Stunder til private [\[289\]](#) Sager, sa' 'n. Og dermed saa 'n til Døren, saa jeg skjøjte, jeg fik gaa.»

Da han mødte Margretes bedrøvede, spørgende Blik, vedblev han:

«Men saa gav jeg mig ikast med Soldaterne, jeg, Frøken. For det var jeg stø paa, at Løitnantens Fjæs, det skulde jeg kjendt under Chakoen, om han saa havde sværtet det. Men som jeg gaar der og spør og graver, saa kommanderes der til Afmarsch. Krebsen, han vilde ikast med Svensken igjen, han! Og dennegangen tænkte 'n at traktere med varm Frokost til en Forandring.»

«Er det sandt, som Rygtet siger, at der har staaet et Slag ved Midtskog Kirke?» [k308](#) spurgte Fru Krone og glemte sig atter i sin Iver for at høre Stadfæstelse paa Rygterne.

«Ja, det er inte farligt at sige det, Frue. For det har jeg da seet med mine egne Øine, det! Fast jeg og dem, som jeg gik med, kom for sent til den muntreste Dansen – – Ja, Obersten marscherer da afsted i Spidsen for 800 Mand for at gaa lige bardus paa Fienden. En anden Afdeling skulde tage Veien over Fjeldet og falde 'n i Ryggen.

Det er en forunderlig Ting med denne Trommen! Hoppede inte Hjerte i Livet paa mig, da jeg hørte Marschen – akkurat som dengangen jeg var Unggut! Og saa er jeg

gammel Solung^{k309} ogsaa, maatro. Og det ene med det andet, det gjorde, at jeg slettes inte kom ihu, hvor gammel og støl jeg var –:

[290] Du faar freste og gaa med! sa jeg til mig selv. Gjør du ingen anden Nytte, saa snuser du vel op denneherre Løitnanten! Og skulde en Kugle træffe dig – ja, saa spares kanske en, som bedre er. Og saa det ene med det andet gjorde, at jeg gik med den Afdelingen, som skulde over Fjeldet.

«Men det er ingen Springvei, den Marschen. Og Soldaten var saa udarmet af ussel Levemaade og Natteuro, at mestendels Halvparten sakket af og blev liggende igjen, baade her og der. Og allesammen kom vi forsent til at gjøre rigtig Besked for os, da vi endelig var fremme. Men Krebsen havde ganske vakkert greiet det paa egen Haand, han. Det var Kar'en, som en skal lede efter Mage til, det! – Men saa hjalp vi naa med til at gjøre rent Bord, vi ogsaa da. En forskrækkelig Mængde faldt af Fienden, og endda flere tog dem i Skov og Myr. – – Fast jeg inte kan rose mig af Kjærlighed til Svensken, saa er naa Menneske Menneske alligevel da, og det rigtig grøsser i mig, naar jeg tænker paa al den Elendigheden. – – Ja, dennegangen fik 'n lære, at det inte er værd at komme 'Baggen'^{k310} for nær. For *han* har baade Tænder og Klør. Og Kloen slog 'n i hele Bagagen! Mange hundrede Vogner og Kjærrer – Krudtvogner og Stadvogner – Hester og Penger. Ja, det var dem, som mente, at Soldaterne havde faaet Fingre i en urimelig Mængde Mynt. Men det saa naa inte jeg noget til.»

«Men fik du saa ikke bagefter tale med [291] Oberstløitnant Krebs?» spurgte Margrete utaalmodig.

«Jo kors da. Men dette var inte strax, det, Frøken. Dem maatte først roe sig og komme til Orden, skjønner hun. Men saa snart, som jeg kunde se mit Snit til det, saa vovet jeg mig frem igjen. – Ja, – og saa fik jeg den Besked, at sligen en Løitnant havde han hverken hørt eller spurt,» sluttede Anders, der den hele Tid havde gruet for at rykke ud med denne ubehagelige Efterretning.

«Men dette er jo umuligt! Hvor skulde han da være?» spurgte Margrete fortvilet.

«Ja vidste jeg det, Frøken, saa skulde jeg lægge iveri igjen sporenstregs,» svarede han, rørt af hendes blege Ansigt. «Men saa slemt, som Obersten mente, kan det naa vel aldrig være.» Han stansede lidt og tilføiede nølende: «For han spurte bent ud, om vi kunde være tryg for, – at han inte havde rømt over Grænsen?»

Margrete førte hurtig Haanden til Hjertet, De sidste Dage havde bragt saa mange rystende Budskab om Forræderi og Feighed, at man snart kunde mistænke hvemsomhelst. Men næste Øieblik afviste hun den forfærdelige Tanke –

Men hvor var han? Havde en Ulykke mødt ham? Var han død?ⁿ⁸⁶

Da Sorenskriveren hørte om den mislykkede Sendelse, trak han paa Skuldrene med en Mine, som sagde mere end Ord. Og vel søgte hans Hustru at give Margrete al den Trøst, hun formaade; men ogsaa hos hende var Mistanken ^[292] vakt. Denne pludselige Forsvinden kunde alene forklares paa *en* Maade!

For det øvrige Hus forblev Sagen en Hemmelighed.

Margrete gjemte fra nu af sin Sorg for sig selv; men hun sendte Anders tilbage til Byen med Bøn om at anstille alle mulige Undersøgelser. At hun selv skulde reise derind, havde hendes Venner bestemt modsat sig.

Det var tunge Dage, som fulgte. Tungere og tristere ogsaa paa Grund af det vedholdende Regn, som Dag og Nat skyllede ned og truede med et nyt Uaar. Faa af de Rygter, som naaede dem fra Krigsskuepladsen, tjente til at vække Haabet paany: I Hjerterne, som i Naturen, var der graat i graat.

Og saa – sent en Aften – kom Sorenskriveren fra Byen med et Budskab, som for flere Minutter gjorde dem alle maalløse: Krigen var allerede endt ved Konventionen til Moss.^{k311}

Vel søgte han at formilde Efterretningen ved at kalde det en Vaabenstilstand; men ingen lod sig bedrage. Det, som i lange Maaneder havde staaet som et truende Spøgelse, det, som man holdt for Ulykke og Vanære, var den uafviselige Virkelighed:

Norge skulde forenes med Sverige.

Slaget nedsænkede Familien i dybeste Sorg. Hvad hjalp den Trøst, at intet endnu var afgjort? At Kongen alene i Storthingets Hænder kunde nedlægge sin Krone? At alt stod paa det uvisse, indtil Folkets Repræsentanter var traadt sammen ^[293] og havde taget sin Beslutning? Krigen var jo i Virkeligheden endt. – *Uhæderlig* endt! Og dermed alt Haab ude.

Stadig kom der nu detaljerede Beretninger om det korte Felttog. Man fik fuld Besked om Sammenstødene ved Tistedalselven og Øiestad. Ligeledes om den

ulykkelige Affære ved Onstadsund.^{k312}

Denne Efterretning var den tungeste. Ikke blot, fordi den i sig selv var afgjørende; den satte den hidtil forgudede Konge i et nyt og sørgeligt Lys.

Fru Krone ramte dette Slag haardest. Hun havde omfattet Christian Frederik med en Inderlighed, der var vidt forskjellig fra saa manges hurtigt opblussede Begeistring –: Kong Christian skulde jo frelse Norge og oprette, hvad Danmark havde forbrudt ved at svigte sine Brødre i Nødens Tider og Farens Stund. – –

Og havde han da virkelig svigtet sit Folks Tillid? Brudt sine Løfter?

Hun kunde ikke tro det! Det maatte være en grusom Misforstaaelse, eller det sorteste Forræderi.

Alle Militære, som kom der i Huset, udtrykte sin Harme i stærke Ord. Fredriksstads uforklarlige Overgivelse og Kongens Vægelsind^{k313} og Modløshed oprørte dem paa det dybeste.ⁿ⁸⁷

[294] Dette altsaa, var Enden paa deres korte Frihedsdrøm! Og det, medens stolte Løfter endnu gjenlød i deres Øren, og de brændte af Længsel efter at forsvare sin Selvstændighed! Om der saa aldrig havde været Bestikkelse og Forræderi med i Spillet, saa var det dog i Hovedsagen Kongens Uduelighed, man kunde takke for Felttogets sørgelige Udfald!

Og det var ikke de Militære alene, som brød Staven over Kongen. Hvert nyt Besøg – hvert nyt Brev talte herom. Nu i Forbitrelsens Hede glemte man Hensynet til den danskfødte Husfrue; og stille, uden et modsigende Ord, hørte hun paa deres Klager. Saa gik hun ind i sit eget Kammer og græd bitterlig.

Der var ogsaa en anden i Huset, som taus bar paa sin Smerte: Som en sky Fugl trak Margrete sig bort fra alle, selv fra Fru Krone. I Dybet af sit Hjerte følte hun den Skjænsel, som var overgaaet hendes Land; men ved Siden laa den bitre Sorg, at han, som hun saa blindt havde troet paa, – som saa fuldt eiede hendes Kjærlighed, – ikke havde hævet sin Arm til dets Forsvar.

Var han faldt paa Valpladsen, vilde hun visselig sørget. Med Livets Lykke og Glæde vilde det været forbi. Men hun kunde baaret dette – hun kunde da seet hver Mand frit i Øinene! Men nu – – –

«Frøken, jeg skjønner mig inte mere paa nogetingen, jeg,» sagde Anders Nielsen, da han efter sin anden frugtesløse Undersøgelse kom [295] derop. «Dem siger, derinde i Byen, at ingen staar til troendes i denne Forstyrrelsens Tid. – Og her er Brevet til Løitnanten; det nytter inte, jeg gaar med det længer!»

«Aa Frøken!» vedblev han og vendte sig halvt bort, «aa Frøken – det gaar inte an at sørge. Dem er inte anderledes naa tildags! For naar selve Generalen, som sad i Kongens Raad, inte var bedre, end at han gav Svensken Besked om hele Forsvaret, hvad kan en da vente af andre, da? Fy for Fanden for en Kar! – – – Men endda det værste –» han vendte sig helt mod hende og sænkede sin Stemme til en Hvisken: «Det værste, Frøken, – det værste er, at dem mener, Kongen selv inte skal være bedre, end de andre.»

XXX.

[n88](#)

«Ja – saa! Er det slig det forholder sig,» sukke de Kræmmer-Lisa, som træt og medtaget efter sin «Langtur» havde trasket ind i Byen. «Har Svensken faaet det, som han vil ha det, siger I, Monsen? Haa, haa! Forandring fryder, heder det jo. Ja, – ja, – pluk Glædens Roser, førend de forgaar!»

Den anden lo: «Mener du, at vi endnu kan gjøre ham Helvede hedt, Lisa?»

«Jeg mener, at Lykken er som Glas og gaar let i hundrede Knas,» sagde hun og rettede sig.

«Og Lykken har naa heller inte været noget at skryte af endda for dem! Det er inte længe siden, her var baade Opløb og Spektakler –»

«Se her! Der har vi en Svenskerad^{k314} igjen!» raabte nogle Smaagutter, som kom løbende efter en tilstøvet Reisevogn, der idetsamme rullede forbi og stansede i kort Afstand udenfor Traktør^{k315} Carstens.

[297] «Opløb og Spektakler, siger I, Monsen? – Men *Mord* og slig Ugudelighed har der naa vel inte været Tale om, hverken naa eller før i Sommer, kan jeg tænke?» spurgte Lisa spændt, medens hun vedblev at holde Øie med Vognen.

«Mord ikke akkurat, nei. Men det saa jamen stygt nok ud for Svenskegeneralen den Kvelden, som Opløbet var udenfor General Haxthausen.^{k316} Han, som vi kan takke for, at vi naa ligger der; – men se paa Storbixen^{k317} derborte! Se, hvor stiv og strunk han stiger ud. – Men inte er jeg tilsinds at bukke mig for naadig Herren! Adjøs, Lisa.»

Lisa gik nysgjerrig hen til Vognen, som nu var tom, og om hvilken der havde samlet sig flere nysgjerrige. Tjeneren holdt netop paa at bringe Bagagen ind i Hotellet; og Skydsen gav villig alle de Oplysninger, man ønskede. Den reisende var ikke Svenske. Han var dansk Nordmand, havde hans Tjener fortalt. Og han hed Major von Grib. – Fin Kar var det. Sparede inte paa Skillingen!

Lisa studsede: «Grib? Det skulde naa vel aldrig –?» og hun nærmede sig Hotellet og saa op til Vinduet.

– Ogsaa i Hotellet havde man fra først af taget feil af Nationaliteten; men ved at høre, at det var en Landsmand, lyste Ansigterne op. Verten, Hr. Carstens, anviste ham selv Værelse med snaksom Høflighed.

Den fremmede var traadt hen til Vinduet, men vendte sig derpaa hurtig og spurgte, om [298] Carstens blandt Officererne skulde have seet eller hørt tale om en Oberstløjtnant Seier?

«Han, som for nogle Monate^{k318} siden fik saadan schön Begravelse?»

«Er han død? Ved De, om hans Datter bor herinde?»

«Nei, Hr. Major. Men den Begravelse var meget schmuck. Dengang var her lutter Herlichkeit,^{k319} og Folk jubilirte^{k320} –»

«Er her fortiden nogen svensk Herre af Betydenhed?» afbrød Majoren ham.

«Nei. Jeg tænker, dem haver havt fuldkomlich nok af den Plasir.»

«De tillod sig da ikke Voldsomher?»

«Ikke de Svenske, nei. Dem dertil var ikke tilstræklich mange. Men Norbaggen er hitzig, Hr. Major, meget hitzig.»

Majoren vendte sig atter fra ham og saa adspredt ud af Vinduet. Hans Blik faldt paa et magert, foroverbøiet Fruentimmer, som havde sat sig paa det nederste Trin af en Trappe ligeoverfor; saa gled det ligegyldigt videre – –

Lisa, thi hende var det, havde mødt dette Blik. Da hun fik Øie paa den fremmede Herre ved Vinduet, havde hun sat sig her og forsøgte at sammenholde det, som hun nu saa, med Billedet, hun gjemte i Erindringen. Men Blikket havde mere end alt andet skuffet hende.

«Major von Grib! Major von Grib!» mumlede hun halvhøit, idet hun reiste sig.
«Men – det kan vel ingen anden være alligevel.»

Hvorhen skulde hun nu vende sin Gang?

[299] Hun var bestemt paa ikke at gjæste sin Beskytterinde, Madame Hansen, forinden hun var ganske paa det rene med, at der ingen «Opstyr» havde været om

den Sag, der havde drevet hende saa langt bort. – Efter en kort Betænkning gik hun saa afsted til Kjøbmanden, hos hvem hun tog sine Varer. Hun skulde jo alligevel aflægge lidt Regnskab: og der vidste man vel Greie paa alleslags Ting?

Men som Svar paa sine forblommede Spørgsmaal, om der havde været nogen Snak om Mord eller Overfald, fik hun Historien om Opløbet udenfor General Haxthausen og om Forbitrelsen mod de svenske Herrer. Nogle Kunder, som var inde i Kramboden, gav ogsaa sin Visdom tilbedste. En vidste, at Kongen laa dødssyg af Nervefeber, en anden, at Svensken havde givet ham Gift; og alle var enige i, at nu var der ingen til at tage Vare paa nogenting eller til at holde Fienden ude, om Krigen igjen smældte løs.

Men Lisa forstod nu, at hun uden Fare kunde begive sig til sin Beskytterinde. Og da hun var færdig med Snak og Regnskab, takkede hun for sig og traskede igjen afsted, just som Solen sank ned i et purpurrødt Skyhav.

«Undres mig paa, om Løtnan' stod det over?» tænkte hun, idet hun lettede paa Kramsækken, hun havde paa Ryggen, for at faa den til at ligge, som hun likte det. «Det skal bli ganske rart at faa snakke med Mor Hansen – – Monstro – – om han lever da! – – Major von Grib – Major von Grib – – –

XXXI.

[n89](#).

Sex Uger havde Ravn tilbragt paa sit Tagkammer i Madame Hansens Hus. Saarfeberen havde været langvarig og haardnakket, hvilket vel for endel skyldtes den Ophidselse, hvori hans Sind lige forud havde befundet sig. Og da Bedring omsider indtraadte, gik det langsomt med at vinde Kræfter.

Dette var naturligt; thi Tanken paa, hvad man beskyldte ham for, – hvad man maatte tænke om hans Forsvinden, – bragte ham paa Grænsen af Fortvilelse. Han kunde blive heftig og pirrelig – ja, tænkte med Bitterhed paa, at her laa han, uden at et Menneske paa Jorden bekymrede sig om ham!

Der gaves Øieblikke, da denne Bitterhed ogsaa vendte sig mod Margrete Seier –: Havde hun da saa strax kunde tage ham paa Ordet? Havde hun forladt ham for stedse?

Men saa erindrede han, at hun jo troede ham mellem den lille tapre Skare, hvis Skjæbne [301] han havde tænkt at dele. Thi gjennem Doktoren kjendte han, hvad Rytget fortalte om Begivenhedernes Gang. Kanske tog hun ham for død? – Og havde det ikke været bedre, end at ligge saaledes uvirksom i Afgjørelsens Stund?

Om Fredriksstads Overgivelse fik han høre samtidig med Konventionen til Moss. Det kom som et Tordenslag og tilintetgjorde alle hans Forhaabninger. Han vilde først ikke tro det; derpaa overvældede det ham aldeles. Feberen vendte tilbage. I sine Fantasier kunde han blive fuldstændig rasende; – han vilde op! Vilde redde, eller gaa under med Fædrelandet.

Doktoren bebreidede sig sin Uforsigtighed, og Madame Hansen pleiede ham med Omhu; men dette Tilbagefald tog Tid, og det var først i de allersidste Dage, han var begyndt at sidde oppe.

Denne Morgen var han staaet op med det Forsæt at skrive til Margrete Seier. Fortælle alt og paany sige Farvel for bestandig.

Medens han ventede paa Frokosten, tog han sin Pung frem. Den indeholdt endel Sølvpenge, men ikke nok til Doktor og Logi.

Han havde oftere tænkt paa dette, – tænkt paa den eneste Udvei, han vidste. Men at skulle henvende sig til sin Moster pinte hans stolte Sind.

Alligevel –

Madame Hansen afbrød hans triste Tanker, idet hun kom med Frokosten. Der var en Kone nede, som gjerne vilde tale med ham, sagde hun.

[302] «En Kone?»

«Ja hende, som fik Løitnanten herind.»

«Endnu en Kreditor!» mumlede han, da hans Vertinde var gaaet. «Endnu en Kreditor!»

Da Lisa fremstillede sig, studsede han. Hans uklare Forestillinger fra hin Nat havde aldrig identificeret hende med Kræmmersken, der førte saadan gaadefuld Tale. – Og det var med stor Høitidelighed, hun ogsaa nu begyndte:

«Sorrige og Glæde de vandre tilhobe, Lykke og Ulykke ginge paa Rad!» Hun stansede, trak Veiret langt og vedblev:

«Løtnan' er inte nær saa blegnæbbet, som sidst vi saaes; – fast dette er naa heller inte noget at skryte af, Far!»

«Jeg er glad, jeg kan faa Leilighed til at takke Dem,» sagde Ravn, idet han reiste sig og rakte hende Haanden. «Uden Dem havde jeg neppe været ilive.»

«Aa inte noget at takke for. Ingen dør, før hans Tid kommer, Far.»

«Se her min gode Kone,» vedblev han og tog Pengestykkerne, han havde liggende færdig. «Forsmaa ikke denne Ubetydelighed.»

Men Lisa holdt Hænderne afværgende frem for sig.

«Jeg gjorde min Skyldighed, – bare min Skyldighed! Det er inte for Gods eller Guld, jeg kommer, Far.»

Hun satte sig paa, en Stol ved Døren, og han forstod, at Visitten var ikke endnu tilende. Han gik derfor tilbage til sin Plads.

[303] Det varede en Stund, førend Lisa kunde finde det rette Ord, endelig begyndte hun:

«Halvskrattendes Tale har hverken Hode eller Hale, heder det jo. Og ligefrem er beneste Vei. Jeg spør derfor med Forlov, ^{k321} om Løtnan' skulde kjende noget til en fin Storkar, som heder Major von Grib?»

Ravn blev pludselig bleg, derpaa blussende rød og svarede hurtig:

«Hvad ved De om Major Grib; – og hvorfor spørger De, om jeg kjender ham?»

«Gammel Gjæld er bedre end gammel Steg –. Fast den graater inte for Guld, som inte Guld aatte,» svarede hun og dreiede sig lidt usikker paa Stolen. «Og der kommer aldrig Skade til Land, uden det er nogen til Gavn, heder det jo.»

«Kunde De ikke ligefrem sige, hvorfor De spørger mig om dette?» spurgte Ravn utaalmodig.

«Jo kors da! Jo kors da! Ligefrem er jo beneste Vei. Han skulde vel inte, – ja, tag mig det inte ilde op; – han skulde vel inte være – Far til Løtnan'?»

Ravn stod maalløs.

«Ja – for bedrager inte mine gamle Øine mig, saa er Løtnan' denne vesle Gustav, som jeg af og til stjal mig til at se, mens han boede hos Christoffer Mortensen?»

«For Guds Skyld, gode Kone! – hvad kjender De til vesle Gustav?»

Lisa var nu vis i sin Sag:

[304] «Jeg tjente hos Mor til Løtnan' – ja hos *gamle* Christoffer Mortensen da! – – Og saa gik jeg Ærinder mellem den fine, strunke ^{k322} Løtnan' Grib og Jomfru Susanna Mortensen, – Gud glæde hendes Sjæl i Himmerig! Og aldrig saa meget som drømte jeg om, at det skulde komme Ulykke af den Herligheden. For Jomfru Susanna havde været god nok for en Prins, – ja, om han saa havde været Konge med. Ja, det havde hun! Og da Ulykken var skeet, saa jog Marthe Mor Rognli mig ud af Huset. Jeg gav hende inte noget efter. Vi var to haarde Stene og kunde aldrig male godt sammen. Og jeg gik med Hode like høit efterpaa – ja det gjorde jeg. Og ingen Nød havde jeg, endda jeg mistet Manden, som jeg blev gift med. Nei, det havde jeg inte, takket være Gud og gode Mennesker! Men saa fik jeg høre, at Jomfru Susanna var kommet slig hjem igjen. Og jeg stjal mig ind paa Rognli for at se hende; – men hun var død. Jeg saa hende i Kisten. – – Aa, Gud hjælpe os! Aa,

Gud hjelpe os! Fra den Stunden har jeg inte havt en rigtig glad Dag længer. Jeg tog strax Skræppen paa Ryggen og Stav i Haand og vandrede Landet rundt. Før havde jeg gaaet bare Smaature! Men hver Gang, som jeg kom til Byen, saa stelte jeg det, saa jeg fik se 'n vesle –»

Hun kunde ikke fuldføre Sætningen, men skjulte Ansigtet i Hænderne og hulkede høit.

Ravn var ligesaa betaget, og han tørrede [305] Sveden af sin Pande. Da hun nogenlunde havde fattet sig, spurgte han nølende:

«De nævnte Major Grib! – hvad ved De om ham?»

«At han kom til Byen igaar.»

«Til Byen? – Her?»

«Ja, Far. Han bor hos Carstens i Raadhusgaden. Og det var det, som jeg gjerne vilde vide, om det inte var ham, som voldte Ulykken? Om han inte er Far til Løtnan, mener jeg?»

Ravn kastede et Blik paa den knoglede Skikkelse, som, enten hun havde Skræppen paa Ryggen eller ei, i hele sit Ydre lignede en omstreifende Taterske, og det bød ham høilig imod, at *hun* skulde kjende de sørgelige Tildragelser, han saa omhyggelig havde søgt at skjule for Verden. Men det var jo en Kjendsgjerning, og han svarede kort:

«De tager ikke feil med Hensyn til Personen. Men han og jeg har intet at gjøre med hinanden.»

«Jeg kunde tænke det! Jeg kunde tænke det! Han var inte den, som hjalp i Nødens Stund, skjønte jeg bagefter. Endda han var rundhaandet nok, saalænge det var noget, han vilde ha frem. – – Jeg kjendte 'n inte igjen, jeg, – nei, det gjorde jeg inte. Der var inte noget Krudt i Øinene længer, slig som i gamle Dager! – Tænk inte ville ha noget med sit eget, kjødelige Barn! – – Men Marthe Mor Rognli har naa vel Løtnan' talt med?» sluttete hun spørgende.

Ravn fik en pludselig Tanke:

[306] «Jeg kunde ønske at faa tale med mit Søskendebarn, Susanna Rognli. Kunde De skaffe nogle Linier til hende? Tror De, hun kunde – vilde komme til mig her?»

«Det vil hun visselig. For Jomfru Susanna er Godheden selv. Ja, det er hun. Men Løtnan' fik skrive akkurat, hvorledes det altsammen har sig; for hun er inte den, som gaar til fremmede Mandspersoner, skal jeg fortælle. Men Brevet skal hun redelig faa, og Veien skal jeg vise hende; det kan han stole paa.»

«Og naar tror De, hun kan være her?» spurgte Ravn, som havde faaet nyt Liv og pludselig var blevet ligesaa utaalmodig efter at træffe sin Slægt, som han hidtil havde gruet for det.

«Aa, om en to – tre Timer; eller høist fire.»

Han saa paa sit Uhr: «Klokken er ikke ni. Tror De, Klokken tolv?»

«Jeg skal gjøre mit bedste.»

Lisa betragtede ham, medens han skrev; og gjennem alle hendes forvirrede og halvtænkte Tanker strømmede Fortiden saaledes ind paa hende, at da hun reiste sig for at modtage Brevet, følte hun sig næsten forundret over ikke at være den ranke, kraftige Pige, som gik Ærinder for hans Moder.

«Som to Draaber Vand! Som to Draaber Vand!» mumlede hun, idet hun forsvandt gjennem Døren. [n89a](#)

XXXII.

[190](#)

Susanna Rognli havde ført en sørgelig Tilværelse i disse skjæbnesvangre Uger. Vel havde Frøken Seiers lille Besøg paa Turen til Moss givet hende en øieblikkelig Glæde, – hendes Hengivenhed for hende var dyb og usvækket, – men det havde tillige oprippet en Smerte, som ikke endnu var forvundet. Ravns Navn var ikke blevet nævnt.

Hun vidste god Besked om Begivenhedernes Gang, thi Anders Nielsen havde været som en levende Avis. Men det Navn, hun længtes efter at høre, men som hun var for undselig til selv at nævne, kom aldrig for hendes Øren. Han, der tidligere havde gaaet ud og ind i Huset, var som rykket ud af Tilværelsen.

Saa mødte hun en Dag Løitnant Grib. Hun havde halvveis glemt baade ham og hans Breve, – glemt næsten at føle Lettelse over hans Fraværelse.

[308] Adolf Grib var nemlig vendt tilbage saa opbragt over den uhæderlige Krig og Konventionen, at han neppe tænkte paa Susanna. Og selv om han havde gjort det, vilde han aldrig have nærmet sig Christoffer Mortensens Gaard. Den mindede ham om Margrete Seier og den dybeste Krænkelse i hans Liv. Han hadede hende, – om end ikke, som han hadede Ravn. Og han afviste sin Moders Forslag om at forsøge endnu engang i skarpe og heftige Ord: Om Margrete Seier laa for hans Fødder, vilde han ikke have hende! Vilde ikke høre hendes Navn!

Paa sine Spørgsmaal efter Ravn havde han strax faaet det beroligende Svar, at den fremmede Officer havde været Spion og forlængst havde gjort Svenske af sig.

Ravn var altsaa flygtet over Grænsen! – Han glemte, fra hvem Rygtet egentlig skrev sig, glemte ogsaa, at om Kuglen end ikke havde rammet dødelig, maatte den have paadraget ham en alvorlig Sygdom. Hvad man gjerne vil tro, tror man jo let; og Adolf Grib følte sig som friet fra en pinlig Byrde.

Som han denne Formiddag uden egentlig Maal eller Hensigt slentrede omkring i Gaderne og mødte Susanna, studsede han ved at se hende: Hun var jo skjønnere

end nogensinde. Men ligesaa sky og forskræmt!

Og han smaalo og fulgte hende med Øinene, da hun løb forbi ham uden at svare.

Da Susanna kom hjem, gik hun som sædvanlig ^[309] ind gennem Kjøkkenet og fandt her Kræmmer-Lisa.

«Med Gud og Ære kan man Budskab bære; og Skam faa den, som inte vil hjælpe en nødlidende Ven,» begyndte Lisa med Salvelse og rakte hende Brevet.

Susanna kastede et sky Blik paa Haandskriften; og da hun saa, at det ikke var Gribs, tog hun Brevet og gik ind i Sovekammeret.

Med tilbageholdt Aandedræt læste hun, medens hendes Følelser truede med at overvælde hende –: *Han* var hendes Søskendebarn! – *Han* var den lille Gut, hun siden Moderens Fortælling saa ofte havde tænkt paa! – – Han – han!

Det varede noget, inden hun besindede sig. Naturligvis maatte hun strax gaa til ham – som han bad om! Men hun maatte først fortælle sin Mor om dette; – fortælle, at hun gik.

Idet hun nu søgte Moderen for at udføre sit Forsæt, mødte hun Cathrine, som ganske forstyrret forklarede, at «Mor var inde i Stuen hos en fremmed Storkar, som først havde spurgt efter salig Husbond.»

«Da jeg forklarte, at Husbond var død, bad han om at faa tale med Madame Rognli. Mor er naa inde hos 'n.» sluttede hun.

Susanna blev næsten fortvilet: Hvad skulde hun gjøre? Hendes Fætter bad hende komme *strax!* Hvad skulde hun gjøre? – Og hun ilede ud i Kjøkkenet, hvor Cathrine netop havde sat en Skaal Melk frem for Lisa.

^[310] «Hvor langt er der did, Lisa?»

«Aa, om 'n er rapfodet, gjør 'n det naa paa mindre end en Time, eller saa,» svarede Lisa og satte Melkeskaalen, hun netop havde ført til Læberne, ned igjen.

«Vil du forklare mig Veien?»

«Jøs, ja da! Ja, det skal snart være gjort.»

Susanna løb, for at gjøre sig færdig, men stansede ved Dagligstudøren: Hun længtes saa efter at fortælle sin Mor dette – dette forunderlige – –

Cathrine kom hurtigt efter hende:

«Jøsses, Susanna! Hvad er det, hun tænker paa? Hun vil da inte have nogensomhels Befatning med det Kvindfolket derude?»

«Aa, jeg vilde saa gjerne tale med Mor,» hviskede Susanna. «Jeg maa skynde mig afsted til en syg, Cathrine.»

«Saa kan jeg eller Anders Nielsen følge hende.»

Susanna betænkte sig: Men hun mindede sig idetsamme, at Ravn havde sagt, hun maatte fortie hans Opholdssted og ikke omtale ham for nogen. Hun skulde faa vide hvorfor, naar hun kom.

«Nei tak, Cathrine. Nei tak. Du maa sige Mor, at jeg er gaaet ud til en syg. Hun skal faa Besked, naar jeg kommer tilbage.»

Susanna talte med alvorlig Bestemthed. Engang imellem viste det sig, at hun var sin Moders Datter; og Cathrine lod hende i Fred.

Da de var kommen ned paa Gaden, tilbød ^[31] Lisa sit Følge; men dette afslog Susanna. Hun fik derfor en nøiagtig Beskrivelse af Veien og ilede afsted.

Lisa saa efter hende: «Om Blodet er aldrig saa tyndt, er det tykkere end Vand,» mumlede hun og vilde gaa videre. Idetsamme stansede hun:

Hvad om hun begav sig til den gamle Ræven?^{k323} Han, som havde forstødt baade Mor og Barn, havde godt af at faa svie i Pungen ialfald!¹⁹¹ – Jo ældre Bukken, des haardere Hornet, siger man jo; og gamle Ræve skal være slemme at fange! – Men hun fik prøve! Han skulde allenfals^{k324} faa høre alt det, hun havde udstaaet for hans Skyld – – –

Imidlertid ilede Susanna videre, medens hun i Tanken gjentog den Besked om Veien, hun havde faaet; da hørte hun lige ved Siden af sig:

«Er De atter ude, Jomfru Susanna? Det er da svært, saa mange Ærinder De har idag?»

Susanna blev ganske bleg: Løitnant Grib var den, hun nødigst vilde træffe i denne Stund.

«Hvor skal De hen?» gjentog han, da hun ikke svarede. «Kanske kunde jeg have Lyst til at gjøre Dem Følge. Sandt at sige, slentrer jeg omkring uden Maal eller

Med.»

«Jeg skal til en syg,» stammede Susanna. «Tak, jeg trænger ikke noget Følge.»

For at vildlede ham, tog hun den modsatte Vei af den, hun skulde. Men Gribs tidligere Følelser var med et kaldte tillive, og han besluttede at følge hende.

[312] «Men hvor ialverden skal De da hen, Susanna?» spurgte han tilsidst, da de var kommet langt ud over Drammensveien. «Hvor bor Deres syge?»

«Lad mig ifred! Lad mig gaa alene!» bad hun næsten grædefærdig.

Han saa forbauset paa hende. Men i dette Øieblik kom et Par at hans Kammerater imod dem og stansede ham. Uden at tænke paa, hvor det førte hen, løb Susanna indpaa en Fodsti, hun saa tilhøire. Kun en eneste Gang vendte hun sig for at se, om han var fulgt efter hende, men hun saa ligesaa lidt Adolf Gribs Jægeruniform, som nogen af de andre Officerers; og i samme ilsomme Fart løb hun videre.

Med et stansede hun paany. Hun var fra Barn af vant til at finde Retning efter Sol og Skygge: Som hun nu saa op mod Himlen og derefter paa Skyggerne, var det ikke at tage feil af, at hun gik mod Vest.

Og hun skulde jo mod Nordost!

Hun følte, hvordan Graaden vilde frem, men hun bed den i sig: Hun fik gaa tilbage til Byen og derfra tage den anviste Retning, – der var ikke andet for!

Hun gik hurtigt, men løbe kunde hun ikke, da hun atter var i Nærheden af Byen; og derfra tog hun de Gader, Lisa havde sagt. Et Par Gange indbildte hun sig, at hun saa en graa Uniform; men hun vovede ikke at vende Hovedet helt om for at undersøge, om det virkelig var saa.

[313] Gud være lovet! Der borte var det lille rødmalede Hus med Veirhanen paa Mønet! Nu vidste hun, at hun var paa ret Vei. Nu skulde hun tage Fodstien, hun saa derborte, og gaa over Markerne. Hun aandede lettere, men syntes, hun havde været en hel Evighed underveis.

Idet hun slog ind paa Fodstien, saa hun sig tilbage, og hendes opskræmte Blik syntes at se en Uniform i det fjerne. Derpaa løb hun afsted saa hurtigt, som Benene vilde bære hende, og stansede først, da hun forpustet naaede Madame Hansens ensomme Bolig.

Beklemmt bankede hun paa forskjellige Døre; men intet gjæstfrit «kom ind» svarede hende. Hun fulgte da Svalgangen, som hun troede til Kjøkkenet, og her traf hun Madame Hansen ifærd med at vaske op efter Middagen.

Om her ikke boede en syg Herre?

«Jeg ved ikke om nogen syg Herre,» svarede Madame Hansen studs^{k325} og kastede et flygtigt Blik paa Susannas enkle, men nette Paaklædning.

Havde hun da atter gaaet feil? Susanna blev nu bange for Alvor.

«Men heder De da ikke Madame Hansen?» spurgte hun næsten fortvilet.

Idetsamme hørte hun en Banken i Gulvet, og Madame Hansen forsvandt.

«Vær saa god, – De kan gaa ovenpaa,» sagde hun høflig, da hun lidt efter kom tilbage. «Døren lige op for Trappen.»

Susanna stansede udenfor og drog Veiret dybt; saa bankede hun paa.

[314] Han hilste hende som en kjær og kjendt Slægtning; men Susanna stod betaget^{k326} af hans magre Ydre. Nu, han havde barberet sig, saa han endnu blegere ud, og Uniformen hængte om ham, som den kunde være laant.

«Men Susanna da! Har du ingen Velkomsthilsen til dit hjemkomne Søskendebarn? Fra jeg første Gang saa dig i Morbrors Stue, har jeg i Tankerne kaldt dig min kjære, lille Søster.»

«Velkommen,» sagde hun og rakte Haanden frem. Taarerne stod hende i Øinene.

«Men sæt dig nu. Det var snilt, du vilde komme! Jeg har ventet paa dig siden tolv. Og nu er Klokken snart to.»

Hun satte sig, og hendes Fætter begyndte at fortælle, hvorfor han maatte holde sig skjult, indtil han blev stærk nok til offentlig at fralægge sig en Beskyldning, som under de nærværende Forhold kanske kunde gjælde hans Liv. Thi saaledes havde det i den senere Tid stillet sig for ham. – Hun var den eneste, sagde han, som han personlig formaaede at henvende sig til, om end det Pengelaan, han trængte for at klare Udgifterne ved sin Sygdom, maatte komme fra hendes Mor. Det var ham umuligt, saa svag som han var, at skrive til Madame Rognli, endnu mindre at kalde hende til sig.

De var saa optaget, han af at fortælle, og Susanna af at høre, at de ikke lagde Mærke til, at der blev talt høit i Kjøkkenet nedenunder, endnu mindre til de lette, listende Skridt, som kom opover Trappen. Lidt efter blev der banket paa Døren.

[315] «Doktoren!» tænkte Ravn og skiftede Farve, ærgerlig over at han skulde finde Susanna der. Men det var Adolf Grib, som nu stod paa Tærskelen.

Overraskelsen var gjensidig. Grib fattede sig først.

«Saa det er her, De holder Dem skjult, min Hr. Overløber!» sagde han haanligt. «Vogt Dem. Har man ikke netop klare Beviser for at kunne fælde en æreløs Person, saa forstaaar Pøbelen i denne Tid at holde Rettergang. Jeg skal øieblikkelig lade rette vedkommende vide, hvor De holder Dem skjult.»¹⁹²

Susanna udstødte et Forfærdelsesraab.

«Se mig til den dydige Jomfru, som altid har ageret saa sky og ærbar! Nu holder hun Stevnmøder med mistænkelige Personer. Dette er altsaa den syge Ven? Jeg fik s'gu Mistanke om, at der maatte være Ugler i Mosen, da jeg saa Dem komme løbende tilbage igjen og derpaa sætte afsted paa en anden Kant.»

«De skal staa mig til Ansvar for det Sprog, De tillader Dem med denne unge Pige!» raabte Ravn heftig.

Grib lo haanlig:

«Saa De ikke saa forbandet spidsnæbbet ud,¹⁹³ skulde jeg igjen tugte Dem,» svarede han tirrende. «Nu overlader jeg Dem til Retfærdigheden; – enten det saa bliver Lovens eller Pøbelens.»

Han vendte sig og gik henimod Døren. Susanna ilede efter ham.

«Aa, De vil ikke, – De vil ikke gjøre [316] det?» bad hun forfærdet og lagde Haanden paa hans Arm.

Han saa paa hende: Den svære Hat, som hun havde paa hin Aften paa St. Hanshaugen, omrammede hendes yndige, bedende Ansigt og fremhævede det barnlige Udtryk, men han var i dette Øieblik altfor opfyldt af hadefulde Tanker til at have Følelse for hendes Skjønhed. Han maatte, han skulde knuse ham, – denne hans Dødsfiende, – han, som han kunde takke for sin Lykkes Forlis!

Og han svarede spottende:

«Hvad giver De mig, for at jeg skal skaane Deres Kjæreste?»

«De er saa god at behandle Jomfru Rognli med Agtelse!» raabte Ravn paany, medens han skalv af Harme.

«Er De vis paa, De har mere Ret til hende, end jeg? Jeg har ældre Krav paa Jomfruens Venskab.»

«Hun er mit Søskendebarn.»

Grib blev forbløffet. Men derpaa brast han ud i en skraldende Latter:

«Søskendebarn! Det var et kosteligt Paafund. Søskendebarn! Tak, vi ved, hvad det betyder.» Og han saa spottende fra Ravn til Susanna.

«Løitnant Grib, jeg taaler ikke flere Fornærmelser!»

«Til Tjeneste.» Grib lagde Haanden paa Kaarden.

Susanna udstødte et gjennemtrængende Skrig og stillede sig mellem dem.

[317] Men nu var det forbi med Gribs paatagne Koldblodighed. Alt, hvad ondt der fandtes i ham, bruste op; han styrtede ind paa Ravn, greb ham om Livet, og inden den anden kunde sætte sig til Modværge, kastede han ham bagover, saa Hovedet stødte mod den skarpe Kant af Bordet, der blev revet med i Faldet.

Susannas Rædselsraab gjenlød over hele Huset.

XXXIII.

Da Cathrine med et halvt forskrækket Udtryk havde meddelt Madame Rognli, at der i Stuen var en fremmed Herre, som først havde spurgt efter hendes afdøde Broder, tænkte hun straks paa, om det skulde være hendes Søstersøn?

Men da hun traadte ind, saa hun med et eneste Blik, at det ikke var ham. Det var en ældre Herre af et fornemt Ydre og øiensynlig Militær, skjønt han var civil klædt.

«Formodentlig Madame Rognli?» spurgte han med et høfligt Buk.

«Jo – til Tjeneste».

Hvordan kunde det gaa til, at Marthe Rognlis Dragt Dag efter Dag kunde være saadan – uden Plet eller Krøl? Hun kom lige fra et husligt Arbeide, der havde optaget hende fra den tidlige Morgenstund, men paa hendes sorte Kjole saaes ikke et Støvgran, Tørklædet sad glat og stramt i de regelrette Folder, og Krusstrimlerne [319] om hendes blege, meislede Ansigt stod idag, som altid, blændhvidt af mod hendes sorte Hovedklæde.

Der var noget ved hendes Person, som imponerede den fremmede, og det varede lidt, førend han sagde:

«Jeg skal være Madame Rognli forbunden^{k327} for en kort Samtale.»

«Vil De ikke være saa god at sidde ned,» svarede hun og trak en Stol frem, medens det faldt hende ind, at det kunde være en af Frøken Seiers Venner.

Selv tog hun Sæde i passende Afstand.

Den fremmede hostede: «De boer net^{k328} her, Madame,» sagde han og saa sig om i Stuen.

«Aa ja.»

«De har naturligvis betydelig Handel?»

«Ikke noget at tale om.»

«Maaske – De har en Søn til at hjelpe Dem?»

«Nei.»

«De har maaske ikke mange Børn?»

«Nei.»

Den fremmede dreiede sin Hat, som han havde beholdt i Haanden, trak sit Uhr frem og sammenlignede det med Slaguhret i Stuen. Derpaa vendte han sig atter mod Madame Rognli, der sad stiv og kold, rank og ubøielig og ventede paa, hvad han vilde. Han var en modig Mand, men ved Tanken paa det, han havde at forhandle med denne Kone, gik det ham koldt nedad Ryggen: Hun saa jo ud, som hun var hugget i Sten!

[320] «Forholdene har indviet mig i Ting, som vedkommer Deres Familie, Madame,» begyndte han endelig. «De har en Søstersøn?»

Hun foer sammen, og Udtrykket blev spændt.

«Er han ansat ved Deres Handel?»

Et Øiebliks haard, unaturlig Latter skurrede forbi hans Øre.

«Han ved Handelen her!» sagde hun bittert.

«Og hvis ikke, – hvor er han da?»

«Det ved jeg ikke.»

«Men noget maa De dog have hørt?»

«Aa ja. – Jeg tror nok, han skikkede sig ganske bra, saalænge han var i London.»

«London? Hvad skulde han der?»

«Det kan De nok spørge om. Siden har jeg lidet eller intet hørt om ham.»

Hun reiste sig halvt, som for at afbryde videre Snak om denne Gjenstand. Men den fremmede agtede ikke derpaa:

«De ved altsaa, at han forlod London?» spurgte han paany. «Men ved De da ikke, hvor han senere drog hen?»

«Christoffer sagde, at han gik i Krig.»

«Krig? Hvilken Krig?»

«Det ved jeg ikke.»

«Men noget maa De dog vide? Noget maatte De kunne meddele mig, Madame, om De blot vilde?»

«Nei. – Men nu vil nok jeg faa Lov til at spørge! Hvordan tør nogen vove at trænge sig ind i Ting, som bare vedkommer mig og min Slægt? Jeg skal ikke lægge Dølgmaal paa, at ^[321]jeg helst ser, vi er færdige med dette,» sagde hun paa sin stille, isnende Maade.

Den fremmede betænkte sig et Øieblik. Men hans mandige Aabenhed fik Overhaand; og idet han hævede Hovedet, sagde han fast:

«Deres Spørgsmaal er naturligt, Madame. Mit Navn er Gustav Grib, Major i Kongen af Danmarks Tjeneste. Jeg har god Grund til at interessere mig for den unge Mand. Han er min Søn.»

Marthe foer op af Stolen, men sank idetsamme ned igjen, betaget af en pludselig Svimmelhed. I flere Minutter var der saa stille i Stuen, at et «Dødninguhrs» ^{k329}Pikken ^{k330}i Væggen kunde høres sammen med Slaguhrets tunge, regelmæssige Tikken.

Men saa stod hun op og stillede sig foran sin Gjæst. Det saa ud til, at hun lige ind i Sjælen vilde prente sig Billedet af ham, som havde lagt saadan forfærdelig Sorg over hende og hendes.

«Det er altsaa Dem,» begyndte hun med dirrende Stemme. «Det er Dem, som besnærede en velagtet Pige og førte Skam over en hæderlig Familie, som Slægt efter Slægt havde baaret Hovedet frit mellem Folk? Guds Straf har da ikke endda rammet Dem! – Men nu siger jeg i mit og *hendes* Navn: Ve, ve! over den, som har begaaet denne svære Synd.»

Trods hendes Oprør, kom Ordene saa rolige og vægtige, at Majoren uvilkaarlig bævede ^{k331}tilbage.

[322] Hun vedblev:

«Hvorfor kommer De nu og ripper op den gamle Pinen? Kunde De ikke have gjort ondt nok? Skal jeg da igjen ind i Striden nu, som jeg havde faaet lidt Fred? For tænker De ikke, Satan har havt sit Tag i mig for at friste mig til selv at tage mig tilrette –: for at faa mig til at nedbede Forbandelsen over ham, som har voldt mit Huses Elendighed?»

«Konen er mere exalteret, end jeg havde troet,» tænkte Majoren, som ikke kunde forstaa denne Følelsens Heftighed efter saa mange Aars Forløb.

«Det gjør mig ondt, Madame, at jeg har været nødt til at plage Dem med min Nærværelse,» sagde han koldt. «Jeg kom for at faa Underretning om min Søn. Da jeg nu forstaaer, at De enten ikke kan eller ikke vil give mig den, skal jeg ende denne høist pinlige Samtale.»

Han reiste sig for at gaa. Men idetsamme faldt Marthe Rognlis Tanke paa Søstersønnen:

«Deres Søn!» udbrød hun. «Og nu først har De tænkt paa ham? – Du barmhjertige Gud! saa haardhjertede er dine Skabninger, som dog er skabt i dit Billede! For ingenting regner De, at De knuste Moderens Hjerter? For ingenting, at De forstyrrede en agtværdig Families Rygte og Fred? Men regner De det ogsaa for ingenting, at De stødte Deres eget Kjød og Blod navnløs og hjemløs ud i Verden? Og den, som ingen har at støtte sig til, ham lokker vel [323] Fristelserne mest, tænker jeg. – Kan De forsvare, at De overgav Deres eget Barn til Vanære? Eller tænker De kanske, at den vesle Stakkaren ikke følte det? Han ikke føle det! – Saa jeg ham ikke gaa omkring som et saaret Dyr, naar Folk i deres Ondskab lod ham skjønne, hvad han var for en! Jeg vil ikke tale om, som det sved i os, naar vi saa, hvordan det aad sig ind i ham dette, at han ikke var som andre Folks Barn.»

Gjennem Aarenes Løb havde Major Grib vænnet sig til at døve Samvittigheden, naar den anklagede ham for Brøden mod hans Ungdoms elskede. Men da han hørte, hvad hans Barn havde lidt, – hans førstefødte, kjække Søn, som saa glad havde leget paa hans Knæ, og for hvis Skyld han tænkte paa at ægte Moderen, – da styrtede Selvforsvarets kunstige Bygning sammen, og Faderfølelsen krævede sin Ret. Han sank ned paa en Stol, skjulte Ansigtet i Hænderne og hulkede høit.

Marthe vendte sig fra ham. Hævnens Time var kommet; men den eiede ingen Sødme. Med sin bitre Anklage havde hun manet Fortiden frem; men den anklagede

blev ikke alene: Søsterens blege Skikkelse – hun, som «bar ham i sit Hjerte til det sidste» – gled frem ved Siden af ham; og hun syntes, hun kunde høre Ordene: «Dømmer ikke, Gud er barmhjertig.»

Hun saa hende, som hun stod med sit Barn i Kjøkkenet paa Rognli hin forfærdelige Aften – Hun mindedes sin egen Følelse dengang – og senere – – –

[324] Den gamle Kjærlighed til Søsteren strømmede pludselig over hende i al sin smeltende Inderlighed; der faldt som Skjæl fra hendes Øine, og hun læste sin egen hjerteløse Færd som i en opslaaet Bog:

Ukjærlighed, – Ukjærlighed alt tilhobe!

«Dersom jeg uddeler alt mit Gods til de fattige, og dersom jeg giver mit Legeme hen, at jeg skulde brændes, men haver ikke Kjærlighed, da er det mig intet nyttigt!»^{k332}

Hun rørte sig ikke: Medens Angeren skar sine sikre, dybe Snit i hendes Hjerte, stod hun for sin Gud som en arm Synder, og «Barmhjertighed! – Naadel!» var Raabet i hendes Sjæl.

En Bevægelse bag hende bragte hende atter til sig selv; og hun vendte sig langsomt.

Synet af den sønderknuste Fader fik noget blødt til at røre sig indeni hende; men hun sagde intet. Hvad skulde hun kunne sige? Dette var jo Sandhedens Magt. Sandhedens Magt over *ham*, som over hende selv!

Men saa huskede hun paa noget, trak sit Nøgleknippe frem og gik hen til Broderens Schatol. Her stansede hun –: Havde hun ogsaa Ret til dette! Men saa aabnede hun Schatollet, og fandt frem en liden Pakke.

«Se her!» sagde hun og rakte Pakken til Majoren. «Den tilhører Deres Søn. Jeg har aldrig villet røre den; men med en Fader er det vel en anden Sag.»

Han aabnede den hastigt: Den indeholdt Breve, og det første, hans Blik faldt paa, bar [325] samme Udskrift som Pakken selv: «Til Gustav efter min Død.» De øvrige var adresserede til Kjøbmand Mortensen. De laa der alle i omhyggelig Orden med Datoerne for Modtagelsen noteret udenpaa.

Majoren aabnede et af de sidste; og de første Linjer, hans Øine faldt paa, var disse:

«Jeg maa være skabt til Soldat, Morbror! Thi her, hvor der overalt lurere Fare og Død, aander jeg let og frit som aldrig før. Nu endelig forstaar jeg den Sandhed, at en Mand er, hvad han selv gjør sig til! Den gamle Sorg er over nu, Morbror. Æren skal blive min Brud. Navnet, jeg har valgt, skal jeg selv hædre. Du skal nok faa Glæde af din Gut, skal Du se; han, som har dig at takke for hver eneste Smule af godt, siden –»

Ordene løb i et for Majoren, og han lod Brevet synke. Lidt efter vendte han sig til Madame Rognli og spurgte med lav Stemme:

«Forbandede ogsaa Susanna mig? Deres Broder vilde intet fortælle herom.»

«Min Broder? Har De nogensinde talt med Christoffer?» spurgte hun forbauset.

«Jeg kom herop for at søge Deres Søster, men kom for sent. Det var tre Dage efter Begravelsen.»

«De søgte hende? Men hvorfor forlod hun Dem da?» spurgte Marthe forvirret.

«Hun havde faaet vide, at min Familie vilde overtale mig til at ægte min senere Hustru. Og plaget og utilfreds med mig selv tog jeg ikke ^[326] Hensyn til hendes Følelser. – Men da hun pludselig og hemmelig var flygtet, forstod jeg, hvor dyrebar hun og Barnet var mig. Jeg søgte hende overalt. Sidst rigtignok, hvor jeg burde begyndt. Men hun havde saa ofte forsikret, at hun aldrig kunde vende hjem; at hun aldrig kunde se Dem i Øinene, Madame. Var jeg kommet tidsnok, havde jeg saavidt muligt gjort min Uret god igjen! Nu nytter det ikke at tale herom.»

Marthe drog et langt og smerteligt Suk: «Christoffer fortalte mig intet herom.» sagde hun.

«Det forundrer mig ikke. Jeg var ham ligesaa modbydelig, som jeg er Dem, Madame. Endogsaa min Bøn om at maatte bidrage til mit Barns Opdragelse afslog han bestemt.»¹⁹⁴

Han reiste sig:

«Min Søns Breve indeholder maaske noget, som kunde lede til at udfinde hans nuværende Opholdssted. Maa jeg tage dem med mig?» spurgte han.

«De er vel nærmest til Dem,» svarede hun mørkt.

«Jeg har en anden Sag at ordne heroppe,» vedblev han. «Naar det er skeet, forlader jeg Norge uopholdelig. – Og nu vil jeg gjerne bede om Deres Tilgivelse? Kan De skjænke mig den for hendes Skyld, som vi begge bittert begræder?»

«Jeg kommer til at bede den femte Bøn^{k333} anderledes efter denne Dag. Jeg skal visselig prøve at bede den i Oprigtighed,» svarede hun.

– Da Major Grib kom tilbage til Hotellet, ^[327] meldte hans Tjener, at et Fruentimmer, der saa ud som en Landstrygerske, endelig vilde tale med ham. Med Majoren selv. Hun var ikke til at faa væk.

«Saa lad hende komme! Om en Time vil jeg være afsted. Du har vel bestilt Hestene?»

«Ja, Hr. Major.»

«Og Stafetten til Kammerraaden blev naturligvis sendt tidlig imorges?»

Tjeneren blev rød: «Den er afsted, Hr. Major,» svarede han hurtigt.

«Saa kald Konen herind.»

– Lisa blev staaende ved Døren; Majorens bydende Skikkelse imponerede hende.

Medens hun saalænge havde ventet, havde hun kogt op alle de gamle Erindringer om den Tort, hun havde lidt, fordi hun havde føiet den fine Herre og gaaet hans Ærinder. At hun dengang var blevet særdeles liberalt betalt, kom ikke med i Opgjøret, derimod blandede hun ind en nyvagt Forbitrelse over, at han havde forstødt baade Mor og Barn. – Ja, han skulde faa høre Pauli Ord!^{k334} Og faa svie i Pungen atpaa – –

Det varede heller ikke længe, førend hun opmandede hele sin Fripostighed;^{k335} og nu fik han da under allehaande Taalemaader og Ordsprog vide, hvad hun havde udstaaet for sin Villighed til at tjene ham.

Han forstod naturligvis strax, hvortil hun sigtede. Og idet han trak sin Pung frem, mønstrede han hende med et skarpt Blik for at forvise sig om, hvormeget sandt og hvormeget ^[328] opdigtet, der var i hendes Beretning. Men hun mødte hans Blik med opreist Hoved og uden at blinke.

Gaven tilfredsstillede hende ikke. Hun saa haanlig paa Pengene og sagde:

«Herregunst og Flisevarme varer inte længe! Men sparer du Hesten i Hækken, ^{k336} saa svigter han dig i Bækken, siger Ordsproget. Nei, da er Sønnen hans anden Kar da! – Han sparer hverken paa Skilling eller Høflighed, han. Endda Gud bevare Lisa for at tage saapas som en Hvid ^{k337} fra 'n! Han kan nok selv behøve sine fattige Skillinger, Stakker. Nei, jeg har da mere Hjerte i Livet end som saa! Har du inte Penge, kan du allenfals ha Barmhjertighed, tænkte jeg dengangen, som jeg saa 'n ligge der med e' Kugle i Livet.»

Majoren var blevet opmærksom:

«Hvad ved hun om min Søn?» spurgte han hurtigt.

«Jeg ved det, at havde inte Lisa været, saa havde han naa ligget der med Næsen iveiret,» svarede hun og rettede sig med Selvfølelse.

«Se her, min gode Kone. Se her! Fortæl mig nu, hvad hun mener med alt dette? Fortæl mig, naar hun sidst saa min Søn?» og han rakte hende en blank Sølvdaler.

Hun veiede den i Haanden og sagde mildere:

«Sen Efterspørgsel er bedre end ingen. Ellers saa vil jeg naa sige, at Forsorg er bedre end Eftersorg da! – Naar jeg sidst saa 'n, spør han, ^[329] Far? Aa, det kan vel være saa en tre–fire Timer siden, tænker jeg.»

Majoren blev skuffet. Han havde faaet et pludseligt Haab; men dette viste jo, at det hele var Bedrag!

«Det er Snak!» sagde han barskt. «Min Søn er ikke her i Landet.»

«Jasaa Far! Jasaa!» udbrød Lisa opfarende. «Har jeg kanske inte seet 'n med disse mine egne Øine her for nogen Timer siden? Har jeg inte med mine egne Ører hørt 'n sige, at dere to ingenting har at gjøre med hverandre? Loserer ^{k338} 'n inte hos Madame Hansen kanske, som har stelt for 'n under hele Sygdommen? Jeg tør se paa den, som vil drive mig til Løgner paa det, som jeg akkurat har baade hørt og seet?»

Skjønt Majoren ikke troede hende, – Madame Rognli havde jo sagt, at man intet havde hørt fra ham siden Broderens Død, – saa spurgte han prøvende:

«Kunde du vise mig, hvor denne Madame Hansen bor?»

«Om jeg kunde vise 'n, hvor Mor Hansen boer? Jeg kunde gaa den Veien i blinde, jeg!»

«Naa, saa gjør det strax,» sagde Majoren og greb sin Hat.

Hun nølede:

«Men jeg vil nok gjerne først vide, om dette er for det godes Skyld?» spurgte hun med pludselig Mistanke.

Dette bestyrkede Majoren i hans Tvil:

[330] «Saa tilstaa strax, at du har faret med Usandhed!» udbrød han bydende.

Men nu blev Lisa rasende:

Hun fare med Usandhed? Hun, som aldrig havde løiet, hverken i Handel eller i Vandel? Men nu skulde 'n værs'go komme, og det strax! Saa sku 'n se, om hun foer med Fjas og Fanteri!

Majoren greb paany sin Hat og fulgte hende, det skete snarere instinktmæssig, end fordi han fæstede nogen Tiltro til hendes ord. Men da de havde lagt Byen bag sig og var komne ind paa Fodstien, vaagnede en ny Mistanke: Var det hele en Kjeltringstreg? Var det et aftalt Spil med den Bande, hun tilhørte? Han burde forsynet sig med en Pistol!

«Se der – derborte er Huset,» sagde Lisa, da de var komne indpaa den lille Eiendom, «derborte.»

Hun stansede pludselig –: Var inte dette et Skrig? – – Saa lød nok et – og nok et. Og trods sine stive Lemmer, styrtede Lisa som en Pil op mod Huset.

Hendes Ledsager stansede et Øieblik. Men da bragte et nyt Angstraab ogsaa ham til at fare afsted –: Kjeltringbande eller ikke, her led nogen Overlast!

I Gangen mødte han Madame Hansen, som med Rædsel i hvert Træk skjælvende lænede sig mod Væggen. Uden et Ord pegende hun mod Trappen. Skrigene var nu ophørte; men han fandt uden Vanskelighed Døren og stod næste Minut midt oppe i den ulykkelige Scene.

[331] Susanna knælede ved Siden af sin Fætter, som Lisa havde løftet saavidt op, at hun med Lommetørklædet kunde forsøge at stanse Blodet, der flød ud af et dybt

Gab i Baghovedet. Adolf Grib stod mørk og uvis, om han skulde gaa eller blive. Han ænsede ikke, at nogen kom ind i Værelset, førend Major Grib var ved Siden af ham.

Men hans Onkel saa ham neppe; han knælede hurtig ned ved Siden af Susanna og hjalp hende at forbinde Saaret.

«Er det Satan og alle hans Engle, som er ude og huserer igjen!» mumlede Lisa under dette, medens hun skottede til Løitnant Grib. «Ja fandtes ikke Ave, gik Verden aflave.»

Majoren reiste sig – fik Øie paa Nevøen og foer tilbage, som om han havde seet et Syn. Adolf Grib stod der i mørk Trods, medens Ravn vaklende blev hjulpet hen paa Sengen. Susanna lagde Puderne tilrette.

«Tror De, han dør?» hviskede hun, medens hun bøiede sig over Ravn, som laa med lukkede Øine.

Nu først tænkte Majoren paa hende. Han havde været altfor overvældet af det hele og havde neppe lagt Mærke til Ansigtet indenfor den svære Hatteskygge. Hendes Skjønhed overraskede ham, og han spurgte næsten uvillig:

«Hvem er De, unge Pige? – Og hvad har De at gjøre her?»

«Han havde sendt Bud efter mig,» svarede Susanna rødmende, idet hun besvarede det sidste ^[332]Spørgsmaal først. «Jeg heder Susanna Rognli. Han er mit Søskendebarn. – Min Mosters Søn.» tilføiede hun med skjælvende Læber.

Nu vidste Majoren, at Lisa havde talt Sandhed. Og idet han sank paaknæ foran Sengen, udbrød han:

«Gustav, – min Søn, se op! Her er din Fader!»

Adolf Grib sneg sig lydløst ud af Værelset.

XXXIV.

Det var ikke tidlig om Morgenen, Major Gribs Tjener havde afsendt den Stafet, der skulde melde hans Herres Komme samme Aften. Budet naaede først til Moland Klokken 5 om Eftermiddagen.

Brevet bragte det hele Hus i Forvirring.

Kammerraaden blev som lynslagen. Først faldt det ham ind, om han skulde kjøre til Kronos og underrette Margrete Seier. Bede hende – om hvad? Saa opgav han denne fortvilede Plan og gik stille omkring og mumlede, at dette jo ikke var andet, end hvad man havde vidst – – ikke andet, end hvad man maatte vente – – hvad man maatte vide og vente – –

Kammerraadinden derimod glemte alle andre Bekymringer for at tænke paa Modtagelsen.

Med Pusten i Halsen løb Visergutten paa en Kant og Lægdejenten paa en anden for at sammenkalde Husmandskonerne, der skulde sandskure Huset fra øverst til nederst. En af ^[334]Budeierne galopperede afsted for at kappe Hovedet af et halvt Dusin Kyllinger. Den fedeste Livkalv^{k339} og nogle vevre Smaagriser maatte samtidig lade deres unge Liv. Med større Dyr og Gjæs fik man vente; Besøget strakte sig naturligvis over hele Ugen!

Ligesom et Land, naar det angribes udenfra, glemmer sine indre Stridigheder, saaledes smeltede nu de ellers uensartede Elementer sammen. Louise og Lena Holm stod i al Venskabelighed og skillede Æg til Puddingen; Kammerraaden klippede Frynsepapir til Skinken og hørte med Engletaalmodighed paa sin Kones exalterede Ordstrømme, medens hans Tanker uophørlig dreiede sig om Margrete Seier og den strandede Plan.

Tilberedelserne antog stedse større Dimensioner. Der blev udpakket Sølvtoi, som ikke havde seet Dagens Lys, siden Louises Konfirmation. Glas og Porcelæn kom frem i saadan Overflod, at man skulde tro, den fornemme Svoger trængte flere Kuverter ad Gangen. I Linnedskabet blev valgt og vraget. Endelig bestemte man sig

for et Sæt af fineste Damask, hvor Patriarkerne^{k340} ragede høit op over nogle lilleputske^{k341} Palmetræer.

Slig Travelhed havde Moland neppe udfoldet under den gribiske Styrelse; men Resultaterne var ogsaa glimrende. Gryder og Pander udsendte den lifligste Duft; Bordet stod dækket, snehvidt og skinnende. I Gjæsteværelset svulmede der af Ederdun og fineste Lin; Kobberstagerne [335] glinsede som det røde Guld. Og mellem al denne Herlighed bruste Kammerraadinden omkring i stiv Puds.

Omsider indtraadte en Slappelse. Klokken havde forlængst slaaet 10, og endnu ingen Major. Lena Holm begyndte for Alvor at frygte for sine fine Retter. Sauserne surrede ind, Stuvningerne lignede ikke sig selv, Stegene blev tørre, og med Puddingen saa det misligt^{k342} ud. Kokkepigen sad og duppede paa Skorstenskanten, og ude paa Kjøkkentrappen kortede de andre Piger Tiden med Snak og Visestumper.

Den eneste, som ingen Slappelse følte, var Kammerraaden. Eftersom Tiden gik, voxte hans Uro. Gamle Erindringer blandede sig med Skam over hin lumpne Streg, for at tilvende Sønnen Broderens Arv. Rastløs gik han fra Stue til Stue. Hans lille Skikkelse syntes at dukke sig og svinde ind, naar han mindedes sin Yndlingsbroders atletiske Skikkelse: Hvad vilde han ikke give, for ikke at have tilsmudset sig med denne ulyksalige Affære!

For mindst tredie Gang havde Kammerraadinden tændt og atter slukket de overflødige Lys, da Visergutten, som var stillet paa Post, styrtede ind og meldte, at nu hørte han tydelig noget!

Der opstod en pludselig Forvirring. Kammerraaden rev i Befippelsen Lysene omkuld; Kammerraadinden tabte næsten Fatningen; Louise løb til Speilet; og Lena Holm satte [336] fortvilet de halvkolde Retter over den udgaaede Ild.

Med et stansede man og lyttede: I den stille Aften lød Hestetrampen; – men kom da Majoren ridende? Det havde man ikke ventet.

«Sæt Lys i Vinduerne!» tordnede Kammerraadinden, medens hun ilede efter sin Ægtefælle for at modtage Rytteren, som nu svingede ind paa Gaarden. Næste Øieblik var han af Hesten; og Adolf Grib stod foran sine forbausede Forældre.

«Er det dig?» var hans Moders skuffede Udraab.

«Hvem ellers skulde det være? Og hvad Pokker skal denne Tilstelling betyde?» spurgte han og saa til de stærkt oplyste Vinduer.

«Vi venter din Onkel, Majoren,» svarede hun, medens de gik ind. «Han kan komme endnu. Du skulde vel ikke have seet ham underveis?»

«Han kommer ikke idag. Det kan du stole paa.»

«Du har altsaa truffet ham?» udbrød hun glad.

Adolf svarede ikke, men lod Blikket glide hen over det stadselig dækkede Bord.

Hans Moder betragtede ham spørgende; og Kammerraaden, som hele Aftenen havde havt en Forudfølelse af Ulykke, saa paa ham i pinlig Spænding.

«Lad mig faa noget at spise. Siden, naar ^[337]vi blir alene, skal I faa fuld Besked. – Mere, end I skjætter om,»^{k343} tilføiede han mørkt.

Adolf Grib havde bedt om Mad, men rørte den neppe. Derimod tømte han den Flaske Vin, som stod foran ham. Han trængte noget at styrke sig paa.

Han var denne Aften en fortvilet Mand. Den Bekræftelse, han havde faaet paa Onkelens Forhold til hans Dødsfiende, gjorde hans Stilling uudholdelig. Han vidste nok, at ingen kunde føre noget Bevis mod ham. Men han kunde ikke holde ud at leve i denne Mands Nærhed! Kunde ikke holde ud at se ham i Besiddelse af det, han selv havde rakt Haanden efter; – kunde ikke luske omkring som en Hund, man havde sparket til!

Han maatte bort. Eftermiddagen havde han brugt til at indgive sin Ansøgning om Afsked; Tingenes nuværende Tilstand forbød ham at forblive i Tjenesten, havde han sagt. Og der var til en vis Grad noget sandt i dette. Adolf Grib var en ærlig Svenskehader.

Men han vilde ikke oppebie sin Afsked. Tanken paa at træffe sin fornemme Onkel efter det indtrufne, – ham, som han altid havde pralet af! – var ham utaalelig. Nei, han maatte strax forlade Landet. Hans Forældre, som havde rodet ham op i Historien med Margrete Seier, fik ordne Sagen, naar han var borte.

Men for at komme bort trængte han Penge; og han vidste, at disse ikke sad løst i Faderens Pung. Det eneste, der kunde give ham Haab ^[338]om at faa dem, var en fuld Bekjendelse: De maatte forstaa hans Stilling i dens hele Udstrækning. – – –

Da han havde tømt Flasken, reiste han sig og bad Forældrene om en Samtale.

Sveden perlede paa Kammerraadens Pande, medens han lyttede til Sønnens Fortælling. Hans Hustru derimod blev heftig; og hendes Vrede vendte sig mod Ravn: Fra første Øieblik havde hun havt en Forudfølelse af, hvilken Slange han var! Den hele Slægt var skabt til hendes og hendes Børns Ulykke!

Saa kom Spørgsmaalet om Reisepenge, og Adolf fik et bestemt Nei.

«Du vil altsaa ikke hjælpe mig, Far? Ikke engang som Forskud paa min tilkommende Arv?»

«Ikke til dette. Det er det rene Vanvid.»

Og Kammerraaden reiste sig og forlod Stuen.

«Mor, – hvad siger du?» spurgte Adolf og satte sig ved Siden af hende i Sofaen.

«At det ligner din Fader. Han har altid været haardhjertet. Forresten ser du vist Sagen i et altfor mørkt Lys, Adolf?»

Hendes Søn smilte bittert: «Mørkere kan det ikke være. Først narrede du mig op i den latterlige Historie med Margrete Seier –»

«Narrede jeg dig?» afbrød hun ham. «Var det ikke ene og alene for *din* Skyld kanske? Hadede jeg ikke dette Pak værre end Døden?»

«Naa, lad os ikke disputere om det. Skeet [339] er skeet og staar ikke til at forandre. Jeg vil gjerne tro, at du mente det godt. Jeg ved jo, at du holder af mig. Det er ogsaa derfor, jeg nu stoler mest paa dig. Vil ikke Far hjælpe mig, saa maa du gjøre det.»

«Jeg? Du ved da godt, at *jeg* ikke har rede Penge?»

«Men du har mange Værdigjenstande. – Jeg *maa* afsted! Mor, du faar hjælpe mig med dine Guldsager. De kan ombyttes i Penge.»

«Hvad er det, du siger? Jeg tror, du raser, Adolf. *Sælge* min Guldstads! Den kostbare Brillantnaal efter Oldemor? Spænderne, som jeg selv aldrig nænner at gaa med! Uhret – Guldkjædet? Du maa have tabt Forstanden, Adolf?»

Sønnen betragtede hende med et eget Udtryk:

«Du holder jo af mig, Mor?»

«Ja, det ved den søde Gud, jeg gjør! Jeg skulde give mit Liv for din Skyld. Men dette er den skjære Galskab.»

«Mor, du ved ikke, hvad du frister mig til. Jeg er et fortvilet Menneske.»

«Adolf, vær da fornuftig! Vi skal nok ordne det saa, at alt kan blive godt igjen. Din Onkel har jo altid vist dig –»

«Tal ikke om ham. Med alt saadant er det forbi.»

«Nei – nei, det er det slet ikke. Du ser alting gjennem Forstørrelsesglas iaften. Jeg skal selv tale med ham. Jeg er vis paa, at alting [340] skal blive ordnet. Det kan du stole paa. Vær bare –»

«Jeg spørger dig endnu engang: Vil du hjælpe mig, eller vil du ikke?» afbrød han hende mørkt.

«Men saa brug da Forstand, Adolf! Vi maa finde paa anden Raad end at skille os ved disse gamle Arvestykker.»

«Saa behold dem! Men du faar selv bære Følgerne. Jeg svarer for ingenting. Godnat, Mor.»

«Lade ham schakre^{k344} bort hele min Guldstads! Jeg gad vide, hvad Louise vilde sagt, om jeg havde ladet ham gjøre det?» tænkte Kammerraadinden.

Men medens hun klædte sig af, gik hans Ord rundt i hendes Hoved. «Stakkels Adolf! Gud hjælpe den, som kommer ud for slette Mennesker. Stakkels Adolf! – – Stakkels Adolf! Hans Far var altfor haard. – Noget *maa* gjøres. – – Ja, jeg faar lirke med Far, til han giver sig.»

Med denne Beslutning søgte hun sit Leie, hvor Dagens forskjellige Indtryk spøjte i hendes Hjerne, indtil de gik over til fæle, urimelige Drømme.

– Det var længe efter Midnat, og endda sad Kammerraad Grib paa sit Kontor. Sønnens Opførsel havde rammet ham tungt, og til hans Ære være det sagt, at Broderens Kundskab om Sagen var hans mindste Sorg. Jo mere han tænkte, desto klarere blev det ham, at Adolf [341] gjorde bedst i at reise bort en Tid. Men han maatte oppebie sin Afsked. Man kunde være rolig for, at hans Broder ikke vilde tillade sin Søn noget Skridt, som kunde blamere hans Slægt. – Og hvordan skulde han ogsaa i Virkeligheden kunne skade ham? Det var jo en Duel. – – Hans Broder var den sidste, som vilde vække Skandale. Imorgen fik man overlægge nærmere!

Kammerraaden reiste sig for at gaa tilhvile. Da han kom forbi Adolfs Dør, stansede han:

Skulde han gaa ind og trøste ham? Fortælle, at han vilde ordne Sagen?

Men Forretningsmanden i ham vaagnede: Man fik sove paa det – Ikke overile sig! Adolf havde ingen Skade af en Nats Pine! – – Og saa gik han Sønnens Dør forbi uden at ane, hvad hurtig «Trøst» kunde sparet dem for.

– Kammerraaden vaagnede næste Morgen tung tilsinds og beklemmt, saaledes som man gjør det, inden man har besindet sig paa noget ondt, der har rammet en. Han afslog Morgenkaffen og gik op paa sit Kontor.

Det var ham nu klart, at noget maatte der gøres: og at det var bedst for alle Parter, om Adolf reiste med det samme. Med denne Tanke gik han til Schatollet for at undersøge, hvor meget af rede Penge, der var i Behold. I det han vilde stikke Nøglen i Laasen, opdagede han, at denne var itu, og at Klappen blot var klemt løselig til.

Pengeskuffen var tom.

[342] Men paa Bunden laa der et Brev, adresseret til ham selv. Han rev det op og læste:

«Kjære Fader.

Du ser, jeg har været nødt til at tage, hvad du iaften negtede mig. Summen er dog antagelig ikke større, end hvad engang maatte tilfalde mig, og jeg vil derfor betragte disse Penge som min Fædrearv. Afsted *maa* jeg. Jeg er for stolt til at modtage Naade af den, jeg hader. Hils Moder; hendes Mangel paa Hjerte smertede mig igaaraftes mere end din. Sig hende imidlertid, at jeg tilgiver hende. Vi træffes kanske aldrig mere. Men I skal høre fra mig. Hils Louise. Farvel, kjære Fader, og tænk med saa liden Uvilje, som du kan, paa din Søn
Adolf.

P. S.

Tænk ikke paa at følge mit Spor. Min Beslutning er *uigienkaldelig*; jeg lader mig ikke gribe levende. Tilgiv mig den Sorg, jeg har voldt eder.»

Kammerraad Grib var en gammel Mand. Livets haarde Sider havde mødt ham i mange Skikkelser, og hans Sind var blevet tørt og egenkjerligt.. Han havde aldrig

ønsket at dele andres Sorger, og han havde aldrig tyet til nogen med sine; men i dette Øieblik følte han bittert, at han ikke eiede en Sjæl at gaa til for Medfølelse. [343] Paa Pengetabet tænkte han ikke i dette Øieblik. Det, som fik hans Knæer til at skjælve og Værelset til at danse rundt for hans Øine, var det forfærdelige, at han var bestjaalet af sin egen Søn. En Forbrydelse til det øvrige!

Hans Kone fandt ham i denne Tilstand. Ogsaa hun var staaet op, fuld af Bekymring og Uro, og kom nu for at indlede Underhandlinger. Alt skulde være i orden, til Adolf kom op.

Kammerraaden besvarede hendes forskrækkede Spørgsmaal ved at pege paa den tomme Skuffe.

«Hvad mener du? Er det Pengeskuffen? Hvor? – – Stjaalet, siger du? Stjaalet?»

Han nikkede.

«Men Tyven da? Vi maa have fat paa Tyven!»

Han svarede ikke.

«Men Grib da! Er du fra Forstanden? – – Jeg vil løbe ned efter Skriverkarlene. De maa sætte efter Tyven –»

Han stansede hende, førend hun naaede Døren. Ordene vilde ikke frem; – tilsidst hviskede han dem ind i hendes Øre.

Et hjerteskjærende Skrig svarede ham. Men næste Øieblik udbrød hun heftig:

«Det er ikke sandt! Du tror altid det værste. Det er ikke sandt! Jeg vil hente Adolf, saa skal du faa høre!»

Hun kom hurtig tilbage, ligbleg af Skræk:

«Jeg kunde jo vide, at dette maatte blive Enden!» udbrød hun. «Hvad skulde vel den arme [344] Gut gjøre? Det er dig selv, som har drevet ham til dette. Ja det er det! Han kunde jo ikke tigge sig frem? – Du har altid været en haard Mand, Hans Grib. Og nu ser du, hvordan det ender. Du har jaget din egen Søn ud af Huset; og længe varer det vel ikke, før du faar ødelagt mig og Louise med. Ja, du er en haard, haard Mand!»

Et stygt, uhyggeligt Udtryk spillede i hendes Ægtefælles Ansigt, og han tog Sønnens Brev. Et Øieblink nølede han dog, – men saa rakte han hende det.

Hun greb det begjærlig. Men Farven svandt, eftersom hun læste; og da hun kom til: «Jeg lader mig ikke gribe levende,» besvimed hun for første Gang i sit Liv.

XXXV.

Da Margrete Seier en Formiddag langt ud i September traadte ind i den velbekjendte Sal i Christoffer Mortensens Gaard, fandt hun ingen derinde.

Ved Efterretningen om det indtrufne var hun strax ilet til Byen. Fru Krone havde ledsaget hende; og hos hendes Venner havde hun senere boet. Men det meste af Dagen tilbrage hun hos Madame Rognli eller rettere i Leiligheden ovenpaa. Herhen var Ravn blevet bragt, og her havde han atter maattet holde Sengen en Ugestid.

Det var fra hans Faders Læber, Margrete hørte hans sørgelige Historie; og følte Skyggen ved hans Fødsel end fra først af pinligt, saa laa det ikke i hendes Natur at bære paa Nag. Ingen mødte Majoren med saa megen Aabenhed og Varme, som hun.

Margrete havde nedenunder hilst paa Madame Rognli og Susanna og var gaaet ovenpaa ^[346] i den Tanke at træffe Ravn og hans Fader. Ved at finde Værelset tomt, satte hun sig paa den gamle Plads ved Vinduet med sit Haandarbeide.

Men hun havde ikke siddet længe, førend hun hørte Ravns Skridt i Trappen, og hun skyndte sig at møde ham.

«Gustav, – idag ser du da fuldkommen rask ud?» udbrød hun glad og traadte et Skridt tilbage for bedre at betragte ham.

«Og synes du, det er fortidligt? Jeg har nu været utjenstdygtig siden i Juli; – to fulde Maaneder,» svarede han smilende og fulgte hende til hendes Plads ved Vinduet.

Margrete sukkede:

«Utjenstdygtig!» gjentog hun, da de havde sat sig. «Ak Gustav, – du faar vist ikke mere Brug for at være tjenstdygtig!»

Og hun sukkede paany og tog sit Arbeide op.

Ravn svarede ikke, men saa halvt aandstfraværende paa hendes bøiede Hoved og en af de lange, løse Lokker, der faldt nedover hendes hvide Hals og sorte Kjole. Hun gik endnu sørgeklædt.

«Far og jeg har gaaet en lang Tur sammen, Margrete. Formaliteterne ved at give mig sit Navn er nu tilende.»

Hun saa hurtig op:

«Margrete, – det er stygt, jeg ved det! Men jeg gruer for at skulle bytte det Navn, jeg selv har valgt.»

[347] Hun bøiede sig frem over det lille Bord og saa ham ind i Øinene:

«Han er din Far, Gustav. Alt andet maa være glemmt.»

«Og tror du ikke, jeg ærlig forsøger det? – Gud ved, om det ikke ogsaa tilsidst er mig, som har størst Uret ved ikke at ville følge ham til Danmark.»

«Ja, – du ved, hvad jeg har sagt –»

«Nei, det Offer kræver jeg aldrig! Vi to hører Norge til. Undtagen Far, eier jeg ikke et eneste Baand, som knytter mig til Danmark.»

«Men det eier jeg!» udbrød Margrete med Varme. «Mange – dyrebare Baand! Kan nogen Magt paa Jorden borttage vort Søkendforhold til de Danske? – Vi har jo delt Sorger og Glæder med dem i Hundreder af Aar.»

«Det kan du nok have Ret i.» Han stansede, og det varede lidt, forinden han vedblev:

«Men det gamle Forhold er jo nu overskaaret for bestandig; – og derfor – Nei, se da ikke saa ulykkelig ud, Margrete! Jeg mener jo kun, om det skal vise sig *umuligt*, at vi kan bestaa som eget Kongerige.»

«Og det kommer det vist til, saadan som vi er omgivet af Forræderi. Jeg bliver ganske syg, naar jeg tænker paa det! Nu skal du høre, hvad Fru Krone skriver. Dette fik jeg imorges,» og hun trak et Brev op af sin Pose, aabnede det og læste:

«Løitnant Brun var her igaar paa Gjennemreise, [348] og hvad han fortæller om Forræderi og Feighed, gaar til det utrolige. Disse Uslinger nede i Frederikstad kysser baade Lænken og de Hænder, som paalægger den. Arme, forraadte Norge!

Enkelte haaber endnu. De vil vide, at den værste Forræder skal være sendt til Munkholmen,^{k345} og at de andre Uslinger skal være vel forvarede. Jeg tror intet mere. Men de redelige nu og i Eftertiden vil ikke glemme, at den ædle Christian stillede sig i Gabet, da Fienden aabnede sin Strube for at opsluge vort ulykkelige Land. Norges Skjæbne blive saa ulykkelig, den blive vil, saa skrækkelig, som fra Begyndelsen bestemt, kan den da ikke blive. Flere af vore Venner søger at bringe os Trøst. De fremholder en Mulighed, som jeg maaske burde have Selvovervindelse til at kalde Lykke: Skulde en Forening med Sverige kunne bevirke den Nordens Sammensmeltning, som din store Navne, min Margrete,^{k346} engang haabede at have fuldbyrdet, ja, da burde vel ogsaa mit stakkels, syge Hjerter være tilfreds. Kunde, som de siger, Norsk-Svensk-Dansk faa en Enhedsklang, som vilde lyde vidt gjennem Landene, ja, saa Gud forbyde, at jeg skulde knurre, om ogsaa Forsynets Vei dertil maatte lægges over mine Hjerterødder. Om ogsaa den ædle Christian skulde være Offeret! Men endnu er dette en tom Lyd. Og neppe vil det nogensinde blive andet end en lydende Malm og klingende Bjælde; – Kjærligheden fattes.»^{k347} Margrete lod Brevet synke.

[349] «Fru Krone opfatter Forholdene, som jeg kunde vide, hun vilde gjøre det,» sagde Ravn alvorlig. «Og det er ogsaa naturligt, at dette for Tiden er din Maade at se Tingene paa. Men du er altfor høisindet – altfor varmhjertet – til at holde paa Fordomme i Længden. – – *Maa* vi opgive vor kjæreste Drøm, skal Carl Johan blive Norges Konge – det *frie, selvstændige* Norges! – saa skal du nok se, at den Dag kommer, da du ser med andre Øine,» tilføiede han og bøiede sig efter hendes Broderi, som var faldt paa Gulvet.

«Din Beundring for denne Franskmand gjør dig blind, Gustav!»

«*Franskmand* siger du altid saa foragtelig! Jeg for min Del regner netop hans fremmede Herkomst for en Fordel. For en Borgen^{k348} for hans Upartiskhed! For mig er Carl Johan det forsonende Punkt. – Det er til hans Agtelse for Menneskerettigheder, jeg sætter min største Lid, – – med *ham* til Mellemand, tror jeg nok, det kan blive muligt at betragte Unionen som en ingenlunde ulige Forening, – som en Formæling^{k349} mellem ny Kraft og gammel Berømmelse, Margrete!»

Margrete svarede ikke. I flere Minutter hørtes kun, hvordan Naalen febrilsk løb gjennem Broderiet.

Da hun saa op var hendes Øine fulde af Taarer:

«Paa den stakkels syge Kong Christian^{k350} tænker du slet ikke? – En Del af Fru Krones ^[350]Brev var skrevet den attende; – tænk, hvor ulykkelig han var den Dag!»^{k351}

Ravn saa hastigt paa hende, betænkte sig lidt og sagde venlig:

«Du skal se, han har det ikke saa slemt, som du tænker, Margrete. Jeg har hørt, at Fødseldagen blev feiret noksaa muntert derude i Kongsgaarden. At han havde Dameselskab ogsaa om Aftenen.»

«Ja, hvad fortæller man ikke om ham! Er det dette, som har gjort dig saa – kold og uretfærdig?»

«Du misforstaar mig, Margrete! – Far siger, at der i Kjøbenhavn er dem, som mener, at havde ikke Kong Christian handlet, som han gjorde, havde han ikke indtaget sin Stilling, forinden Stormagternes Udsendinge kom herop, skulde vi aldrig havt den Chance, som vi nu har. Og det er meget muligt, at man kan have Ret.»

«Det samme har jeg hørt enkelte her ogsaa sige.»

Og hun bøiede sig paany over sit Arbeide.

«Margrete, – du kunde da ikke ønske tilbage det gamle Afhængighedsforhold til Danmark?» spurgte han lidt efter.

Hun lod Arbeidet synke og saa paa ham med store Øine:

«Ønske *det* tilbage? – Nei, er der nogen, som har næret overspændte Forhaabninger om Norges Storhed som eget Kongerige, saa er det vel mig!» svarede hun vemodigt. «Og gladelig ^[351]skulde jeg give alt, hvad jeg har arvet, og staa der som den fattige Margrete Seier, om jeg endnu kunde haabe paa Virkelighedsgjørelsen af denne Drøm.»

Han saa paa hende med et eget Udtryk:

«Og hvad vilde ikke jeg give for at kunne være med i Kampen for denne Sag, tror du? – Ikke engang de faa Seire under dette ulykkelige Felttog skulde jeg faa være med om at vinde! Du forstaar ikke, hvad en Soldat føler, naar han holdes udenfor i Farens Stund.»

Margrete reiste sig, og idet hun lagde Haanden paa hans Skulder, sagde hun i samme vemodige Tone:

«Er der noget, som det holder haardt at sige, saa er det vel dette –: 'Ikke som jeg vil, men som du vil, Herre Gud'^{k352} – –. Jeg har forsøgt det, Gustav. – Har forsøgt om denne grusomme Forening at sige det samme, som Kong Christian sagde om *vor*: 'At hvad Gud sammenføier, skal ikke Mennesker adskille'. – Men jeg *kan* ikke tro, at det er Gud, som har sammenføiet – eller vil sammenføie –». Hun brast i Graad og kunde ikke fuldføre Sætningen.

Han lod hende græde, indtil en sagte^{k353} Banken paa Døren bragte hende til at tage sig sammen og vende sig.

«Er det dig, Susanna,» sagde hun venlig, idet hun tørrede Taarerne bort. «Kom nu og sæt dig hos os, saa vi kan glemme alt dette sørgelige, som vi har talt om –».

[352] «Der var en Mand inde i Kramboden og bad om at faa dette i dine egne Hænder,» svarede Susanna og rakte hende et Brev. «Han kommer igjen ieftermiddag, om der skulde være noget Bud opover.»

Hun satte sig ikke. Hun skulde hjælpe sin Mor med Middagen, sagde hun.

Susanna havde lært sig til at sige «du» og «Margrete». Hun holdt saa inderlig af hende, og hun følte sig baade stolt og rig, ved at Ravn var hendes Søkendebarn; men hun var ikke endnu fri for den Pine, som ingen drømte om, at hun gik med, medens hun stille og venlig udrettede sit Dagværk ved Siden af en, hvis langt haardere Strid heller ingen forstod:

Marthe Rognli skulde jo tage den svære Uret, som her var begaaet – sin egen og andres, – og lægge den paa det Guds Lam, som bærer Verdens Synd.^{k354} «Hvad Mennesket saar, skal det og høste,» havde hun engang sagt, og Ordene havde vendt sig imod hende selv. Gud dømmer ikke med Menneskenes Dom. «Gud er barmhjertig.» – – Hun maatte nu begynde forfra i *Kjærlighed*. Det var ikke let eller hurtigt lært; men hun havde faaet et nyt Livsmaal. Og hun vilde sikkerlig ikke hvile, førend dette Maal var naaet, – førend hun blev «større end den, der indtager en Stad».^{k355}

«Jeg vilde saa gjerne, Susanna skulde slutte sig lidt til mig,» sagde Margrete, da hun havde aabnet Brevet og seet «Lena Holm» under det. «Men hun er saa forunderlig sky.»

[353] «Kanske det ligger til vor Slægt,» svarede Ravn alvorlig. «Hun er ganske vist glad i dig. Og det er min Moster ogsaa. Meget mere end i mig.»

Han reiste sig og begyndte at gaa frem og tilbage paa Gulvet, medens Margrete læste sit Brev.

Da hun var færdig, stod Taarerne hende i Øinene. «Du maa gjerne læse det,» sagde hun.

Papiret var grovt, og Haandskriften stiv og uøvet som dens, der sjelden skriver. Indholdet lød:

«Kjære Clarissas Barn.

Jeg havde ikke tænkt, at mine gamle Øine skulde oplevet saadan Glæde, som jeg nu kan takke min uforglemmelige Clarissas Datter for. Men for Gud er ingenting umuligt. Og underlige er hans Raad; tænk, at den Aften med al dens Uhygge skulde blive at regne for min Lykkes Stund. Men jeg vil ikke sige mere om dette, for Far og Mor er overmaade bedrøvede. Og jeg kunde tænke, det maatte spøge imod noenting, slig en Styr og Opstuds, som vi havde dengang, som Majoren var ventendes. Det var som til den største Begravelse. Men Adolf har altid været en haard Hals,^{k356} og han kunde ikke vente andet, end at det maatte butte engang. Ellers tror jeg nok, de har hørt ganske bra fra ham, for igaar sagde Mor ved Bordet paa sin storagtige Maade, at der, han nu var, [354] havde han mere Udsigt; for her i Landet var ingenting mere for en ung Mand. Men dette voldte nu vel ogsaa Louises Forlovelse; Glæden mener jeg. For Mor er overmaade glad i Forlovelsen, som jo ogsaa er meget ærefuld. Og Far med. Ja, jeg vil ikke sige dem et ondt Ord paa, for jeg er altfor lykkelig. Men Mor blev næsten som tomset, da hun hørte, at jeg skulde faa et Livøre^{k357} til min Dødsdag og flytte herfra. Og dette var ikke saa rart heller, for uden at rose mig selv, saa har jeg redelig trasket og strævet og lukket og laaset for hende alle disse Herrens Aar. Men det, som er forunderligt og mest rørende, det er, at det paa en Maade er fra Løitnant Frederik, at disse Penge kommer. Tænk, at det skulde blive ham, som forsørgede mig paa min Alderdom! Gud glæde ham, der han er. Jeg fik ikke sove, da jeg kom paa dette her inat var. Og naar saa Mor faar greiet sig, saa jeg kan reise herfra uden Synd, saa drager jeg afsted og leier mig ind hjemme i Bygden hos Mor Wahlbom tæt ved Kirken, der som Fader og Moder ligger. For jeg bliver her slet ikke ind under Jul, eller til Louises^{u95} Bryllup med den forskrækkelige Staaken. Nei, da kommer jeg i et pent, stille Hus og faar roet mig til at ture Jul som min egen Herre. Og lidt

Nytte kan en nok komme til at gjøre, hvorhenne en saa er. Men jeg faar aldrig fuldtakket hende, Barnet mit, for al denne ufortjente Godhed. Jeg faar bede Vorherre gjengjælde dette [355] med dobbelt Lykke for hende og hendes, og tænke paa hende Nat og Dag med fuldt Hjerte.

Gamle
Lena Holm.

Post Scriptum.

Tænk, jeg er buden til Bryllups til Skriverens. ^{k358} Det skal være overmaade fint, hører jeg. Men det er ikke mere end hun fortjener, Barnet mit. Louise har alt Pudsen istand; men Mor siger, hun vil ikke gaa. Men jeg tænker, hun opper sig og gjør det, for jeg saa igaar, at hun havde fremme den blaa Atlaskkjolen. Og saa har jo Majoren lovet at komme og bo her.»

«Hvad kan hun mene med, at vort Bryllup skulde være overmaade fint?» spurgte Ravn, idet han rakte hende Brevet tilbage. «Det skulde jo være i al Stilhed?»

«Aa, dette er bare noget, som spøger i Jomfru Holms Hjerne. Hvem kunde ønske Stads eller Munterhed i denne Tid? Om der saa aldrig var andre Grunde.»

«Stakkels Margrete! Var det ikke for Fars Skyld, vilde du vist helst udsætte vort Bryllup?»

«Nei, det vilde jeg ikke. Alting er jo saa usikkert. Saa uberegneligt! Desuden glæder jeg [356] mig inderlig til at have din Fader hos os en Tid. Tænk, hvor omhyggelig han nu sørger for, at alt skal blive godt og smukt? Lidt Glæde maa vi da søge at berede ham.»

«Margrete – hvordan skal jeg kunne takke dig?»

XXXVI.

I Skumringen den 10de Oktober holdt en Vogn udenfor Gustav Gribs og Margretes Hjem.

Nogle Øieblikke efter kom de begge ud, steg ind og kørte afsted.

«Jeg skal aldrig glemme, at du har føiet mig i dette, Gustav,» sagde hun og trak Sløret for Ansigtet.

Han trykkede sin unge Hustrus Haand uden at svare.

Lidt efter begyndte hun igjen i samme dæmpede Tone:

«Din Fader fortalte mig, medens du var ude, at han havde talt med en af Deltagerne i Deputationen i Formiddag. Afskeden med Kongen havde gjort et uudsletteligt Indtryk, havde han sagt. Formanden, Etatsraad Treschow, ^{k359} var saa bevæget, at han kunde ikke faa Ordene frem. Biskoppen maatte fuldende Talen i hans Sted. – Og tænk saa, hvad Tronfrasisgelsen maa have kostet Kongen selv?»

[358] Hendes Mand svarede ikke strax. Men saa bøiede han sig imod hende:

«Du skal nok faa se, at naar den Tid kommer, da vi for Alvor indser, at Fred er bedre end Krig, da vil vi dømme Christian Frederik anderledes, end vi nu i vor Skuffelse har gjort. Da siger vi kanske ogsaa, at det er hans Optræden vi i Virkeligheden, – ialfald for en stor Del! – skylder vor Selvstændighed. Om der end hefter Svaghed og Mangel ved hans som ved alle menneskelige Handlinger!» ^{u96}

«Gud velsigne dig for det, du der siger, Gustav, du ved ikke, hvor godt det gjør mig! – Var du derude? Er Fartøiet kommet?»

«Ja; jeg kommer lige derfra. Kutteren ^{k360} ligger ved Stranden. Man har ogsaa en Kanonschalup ^{k361} i Beredskab for i Tilfælde af Vindstille at bugsere Kongens Fartøi til Jeløen. ^{k362} – Orlogsbriggen ^{k363} «Allart» venter der for at føre ham tilbage til Danmark, blev der sagt.»

Margrete sukkede, og saa kørte de videre i Taushed.

Ved Indkjørselen til Ladegaardsøen stansede Vognen, og begge steg ud.

Skumringen var nu blevet dybere; og da de i Afstand passerede Exkongens Bolig, saa de Lys derinde i forskellige Vinduer.

Kort efter stod de ved Stedet for Indskibningen.

«Se her! – her har jeg udfundet en Plads, hvor du kan sidde ubemærket,» sagde han og pegede paa en omblæst Træstamme. «I ^[359] Mørket vil ingen kunne opdage os i denne Afstand.»

Hun satte sig og slog Sløret tilbage.

Aftenen svarede til hendes Sindsstemning: Den overtrukne Himmel, de bladløse Træer, som en enkelt Kraake fløi henover med sit hæse Skrig, – og saa nede ved Stranden det lave, sortmalede Fartøi. En stor flydende Ligkiste lignede det; – og i det skulde jo hendes lyse Drømme og Forhaabninger bæres til Graven – –

Vandet skvulpede sagte mod Stranden, og Lysene fra Kutteren sendte et svagt Skjær ud i det stedse tiltagende Mørke.

Hendes Mand gik speidende frem og tilbage. – Pludselig stansede han; og i den nu fuldkommen mørke Aften skimtedes Fakkellys mellem Træerne.

Nogle Minutter senere stod Christian Frederik dernede med sine faa Venner.

Margrete havde reist sig. Trods Afstanden kunde hun i den stærke Lysning fra Faklerne tydelig skjelne hans Ansigtstræk, og Taarerne kom hende i Øinene: Hvor han var bleg og medtaget!

Hendes Ægtefælle stod lidt længer tilbage. Ogsaa han var rystet af Scenen foran ham –: de mørke, reiseklædte Skikkelser, som det flimrende Lys fra Faklerne gav en egen sørgelig Høitidelighed; det dybe, skvulpende Vand, de to smaa Fartøier –

En kongelig Flotille!^{k364}

^[360] Og uvilkaarlig tænkte han paa Jubelen hin straalende Maidag for knappe fem Maaneder siden, da Christian Frederik som Landets kaarne Konge drog ind i sin Hovedstad.

Nu vendte Kongen sig til sine Omgivelser og sagde hurtig Farvel.

Margrete traadte et Skridt frem –: hendes hele Sjæl higede efter at takke ham til Afsked, sige ham, at hun vidste, – og mange, mange med hende! – at han i Hjertet aldrig havde svigtet et eneste af sine Løfter – –

Idetsamme steg Kongen ombord med sit lille Følge. De tre Herrer, som blev tilbage, stod med blottede Hoveder, indtil han forsvandt i Kutterens Kahyt.

Faklernes stærke, flammede Skin lyste klart over Vandet og de to smaa Fartøier, der strax lagde fra Land.

Gustav Grib satte sin Hat paa; thi ogsaa han havde under Afskeden staaet med blottet Hoved:

«Margrete, skal vi ikke nu gaa?» spurgte han sagte.

Men hun rørte sig ikke. Hendes Ansigt var hvidt og ubevægeligt som Marmor – – –

Følge og Fakler var forsvundet; Fartøierne ude paa Fjorden kunde alene skjelnes som smaa lysende Prikker fra Lanterne, og endnu stod hun i samme ubevægelige Stilling.

Men pludselig holdt hun Hænderne for Ansigtet og brød ud i voldsom Graad.

«Margrete, – græd da ikke saa! Gud den ^[361]almægtige kan jo lyse op for ham, – og for vort Land.»

Hun svarede ikke; men da han lagde hendes Arm i sin, fulgte hun mekanisk. Tause vendte de tilbage til Vognen, og under dyb Taushed kørte de til sit Hjem.

«Jeg er glad, din Far er borte iaften,» sagde hun, da de gik opover Trappen. Og hans Svar var et varmt Haandtryk.

Først da de efter Aftensbordet sad sammen i deres lyse, lune Stue, talte han atter til hende om det, som han vidste fyldte hendes Sind. Han appelerede til hendes høisindede og fordomsfrie Syn paa andre Ting, hendes varme, kjærlige Hjerte: Var da Udsoning ikke bedre end Had? Fred bedre end Krig? – Som alt nu stillede sig, havde man Grund til at haabe, at dette, som jo endnu følte tungt, kunde blive til Landets Lykke. Til dets Frihed og sande Vel!

Det var jo saa naturligt, at hun ikke endnu forstod dette! – Men *de to* maatte da bedre end nogen kunne vide, at naar Haabet synes slukt, naar alting synes mørkt

som den mørkeste Nat, kan Lykken være ifærd med at bryde frem! Rig Lykke, – om den end ikke kommer ad de Veie og paa den Maade, de selv vilde valgt!

Og saa maatte hun huske paa, sluttede han, at kunde Foreningen ikke ske paa de Vilkaar, man satte som Betingelse, – ske saaledes, at Norge blev et frit, uafhængigt Rige, – ja, da vilde man kjæmpe for Selvstændighedens Sag til sidste Mand!

[362] Bleg og træt havde hun lænet sig tilbage i Sofaen, medens han talte, og der var flere Gange gaaet en smertelig Trækning over hendes Ansigt. Men saa tog hun sig sammen:

«Din Moster bebreidede mig engang, at jeg, som har havt en troende Mor, ikke vilde indse, at Guds Veie ikke er vore Veie,» sagde hun. «Men hun misforstod mig. Hans Vilje og Veie er ganske vist de bedste –»

Hun stansede, – Taarerne kom hende i Øinene, og hun tilføiede med bevæget Stemme:

«Hav lidt Taalmodighed med mig, Gustav! Jeg skal nok lære at forstaa, – jeg skal nok lære ærligt at sige, at hvad Gud giver, det skal vi modtage med Tak. – Ja, at hvad *han* forener, det skal intet Menneske ønske at adskille.»

Appendiks: De viktigste begivenhetene under Christian Frederiks tid i Norge

Oversikten er basert på opplysninger i Feldebæk 1998, Langslet 2014 og *Kong Christian Frederiks dagbok fra hans ophold i Norge i 1814*.

*

Mot slutten av Napoleonskrigene (1803–1815) opplevde Norge flere år med hungersnød, dels på grunn av uår og dels på grunn av den engelske blokaden av norskekysten. Mangelen på korn og andre fornødenheter kulminerte vinteren 1812–1813. Mange overlevde ved å spise barkebrød, mange sultet i hjel.

Allerede ved nyttår 1812 hadde Karl Johan (Jean Baptiste Bernadotte, 1763–1844, nå tronpretendent i Sverige) henvendt seg til den russiske tsaren med tilbud om støtte i krigen mot Napoleon, til gjengjeld for at tsaren hjalp ham å erobre Norge. Den 5. april 1812 ble det gjort en avtale om felles angrep på Danmark. Men Napoleons angrep på Russland 24. juni 1812, og den påfølgende katastrofale krigen, som varte til 12. desember 1812, forhindret tsaren fra å følge opp denne avtalen.

En ny avtale ble inngått 3. mars 1813: Sverige skulle få Norge som belønning for å delta i sluttoppgjøret mot Napoleon, som erstatning for at Russland hadde annektert Finland, som tidligere var en del av Sverige.

21. mai 1813: Prins Christian Frederik ble av sin halvfetter, kong Frederik VI (1768–1839) av Danmark og Norge, sendt til Norge som stattholder og kommanderende general, for bl.a. å holde øye med svenskene.

5. januar 1814: Med den såkalte Kieltraktaten, mellom den danske kongen og de fire allierte landene Russland, England, Østerrike og Tyskland (Preussen), ble det våpenhvile i Napoleonskrigene. Avtalen ble signert 10. januar 1814, og gikk bl.a. ut på at kong Frederik VI skulle frasi seg Norge, og at Norge skulle avstås til Sverige.

24. januar 1814: Prins Christian Fredrik fikk ordre fra kong Frederik VI om å overgi Norge med samtlige festninger til Sverige, men nektet. For å vinne tid

holdt han foreløpig Kielerfredens bestemmelser hemmelig, og stilte seg i spissen for nordmennes selvstendighetskamp.

5. februar 1814: Prins Christian Frederik holdt møte i Trondheim, hvor embetsmenn og borgere sluttet seg til ham og til kampen for et selvstendig Norge. Fra folket kom krav om en fri forfatning. Senere ble to opplysninger fra Kielerfreden frigjort: Frederik VI hadde løst nordmennene fra deres ed til ham, og Norge skulle ikke være et lydrike under Sverige, men inngå i en personalunion.

16. februar 1814: *Første møte* på Eidsvoll, det såkalte Notabelmøtet, eller Stormannsmøtet som Halvdan Koht heller vil kalle det. Forsamlingen besluttet at det skulle lages en ny, selvstendig konstitusjon, og at det skulle velges en ny konge for Norge. Christian Frederik hevdet at han hadde rett til å arve og bestige den norske tronen, «som ved Fr. sjettes ulovlige Afstaaelse var tilfaldt mig som Arv». Men prof. Georg Sverdrup (1770–1850) ba ham innstendig om ikke å la seg krone mot nesten alle opplyste menns mening. «De Rettigheder», sa han «som Fr.6. har git fra sig, tilfalder igjen Nationen: det er fra dens Haand De skal motta en Krone som blir så meget vakrere naar den er skjænket av Folkets Kjærlighed.» Prinsen bøyde seg. (Sitert etter *Kong Christian Frederiks dagbok fra hans ophold i Norge i 1814*, 1914)

23. februar 1814: Christian Frederik ble utnevnt til regent. Siden ville det bli holdt valg av ny konge.

25. februar 1814. Denne dagen ble av prinsregenten utnevnt til Bededag. Menighetene skulle møte opp i landets kirker og avlegge, unisont, en ed om troskap mot fedrelandet.

Eden (sitert etter Christian Frederiks dagbok):

Spørsmål fra presten:

«Sværge I at hævde Norges Selvstendighed, og at vove Liv og blod for det elskede Fædreland?»

Svar fra mennene i menigheten:

«Det sværge vi, saasandt hjælpe os Gud og Hans hellige Ord.»

7. april 1814: Napoleons abdikasjon

10. april – 19. mai 1814: *Andre møte* på Eidsvoll (nasjonalforsamling). To muligheter ble vurdert: Et selvstendig Norge med egen forfatning og med prins Christian Frederik som konge, eller en egen forfatning, men personalunion med Sverige. Første alternativ ble valgt, og prins Christian Frederik ble valgt til konge av Norge (som kong Christian Frederik), til tross for trusler fra Danmark. Den danske kongen var under press også fra

England og Russland. Datoen 17. mai eller feiring av denne dagen er visstnok ikke nevnt i romanen.

21. mai 1814: Kong Christian Frederik utnevner et norsk hoff, noe som vakte en viss kritikk blant nordmennene.

1. juli 1814: Utsendingene fra England, Preussen, Østerrike og Russland lanserte to krav: 1) At den nye norske kongen skulle innkalle til Storting og abdisere, og at svenske tropper skulle innta alle norske grensefestninger. Til gjengjeld skulle handelsblokaden oppheves. 2) Det skulle være våpenstillstand mellom Norge og Sverige m/allierte i 2 1/2 mnd. med fri sjøfart og forsyning (kornmangelen var prekær). Deretter skulle den norske riksforsamlingen avgjøre om Norge skulle bli en del av Sverige, eventuelt i en personalunion med den svenske kongen, og med en egen grunnlov. Christian Frederik nektet, og hevdet at han ikke har rett til å overdra de norske festningene til svenske styrker.

Begynnelsen av juli 1814: Den engelske diplomaten hr. Morier kommer på diplomatisk visitt; den nyvalgte kongen ventet intet ubehagelig ved hans komme (skriver han i dagboken, hvor det er et nokså utførlig referat av samtalene med Morier). Hans oppgave var å få overtalt prinsen/kongen til å oppgi planene om å forsvare Norge. Videre fremover kommer også gesandter fra England, Preussen, Østerrike og Russland for å forsøke å rikke kongen. Det nyttet ikke.

26. juli 1814: Svenske tropper kom over grensen i syd og ved Kongsvinger. Christian Frederik oppga etter kort tid all kamp og trakk de norske troppene tilbake, mot råd fra sine generaler. Dette var en stor skuffelse. Kongen ble kalt en dott, en sviker, umandig, redd for blod osv. Historikeren Lars Roar Langset forsvarer ham med at Christian Frederik forsto at eneste mulighet til å redde Grunnloven var å abdisere. Han gir ham (som nyere historikere, fra Halvdan Koht og senere) ros for hans beslutning: «I sum kan vi si med Jens Arup Seip: 'Uten Christian Frederik intet Eidsvoll.' Vi har meget å takke ham for!» (Langset 2014, 170).

August 1814: Nye fredsfølere fra Karl Johan og våpenhvile 14. august. Den 5. august hadde oberst Krebs heltmodig beseiret svenskene ved Kongsvinger. Karl Johan aksepterte (noe motvillig) den norske grunnloven.

10. oktober 1814: Christian Frederik frasa seg tronen (med arvefølge) i Norge, forlot Christiania samme kveld, og slo seg foreløpig ned på Ladegårdsøen (Bygdøy).

19. oktober 1814: Stortinget besluttet at de to riker skulle forenes i en personalunion.

22. oktober 1814: Christian Frederik seiler med «Bornholm» til Danmark.
4. november 1814: Den nye grunnloven blir ratifisert. Karl Johan Bernadotte blir kong Karl III Johan av Norge; fra 1818 også kong Karl XIII Johan av Sverige. Denne begivenheten er ikke med i romanen, men tas med her for fullstendighetens skyld.

Litteratur og kilder

Bugge, Anna 1910. «Charlotte Koren». I: *Nylænde* 1. juni 1910, s. 173–174

Feldbæk, Ole 1998. *Danmark-Norge 1380–1814*. Bind 4: *Nærhed og adskillelse 1720–1814*. Oslo: Universitetsforlaget

Koht, Halvdan 1925. «Christian Frederik». I: Edvard Bull m.fl.: *Norsk biografisk leksikon*, bind 2, s. 595–606. Oslo: Aschehoug

Kong Christian Frederiks dagbok fra hans opphold i Norge i 1814. Utgitt som tillæg til «Riksforsamlingens forhandlinger» efter det franske originalhaandskrift. 1914. Utgitt ved Arnet Olafsen. Oversatt fra fransk ved Jens Raabe. Kristiania: Grøndahl & Søns boktrykkeri

Koren, Charlotte 1893. *Familien Grib*. Kristiania: Malling

Koren, Christiane 1915. «*Moer Korens» dagbøger*. 2 bind. Utgitt ved Sofie Aubert Lindbæk. Kristiania: Aschehoug

Koren, Christiane 2016–2019. [Dagbok 1808](#), [Dagbok 1809](#), [Dagbok 1810](#), [Dagbok 1811](#), [Dagbok 1812](#), [Dagbok 1813](#), [Dagbok 1814](#), [Dagbok 1815](#), [Reisedagbok, Hurdalen 1798](#), [Reisedagbok, Danmark 1802](#) og [Reisedagbok, Kongsberg 1805](#). Utgitt ved Yngvil Beyer. NB kilder 3:1–3:12. Oslo: Nasjonalbiblioteket. Digitale utgaver på bokselskap.no: <https://www.bokselskap.no/forfattere/koren>

Langslet, Lars Roar 2014. *Christian Frederik. En biografi*, Oslo: Cappelen Damm

Lervik, Åse Hjorth 1985. *Evig din. Om kjærlighet hos kvinnelige forfattere ca. 1870–1907*. Oslo: Universitetsforlaget

Ringvej, Mona 2016. *Christian Frederiks tapte rike*. Bergen: Vigmostad og Bjørke

Storsveen, Odd Arvid 1997. *Henrik Wergelands norske historie. Et bidrag til nasjonalhistoriens mythos*. KULTs skriftserie nr. 80 Oslo: Norges Forskningsråd

Sørbø, Marie Nedregotten 2017. «Elusive Women Authors in Norwegian Nineteenth-Century Reading Societies». I: *NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, vol. 25, no. 4/2017, s. 279–295

Aasen, Elisabeth 1987. *Kvinnens spor i skrift. Supplement til norsk litteraturhistorie*. Oslo: Samlaget

Aviser:

Bergens Aftenblad 26. mai 1910

Buskerud Blad 15. mai 1910

Den vestlandske Tidende 4. januar 1894

Grimstad Adressetidende 6. februar 1894

Laurvigs Blad 15. januar 1894

Lindesnæs Venstreavis 19. februar 1894

Lister og Mandals Amtstidende og Adresseavis 6. februar 1894

Morgenbladet 21. desember 1893 (aften)

Morgenbladet 11. mai 1910

Nordlandsposten 28. februar 1894

Ørebladet 12. mai 1910

Orkdølen 29. mars 1894

Stavanger Aftenblad 28. mai 1910

Trondhjems Adresseavis 12. mai 1910

Utrykte kilder:

NB Brevs. 449. Brev fra Charlotte Koren til Johannes Brochmann 29. januar 1902

NB Brevs. 452. Brev fra Charlotte Koren til A.C. Drolsum 14. februar 1906 og 1. november 1906

NB Brevs. 639. Brev fra Ludvig L. Daae til Yngvar Nielsen [mai] 1888

NB Ms.fol. 3573. Brev fra Charlotte Koren til Elisabeth Brochmann 29. januar 1902

NB Ms.fol. 4297:a. Brev fra Charlotte Koren til Ragna Nielsen 10. desember 1900

Charlotte Korens utgitte verker, i kronologisk orden:

Fra en Storbygd. Fortælling (anonym, 1873)

Bevægede Tider. En Fortælling fra 1814 (anonym, 1880)

Gertru. En Fortælling (1882)

Hans Skjæbne. Fortælling (1884)

Fra før og nu. To Fortællinger (1886)

Agga. En Fortælling (1888)

Familien Grib. En Fortælling fra 1814 (med forord av Ludvig Daae, 1893)

Moderens Testamente. Fortælling (1894)

Henrik den ottende og Anna Boleyn. En historisk Skildring fra det sextende Aarhundrede (1896)

Dronning og Partikampe. Historisk Skildring fra England i det sextende Aarhundrede (1898)

Fra Edvard den sjettes og Maria den blodiges Tid. Historiske Skildringer. Bog 1: 1547–1653 (1900–1901)

Fra Edvard den sjettes og Maria den blodiges Tid. Historiske Skildringer. Bog 2: 1553–1558 (1900–1901)

Dronning Elisabeth og Maria Stuart. Historisk Skildring (1907)

To Dronninger. Historisk Skildring (1909)

Noter og kommentarer

[n1](#). Bugge 1910, 173–174

[n2](#). Sørbø 2017, 286

[n3](#). *Norsk litteraturhistorie*. Bind 5: *Norges litteratur fra 1880-årene til første verdenskrig*, ved A.H. Winsnes, 1961.

[n4](#). De to redaktørene var sannsynligvis litt usikre på om de skulle publisere artikkelen anonymt eller ikke, for i et brev fra mai 1888 (NB Brevs. 639) til Yngvar Nielsen skriver Ludvig L. Daae: «Hoslagt sendes Dig et netop ankommet Manuskript fra Frk. Charlotte Koren. Jeg antager, at det vil befindes godt og nyttigt ogsaa af Dig. Selvfølgelig sætter vi hendes Navn paa det.» Nielsen svarte ikke straks, så Daae måtte rykke ham: «Du har naturligvis faaet Frk. Korens Stykke. Quid tibi videtur?» (latin for: Hva synes du?). Artikkelen ble trykt i *Vidar* 1888, s. 403–425, under hennes navn.

[n5](#). Opplyst bl.a. i Bugge 1910. Nickelsens pikeskole var opprettet i 1865 og ble nedlagt i 1893; skolen fikk rett til å gi middelskole-eksamen i 1884. Da Charlotte Korens far døde i 1967, var den yngste søsteren Johanna allerede gift med Ludvig L. Daae, og den eneste andre gjenlevende søsteren var husbestyrerinne hos den eldste broren, Christian Wilhelm Koren, som var enkemann (jfr. folketelling av 1875).

[n6](#). NB Ms. fol. 3573

[n7](#). NB Brevs. 449

[n8](#). NB Brevs. 452

[n9](#). Norsk Hydro kjøpte eiendommen i 1956, rev det gamle anlegget og oppførte sin nye kontorbygning der.

[n10](#). Johannes Brochmann skrev en nekrolog over henne som ble publisert i både *Bergens Aftenblad* (26. mai 1910) og *Stavanger Aftenblad* (28. mai 1910).

[n11](#). Camilla Collett har også sitert noen linjer fra Welhavens dikt «Det tornede Træ» (fra samlingen *Nyere Digte*, 1845) som epitet i sin første essaysamling, *Sidste Blade. Erindringer og Bekjendelser* (1868). Slik knytter Charlotte Koren sin tekst til den kjente kvinnesaksforfatterens navn.

[n12](#). Christian Frederik skal ha fått ti barn utenfor ekteskap, hvorav flere under Norges-tiden. Det mest kjente er sønnen Frederik Carl Eide (1815–1882), som faren visstnok sørget for utdanning for i Danmark; han ble forstmann og senere

overinspektør for Sorø akademis skoger. I 1848 ble han ridder av Dannebrog og siden jaktjunker, hoffjegermester og kammerherre.

[n13](#). Se Koht 1925 og Langslet 2014.

[n14](#). Sitatet er fra overlærer Jens Raabes oversettelse (1914) av det franske originaldokumentet til norsk, jfr. litteraturlisten.

[n15](#). NB Ms.fol. 4297:a

[n16](#). Dagbøkene til Christiane Koren er blitt utgitt av Sofie Aubert Lindbæk i 1915 og av Nasjonalbiblioteket i den digitale kildekriftserien *NB kilder* 2016–2019, jfr. litteraturlisten.

[n17](#). I de siste antegningene i dagboken, fra januar 1815, prøver Christiane Koren å avfinne seg med at Norge nå er avstått til Sverige. Hun forstår at det ville vært verre for Norge om «Sverrigs Vaaben [havde] undertvunget Landet», noe alle forteller henne ville ha skjedd før eller siden, dersom Christian Frederik ikke hadde oppgitt Norge.

[n18](#). Denne dagboken kom på norsk først i 1914, se litteraturlisten.

[n19](#). Det refereres til 2. utgave, 1915–1930.

[n20](#). En rekke tegn er blitt ødelagt/borte på denne siden (s. 14 i 1893-utgaven).

[n20a](#). Stadsen.»] *rettet fra*: Stadsen,» (trykkfeil)

[n21](#). gik] *rettet fra*: glk (trykkfeil)

[n22](#). ivand.»] *rettet fra*: ivand. (trykkfeil)

[n23](#). spurgte] *rettet fra*: spnrgte (trykkfeil)

[n24](#). Gaffelen,] *rettet fra*: Gaffelen. (trykkfeil)

[n25](#). af:»] *rettet fra*: af: (trykkfeil)

[n26](#). Vilhelm] *rettet fra*: Vilhem (trykkfeil)

[n27](#). «End] *rettet fra*: End (trykkfeil)

[n28](#). Ordsproget.] *rettet fra*: Ordsproget.» (trykkfeil)

[n29](#). hun] *rettet fra*: han (trykkfeil)

[n30](#). altfor] *rettet fra*: alfor (trykkfeil)

[n31](#). skarpt] *rettet fra*: skaprt (trykkfeil)

[n32](#). Blodet] *rettet fra*: «Blodet (trykkfeil)

[n33](#). danse?] *rettet fra*: danse (trykkfeil)

[n34](#). fiendtlig] *rettet fra*: fientlig (trykkfeil)

[n35](#). De] *rettet fra*: de (trykkfeil)

[n36](#). Vert.»] *rettet fra*: Vert. (trykkfeil)

[n37](#). beregnende] *rettet fra*: beregnede (trykkfeil)

[n38](#). overlegen] *rettet fra*: overleger (trykkfeil)

[n39](#). ifred».] *rettet fra*: ifred. (trykkfeil)

[n40](#). udestængt] *rettet fra*: udestænkt (trykkfeil)

- [n41](#). af.] *rettet fra: af.» (trykkfeil)*
- [n42](#). De] *rettet fra: de (trykkfeil)*
- [n43](#). saa –»] *rettet fra: saa – (trykkfeil)*
- [n44](#). Rognlis] *rettet fra: Rognlies (trykkfeil)*
- [n45](#). «Aa] *rettet fra: Aa (trykkfeil)*
- [n46](#). Silkesjal] *rettet fra: Silkesjalet (trykkfeil)*
- [n47](#). Hun] *rettet fra: Han (trykkfeil)*
- [n48](#). os.»] *rettet fra: os,» (trykkfeil)*
- [n49](#). deres] *rettet fra: Deres (trykkfeil)*
- [n50](#). mere.»] *rettet fra: mere. (trykkfeil)*
- [n51](#). Handlinger.»] *rettet fra: Handlinger. (trykkfeil)*
- [n52](#). paastaa,] *rettet fra: paastaa. (trykkfeil)*
- [n53](#). Forladelse.»] *rettet fra: Forladelse. (trykkfeil)*
- [n54](#). støttede] *rettet fra: støttee (trykkfeil)*
- [n55](#). til] *rettet fra: t!l (trykkfeil)*
- [n56](#). Hjerte.»] *rettet fra: Hjerte. (trykkfeil)*
- [n57](#). Susanna] *rettet fra: Sasanna (trykkfeil)*
- [n58](#). spurgt –»] *rettet fra: spurgt – (trykkfeil)*
- [n59](#). Øieblik] *rettet fra: Øiehlik (trykkfeil)*
- [n60](#). Herres] *rettet fra: Herre (trykkfeil)*
- [n61](#). Seier –»] *rettet fra: Seier – (trykkfeil)*
- [n62](#). «Af] *rettet fra: Af (trykkfeil)*
- [n63](#). «Nei.»] *rettet fra: Nei.» (trykkfeil)*
- [n64](#). «Jeg] *rettet fra: Jeg (trykkfeil)*
- [n65](#). *Forfatternote: Duers = Frokost.*
- [n66](#). den',] *rettet fra: den'. (trykkfeil)*
- [n67](#). Øinene] *rettet fra: Øinene. (trykkfeil)*
- [n68](#). *Forfatternote: lye = høre.*
- [n69](#). det] *rettet fra: Det (trykkfeil)*
- [n70](#). Øvrigheden.»] *rettet fra: Øvrigheden,» (trykkfeil)*
- [n71](#). Familie.»] *rettet fra: Familie. (trykkfeil)*
- [n72](#). jeg] *rettet fra: Jeg (trykkfeil)*
- [n73](#). for] *rettet fra: faar (trykkfeil)*
- [n74](#). Gustav] *rettet fra: Gnstav (trykkfeil)*
- [n75](#). som] *rettet fra: som som (trykkfeil)*
- [n76](#). ogsaa,] *rettet fra: ogsaa. (trykkfeil)*
- [n77](#). Jomfru] *rettet fra: «Jomfru (trykkfeil)*
- [n78](#). nu] *rettet fra: nn (trykkfeil)*

- [n79.](#) Frieri] *rettet fra: Friere (trykkfeil)*
- [n80.](#) Molands] *rettet fra: Moland (trykkfeil)*
- [n81.](#) livlig.] *rettet fra: livlig.» (trykkfeil)*
- [n82.](#) Spelle,»] *rettet fra: Spelle.» (trykkfeil)*
- [n83.](#) Barn.»] *rettet fra: Barn,» (trykkfeil)*
- [n84.](#) Stilling] *rettet fra: Stillng (trykkfeil)*
- [n85.](#) til] *rettet fra: tll (trykkfeil)*
- [n86.](#) død?] *rettet fra: død?» (trykkfeil)*
- [n87.](#) *Forfatternote: Og dette var ingen forbigaaende Følelse. Forf. har kjendt en Officer fra Felttoget i 1814, som – skjønt senere varm Unionsven – omtalte Christian Frederik med en Ringeagt og Bitterhed, som mere end sexti Aar ikke havde formaaet at udslette.*
- [n88.](#) XXX.] *rettet fra: XXIX. (feilnummert kapittel)*
- [n89.](#) XXXI.] *rettet fra: XXX. (feilnummert kapittel)*
- [n89a.](#) Døren.] *rettet fra: Døren.» (trykkfeil)*
- [n90.](#) XXXII.] *rettet fra: XXXI. (feilnummert kapittel)*
- [n91.](#) ialfald!] *rettet fra: ialfaldl (trykkfeil)*
- [n92.](#) skjult.»] *rettet fra: skjult. (trykkfeil)*
- [n93.](#) ud,] *rettet fra: ud. (trykkfeil)*
- [n94.](#) bestemt.»] *rettet fra: bestemt. (trykkfeil)*
- [n95.](#) Louises] *rettet fra: Lousis (trykkfeil)*
- [n96.](#) Handlinger!»] *rettet fra: Hanlinger (trykkfeil)*
- [k1.](#) Kammerraad] i det dansk-norske monarkiet opprinnelig betegnelsen på visse av rentekammerets tjenestemenn, men ble senere brukt som en ærestittel av underordnet rang
- [k2.](#) tarvelig] enkel, spartansk
- [k3.](#) skummelt] mørkt
- [k4.](#) svære] tunge
- [k5.](#) simple] enkle
- [k6.](#) forlorne] kunstige, løse
- [k7.](#) en vis Tække] noe visst tiltrekkende
- [k8.](#) gnaven] sur, irritert
- [k9.](#) soigneret] velstelt
- [k10.](#) Prinsen] prins Christian Frederik av Danmark-Norge (1786–1848)
- [k11.](#) sal.] salige (avdøde)
- [k12.](#) f. M.] forrige måned
- [k13.](#) Lysets Boliger] himmelen
- [k14.](#) hedengangne] bortgangne, døde

[k15](#). minutios] nøye

[k16](#). Tykke] skjønn, ønske

[k17](#). Forholdene i Norge for Øieblikket skal være vanskelige og usikre] pga Napoleonskrigene 1807–1814

[k18](#). Speciedaler ... Rigsdaler ... den nye Myntfod] Speciedaleren var hovedmynten i myntsystemet 1560–1875. Både den og riksdaleren var sølvmynter.

[k19](#). Tarv] interesser; behov

[k20](#). Saasart Blokaden ... til Norge] Etter at England røvet store deler av den dansk-norske flåten i København i september 1807, og Danmark-Norge valgte side med Frankrike, innledet den engelske flåten sin blokade i Kattegat/Skagerrak, som varte helt til fredsslutningen i 1814. Det ble altså vanskelig å ferdes til sjøs mellom Danmark og Norge.

[k21](#). Flane] kokette; flørt

[k22](#). skaffe med] gjøre med

[k23](#). skyde en hvid Pind] oppgi som uoppnåelig

[k24](#). Tiendes Ord kommer ikke til Thinge] det man ikke sier, blir det heller ikke snakk om

[k25](#). Frokostbord] lunsjbord

[k26](#). Mødet paa Eidsvold Verk] Det såkalte notabelmøtet eller «stormannsmøtet», som Halvdan Koht ville kalle det, på Eidsvoll 16.–17. februar 1814. Her ble det besluttet at Norge skulle få en ny grunnlov, og at det skulle velges en ny konge for det selvstendige Norge. Prins Christian Frederik måtte oppgi arveretten til Norge, som han hittil hadde påberopt seg, etter at kong Fredrik VI hadde sagt fra seg suvereniteten over Norge, som dermed var gått tilbake til folket.

[k27](#). Prinsens Trondhjemsreise ... samle sig om ham] Den 5. februar 1814 hadde prinsen holdt et møte i Trondheim, hvor embetsmenn og borgere sluttet seg til ham i kampen for et selvstendig Norge.

[k28](#). Indkvartering] innkvartering av norske offiserer

[k29](#). Ponte Corvo] Den franske offiseren Jean Baptiste Bonaparte (1763–1844) ble i Norge omtalt som Ponte Corvo. Han var av Napoleon utnevnt til fyrste av Ponte Corvo i Italia i 1805, etter slaget ved Austerlitz. I 1810 var han på riksdagen i Örebro valgt til svensk tronfølger. Ryktene om at han var skutt hadde ikke rot i virkeligheten.

[k30](#). apokryfisk] tvilsomt

[k31](#). hjelpe Sverige til at sætte sig i Besiddelse af Norge] Ved Kielerfreden 17. januar 1814 hadde Fredrik VI måttet avstå Norge. Bonapartes ønske var da at Norge skulle innlemmes i Sverige. Han støttet Russland mot Napoleon; til gjengjeld ville han at Russland skulle støtte ham i hans planer om å annektere

Norge. Etter mange forhandlinger ble det besluttet at Norge skulle være et selvstendig rike i personalunion med Sverige.

[k32](#). 25de Februar 1814 ... Bededag] Denne dagen ble av prins Christian Frederik utnevnt til en ekstraordinær bededag. Hver eneste menighet skulle avlegge ed på at de ville støtte Norges selvstendighet, og skulle dessuten utpeke valgmenn, som igjen skulle utpeke representanter til nasjonalforsamling på Eidsvoll, der en ny grunnlov skulle utarbeides og vedtas senere denne våren.

[k33](#). forrige Mai] mai 1813

[k34](#). Grev Essen] Hans Henrik von Essen (1755–1824) var en svensk offiser, embetsmann, greve og stattholder i Norge. I 1811 ble han feltmarskalk, og han var sjef for annet armékorps under felttoget mot Norge sommeren 1814. Fra 1814 til 1816 var han stattholder i Norge. Etter 1816 ble han utnevnt til riksmarskalk.

[k35](#). Bombasins] et stoff laget av silke eller en blanding av silke og ull

[k36](#). lydelige] tydelige

[k37](#). Pontecorven] grev Bernadotte, se note over

[k38](#). udenvels] utenlandsk

[k39](#). Augustenborgeren] Christian August (1768–1810) av slekten Augustenborg, dansk offiser og siden kommanderende general i det søndenfjellske Norge. I 1809 ble han kalt til svensk tronfølger, tok navnet Carl August og ble adoptert av Karl XIII. Han døde plutselig under en manøver i Skåne, og det oppsto rykter om at han var forgiftet.

[k40](#). vyrder] akter

[k41](#). Haandtering] yrke; virksomhet

[k42](#). Kræmmerske] småhandler

[k43](#). Losemente] innløsning

[k44](#). Raadstua] arresten

[k45](#). allenfals] i alle fall

[k46](#). Sindbilledet] symbol; allegori

[k47](#). Samdrægtighed] enighet

[k48](#). Gud den Almægtige ... Norges Klippegrund] Dette er nesten ordrett hva Christian Frederik skrev i dagboken: «Gud den almægtige har hørt Vor Eed. Han kiender min Oprigtighed og vil skienke mig Kraft og Held til at udføre det store Værk til Folkets Frelse og til Forsvar for eders Rettigheder. Vort Haab er til Forsynet, at det vil beskytte vor retfærdige Sag, formedelst den Samdrægtighed der besieler os alle, og paa hvilken vor Pagt er bygget saa fast som paa Norges Klippegrund.» Charlotte Koren har altså hatt adgang til dagboken.

[k49](#). «Knæl Fyrste; med dit Folk knæl ned!»] En strofe fra Adam Oehlenschlägers (1779–1850) dikt «Der er et yndigt Land» (*Samlede Digte* II, 1823), som ble utelatt

i senere versjoner og ikke synges i dag.

[k50](#). Held] lykkeønskende tilrop eller utsagn

[k51](#). Chakoen] uniformslue

[k52](#). fortrædelig] ergerlig

[k53](#). Munker!] runde bolleliknende kaker

[k54](#). Stump] brød

[k55](#). levner] lar ligge

[k56](#). Laurvigen] Larvik

[k57](#). Oppasser] tjener hos offiser

[k58](#). Herkules] romersk gud med kraftig fysikk, først antakelig gud for samferdsel og handel, etter hvert selve symbolet på en perfekt kriger og helt

[k59](#). Brandmajor] sjef for et brannkorps

[k60](#). Kvartermester] militær befalingsmann som ved en bataljon el. ordner med innkvartering, bekledning, utrustning og bevæpning

[k61](#). gemenligen] vanligvis

[k62](#). de svenske Herrers Foretræde hos hans Høihed] 24. februar 1814, altså dagen før den nyetablerte bededagen, kom de svenske utsendingene grev Axel von Rosen (1773–1834), landshøvding i Göteborg, og Anders Frederik Skjöldebrand (1757–1834), adelsmann, offiser, forfatter og maler, til Christiania. Deres oppdrag var å få prins Christian Frederik til straks å forlate Norge, så den svenske maktovertagelsen av landet kunne finne sted i samsvar med Kieles traktaten. Prinsen bøyde seg ikke, og utsendingene måtte gå med uforrettet sak (jfr. Langslet 2014, 115–117).

Christiane Koren skriver om dette i sin dagbok tirsdag 1. mars 1814 (Koren 2016, «Martij.»): «Det veed vi dog er Sandhed, at de svenske Herrer, som kom for at ordne Sveas og vort Norges Forening, toge bort med en lang Næse, bistre i Hu uden at vilde opholde sig hos Printsens, da han forsmæede deres Leidebrev giennem Sverrig til Kbhvn., for hvilket de vilde tilbytte sig Norriges Rige.»

[k63](#). Taffels] aftensmat

[k64](#). Hr. Urian] fra tysk *Urian*: uvelkomment menneske; djevel

[k65](#). Udhungring] blokaden av Norge førte til mangel på korn og hungersnød

[k66](#). Officerspatent] bestalling; utnevnelse til offiser

[k67](#). Bevaagenhed] velvilje

[k68](#). Stivstikker] egensindig, sta person; stabeis

[k69](#). prale] skryte

[k70](#). afhændede] solgt

[k71](#). Buggjorde] rem til å spenne rundt buken på en hest for å holde seletøy eller sal fast

- [k72](#). Trængselsaarene 1808–9] Danmark-Norge havnet på Napoleons side og den engelske flåten blokkerte norske havner
- [k73](#). kornhøsten slo feil og folk sultet
- [k74](#). Bohave] møblement
- [k75](#). Netteldugs] tynt bomullstoff
- [k76](#). Kanapeen] polstret benk eller sofa
- [k77](#). Bombasin] glattvevet stoff av silke eller ull
- [k78](#). Krusstrimler] foldete tøystrimler
- [k79](#). skrupuløs] pinlig nøyaktig
- [k80](#). Menighed] muligens referanse til haugianerne
- [k81](#). Herren hadde udseet sig til at være uden Plet eller Rynke] referanse til Paulus' brev til efeserne 5,27: «... for at han (Kristus) kunde fremstille Menigheden for sig som herlig, uden Plet eller Rynke eller noget deslige, men for at den maatte være hellig og ulastelig»
- [k82](#). Kvarter] en fjerdedel av en målenhet, muligens en kvart alen, tilsvarende ca. 15 cm
- [k83](#). Blændværk] vrangforestilling; sansebedrag
- [k84](#). hvad Verden høiest skatter, det kvæler mer og matter, end det fornøie kan] fra 4. strofe i «O Jesu, du er min» (1678) av Heinrich Georg Neuss (1654–1716) (Landstads salmebok nr. 532)
- [k85](#). Glar] glass
- [k86](#). skrattende Kar] larmende mennesker
- [k87](#). Ise-Skrog] usikker is
- [k88](#). Skarn] skitt
- [k89](#). Hvad er det dog alt ... Forfængelighed!] fra 2. strofe i «Far Verden, far vel» (1681) av Thomas Kingo (1634–1703)
- [k90](#). uomskaarne] som mangler sann gudsfrykt
- [k91](#). Forjættelsen] løftet; tilsagnet
- [k92](#). lede] onde
- [k93](#). gjøre Afbigt] be om unnskyldning
- [k94](#). Kummeren] lidelsen
- [k95](#). Bidden] biten; matstykket
- [k96](#). En saar med Graad og høster med Frydesang] referanse til Salmenes bok 126,5: «De, som saa med Graad, skulle høste med Frydesang.»
- [k97](#). Sorrig og Glæde, de vandre tilhobe] salme (1681) av Thomas Kingo (1634–1703)
- [k98](#). Haugianer] medlem av Hans Nilsen Hauges (1771–1824) menighet

[k99](#). en Hernhut] Herrnhuterne: en evangelisk sekt grunnlagt i Sachsen i Tyskland i 1727 av greven og presten Nikolaus Ludwig von Zinzendorf. Det herrnhutiske Societet i Drammen (også kalt Brødremenigheten) ble stiftet i 1746 som et kirkesamfunn. I sin glanstid i siste del av 1700-tallet hadde herrnhuterne ca. 100 medlemmer i Drammen. Menigheten ble nedlagt rundt 1810.

[k100](#). en famille] (fr.) i familiekretsen; fortrolig

[k101](#). komporterer] oppfører

[k102](#). aventurier] eventyrer; upålitelig person

[k103](#). pudse Lysene] skjære ned vekene

[k104](#). Memento] påminnelse

[k105](#). Excesser] overdrivelser

[k106](#). Kapervæsenet] Ved kaperreglementet av 1807 (utstedt 14. september, etter den engelske flåtens overfall på København og bortførelse av den danske flåten) kunne de som hadde kaperbrev, kapre britiske skip og få dem prisedømt, dvs. få dem vurdert som konfiskert fartøy. I 1808 ble kaperreglementet utvidet til også å gjelde svenske fartøyer. Dette varte til fredsslutningen høsten 1814.

[k107](#). Prinsregenten] Christian Frederik

[k108](#). Atlask] glatt silkestoff

[k109](#). drevet] uthamret

[k110](#). sige «Spader to»] triumfere over

[k111](#). antikverede] gammeldagse

[k112](#). Fandango] norsk selskapsdans med navn lånt fra en spansk dans, kjent fra tidlig på 1700-tallet i hele Europa. I Norge kom den i bruk først på 1800-tallet.

[k113](#). forceret] tvungen

[k114](#). oftere] ganske ofte

[k115](#). tête-à-tête] (fr.) ansikt til ansikt; (fortrolig) samtale

[k116](#). tossede] dumme

[k117](#). Engelskdans] eldre turdans

[k118](#). Husvalse] trøst

[k119](#). de røde Uniformer havde seiret over de blaa] nordmennene i røde uniformer seiret over svenskene i blå

[k120](#). Austerlitz og Mohrungen] Slaget ved Austerlitz, eller trekeiserslaget, var et avgjørende slag i napoleonskrigene, utkjempet mellom keiser Napoleons franske styrker (som vant) og en alliert hær med russiske og østerrikske tropper den 2. desember 1805. Jean Baptise Bernadotte deltok her som kommandant for 1. armékorps i Napoleons nye Grande Armée. Den 25. januar 1807 ledet han de franske styrkene i slaget ved og i byen Mohrunge i Øst-Preussen (i dag i Polen), hvor de slo tilbake et russisk angrep.

[k121](#). ma chère cousine] (fr.) min kjære kusine. Overklassen krydret den gang det norske språket med enkelte franske gloser.

[k122](#). succedere] etterfølge

[k123](#). Maanedstroser] en tidlig kulturrose med hyppig blomstring. Betegnelsen var særlig brukt om en variant av *Rosa chinensis*, innført i Europa i 1798.

[k124](#). Pietet] ærbødighet

[k125](#). Dømmer ikke, Gud er barmhjertig] referanse til Lukas 6,37: «Og dømmer ikke, saa skulle I ikke dømmes; fordømmer ikke, saa skulle I ikke fordømmes; forlader, saa skal der forlades eder.»

[k126](#). Farer ikke vild, Gud lader sig ikke spotte! Som et Menneske saar, skal det og høste] referanse til Paulus' brev til Galaterne 6,7: «Farer ikke vild; Gud lader sig ikke spotte; thi hvad et Menneske saar, det skal han ogsaa høste.»

[k127](#). men alene Herren kjender Hjerter og Nyrrer, – og han tugter derefter] kanskje en referanse til Profeten Jeremias, 17,10: «Jeg Herren er den, som ransager Hjertet og prøver Nyrrer og det for at give hver efter sine Veje, efter sine Idrætters Frugt.»

[k128](#). nænte] orket

[k129](#). fule] slemme

[k130](#). udaset] utslitt

[k131](#). Den, som saar Storm, høster Hvirvelvind] kanskje referanse til Profeten Hoseas, 7,8: «Thi Vind saa de, og Storm høste de.»

[k132](#). uvorne] uvørne; uforsiktige

[k133](#). fortrædige] fornærme

[k134](#). Lapperi!] småtteri

[k135](#). Domino] lang maskeradekappe med hette

[k136](#). Patronesse] beskytterinne

[k137](#). kantonnerer] er innkvartert

[k138](#). udfrittende] utspørrende

[k139](#). Greven] sannsynligvis grev Herman Wedel Jarlsberg (1779–1840), som arbeidet for at Norge skulle være et selvstendig rike med egen konstitusjon i personalunion med Sverige

[k140](#). Kongen af Sverige] Karl XIII Johan

[k141](#). Forgemaket] forværelset

[k142](#). prud] edel

[k143](#). formummede] tilhyllede

[k144](#). For Norge, Kjæmpers Fødeland ...] «Norges Skaal» av Johan Nordahl Brun, skrevet i årsskiftet 1771–1772. Norges første fedrelandssang.

[k145](#). tilstede] gå med på

[k146](#). nytsomme] urolige

- [k147.](#) slyfle] skrape
- [k148.](#) strække] strekke til; være nok
- [k149.](#) rart] hyggelig
- [k150.](#) Depescher] brev sendt med ilbud
- [k151.](#) Eftesverden] ettermiddagsmaten
- [k152.](#) mellem] uvanlig bruk av ordet, muligens smitte fra Vestfold-dialekt, der man f.eks. sa/sier «gå mellom døra» (Charlotte Koren bodde i Holmestrand da hun skrev *Familien Grib*.) I en anmeldelse av *Familien Grib* i *Laurvigs Blad* 15. januar 1894 er det brukt en tilsvarende konstruksjon: «Den giver levende Skildringer af Landets febrilske Tilstand under Overgangstiden fra Foreningen med Danmark til do. mellem Sverige.»
- [k153.](#) Og Skam faa den ... Hurra] drikkevise av ukjent forfatter, sunget i studentmiljøer
- [k154.](#) vækket med Reveillen!] vekking med hornsignal eller trompet ved militærforlegninger (av fransk *reveiller*: vekke)
- [k155.](#) hoverede] triumfere
- [k156.](#) Rigsforsamlingens Aabning] det første Eidsvollsmøtet, som startet påskedag 10. april 1814
- [k157.](#) de deputerede] medlemmene av riksforsamlingen
- [k158.](#) den engelske Udenrigsminister, Lord Castlereagh] Robert Stewart (1769–1822), vanligvis kjent som Lord Castlereagh, var en irsk og britisk adelsmann, britisk utenriksminister fra 1812. Han var sentral i å etablere koalisjonen som beseiret Napoleon.
- [k159.](#) Krogfos] Krokfoss vest for Kongsvinger, hvor svenskene skulle ha tvunget nordmennene på retrett; dette var blind alarm, ifølge Christian Frederiks dagbok fra 1814
- [k160.](#) Stafetter] ilbud
- [k161.](#) fløitede] plystret
- [k162.](#) forslagne] lure; listige
- [k163.](#) taug] tidde
- [k164.](#) forbarmende] barmhjertige
- [k165.](#) lagt otte, svære Senge] sådd åtte store bed
- [k166.](#) de] ertene
- [k167.](#) Skjælmer] ertebelger
- [k168.](#) Schmidts] Frederik Schmidt (1771–1840), norsk/dansk teolog, dikter og medlem av Riksforsamlingen på Eidsvoll. Han var også en god venn av Christiane «Mor» Koren (1764–1815, Charlotte Korens farmor).

[k169](#). End Norge paa sin Klippefod ... Tordenkiler] Dette er ikke de første linjene, men annen halvstrofe av første vers, om man skal dømme etter Christiane Korens dagbøker, hvor diktet er skrevet opp torsdag 5. mai 1814. Nok et eksempel på at Charlotte Koren må ha hatt dagbøkene for hånden under arbeidet med romanen: Lad Rænkesmedens hæse Skraal / Kun stedse spaae Ulykker; / Hver ægte Nordmand har et Maal, / Som Mundsveyr ey forrykker. / ... / End Norge paa sin Klippefod / Saa fast og roelig hviler, / Og trodser trygt bag Sønners Mod / De tændte Tordenkiler. // Paa Retfærds evig faste Grund, / Og ey paa Sand vi bygge; / Og hvad vi svor med enig Mund, / Skal evig Kraft betrygge. / ... / Ved Viisdom, Kraft og Enighed / Tilkiæmpes Frihed, Hæder, Fred, / Og fast som Dovres Klippegrund / Staar Templet, Nordmænd bygge.

[k170](#). holder] stanser

[k171](#). Kariol] tohjulet hestekjøretøy til persontransport

[k172](#). Prinsens Udsending] Carsten Anker (1747–1824), embetsmann og politiker og eier av Eidsvoll gård

[k173](#). Lord Liverpool] Robert Jenkinson, 2. jarl av Liverpool (1770–1828), britisk statsminister 1812–1827

[k174](#). Sic transit gloria mundi] (lat.) slik forgår verdens storhet. «Pater sancte, sic transit gloria mundi» sies seremonielt av en munk ved en ny paves innsettelsesseremoni, for å minne paven på at han, på tross av sin nye tittel, stadig er dødelig.

[k175](#). renoncere paa] oppgi

[k176](#). Exkongen Gustav] Gustav IV Adolf (1778–1837), konge av Sverige 1792–1809, ble styrtet av tronen ved en militær oppstand på grunn av sin holdning under napoleonskrigen

[k177](#). Livbaand] belte

[k178](#). Landets nyvalgte Konge] Prins Christian Fredrik var valgt til konge på Eidsvoll 16. mai 1814.

[k179](#). Aandefang] åndedrag

[k180](#). martialske] militært utseende

[k181](#). Kaardegehæng] belte til å bære kården i

[k182](#). Slottet] et herskaps hus i sentrum? Det kongelige slott ved enden av Karl Johans gate sto ferdig først i 1849.

[k183](#). rareste] morsomste

[k184](#). betagende] overveldende

[k185](#). Grænsehaven] Det Dramatiske Selskab var en teaterforening for amatører, stiftet av blant andre Bernt Anker, James Collett og Enevold de Falsen i 1870. Det

holdt til på James Colletts eiendom Grændsehaven (nå Grensen), og var det viktigste teateret i Christiania fram til 1838, da det ble lagt ned.

[k186](#). Française] kvinne av fransk herkomst, ofte synonymt med guvernante

[k187](#). den engelske Gesandts Ankomst] Christian Frederik skriver i dagboken sin at rykter har nådd ham om at en engelsk utsending, en hr. Morrier (stavet feil: Morier), netopp har gått i land i Kristiansand og ventes til Kristiania neste dag. «Vi faar se hvad bud han bringer; jeg venter intet ubehagelig med hans komme, da han ikke synes at ha brydd sig stort om at samraade med de andre utsendinger før han kom hit; men jeg tviler ikke paa at han vil komme med trusler, indtil han indser at det ikke er et parti, men hele folket som vil gjøre motstand.»

[k188](#). Frikorpser] militære enheter av frivillige, opprettet under krigsforhold og ofte uavhengige av landets regulære styrker; overløpere, desertører og straffedømte sluttet sammen i væpnede forbund

[k189](#). Nationalkokarden] en liten sirkelrund plate eller rosett av stoff, anbrakt som kjennetegn eller hederstegn på militære hodeplagg

[k190](#). anmassende] påtrengende

[k191](#). Pengeforstyrrelsen] de dårlige tider under Napoleonskrigene

[k192](#). Suffisance] sikkerhet; overbevisning

[k193](#). skuffe] lure

[k194](#). kuriøsk] underlig

[k195](#). Bakketellen] bagatellen

[k196](#). Moland] gården der Adolf Gribs foreldre bor

[k197](#). libererede Skrud] liberi; uniform for tjener

[k198](#). Habit] drakt

[k199](#). Portefølje] seddelbok

[k200](#). den lille Flok] mulig referanse til salmen «Hvor salig er den lille Flok» (nr. 82 i Landstads salmebok), skrevet i 1827 av læreren Niels Johannes Holm (1778–1845), som tilhørte Brødremenigheten i Christiania. Første strofe lyder slik: «Hvor salig er den lille Flok, / som Jesus kjendes ved! / I ham, sin Frelser, har den nok / Nu og i Evighed. / I Kjærlighed, i Haab og Tro den vandrer her, / Og hist skal bo med ham, / naar Haab og Tro forgaar, men Kjærlighed bestaar.»

[k201](#). Pietetsfølelse] ærefrykt

[k202](#). Afbigt] unnskyldning; bønn om tilgivelse

[k203](#). forjættede] lovede

[k204](#). taug] tidde

[k205](#). var inte mere end en Dag til Duers med den Herligheden] herligheten var kortvarig; dagen varte bare til lunsjtid

[k206](#). Spølkum] spillkum; stor flat skål

[k207](#). Ølost] drikk av sammenkokt øl og melk

[k208](#). Lossemente] losji

[k209](#). Tæring] tuberkulose

[k210](#). fjantet] fjollet; dumt

[k211](#). forceret] anstrengt; unaturlig

[k212](#). Skarpretter] bøddel

[k213](#). Rakkerknægt] bøddelens medhjelper

[k214](#). suffisant] viktig; selvtilfreds

[k215](#). fordægtigt] mistenkelig

[k216](#). Exfaktotum] tidligere altmuligmann

[k217](#). pralende] skrytende

[k218](#). Hans Nielsen Hauge ... langvarige Fængsling] Hans Nielsen Hauge (1771–1824), legpredikant og samfunnsreformator, var sluppet ut av Akerhus festning i 1811 etter å ha vært fengslet i 9 år for brudd på konventikkelpakaten (forbud mot at lekfolk skulle forkynne i religiøse samlinger uten Kirkens tillatelse) og oppvigleri.

[k219](#). søbede] slurpet

[k220](#). den slemme] Fanden

[k221](#). pukker] knurrer; mukker

[k222](#). Tungen er et lidet Lem ...] referanse til Jakobs brev, 3,5: «Saaledes er ogsaa Tungen et lille Lem og fører store Ord. Se, hvor lille en Ild der stikker saa stor en Skov i Brand!»

[k223](#). annamme] ta imot

[k224](#). Selver] selv

[k225](#). Selver ... med Naade] salmen «Vil dog Himlen intet tale» av Thomas Kingo (1634–1703), jfr. Landstad nr. 326. Hos Landstad (utg. fra 1888) er denne siste halvstrofen litt annerledes: «Selv er jeg et uselt Rør, Men, o søde Jesu, hør: Har jeg syndet uden Maade, Refs mig du igjen med Naade!»

[k226](#). Forstyrrelsens] (foreldet/bibelsk) ødeleggelses

[k227](#). Vederstyggelighed] styggedom; avskyelighet

[k228](#). Orlog og Krig ... Sorrig og Vaade] Dette er femte strofe av salmen «Løft op dit Hoved al Christendom» av Søren Kjær Paludan (ca. 1510–1582). Grundtvig har gjenbrukt salmen, men sløffet denne strofen. Jfr. Landstads salmebok nr. 104.

[k229](#). Munderingen] uniform

[k230](#). gaaet og læst] gått for presten; gått til konfirmasjonsforberedelse

[k231](#). forsage Djævelens Væsen og Gjæringer] referanse til trosbekjennelsen, som konfirmanter må avlegge

[k232](#). det store ugudelige Babel] I 1. Mosesbok forklarer historien om Babel og Babels tårn hvorfor verdens folk snakker ulike språk. Etter den store syndefloden snakket alle mennesker i noen generasjoner samme språk. Men da de bestemte seg for å bygge et tårn som nådde helt opp til himmelen, forvirret Gud språket deres slik at de ikke lenger kunne forstå hverandre.

[k233](#). havt det nedlagt i Kamfer] for at det ikke skulle gå møll i stoffet

[k234](#). Vennehuld] vennekropp

[k235](#). Rapee] revet tobakk; grov, kornet snus

[k236](#). forblommende] halvskjulte

[k237](#). nemmer] lærer

[k238](#). Harangue] lang og omstendelig tale

[k239](#). Læserpak] haugianere

[k240](#). de allieredes Gesandter] utsendinger fra England, Østerrike, Preussen og Russland, som juni 1814 ville forhandle med prins Christian Frederik (nå kong Christian Frederik av Norge) i forlengelse av Kielerfreden inngått i januar samme år

[k241](#). Konduite] takt

[k242](#). Engelskmanden] John Philip Morier (1775–1853), engelsk diplomat

[k243](#). Grev Orlow] grev Michael Feodorwitsch Orlow (1785–1845), keiserlig adjutant og generalmajor

[k244](#). Mr. Forster] Augustus John Foster (1770–1848), britisk diplomat og politiker, 1814–1824 britisk ambassadør i København

[k245](#). Baron von Martens] Friedrich von Martens (1778–1857), tysk jurist, offiser og diplomat, sendt som utsending for Preussen

[k246](#). Baron von Steigentesch] August Ernst von Steigentesch (1774–1826), tysk-østerriks dikter og diplomat

[k247](#). Kongshavn] område under Ekebergsskråningen i Oslo

[k248](#). Kontubernal] romkamerat

[k249](#). huede] passet meg

[k250](#). Traaken] tråkk; stadig renn fram og tilbake

[k251](#). Primede de] snakket de over seg; løy de

[k252](#). forklaget] klaget over

[k253](#). Læsere] haugianere

[k254](#). Konsolbordets] lite lavt bord til å sette under et speil

[k255](#). Tosse] største idiot

[k256](#). Beegnede] møtte

[k257](#). Betler!] tigger

[k258](#). Furie] rasende person; eg.: hevngudinne i gresk mytologi

- [k259](#). gjorde af] holdt av
- [k260](#). stukket Piben ind] kapitulert; gitt seg
- [k261](#). Konditionerne] betingelsene
- [k262](#). Snaus] skitten
- [k263](#). Betler] tigger
- [k264](#). Tøs] nedsettende om jente
- [k265](#). lydelig] høylytt
- [k266](#). hoverende] triumferende
- [k267](#). faaet en Kurv] fått avslag på frieri
- [k268](#). prostituerede] bragt i vanry; utsatt for offentlig forakt
- [k269](#). Undseelse] beskjedenhet; sjenanse
- [k270](#). naturlige Søn] sønn født utenfor ekteskap
- [k271](#). De kan lyses i Kuld og Kjøn] Lysing i kull og kjønn var etter gammel norsk rett et vilkår for at barn som ble født utenfor ekteskap skulle få arverett etter faren på samme måte som barn født i ekteskap.
- [k272](#). leder] tretter; gjør lei av
- [k273](#). bøs] streng
- [k274](#). ulige] ujevnbyrdig
- [k275](#). Ladegaardsøen] Bygdøy
- [k276](#). tyet] søkt ly eller trøst
- [k277](#). Madame Schöll] et vertshus, i kap. III er navnet stavet Schöll
- [k278](#). min berømmelige Fætter] den danske kongen, Fredrik VI
- [k279](#). Oberstløytnant Krebs's Tropper] Andreas Samuel Krebs (1766–1818), dansk-norsk offiser. Han vant berømmelse i krigen mellom Norge og Sverige i juli-august 1814, da han bl.a. slo tilbake et svensk angrep ved Lier 2. august og seiret over den svenske generalmajor Carl Pontus Gahn ved Matrand og Skotterud 5. august. Gjennom å redde Norges krigerære i et ellers mistrøstlig felttog, skaffet han de norske utsendingene et verdifullt forhandlingskort ved de senere forhandlingene, noe som blant annet førte til at svenskene godtok Eidsvollsgrunnloven.
- [k280](#). Mundering] uniform
- [k281](#). Depescher] brev
- [k282](#). Blakjer Skanse] Blaker skanse ved Glomma i Lillestrøm kommune, opprinnelig bygd som forsvar mot svenskene og fungerte som forsvarsanlegg 1683–1894
- [k283](#). gabede] gjespet
- [k284](#). huede] passet
- [k285](#). Nød!] (dial.) naut; kveg; dyr
- [k286](#). Bærebør] båre

[k287](#). pinlig] smertefull

[k288](#). Feltskjærer] militær sårlege

[k289](#). formelig] virkelig

[k290](#). skyede] som man unngår

[k291](#). Lord Grey] Charles Grey (1764–1845), engelsk politiker og jarl

[k292](#). Kong Christians] Christian Frederik, den norske kongen

[k293](#). mistvilede om] tvilte på

[k294](#). Bærevidden] rekkevidden

[k295](#). formelige] fullstendige

[k296](#). Suveræner] overhoder

[k297](#). Benningsens Hær] den tyskfødte Levin August von Benningsen (1745–1826) var general for den russiske armé og gjorde seg bemerket under Napoleonskrigen

[k298](#). Angrebet paa Hvaløerne] Svenske styrker angrep Hvaler 26. juli 1814.

[k299](#). sagte] stille

[k300](#). betrængte] vanskeligstilte

[k301](#). hvad Gud har sammenføiet, skal ikke Mennesker adskille] referanse til Matteus 19,6: «Saaledes ere de ikke længer to, men eet Kjød. Derfor, hvad Gud har sammenføjet, maa et Menneske ikke adskille.» Jfr. det kristne vielsesritualet, hvor dette inngår. Her ser referansen ut til å være myntet på forholdet mellom en konge og hans folk, som oppfattes som uadskillelig.

[k302](#). gjorde ... en dyb Kompliment] neide

[k303](#). Krigens Udbrud; og om Fredriksstads og Kragerøens uværdige Overgivelse] 3. august 1814 iverksatte svenskene sitt hovedangrep på Fredrikstad, med et kraftig bombardement fra Kråkøy, en øy i Hvaler kommune. De norske styrkene trakk seg tilbake etter ordre fra kongen, mot generalenes råd og vilje. Dagen etter ble festningen oppgitt, og Karl Johan etablerte sitt hovedkvarter der.

[k304](#). Staffelts Brigade] Bernhard Ditlef von Staffeldt (1753–1818), tysk-norsk offiser. Utnevnt til generalløytnant da Christian Fredrik ble konge i Norge i 1814.

[k305](#). Parlemntær] (av fr. *parlementaire*) utsending; forhandler

[k306](#). Blaakjoler] svenskene hadde blå uniformer

[k307](#). Kommersen] oppstyret; uroen

[k308](#). Midtskog Kirke] Eidskog kirke på Matrand

[k309](#). Solung] person fra Solør

[k310](#). Baggen] svensk begrep for nordmennene

[k311](#). Konventionen til Moss] Mossekonvensjonen: våpenhvile i Moss 14. august 1814, hvor Norge måtte bøye seg for de fleste betingelsene fra svensk hold

[k312](#). den ulykkelige Affære ved Onstadsund] Det er mulig Charlotte Koren tenker på slaget ved Langnes, 9. august 1814, i nåværende Askim kommune i Indre

Østfold. Dette markerte slutten på Napoleonskrigene i Skandinavia. Da de norske styrkene måtte oppgi Fredriksstad, reorganiserte de seg bak Glomma og bygde en petongbro ved Langnes for å trekke styrkene tilbake. Svenskene gikk til angrep, og slaget ble blodig for svenskernes vedkommende, med flere hundre falne. Oberst Hagermann, som ledet de norske styrkene, planla et motangrep, men kong Christian Frederik ble forferdet over de store tapene og ga ordre til at broen skulle ødelegges og forsvaret opphøre. Hagermann protesterte, men måtte følge ordre. Dette var det siste sammenstøtet mellom svensker og nordmenn. Deretter fulgte fredsforhandlinger, som resulterte i den såkalte Mossekonvensjonen.

[k313](#). Vægelsind] vakling

[k314](#). Svenskerad] (nedsettende) svensketosk; svensketufs

[k315](#). Traktør] vertshuseier; restauratør

[k316](#). Opløbet var udenfor General Haxthausen] Frederik Gottschalk Haxthausen (1750–1825), norsk offiser, kommandør av Akershus festning, medlem av Eidsvollforsamlingen og statsråd i 1814. Han var en omstridt person, bl.a. på grunn av sitt nære forhold til Christian Frederik, som ble beskyldt for ikke å føre krigen med tilstrekkelig tyngde. Etter at norske og svenske forhandlere 14. august 1814 hadde inngått den såkalte Mossekonvensjonen, om hvordan Kielfredens bestemmelser om den nye unionen mellom Norge og Sverige skulle gjennomføres, gikk folks raseri ut over Haxthausen, og hans embetsbolig i Christiania og lyststed på Lille Frogner ble utsatt for hærverk.

[k317](#). Storbixen] storkar; laps

[k318](#). Monate] måneder

[k319](#). lutter Herlichkeit] (ty.) bare herlighet

[k320](#). jubilirte] jublet

[k321](#). Forlov] tillatelse

[k322](#). strunke] stram; flott

[k323](#). den gamle Ræven] den netopp ankomne major von Grib

[k324](#). allenfals] i alle fall

[k325](#). studs] kort; avvisende

[k326](#). betaget] grepet

[k327](#). forbunden] takknemlig

[k328](#). net] pent og hyggelig

[k329](#). Dødninguhrs] biller som bl.a. bor i treverk

[k330](#). Pikken] lett banking

[k331](#). bævede] skjelve; riste

[k332](#). Dersom jeg uddeler ... intet nyttigt!] Sitat fra Paulus' første brev til Korintherne 13,3

- [k333](#). den femte Bøn] fra «Fader Vår»: «Og forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere.»
- [k334](#). Pauli Ord] apostelen Paulus' ord: streng, ærlig mening
- [k335](#). Fripostighed] freidighet
- [k336](#). Hækken] beholder med før
- [k337](#). Hvid] minste myntenhet; ørliten pengeverdi
- [k338](#). Loserer] losjerer; bor
- [k339](#). Livkalv] kalv som brukes til formering av egen buskap
- [k340](#). Patriarkerne] biskoper med særskilt høy status, fem patriarkater har røtter i oldkirken
- [k341](#). lilleputske] bittesmå, etter Jonathan Swifts (1667–1745) satiriske roman *Gulliver's Travels* (1726), hvor han skildrer to fiktive øyer i det sørindiske hav, Lilliput og Blefuscu. Begge er bebodd av bittesmå mennesker som er omtrent en tolvtedel av høyden til vanlige mennesker.
- [k342](#). misligt] dårlig
- [k343](#). skjøtter om] bry seg om
- [k344](#). schakre] (jiddisch) tuskehandle
- [k345](#). Munkholmen] festning på øya Munkholmen utenfor Trondheim, hvor man tidligere holdt politiske forbrytere fengslet
- [k346](#). Margrete] dronning Margrethe I (1353–1412), som grunnla Kalmarunionen og dermed regjerte over Norge, Sverige og Danmark
- [k347](#). lydende Malm og klingende Bjælde; – Kjærligheden fattes] referanse til Paulus' første brev til Korintene 13,1: «Om jeg taler med Menneskers og Engles Tunger, men ikke har Kjærlighed, da er jeg en lydende Malm og en klingende Bjelle.»
- [k348](#). Borgen] garanti
- [k349](#). Formæling] ekteskap
- [k350](#). den stakkels syge Kong Christian] kongen fikk et nervesammenbrudd i kjølvannet av Mossekonvensjonen, og isolerte seg en lang periode
- [k351](#). den attende ... den Dag] Christian Frederik var født 18. september 1784
- [k352](#). Ikke som jeg vil, men som du vil, Herre Gud] referanse til Lukas evangelium 22,42, om Jesu sjelekamp i Getsemane have: «Fader! om du vil, da lad denne Kalk gaa forbi mig. Dog, skje ikke min Vilje, men din!»
- [k353](#). sagte] svak
- [k354](#). lægge den paa det Guds Lam, som bærer Verdens Synd] referanse til Johs. 1,29: «Den næste Dag ser han Jesus komme til sig, og han siger: 'Se det Guds Lam, som bærer Verdens Synd!'»

[k355](#). større end den, der indtager en Stad] referanse Salomos ordspråk 16,32:
«Den Langmodige er bedre end en vældig Helt, og den, som styrer sit Sind, er
bedre end den, som indtager en Stad.»

[k356](#). haard Hals] stivsinnnet, stridbar person

[k357](#). Livøre] pensjon

[k358](#). Skriverens] hos sorenskriver Krone

[k359](#). Etatsraad Treschow] Niels Treschow (1751–1833), professor

[k360](#). Kutteren] skarpbygget seilfartøy

[k361](#). Kanonschalup] krigskip med kanoner

[k362](#). Jeløen] Jeløya, en øy i Moss kommune

[k363](#). Orlogsbriggen] briggrigget skip som tilhører orlogstjenesten, dvs.
militærtjenesten til sjøs

[k364](#). Flotille] liten sjømilitær flåte

Charlotte Korens *Familien Grib* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap.
Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på
bokselskap.no